

Ali Erkan Kavaklı _ Kader Kapımı Çaldı

Ali Erkan KAVAKLI, 1952 Konya doğumlu. Konya Erkek Lisesi, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi mezunu. Halen B. Almanya'da öğretmenlik yapmaktadır. Yazı hayatına 1975 yılında deneme ve hikâye yayınlamakla başlayan yazar «Yemin» adlı hikayesiyle-, bir derginin açtığı hikâye yarışmasında üçüncülük, bir gazetenin açtığı deneme yarışmasında da birincilik ödülü kazandı.

Yayınlanmış Diğer Eserleri:

- Gönülleri Fethedenler (Hikâye)
- Yemin (Hikâye)
- Derdimi Seviyorum 1, 2 Hekimoğlu İsmail ve R. Şükrü Apuhan ile)
- Gülü Koklayamadım (Roman)
- Kader Kapımı Çaldı (Roman)

«BİNİRİNCİ KIZ»

— Cemal abi, hâlâ evlenmeyecek misin?.. Okulsa bitti, askerlik desen hay'ı gitti, huy'u kaldı-- Evlen artık!

— Sahi mi söylüyorsun? Evleneyim mi?

— Evlen tabi. Senin yaşmdakilerin ikişer-üçer çocukları var. Nerdeyse askere gidecekler.

Cemal, ilkokul arkadaşı Ali'yi düşündü. Mezun olduğu sene evlenmişti. O günden bugüne altı yıl orta-lise dört-beş sene üniversite, iki yıl öğretmenlik, iki sene askerlik : Eder onbeş. «Doğru ya, nerdeyse Ali'nin çocukları askere gidecek. Köyde ilkokul geç açıldığı için Ali, oniki yaşında okula başlamış, onyediyi bitirmişti. Tembel mi tembeldi. Oğlun sınıfta kalacak, çok tembel dendiği zaman babası gülerken şöyle derdi:

«Öğretmen benim oğlanı sınıfta koyup da evlendirecek mi ? Nasıl olsa geçirecek.»

Cemal pencereye bakarak iç çekti.

— Ah, ulen ah, dedi. Ne yapalım yengeciğim, pek çok tavşanı birden kovalayan hiçbirini yakalayamazmış. Okulları kovalarken evliliği kaçırdık.

Gözlerini odadakilerden kaçırmak için dışarıya bakıyordu. Acıların yüzünü, nadas edilmiş tarlaya döndürdüğünden emindi. Her türlü başarısızlık, insanı bunaltırdı. Cemal'i de bekârlık bunaltıyordu.

— Treni tamamen kaçırmış sayılmazsın.

Cemal, buruk bir tebessümle yengesine döndü. < < |

— Bir bildiğin var gibi konuşuyorsun.

Sabah kahvaltısından sonraydı. Cemal pencereye oturmuş

keyf çayı içiyordu. Amcasının oğluna misafir gelmişti. Pazar günüydü. Odada yengesi, küçük oğlu Hüseyin, amcasının oğlu Kerim vardı. Cemal tatil günleri bazen onlara uğrar, bazen de yatiya kalırdı. Bu sefer de öyle olmuştu.

Kadınlar, bekarları evlendirmeye bayılırlar. Yengesi de Cemal'e öyle bir tuzak kuruyor gibiydi. Cemal bir yengesine bir Kerim'e baktı. Yengesi küçük oğlu Hüseyin'in başını okşuyor ve gülümsüyordu. Manâlı bir sesle :

— Yok canım, dedi. Ne bildiğim olacak?

— Bana kurulu bir tuzağınız var gibi geldi de.

— Evlilik kaderin tuzağıdır amcoğlö. Tuzakların en güzeli. Ya da en öldürücüsü. Ezelde tasma ne doldurulmuşsa, onu bulursun : Bal veya zehir.

— Filozoflaştın-- Hem müzmin bekârları unutuyorsun.

— Bekârlık kaderin cezası, o bir cehennem.

— Amma yaptın ha. Bekârlık sultanlık değil mi?

— Yok canım, olsa olsa rüyada tanışılan bir sultanlık. Mutlu bir evlilik cennettir. Peygamberimiz (s), müminin cenneti evidir, buyurur.

— Hadis'in tamamında, «cehennemidir» de var.

— Sokrat bile, «Evlenin : Ya mutlu olursunuz, ya filozof.»

demiş.

— Üçüncüsünü unutmuş.

— O neymiş? Sokrat'm da mı eksigi var?

— Sokrat'ın eksigi çok da--- Üçüncüsü sarhoşluk. Bir sürü evli var. Hepsi mutlu mu?.. Nerede filozoflarımız?.. Bizde evinden kaçanlar meyhaneleri, kahveleri, stadyumları dolduruyor.

— Bu kafayla gidersen askere, nah alırsın teskere!

— Teskere bir ay sonra çantada keklik. Asıl işin zoru ondan sonrası. Bütün bunlar işin edebiyatı. Pratiği olmayan işin, edebiyatı karın doyurmaz.

— O zaman kararlısın-. Ve evleneceksin!

— İyi de-- Savaş iki taraf arasında olur.

Odaya bir sessizlik çöktü. Cemal çayını yudumladı. Hüseyin babasının kucağından sıyrılıp ablalarının peşi sıra bahçeye fırladı. Kızlar, ondan önce çaylarını içip koşturmuşlardı.

— Çayını tazeleyelim. |— İyi olur.

Cemal, odayı sihri altına alan bu sessizliği yadırgamadı. Ne zaman evlenme konusu açılrsa, meselenin edebiyatı şen-şak-rak geçer, pratiği sükûtle biterdi. Bekârlığın büyüsünü bozacak sihirli adımları atabilme konusunda insanlar fazla cesur değildiler. İşte yine öyle olmuştu. Herkes susuyordu. Böyle ciddi konulardan sonra sohbet edecek mevzu bulmak da zordu. Her tarafı; mânâsız, kaskatı, karanlık bir sükût doldurmuştu. Hatta ansızın bir kâbus gibi çöken sessizlik uzadıkça uzuyordu.

Cemal, çayını karıştırdı. Tekrar pencereden dışarıya baktı.

Piyâle Camisinin kubbeleri gözlerini doldurdu. Ruhuna bir serinlik yayıldı. Minareler ufkun maviliğine işaret ediyor, insan ruhu asıl aradığını göklerin derinliğinde aramalı diyor, gibiydi. Gökyüzü berrak ve temiz. Caminin bahçesindeki sel-viler, kavaklar ve çiçekler insan yüreğine su serpen güzellikler. Gecekonduklar, küçük bahçeler, Piyâle caddesi, Kasımpaşa, Haliç-!- Daha uzaklarda apartmanlar, cami kubbeleri ve minareler cenneti İstanbul-•• Hiçbir şebire, camilerin ruhaniyeti, minarelerin silüti bu kadar ruh vermiş ve onu süslemiş değildi. Dünyanın bütün güzel şehirleri, İstanbul'un güzelliğini kıskanmasın da ne yapsın?..

— Hanım söyle istersen---

Cemal sese döndü. Yengesinin yüzünde manâlı bir sessizlik vardı. Kerim'in siyah ve iri gözleri bir sırrı açığa vurur gibiydiler.

— Sen savaşa hazırsan, ordu var.

Cemal'in yüreğine maveradan sıcak duygular döküldü. Utangaç bir sesle:

— Kim?

Sesinin yankısından kendisi de ürktü. Zira bu sesi kendisi bile tanıyamıyordu.

— Bir hemşeri kızı. Tam sana göre Cemal Abi. Boyu boyuna, huyu huyuna. Babası imam. Dindar, güzel bir kız.

— Nereden tanışıyorsunuz ?

Cemal, bu sesi de tanıyamıyordu. Konuşması güçleşmişti. Ömründe ilk defa çok iyi bildiği bir konuyu yutkunarak konuşuyordu.

— Selahattin abimin arabasıyla bazen pikniğe gidiyoruz. Sempatik, cana yakın bir kızcağz.

— Cemal, bu bir talih kuşu. Kızı mutlaka gör. Ne zamandır sana söyleyelim diyorduk, fakat bir türlü denk gelmiyor. Bir de senin ne diyeceğini bilmiyoruz.

Cemal, her kız böyle tanıtılır, diye düşündü. «Güzel, sempatik, cana yakın, talih kuşu--» Çirkin, cehennem zebanisi gibi, dili bir karış, eline düşene Allah ecir versin, diyecek değiller ya. Hatay'da öğretmenlik yaparken de Selma'yı kendisine böyle tanıtmışlardı. Kızı gördüğü zaman ise Cemal hayal kırıklığına uğradı. Çalı gibi, bir deri bir kemik, zavallı bir kızcağz-ı!

— Talih kuşu ise boş ver, benim başıma konmaz.

— Canım sözün gelişi. Gerçekten kuş değil ya, kız.

— Cemal Abi, sen kızı muhakkak gör, görmeden de hayır deme. Bu yaştan sonra bekârlık derbederlik. İnsan zamanında ev-bark edinmeli, yoksa-••

— Çayını tazeleyelim mi, dedi Kerim.

— Varsa bir bardak daha içeyim.

Kerim, iri ve şişman gövdesinden beklenmeyen bir çeviklikle oturduğu divandan kalktı ve ikinci defa çayı tazeledi. Cemal sandığı kadar çetin-ceviz çıkmamıştı. Hatta çetin bile değildi. Annesi, köyde kız beğendiremedik, bu oğlan evlenmeyecek, demişti. Bu kızı beğenirse pek âlâ ve çok da kolay evlenebilirdi.

«Bu yaştan sonra bekârlık derbederliktir.» cümlesi Ce-mal'in beyinde bir plâk gibi çalmaya başladı. Buna benzer yakınmalar da okumuştur. Evet, evet:

«Bu akşam ilk olarak ağladım,

Bekâr odamın penceresinde.

Hani ev bark? Hani çoluk çocuk?

Ne geçti elime bu hayatın

Meyhanesinde, kahvehanesinde?

Yatağım her gece böyle soğuk.

Saadet bu ömrün neresinde ?»

Doğru: «Bu yaştan sonra bekârlık derbederlik.» Kerim, Cemal'in dalgın dalgın pencereden baktığını görünce ısrar etti:

— Mutlaka kızı bir gör.

—• Peki öyle olsun. Okulda, köyde, sokakta, şehirde binlerce kız gördük. Binbir olsun, görelim. Ne

zaman olur bu iş?

Odada yeniden sükûtin nabzı atmaya başladı. Masa saatinin tik-takları duvardan duvara yankılanıyor, odadaki televizyon boş gözlerle etrafa bakıyor, içerdekilerin neden sustuklarını bir türlü anlayamıyordu.

— Cemal Abi, bu iş abimde biter. Sen Selahattin abimle bir konuş. Kızın babasıyla onun arası daha iyi.

— Bu pazar geçti. Haftaya cumartesi nöbetim var. Allah nasib ederse pazara Selahattin abiye uğrarım.

Kerim gevrek gevrek güldü :

— Allah'ın hikmetine bak hanım, bu iş oluyor gibi.

— Dur bakalım bey, gelin ata binmiş, yâ kısmet demiş.

— Bu sırada üç çocuk birden peşpeşe odaya doldu. Hüseyin babasının kucağına koştu. Zahide ile Rukiye birbirlerini kıskanarak Cemal'in kucağına atıldılar. Oda şenlenivermişti.

Cemal, evin gülü çocuklar, diye düşündü. Çocukları bu kadar sevdiğini şimdiye kadar kendisi bile bilmiyordu. Bu sevgiye

hayret etmekten kendini alamadı. Çocuklar da kendisini ne kadar çok sevmişlerdi!..

* * *

Cemal, kız görmeye giderken Yüzbaşı Selçuk'un erlere nasihatini düşünüyordu. Elinde hediyelik çikolata paketi, dalgın, düşünceli. Yanında Selahattin Bey, ailesi ve çocukları...

Yüzbaşı:

— Teğmen bölüğü topla, demişti. Bir düdük ve bir komut:

— Toplan! '1. Beş daikka içinde bölük hazır.

— Bölük emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım!

— Terhis olacaklar da hazır mı ?

— Hazır komutanım !

— Geliyorum.

Selçuk Yüzbaşı en çok konuşmayı severdi. Uzun uzun konuştu. Bu destan gibi uzun konuşmadan Cemal'in hatırında bir şarkı nakaratı gibi kalan cümleler şunlardı:

«Arkadaşlar, bekârlar için söylüyorum. Memlekete döner dönmez hemen evlenmeye kalkışmayın. Uzun süre sivil görmediniz. Çirkin kızlar bile gözünüze Türkân Şoray gibi görünür. Altı ay, bir sene bekleyin. Sular durulsun.»

Teğmen Cemal, acaba aynı yanlışlığı ben mi yapıyorum, diye. düşündü. «Yok canım dedi içinden bir ses. Senin askerliğin kışladaki on iki saatten ibaret. Hem evlenmeye gitmiyorsun ya. Bir kız göreceksin o kadar. Binbirinci kızı görmüş olacaksın.»

Çikolata seçerken Selahattin Bey kendisini uyardı:

— O kadar iyisini alma. Sonuç olumlu çıkarsa nişanda ne alacaksın?

— Olumsuz olursa, çikolata ne olur?

— İade.

•— Evet derlerse-!•

10

— Yerler.

— Boş ver, en iyisi olsun. İade olursa ağız tadıyla bir çikolata yeriz. Olmazsa, ele gitmiyor ya.

— Sen bilirsin.

Dev bir apartmanın önünde durdular. Vakit akşam. Karanlık, köşe başlarını tutmuş. Elektrik lâmbaları kör kandiller gibi. Cemal heyecanlandığını hissediyor. Her zaman caddeleri boğan ışık tufanına kızardı. Hatta sabahlara kadar yanan şahbaz vitrin ışıklarını tam bir israf örneği sayar, israf ekonomisinin sokakları işgal ettiğini söylerdi.

Bu akşam ışıkların süzgün ve solgun benizli oluşlarına hayret etti.

Daire kapısını çıkarken kalp atışları hızlandı. Yüreğinin sesini duyuyordu. Kendi kendine çıktı:

«Ne bu halin aslanım, her gün orda burda bin kız görüyorsun, bugün binbir olacak. Ne var bunda?»

— Ama bu ciddi.

— Canım nikâh masasına oturmuyorsun ya, olur olur, olmaz olmaz.

— İyi, ama nikâh masasına giden yol bu değil mi ?• Kapı açıldı. Orta yaşlı bir kadın :

— Buyurun.

Erkekler salona, hanımlar ayrı bir odaya misafir edildiler. ' Sakalları yer yer beyazlamış, orta boylu, ciddi çehreli bir adamla merhabalaştılar. Kızın babası.

- Hoş geldiniz Selahattin Bey.
- Hoş bulduk. Nasılsınız, iyi misiniz?
- Elhamdülillah... Siz de hoş geldiniz.
- Sağolun efendim.

Cemal, «sağolun» diyen seste bir tuhafılık buldu. Sanki kendi sesi değildi.

«Aslanım neyin var? Karşıdaki düpedüz bir adam. Ne kanunî, ne Fâtih. Yeniçeri zorbası değil ki endişe edesin. Ha-lim-selim, efendi bir adam.»

11

Bereket versin, İmam Efendi, Cemal'e başka bir şey sormadı. Zaten gerekli bilgiyi Selahattin Bey aktarmıştı. Bilinmeyen bir şey yoktu. Usule uygun olarak görüşülecekti, o kadar.

Salonun duvarını boydan boya kaplayan kütüphane Ce-maPin dikkatini çekti. Cilt cilt kitaplar. Arapça, Osmanlıca. Tefsirler, hadis kitapları, fıkıh, itikat, ibadetle ilgili eserler. Beri tarafta moda kitaplar. Kütüphaneli divan tıka-basa dolu. CemaPin de okuduğu oldukça aktüel eserler var : Minyeli Abdullah, israf Ekonomisi, Sarıklı Mücahitler, Yalan Söyleyen Tarih Utansın, Aşere-i Mübeşşere-- Kitaplar... Kitaplar.... Bu odada sadece kitapların saltanatı vardı!..

İmam Efendi dolu bir adam olmalıydı. Evinde eşyadan ço*k, kitapların hakimiyeti vardı. Salonu dolduran yekpare halı, zeytin yeşili koltuklar, tavanı süsleyen kristal avize; kitapların itibar ve saltanatı karşısında sadece yutkunuyorlardı. Onlara imrenmemek elde değildi. Odaya gelen önce onlara dikkat vegıbta ile bakıyordu.

İmam, Cemal'den tam not almıştı. Mesleğinin ehli olan adamları severdi Cemal.

Acaba kızı?.. Kitapları sever miydi?

Cemal için bu sorunun cevabı çok önemliydi. Zira kendisi . hikâyeler çiziktiriyor, şiirler döktürüyor, gazete ve dergilerde makale ve fıkralar yayınlıyordu. Müstakbel eşinin, en azından kitap sever olması şarttı. Hatta Cemal, bir defasında sırf gazetenin birinde yazılarını gördüğü bir kıza talip olmuş, onu görmek için memleketin bir ucundan öteki ucuna seyahat etmiş ve görüşme sırasında sadece edebiyat konuşulmuştu. Kızın • babası mühendisti. Görüşmeden sonra :

«Bu tam bir edebiyat sohbeti oldu ya, neyse.» diye takılmıştı. Araya askerlik girmişti. Cemal, nedense işin peşine pek düşmedi.

«Çağır Karacaoğlan çağır, Taş düştüğü yerde ağır. Yiğit sevdiğinden soğur,

Görülmeyi görülmeyi.» misâli, iş tavsayıp gitti.

12

Cemal kütüphanenin ihtişamına ve sonu gelmez hayal deryasına dalmışken kapıda bir kadın silueti belirdi.

Elinde tepsi, zarif, incecik bir kız.

Başörtüsü, daha doğrusu eşarbi boğazının altına bağlanmış. Kırmızı bir bluz. Siyah etek. Kalın çoraplar, topuklu terlikler--

Yüreği ağzına geliverdi CemaPin. Yarım saattir içinde kopan fırtınanın asıl sebebi işte karşındaydı. Binbirinci kız. Ne çok heyecanlandırmıştı Cemal'i.

Gelip CemaPin karşısında durdu. Hafif eğilerek kahveyi uzattı.

Cemal, fincanı alırken bir an durakladı. Dikkatle kızı yeniden süzdü :

«İnce ve güzel bir yüz. Elâ gözler. İki hilâl kaş. Hafif sivri bir çene. Yüz figürlerini ölçülüce tamamlayan ince bir burun.»

«Normal bir güzellik. Bunca yürek çırpıntısına değmez aslında.»

«Yo yo yo! Yiğidi öldür hakkını yeme. Kız güzel.»

«Ama güzel olmak yetmez ki--»

«Peki nesi eksik şimdi şu kızın? Senin evlenmeye niyetin yok aslanım. Hep bu mıymıntılığın, kararsızlığın, nane-molla-lığm yüzünden-••»

«Eksiği--- eksiği-- Tamam, buldum: Kilosu eksik.» «Peh peh peh!.. Aynı naneyi Hatay'da iken de yemiştin. O öğretmen kız ne güzeldi. Kasabın önünden az geçmiş diye--» «Öyle değil!» «Peki ya ne?»

«Şey--- Tamam buldum işte. Dindar değildi.» «Amma da yaptın ha. Kızla o konuda birşey konuşmadın ki.»

«Konuşmak mı lâzım? Saçını başına topuz yapmış, Fransız kıyafeti içinde bir Barbara. Beğensen ne olacaktı? Halbuki Peygamberimiz (sav) : «Bir kız yâ güzelliği, ya zenginliği, ya

13

soyluluğu, ya da dindarlığı için alınır. Siz dindar olanı seçiniz.» buyurur.

«Eh, tamam öyleyse--. Bu kız dindar.»

«Ya tahsili. Yazdığım hikâye ve romanları okuyup düzel-tebilmeli.»

«Bu konuyu yengesi de net bilmiyordu. Beyoğlu'nda bir yerlere gitti geldi, ama lise mi, başka bir yer mi, bilmiyorum, demişti.»

«Sen de amma müşkül-pesentsin ha! Nasıl olsa çalışmasını istemiyorsun. Tahsili olsa ne olacak? Olmaması daha da iyi. Meselâ en yakın arkadaşın Aziz'i al. Kendisi doktor, hanımı öğretmen. Para çuvalla. Üstelik çocuklara da bakacak biri lâzım. Ayla Hanım öğretmenlikten vazgeçiyor mu? Yok efendim ekonomik özgürlüğü olacakmış. Kadın, kocasının kulu-kölesi olmamalıymış. Hergün onca öğrenciye, müdüre, müdür yardımcısına lâf anlatıp kul-köle olduğunu düşünmüyor da, kocasına kul köle olmayı çok görüyor. Aziz de kendisinden kölelik istese bari---

«Aslında bu bir moda. Avrupa modası. Oradan gelen en çirkin şeyler bile, burada güzel kabul ediliyor. Moda sakızı hep ağızlara hoş geliyor. Bir arkadaşı anlatmıştı Cemal'e: Avrupa'da kadın her yerde çalışır: Okulda, dükkânda, manavda, kasapta, bankada, hastahanedeyse, taksidedeyse, birahanedeyse, meyhanedeyse, gazinodaysa, genelevdeyse, gece kulübünde--. Kadın çalışmak zorunda. Adamlarda merhamet yok ki. Namus, şeref, izzet, haysiyet sözlüklerinde yok adamların. Kadın en kötü yerlerde, en kötü adamlara hizmet etmek zorunda. O kadınlar sırf kocalarına hizmet etmek görevini yürütseler, kendilerini cennette sayarlar • -- «Nice sene sonra Cemâl, Avrupa'ya gittiği zaman bunların aynı ile vaki olduğunu görecekti. Sabahlara kadar zevkinin peşinde koşturan erkeklere, hep kadınlar hizmet ediyordu. Ruleti onlar çeviriyor, kadehi onlar dolduruyor, taksiiyi onlar sürüyor, sabahlara kadar eğlenenleri eğlendiriyorlardı. Bizdeki

14

nice Ayla Hanımlar, moda sakızının cilasına kurban gidiyordu-•• Hem bu meseleyi bizzat kızla konuşursun-••»

«Dur be evlât! Sanki sana al kızı götür, diyen var!» Kızcağız çoktan kahveleri dağıtmış ve hızla savrulup gitmişti.

Selahattin Beyle İmam Efendi bambaşka bir iklimde yaşıyorlardı. Kartal'da ortak arsaları vardı. Eş-dost epey varlardı. Bir kooperatif kurup inşaata girişseler... Ama Kartal nerde, Kasımpaşa nerde? Hergün kim gidip gelecek, işleri kim kontrol edecek? Bu zamanda babanın oğluna bile güvenemezsin. En iyisi arsayı satıp- ¦•

Zarif, ince, eline çabuk ve güzel kız yeniden odaya doldu. Fincanları alacaktı. Önce Cemal'e yöneldi. Zira kapının hemen karşısında o vardı. Cemal yeniden fırtınaya tutuldu:

«Yo, kapıya yakınlıktan değil.»

«Ya neden?»

«Göreceksin çikolatalar iade edilmeyecek.»

«Falcı kesildin başıma.»

«Fal-mal. Ne dersin de. Kızın gönlü bende kaldı.»

«Öyleya, artist gibi yakışıklısın.»

«Dalğanın tam sırası--»

Ve gitti.

«Ohhh!.. Ne çok heyecanlanmışım meğer. Bu kadarı da fazla. Hatay'dayken öğretmen kıza gittiğimde••! Hiç mi hiç heyecanlanmamıştım. Ya da hatırlamıyorum. Ama böylesine büyük bir heyecanı yaşayan insan unutmaz ki---»

«Ne oluyorsun aslanım? Bu binbirinci kız değil mi?» «Evet.»

«Öyleyse--- Aman!.. Olsa ne olmasa ne? Değmez. Sen şimdi yarınki işleri düşün. Denetleme var. Toplar yağlanıp silinecek. Araçlar ve silahlar elden geçecek. Deponun altı üstüne gelmeli. Bölük astsubayının olmayışı ne fena. Bölük komutanının izinde oluşuna ne demeli ? Hepsi bir yana, askerliğin bitmesine

15

çeyrek kala bölük komutanı da oldum. Sorumluluğu kadar zevki de var. Hele havası-!|»

Binbaşı :

«Bölük komutanları buraya gelsin.» dediği zaman öteki asteğmenlerin arasından sıyrılıp giderken fiyakandan geçilmiyor.

Eh, o kadar olsun. Onsekiz aylık askerlik yapıyoruz Bizden öncekiler gibi on altı ayda ipi kırmadık. Bir aydır omuzlarında parlayan yıldızların da keyfine diyecek yok. Hele ordu malı teğmenleri görünce. Adamlar sanki «çat» diye çatlayacaklar. «!..

Kapı zili çaldı.

Birkaç misafir. Bu arada kızın annesi odaya geldi. Cemal'e ne zaman teskere alacağı, askerlikten sonra ne yapacağı, memleketi, ana ve babası ile ilgili birkaç soru sordu. Ama bunların hiçbiri Cemal'i heyecanlandırmadı. Aksine teftiştten duyduğu heyecan da kayboldu.

Havadan sudan konuşuldu. Neden sonra Şelahattin Bey küçük kızı ile öteki odaya haber gönderdi:

«Annene söyle, hazırlansınlar--»

Sokağa çıkar çıkmaz Cemal'in yüreği yeniden hopladı.

—• Kızı nasıl buldun?

Selâhattin Bey'in hanımı soruyordu.

Nasıl bulmuştu? Onca yorumu, düşüncüyü harmanlayıp bir cümlelik özet yapmak mümkün müydü? Selâhattin Bey imdada yetişti :

— Dur hele hanım, eve bir gidelim. Cemal bugün sen bizde kal. Bu saatten sonra Fatih'e gidemezsin. Hem bir değerlendirme yapalım.

Selâhattin Bey ağır, oturaklı adamdı. Herşeye hakkını verirdi. Bu ayak üstü olacak, değerlendirilip karara bağlanacak bir konu değildi.

* * *

16

Günlerden cumartesi. Bahar armağanı bir gün. Ocak ayında olduklarına şahit ister.

2. topçu taburu tatil günü toplu spor yapıyordu. Teğmen Cemal keskin bir düdük öttürdü :

«İstikamet Güzel Yayla. Koşar adım marş!»

Koca tabur, önce bir sarsıldı, sonra dalgalandı ve bir sel gibi akmaya başladı.

«Sol sağ, sol sağ, sol sağ-!• Sol-- sol--- sol--»

«Uydur ayağını!»

«Sol sağ, sol sağ, sol sağ-- Sol-., sol-- sol--»

— Celil!

— Emret komutanım!

— Türküye başla!

— Emredersiniz komutanım!

Bu şeker gibi vatan çocukları da olmasa, bu askerlik bitmez, diye düşündü Cemal. Bereket versin bölüğünü seviyordu. Mert çocuktu Celil. Çok geçmeden yanık bir sesle türküye başladı:

«Edremit Vana bakar,

İçinden çaylar akar.

Öyle bir yar sevdim ki

Her gören ona bakar!»

Bölük, türküyü tekrarlıyordu, ayak tempoları güzeldi. Ritimler Teğmen Cemal'i sancılı düşüncelere alıp götürdü. O akşam olabilir, demişti. Bir de onların kanaatim öğrenelim. Sonrasını sonra konuşuruz.

«İlk defa Esra'nın türküde anlatılan kız kadar güzel olup olmadığını düşündü. Onbeş gündür bir cevap yoktu. Ne tvet, ne de hayır. Cemal'in hayat düzeni değişmişti. Her akşam Fatih'teki arkadaşlarıyla birlikte kaldığı evine gideceği yerde Kasımpaşa'ya geliyor, bir gelişme var mı, diye

soruyordu. Doğru dürüst kitap okuyamaz olmuştu. Suç ve Ceza'nın ikinci cildine başlamıştı. Kitap evdeydi. Geçen pazar «Emir-buhari» câmi-

Kader Kapımı Çaldı - F.: 2

17

sindeki «İhya» dersine de gidememişti. Arkadaşları ile yaptığı akşam sohbetlerini de özlemişti. Çamaşırdan ütüye varıncaya kadar herşey alt üst olmuştu. Tatil nöbeti de çok ters gelmişti. Belki de cevap alınmıştı.

«Evet mi yoksa-!•»

«Aman, ne farkeder? İngiliz kraliyet prensesi değil ya. Osmanlı sarayına da damat olmuyorsun ki ikbâlin parlam.»

«Nicedir ilk defa bir kıza olabilir dedin, bu defa da kader senden hayır dediğin garibanların intikamını alsın da gör--»

— Sağa çark, marş! Kemal sen başla!

— Emredersin komutanım! *~!!
||

—• Alayın önünden geçerken iyi bağıracaksınız tamam mı? Cevat Albay nöbetçiymiş. Sesiniz alay binasında çın çm yankılsın ki ikinci topçu taburunun geçtiği belli olsun!

«Kara basma iz olur, Güzellerde naz olur. Gündüz gelme, gece gel, Eller duyar söz olur.»

«Onbeş gün oldu, fazla naz âşık usandırır,» diye düşündü Cemal.

Taburun sesi gümbür gümbürdü. Alay binasına çarpıyor, yankılanıp geri dönüyordu. Kulaklar çın çm ötüyordu.

«Aferin aslanlarım! Daha gür...»

«Kara basma kayarsın Sen benimle ayarsın. Asker olduğun zaman, Günlerini sayarsın.»

«Maşallah yiğitlerime, alay binası sarsılsın, daha gür!..» Teğmen Cemal yanılmamıştı. Cevat Albay pencereden uzanmış bakıyordu.

18

«Alay komutanı pencerede, daha canlı!..»

«Kar üstüne kan damlar. Dayanmaz buna canlar!»

Rap rap ayak sesleri ve türkü nakaratlarıyla yer gök inliyordu. Cevat Albay, tabur geçene kadar pencereden ayrılmadı. Askerlerin keyfi yerindeydi. Teğmen, aferin, daha gür, dedikçe sesleri

ayyuka çıkıyordu.

«Sıra nöbetçi subayında, dedi Cemal. Tabur binasına gelirken de tok bir sesle söyleyeceksiniz. Camlar şangır mangır dökülecek! »

Taburun havası, nöbetçi amirinin de hoşuna gitti.

— Teğmen teşekkür ederim, sporu sen yaptır, ben binaya gidiyorum.

Selçuk Yüzbaşı cipine atlayıp eğitim alanından ayrıldı.

Spor öğleye kadar sürecekti. Teğmen kültür-fizik hareketlerinden sonra branş sporlarına başlattı. Süngü hücumu, kasa-turalı hücumlar, boks, karate, judo, güreş, uzun atlama, yüksek atlama, parkur hareketleri-..

Oyunları düzene koyduktan sonra kendisi de karatecilere katıldı. Askerlerin arasında siyah kuşak kareteci vardı. İyi oyun çıkarıyorlardı. Akşamki karate kursuna katılamayacağına göre, antramanı eğitim alanında yapmalıydı.

—! Komutanım bir jip !

Celil haber veriyordu. Cemal'in en çok sevdiği erlerden biriydi. Hilesiz, dürüst, mert, beş vakit namazlı. Erzurum dadaşı.

— Sağol Celil. Karatecilere sen nezaret et!

Jip kısa sürede eğitim alanına geliverdi. Alay forsunu taşıyordu.

Teğmen düdük çaldı ve herkes jipten yana döndü. Selama durdu.

Cemal koştı ve tekmil verdi:

19

2. topçu taburu sabah sporunda emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım!»

Albay kısa boylu, tıknaz, gür kaşlı, enli yüzlü bir adamdı. Kolay kblay pek bir şey beğenmezdi. Teğmene doğru yürüdü.

— Teşekkür ederim, dedi. Elini sıktı. Spor sahası ile ilgili bilgi aldı. Sonra da süngü, kasatura hücum oyunlarından başlayarak her tarafı teftiş etti. Özellikle süngü oyunları çok hoşuna gitmişti. Güreş ve kareteciler de göz doldurmuştu.

— Demek yapınca oluyor, dedi. Bu sporlar fevkalade iyi. Hem eğlendirici, hem faydalı. Tebrik ederim.

— Sağol komutanım!

Eğitim alanını yeniden süzdü. Her Şey yolundaydı. Jipine yöneldi. Şoför hemen koştu ve kapıyı açtı. Albay arabaya yerleŐti.

Cemal, tekrar bir düdükle taburu hazırola geçirdi ve sert bir selâm çaktı. Albayın jipi eğitim alanında tekerlek izleri bırakarak gözden kayboldu.

«Ohhh, dedi Cemal. Bugün işler tıkrında. Cevat Albay'-dan bile teşekkür kopardıktan sonra-. Pazartesi Faik Binba-Őı'yı mutlaka arar. Binbaşı dünyanın en peŐin hükümlü adamıdır. Benden böyle bir Şeyi hiç mi hiç beklemez.»

«BaŐarmak güzel Şey, diye mırıldandı Cemal. BaŐarmak mutluluk.»

«Şu hayırlı işi de mutlaka baŐarmalı değil miydi? Yarın mutlaka sonuç almalı. Belki de Selahattin Bey'e bir cevap gelmiştir. Bugünkü nöbet de ne kadar ters geldi. Tüh!..»

Bu stresten kurtulmanın en iyi yolu spora katılmaktı. Ka-rete takımına doğru kanatlandı.

* * #

«BİR DİLİM EKMEK»

Cemal'in on beş gününü kahreden endiŐeler, Selahattin Bey'in tebessüm eden yüzünde eridi.

20

Pazar günü öğle vakti idi. Cemal servis arabasından iner inmez Selahattin Beyin imalathanesine koŐmuŐtu. Kapıyı bizzat Selahattin Bey açtı. Onun geleceğini biliyordu. Kollan sıvalıydı. Üzerinde iş elbisesi. Gözlerinde Şen parıldılar. Yüzünde taze gülücükler.

— Selamün aleyküm ağabey.

— Ve aleyküm selâm. Askerlik sardı seni. Nöbeti devredecektin hani?

— Tatil nöbeti bu, altm bilezik olsa kimse koluna takmaz.

— Gel hele.

— Hayrola, gelişme var mı?

— Masadaki telefonu çevir.

— Kim çıkacak?

— Talih kuşu. Sen çevir hele.

— Dalga geçme abi. KonuŐmam bak.

— Sen çevir hele, bak kim çıkacak?

— Yapma abi!

— Uzatma, seninle Türkçe konuşacak be--

Cemal, masaya oturdu. Telefona baktı. Kalemle numaraların altını çizdi. Sonra çizgileri çiftleştirdi, derken numarayı kare içine aldı. Rakamların üzerinde kalem yürüttü. Yüz hatları karma karışıktı. Alın çizgileri derinleşmiş, gözleri küçülmüş, bakışları kağıda çakılı kalmıştı. Bu iş gittikçe ciddileşiyordu. Binbirinci kızı görme noktasından gittikçe uzaklaşıyor...

— Teğmen çevirsene numarayı.

— Olmaz.

— Neden?

— Ben bir dulla evlenmem.

— O da nereden çıktı?

— Sophia Loren dul değil mi ?

Selahattin Bey gevrek gevrek güldü. İş eldiveni giyili, iri ellerini birbirine vurdu. Altına bir sandalya çaktı. Gözleriyle Cemal'i tartıyordu. Yüzünde başarılı çöpçatanlara mahsus bir gülümseme.

21

— Bırak şimdi dalga geçmeyi.

— Olsun. Madem ki buraya evlendirme bürosu açtın. Hem de garibanlarla artistleri evlendiriyorsun-!•

— Devam et.

— Olmuşken tam olsun.

Selahattin Bey yeniden ve keyifle güldü :

— Ağamın tadını biliyorsun.

Aslında Cemal, telefonun öteki ucunda Esra'nın olacağını bal gibi biliyordu. O ince, zarif ve güzel kızla konuşacaktı. Ama ne konuşmalı idi. Bunu hiç düşünmemişti. Onun için lâfı uzatıyor, zaman kazanmaya çalışıyordu.

— Elini çabuk tut, işim var. Havuzu asitledim. Kaplama yapacağım.

Cemal, önündeki kağıdı karalamaya devam edince, ayağa

kalktı:

!— Ne halin varsa gör. İster Esra'yı ara, ister Sophia'yı.

Asit işi şakaya gelmez. Odadan çıktı. Cemal ölçtü, biçti. Düşüncelerine bir şekil verdi. Yavaş hareketlerle ahizeyi kaldırdı.

Telefon tam namaz vaktine geliyordu. İmam Efendi camiye gitmiş olacaktı. Annesinin telefon alma alışkanlığı pek yoktu. Geriye Esra kalıyordu.

— Alo-.- Ben Cemal, kiminle görüşüyorum? !— Esra--- Buyurun.

— Aramamı istemişsiniz, onun için rahatsız ettim.

— Ciddi bir karar arefesindeyiz. Bazı şeyleri konuşalım istiyorum.

— Demek henüz arefe. Bayram değil.

— Değil. Hem yeterince sizi tanımıyoruz. Aileniz, düşünceleriniz, askerlik sonrası işiniz. •-

Mikrofonik tiz bir ses. Heyecanlı, güzel. Cemal bir an bu telefon görüşmesini ne kadar uzatabilirim diye düşündü. En iyisi bir hikâye anlatmak veya dinlemektir. En kolayı da hayat

22

hikâyesi. Hayatını özetledi. Gerçi buna pek özet demek de mümkün değildi ya. Askerlik sonrası öğretmenlik, deyip cümleyi noktaladı.

— İstanbul'a tayin yaptırabilir misiniz?

— Bu çok zor bir iş. Kurra çektiriyorlar. Şans, nereye çıkarsa-••

— Ailem İstanbul dışına pek göndermek istemiyor da---

— Sizin kararınız-••

— Bilmem ki-- Tek başıma karar veremem. Hele böyle bir konuda.

— Peki başka şartınız filân-•!

— Şart değil, temenni demek daha doğru olur. Bence evlilik karşılıklı anlaşma ve uyum meselesi. Sizin şartınız varsa, bilmiyorum, Söylerseniz, sevinirim.

Cemal gülecekti, gülemedi. Aklından arkadaşı İrfan geçti. Adana mühendislikten mezundu. Talip olduğu bir kıza yirmi altı maddelik bir protokol götürmüştü. Kız bu yirmi altı maddeyi kabul ediyorsa evlenebilirdi, yoksa-•- Tabi kız şartnameyi duyunca şok geçirmişti. İrfan bu şartname hikâyesini bir yaz akşamı anlatmış, sabaha kadar gülüşmüşlerdi.

İçinden İrfan'ın şartnamesini sıralamak geçti. Sonra vaz geçti. Bu ilk görüşmeydi. Şakanın sırası değildi.

— Sizi sevindiremeyeceğim mâlesef. Henüz bir şartname hazırlayamadım. Yalnız hayatta bağlı olduğum ve bağlı kalmak istediğim prensiplerim var.

—• Yâni şartlarınız-•!

— Sizin de bağlı kalmak istediğiniz şeylerdir sanıyorum.

— Meraklandırdınız. Hemen söyleyemez misiniz?

— Memnuniyetle. —• Dinliyorum.

'— Evlilikte bir tek şeyi gerçekleştirmek istiyorum. İslâm'a uygun bir yuvam olsun. Bunun dışında bir beklentim yok. Biliyorsunuz, devlet memuruyum. Memurun memleketi olmaz bir,

23

zengini olmaz, iki. Benden bunları da istememelisiniz. Bilmem çok mu realist ve katı konuştum.

— Memnun oldum. Aslında ben kanaatkar bir insanım. Parolam bir dilim ekmek. Onunla mutlu olacağımı sanıyorum. Maddenin hayatı cennet yapacağına pek inanmam.

' — O zaman aynı ufuklara kanat açmış bulunuyoruz. Böyle kalender bir gönülü kim sevmez?..

— Bilmem-..

— Lütfederseniz hayat boyu bir ırmakta akabiliriz.

— Edebiyatınız kuvvetli, kâh uçuyor, kâh akıyorsunuz.

— Teşekkür ederim. ,, . Cemal ahizeyi kapayıverdi.

Canı sıkılmıştı. Kız resmen dalga geçiyordu. Ayakların yere değmiyor, hayalcinin birisin, demek istiyordu.

«Kâh uçuyor, kâh akıyorsunuz.»

«Alaycı, dalgacı,, kendini beğenmiş-•• İstanbul kızı ne olacak? Küçücük burnu Kaf Dağında. Bir şiir mırıldanır gibi oldu :

«Türkü söyler gibi konuşur küçük hanım Dağılır yüzüne saçları. Gelincikler gibi taze ve güzel

Serçeler gibi uçar.

Çıksa sokağa biraz sevdalılarını Dolaşır solunda sağında Kolay kolay beğenmez kimseleri Ufacık burnu Kaf Dağında--»

Anlayamadığı ölçüde sinirlenmişti. Ayağa kalktı. Odada tur atmaya başladı. Alt dudağını ısırıyor, alnını ovuşturuyordu.

«Bu iş burada biter aslanım. Şunun şurasında teskereye ne kaldı? Geç Anadolu'ya. Öğretmenlik. Kader karşına senin gibi

24

bir Anadolu çocuğu çıkarana kadar--•• Hem niye canını sıkıyorsun? Binbirinci kız--- Gördün. Olmalı, o kadar-.• İllâ ki olması mı lâzımdı?»

«Başarı mutluluktur.»

«Bırak felsefeyi. Doğru eve. Suç ve Ceza'yı fethet ve mut-lu ol.»

«Raskolnikov gibi mıymıntı, pısırik, hareketsiz biri oldun, onu okuya okuya.»

«Raskolnikov gibi ha! En iyisi Çekmece'ye denize gitmek.»

«Kışın ?..»

«Hay Allah!.. Sıkıntıdan patlayacağını!..»

Cemal büro kapısını çarpıp dışarı çıktı. Sokağa fırlayacaktı.

Selahattin Bey kapı sesine kulak kabarttı. Nikel kaplama yaptığı kapı tokmaklarını havuzdan çıkardı. Askıya taktı. Yenilerini havuza indirdi. Pencereye koştu.

Cemal köşeyi dönmek üzereydi.

—! Cemal!.. Cemal, dur bir dakika!..

Cemal durdu, kararsız bir yüzle pencereye baktı.

— Bir konuşalım aslanım, ateş almaya mı gidiyorsun? Ne acelen?..

— Sonra uğrarım abi. Bana müsade.

— Gel canım, gel hele! —! Gitmem lâzım.

— Gidersin, gel hele!

— Sonra uğrarım.

— İki dakikalığına-••

— Abi...

— Canım iki dakikanın ne önemi var?

Cemal, alabora olmuş bir yüzle kapıdan içeri girdi. Büroya geçti. Selahattin Bey çay söyledi. Oturdular.

— Ne oldu?

— Hiç abi!

25

— Nasıl hiç? Niye Allah'a ısmarladık demeden sokağa fırladın? İnsan-.

— Abi bu İstanbul kızı. Burnu Mars'ta, başı Merkür'de. Saman yolunda yürüyor. Ülker yıldızı el feneri, kutup yıldızı dadısı, yol gösteriyorlar. Ben Anadolu çocuğuyum. Bizim yollar tozlu topraklı. Ayaklarımız toz---

— Ne demek istiyorsun? Bütün bunların mânâsı ne? Ne konuştunuz ?

— Boş ver abi!..

— Sen otur, ben havuza bir bakayım. Geliyorum. Cemal, masa takvimindeki telefon ..numarası yazılı kağıdı

yırttı, buruşturup çöpe attı.

Bu sırada telefon çaldı.

Yüreği yerinden oynayivermişti. Kalbi, göğüs kafesini kıracak gibi çarpmaya başladı. Ahizeyi kaldırmalı mı, kaldırma-malı mı idi? Ya o ise... Mutlaka o idi. Ne diyecekti? Ne diyebilirdi? Bal gibi kabalık etmişti. Selahattin Beyin numarasını biliyor mu idi?.. Tüh bre!.. Ne kadar da alıngan davranmıştı. Belki de kızcağız-••

Ahizeyi aldı ve kulağına götürmeden kapadı.

Selahattin Bey kapıdan gülererek girdi :

—! Kim aradı?

— Bilmem.

— Nasıl bilmezsin Teğmen? Sen bir tuhafısın bugün? Cevap vermedin mi?

— Ahizeyi kaldırıp kapattım.

— Bana bak Teğmen. Kapı gibi üniversite diploman var. Askerliği Napolyon gibi yapıp bitirdin. Alain Del on gibi yakışıklısın-.. Eee--- Geriye ne kalıyor?.. Seni sevmeyen ölsün!

Cemal gülmeye başladı. Rahatlamıştı. Selahattin Beye baktı. Gözlerinin içinde sevinç kıvılcımları oynayıyordu.

Çorabının içinde çıkardığı paketten iki sigara çekti. Birini Selâhattan Beye uzattı. Yavaş hareketlerle yaktı.

— Şu merete alışmadan bırakayım, diyorum. Ama---

26

Selahattin Bey gülüyordu.

— Sen bir dahisin abi. Boş ver. Bu hikâye olmuş veya olmamış. Seninle iyi bir dost olduk ya, yeter. Her hadise insana bir dost kazandırırsa-••

— O nasıl lâf aslanım!. .Sen Alain Delon olacaksın, bu iş olmayacak... Nasıl olmaz?.. Maradona mı ne, hani demin adını söylüyordun?

— Madonna.

— Ne karın ağrısı ise. Onu bile alırız alimallah.

— Sağol abi de--.

— De'si me'si yok. Sen bu işi bana bırak. Var mı öyle çabucak pes etmek?..

— Bıraktım gitti.

Cemal, sigarasını üst üste içine çekti. Az önce gırtlığına sarılan kasavet, sigara dumanları gibi savrulup gitmişti.

— Ha şöyle-• Ayağa kalktı.

— Gel şu havuzdaki mallara bakalım. Seni sevmeyen çatlasın aslanım. Dert etme sen!

* *

Başbaşa vermiş iki divan. Sere serpe yere uzanmış bir Anadolu kilimi. Şişman bir televizyonlu kütüphane. Kalender birkaç sandalye.

Selahattin Beyin oturma odası.

Küçük kızı Tuba, Cemal'in kucağında, inmek bilmiyor. Oğlu televizyon başında. Gözleri oraya çivili.

Hanımı neşeli, gamsız bir kadın. Sofradan sonra kahveleri getirdi.

Cemal bir haftadır Selahattin Beye uğramamıştı. Binbirin-ci kızı hiç görmemişçesine, duymamışçasına unutmak istiyordu.

Ama hangi yara iyileştikten sonra bile nasır tutup iz bırakmaz ?

Teftiş iyi geçmişti. Bölük komutanı izinden dönmüş, bölüğün tertip düzenini iyi bulduğu için Cemal'e teşekkür etmişti.

27

Tabur komutanı ile yıldızı barışık değilse de Alay komutanı beğenmişti. Bölük komutanı buna da çok sevindi. Suç ve Ceza bitmiş, Donkişot yarı olmuştu. Cemal, Ceravntes'teki mantığa hayrandı. Çift taraflı bıçak gibi. Aynı olaya Şövalye başka, at uşağı Panza başka gözlükle bakabiliyor, ikisi de gördüklerini kendi mantıklarına göre izah edebiliyorlardı. Dünyada doğrunun bir tane olmayacağını bundan iyi hiçbir kitap gösteremezdi.

Meselâ Donkişot'un yaptığı baş ağrısı ilâcı. Donkişot bu ilâçla iyileşirken, at uşağı daha da hasta oluyordu. Sanço, «Bu ilâç filan değil, Allah'ın belâsı.» derken Önkişot:

«Bu şövalye ilâcı. Sen şövalye olmadığından hasta oldun.» diyordu.

Ve Cemal kahkahalarla gülüyor, gülüyordu. Hafta fena geçmemişti. Selâhattin Beye de ayıp olmasın diye uğramıştı.

Selahattin Bey haberleri dinledikten sonra kahvesini eline aldı. Cemal'e döndü. Bıyık altı gülüyordu. Gülerken gözleri küçülüyor, etli yanakları büyüyordu. Hafif kıvrıkcık ve arkaya doğru taralı saçlarını adeti üzere eliyle taradı:

— Eh arkadaş, şimdi konuşalım artık. Cemal unutmuş gibi yaptı:

— Neyi? Haberlerin yorumunu mu?

— Haberlerde konuşacak ne var? Memleketin her tarafını çarşamba çanağına çevirdiler. Hergün yirmi adam ölüyor. Konuşulacak yanı mı kaldı ?

Yüzündeki gülümseme kayboluvermiş, birdenbire ciddileşmişti. Kahveyi çarçabuk içti ve fincanı hanımına uzattı.

Cemal, Tuba ile oynar görünüyor, fakat bütün dikkatiyle Selahattin Beyi dinliyordu.

— Sophia Loren miydi?.. Yok yok, Modaydı değil rai? Cemal güldü :

— Madonna'yı diyorsun.

— Hah, işte o mesele.

Ellerini birbirine vurdu ve yeniden gülümsedi :

28

— Kaç gündür neredesin sen? Bugün de gelmesen gidip beni Şâkir'e isteyecektim.

Televizyon seyretmekten dünyayı görmeyen onüç yaşındaki oğlu Şâkir başını çevirdi.

— Buyur baba, dedi. Birşey mi dedin?

— Ya oğlum, sen şu şaşkın adama iyi bak. Tukaş'ın şemsiyesi var mı, yok mu iyice öğren.

— Olur, dedi Şâkir. Tekrar reklâmlara döndü.

— Evet, kız tamam, Sözü aldık. Şimdi sen söyle, söz senin. Nişan ne zaman, düğün ne zaman? Kıza ne takacaksın?

— Sahi mi söylüyorsun?

— Sen Selahattin Abini ne sanıyorsun ? İsterse ingiliz kraliçesi ile bile söz keser. Yahut Biricik Bardot'la.

Cemal güldü :

— Birgitte Bardot, dedi.

— Ne zikkimsa işte. Benim dilim o kadar dönüyor. Cemal yaranın kabuk bağladığını ve bir daha hiç mi hiç

kanamayacağını zannederken...

Yüreği preste sıkılmışçasma kıvrandı. Gafil avlanmıştı Soğuk soğuk terlemeye başlamıştı.

Bu iş düğüm düğüm, hatta kırk boğumdu.

Evvelâ ruhen evliliğe hazır olup olmadığını iyi kestiremi-yordu. Tepeden vadiye taşın yuvarlandığı gibi bu işin içine îtilivermişti.

İkincisi insan bir kere gördüğü ve sadece telefonla konuştuğu bir kızla evlenebilir miydi ? Kızı ne kadar tanımış olurdu, ailesi, düşünceleri, inançları, partisi, takımı-•!

Sonra ailesine hiç haber etmeden, onların olurlarını almadan böylesine mühim bir konuda karar vermesi doğru muydu? Anne ve babası ne derlerdi ?

Nişanı anlıyordu da söz kesme neydi? Nasıl olurdu? Nişan yapmaya kalkışsa ne ile biterdi? Düğün... O çok uzakdı şimdilik. Cemal böyle şeyleri etüt etmiş değildi.

29

Ter, şakağından yanağına süzülüyor, sırtından beline boşanmaya başlamıştı. Tuba, Cemal'in ilgisizliğini protesto eder gibi kucağından kayıverdi. Reklâmlara daldı.

Selâhattin Bey ve hanımı Cemal'i seyrediyordu. Ne diyecekti? Bunca olup bitenden sonra hayır diyemezdi herhalde. Ama sevinmiş de görünmüyordu. Cemal'in terlediğini görünce Selâhattin Bey narayı patlattı:

— Ne o aslanım, hamama girmeden terlemeye başladın!

Cemal şaşırmişti. Eliyle şakağını kuruladı. Mendiliyle boynundaki terleri sildi. Selâhattin Beye baktı, hiç mi hiç terlemiyordu. Demek oda sıcak değildir Ter, ruhunun cendereye tıklmasından kaynaklanıyordu.

—• Allah Allah, dedi. Oda ısındı desem... Tubacık bana bir

su versene!

Bahtınur Hanım hemen koşup su getirdi. Cemal bir dikişte suyu bitirdi. Televizyona bakıyor gibiydi, ama hiçbir şey gördüğü yoktu. Bütün dikkati, allak - bullak olmuş, düşüncelerindeydi.

— Abi, çorak bir toprağı kazıyordu. Bu kuyudan su çıkmaz, çıksa da bizim tarlayı sulamaz. Sonra çorak tarlanın ekini karın doyurmaz.

—| İpe un serme Cemal. Pişmiş aşı su katılmaz, biliyorsun. Bunlar edebiyat aslanım!

Selâhattin Bey son derece ciddî idi. Gözlerini Cemal'de» ayırmıyordu. Bütün itibarını ortaya koymuş, işi bağlamıştı.. İtibarını zirvelerden uçuruma fırlatmak istemiyordu.

Cemal gözlerin, divan örtüsü üzerindeki desenlerden ayırmadan düşündüğü olumsuzlukları anlattı.

— Bu projeyi rafa kaldıralım gitsin. Haftaya tezkere kesiyorum. İstanbul'dan ayrılacağım. Ama çok iddialı isen Şa-kir var, emeğin boşa gitmemiş olur.

Selâhattin Bey ciddiyetini bozmadan :

— Bir tünele girdik arkadaş. Geri dönsek de ileri gitsek

30

de bu tüneli yürüyeceğiz. Ne diye geri dönelim ? Ömür boyu bekâr kalacak değilsin ya!

Cemal'in sustuğunu görünce devam etti:

— Proje takvimine gelince... İstersen hemen söz keser, yüzük takarsın. Nişanı sonraya bırakabiliriz. İstersen yüzükle birlikte takı takılır, nişan da halledilmiş olur. Tezkereyi alır köye

gidersin, anne ve babanla geri döner, onların da tasvibini almış olursun. Para meselesini dert etme. Paran yoksa itibarın var. İtibar kredi demektir, kredi para. Hallederiz.

Sırtını divan yastığına dayadı. Arkasına iyice yaslandı Ciddiyetinden geçilmiyordu: —! Ne diyorsun?

— Bu tünelden mutlaka geçmek... Sen bilirsin abi.

— Yine de bunların kız eviyle uzun uzadıya konuşulması gerekir.

•— Sen konuş.

—! Olur mu? Birlikte gideceğiz. Yarın servisten iner inmez imalâthaneye gel. Telefon ederiz.

Kapının önüne geldiği zaman Cemal, elindeki çikolata tepsisinin mânâsını düşünüyordu.

«Sultanlığa mı veda ediyordu, yoksa derbederliğe mi?

Mutluluğa mı, filozofluğa mı yürüyordu?

Yoksa sarhoşluğa mı?

Elindeki taç mı, kelepçe mi, yoksa kadeh miydi?»

Pastahaneye girdikleri zaman Selâhattin Bey :

—! Haydi bakalım beğen, bu sefer hem boğazına tad, hem boynuna kemend olacak, demişti.

—• Sen beğen, zevkine diyecek yoktur.

— Prangaların gümüşten olsun, istiyor musun?

— Neden tacım altından olmasın? '

—• Şu tepsiyi alalım, hem çikolataları nefis, hem tepsiyi alımlı.

31

— Zevk sahibi adamsın vesselam.

— Allah güzeldir, güzeli sever.

— Âyet mi?

— Hadis.

Kapıyı evin küçük ve sempatik kızı Kübra açtı. Cemal'i görünce sevinçle el çırpı. Kapıyı arkasına kadar araladı. Zira Cemal'i o da çok seviyordu. Cemal tepsiyi Kübra'nın eline tutuştururken yanağına bir öpücük kondurdu. Kübracık, ki Cemal ona hep böyle hitap ederdi:

— Teşekkür ederim, diyerek öteki odaya koştu.

Salonda İmam Efendi, büyük oğlu Sedat, yeğeni Musa vardı. Selahattin Bey, Kerim ve Cemal'e hoş geldin dediler. Hanımlar ayrı odaya alınmıştı. Birazdan sohbet başladı. Selahattin Beyin olduğu yerde konu sıkıntısı çekilmezdi. Hoş-beş, sıh-hat-afiyet ve hal hatır sormalar, çoluk-çocuk, işler, işler, işler...

Ayağına çabuk, zarif, ince yüzlü, başı tülbentli kız. Elinde kahve tepsisi. Cemal'i ilgilendiren tek nirengi noktası. O, ne bu odada, ne de konuşulanlarda idi. Tezkere, köy, öğretmenlik ve...

Eli tepsili bir kadın silueti odaya dolunca Cemal heyecanlandığını hissetti. Üzerinde şık bir elbise vardı. Hakim yaka, siyah düğmeli koyu renkli. Ayaklarında çarşıdan aldıkları kadife ve topuklu terlikler. Boynunda ıslıl ıslıl bir zincir. Kolunda bilezikler. Nişan için elbise istememişlerdi. Esra terzi olduğu için kendisi dikecekti. Sözle nişan arasında zaman olmadığı için alman kumaşı dikememişti.

Cemal gri renk çizgili bir takım elbise giymişti. Gömlek, kırvat... Tam takımdı. Odadaki herkes şıktı.

Odadaki herşeyde avizenin ışıkları parlıyordu. Kütüphane olanca debdebesiyle dikkatleri çekiyordu : Mağrur ve muhteşem.

Selahattin Beyin fiyakasından geçilmiyordu. Hayırlı işi düze çıkarmanın keyfini çıkarıyordu. Koltuğuna yayılarak konuşuyor, konuşuyordu.

•32

enaşe DUiuuarııuauı uzaji uii ueııaKiıgı Nasıl olsa evlenmeyecek miydi? Evlilikten uzun boylu beklediği birşey yoktu.

«İslâmî bir yuva. Mutluluk veya filozofluk.» «Felsefe bilmeyen adam, filozof olmaz!»
; «Mutluluk: Herkesin gözleri açık gördüğü rüya.»

Kahvelerden sonra Kur'an okundu. Hocanın yeğeni de, oğlu da nefis Kur'an okuyorlardı. Cemal'e buyur, dediler. O da okudu.

Kur'an'dan sonra Esra çağrıldı. Yanyana iki sandalyaya oturdular. Yüzükler parmaklara geçti. Cemal, kırmızı kurde-lalı yüzükle birlikte sorumluluk kemendinin boynuna geçirildiğini hissetti.

«Bir başıma olsam, şeh-i devrana kul olmam, Viran olası hanede evlad-ı iyâl var.» diyen şâiri anlıyor gibiydi.

Bundan sonra istediği zaman başını alıp istediği yere gidemeyecekti. Hürriyetlere sınır çiziliyordu. Hürriyete, yâni saltanata. Tabiki derbederliğe de.

Allah hayatta fonksiyonları uyguluyordu. Bekârlıkta hürriyet yüz puanla sultanların hürriyetine benzese de ütü, çamaşır, yemek, bulaşıktan tut da ev süpürge kadar işin ve de sürekli ruha denk bir eş arayış içinde olmanın getirdiği derbederlik de yüz puan alıyordu. Evlilik ikisinden de yüzde elli

is-konto yapsa, eşitlik bozulmuyor ve fonksiyonların saltanatı devam ediyordu.

Cemal fonksiyonları düşünürken dua bitti. Yüzükleri birbirine bağlayan kurdela da bu arada kesildi:

«Nişanlılık hayırlı olsun, Allah tamamına erdirdin!»

Herkes böyle diyerek Cemal ve Esra'yı tebrik etti.

Pasta - şerbet faslı daha neşeli geçti. Ufak çocuklar odaya akın etmişlerdi. Kübra ve Tuba, Cemal'i paylaşamıyorlardı. Sonunda iki dizine karşılıklı oturmaya razı oldular. Cemal, çocuk

Kader Kapımı Çaldı - F.: 3

33

sevgisinin fonksiyonların hangi kefesinde yer aldığını düşün-dü. Sultanlık tarafında mı, derbederlik kefesinde mi?

Bu arada Esra odadan ayrılmıştı. Cemal, bir an yalnızlık duygusuna kapıldı. Buna önce kendisi hayret etti. Bir tarafından bir şeyler eksilmiş gibiydi. Yüreğinin bir bilinmez yerinden, bilinmez duygular bir pınar gibi akıyor, o ana kadar hissetmediği sıcak duyguların farkına vanyordu. Yüreğinde bir sevgi şelâlesi çağlamaya başlamıştı. Esasen bu yeni değildi. İlk gün kahve fincanına uzanırken, telefon konuşmaları yaparken, muhtelif gelip gitmelerde, çarşıya çıktıkları zamanki sohbetlerde tutuşturulmuş bir ateşti bu. Şu anda sevgi pınarının çağlıtlarını tuhaf bir hisle daha derinâen duyuyor, kalabalık içinde yalnız nasıl yaşanır, bunu daha iyi hissediyordu. Bereket versin çocuklar, onu duygu atmosferinde yalnız bırakılıyor, kendilerine mahsus sevimli dünyaya davet edip gezdiriyorlardı. Cemal, ayakkabılarım giyerkenj vje merdivenlerden inerken, içinde, bir çift duygulu ve kahverengi gözün, sevgi iklimi içinde kendisine baktığını görüyor, mutluluk denen şeyin böyle bir bakışa muhatap olmaktan ibaret olup olmadığını düşünüyordu.

«EVREŞE YOLLARI DAR»

Salon hınca hınç doluydu. Herkes heyecan bombası gibi patladı patlayacak. Kürsüde bakanlık yetkilileri. Grand tuvalet biri mikrofonda:

«Lütfen yerlerinize oturun. Adı okunan gelip kurrasımı çekecek. İl merkezlerine gönderileceksiniz, oradan dağıtımınız yapılacak. Size ivedi olarak görevlendirme yazısı vereceğiz, kararnameleriniz sonra gönderilecek. AtamaJ kararnamelerinin hemen çıkarılma olanağı olmadığından, gideceğiniz yerde gereksinimlerinizi karşılayabilmek için parasal hazırlığınız olsun, gerekli önlemleri...»

34

— Dilini eşşek arısı soksun, haydut herif, diye söylendi Cemal.

Arkadaşı Mehmet'e döndü:

— Sırf uydurma kelimeler kullanmak için konuşuyor gibi.

— Eco'nun dili, dedi Mehmet. Muhteşem Osmanlı'nın yerini zavallı Türkiye aldı, muhteşem Osmanlı'nın yerini de zavallı Türkçe. Yirminci yüzyılda herkes Ay'a giderken biz yerimizde duracak değiliz ya, devrim yapıyoruz. Türkçe'nin yerini kurbağa dili alıyor, bizden sonraki nesiller vakvak dili falan konuşur herhalde.

— Breh breh breh!.. Sen yaman falcıymışsm bre!

— Ne sandın ya! Ankara'nın göbeğinde okuyup da onu da mı öğrenmeyelim. Malum okullar kapalı.

— Sahi okula hiç mi gitmiyorsun?

— Gittiğim oluyor, koleksiyonumu zenginleştirmek için. — Ne koleksiyonu bu, görüşmeydi koleksiyonculuğa da

mı başladın?

—• Bildiri koleksiyonu canım!

—• Bildiri mi? Çok yeni bir merak...

— Ne sandın ya! Hergün okul kapısında bildiri dağıtılır. Birgün Dev-sol, bir gün Dev-yol, birgün Halkın Kurtuluşu.

— Ders?...

— Bildiri dersleri oluyor, çoğu zaman katılmıyorum. Çünkü zibidiler bildirileri aynen okuyorlar, değişik şeyler anlatanlar çok az.

—• Hepsinin bildirisini alıyor musun ? Aralarında kavga var sanıyorum. Pravakatörlük yapmaktan zılgıt yemeyesin.

— Yok şekerim. Biz altı kişilik bir şirketiz. İkişer ikişer gidiyoruz. Herkesin örgütü ayrı. Bildirileri şirketin üyeleri sayısınca alırız. Şene sonunda ciltleteceğim. Üç tane bildiri kollek-siyonum olacak.

— Hocalar derse gelmiyor mu?

!— Geliyorlar, gelmez olurlar mı? Ama çok kibar adamlar.

35

Dersi başlatıyorlar, on - onbeş dakika sonra parkalı örgüt profesörleri geliyor. Rica ediyorlar ve dersi devralıyorlar.

— Breh breh breh!.. Ne kadar centilmenlermiş! Ya polisler, askerler?.. Sıkıyönetim var.

— Onlar da kibar şekerim. Etliye sütlüye karışmazlar. Tereyağından kıl çeker gibi kendilerini olayların içinden sıyrırırlar. Hepsi uzmanlaşmış. Hem sen yeni terhis oldun, bu işi benden iyi bilmen lazım. Askerler turist gibi. Olayları seyrediyorlar, hikmeti ne?

•— Vallahi ben topçu idim. Piyadeler sıkıyönetimde görev aldı. Anlattıklarına göre sadece ana caddelerde tur atmaları emredilmiş. Çatışmalara, sokaklara yazı yazanlara, bildiri dağıtımına karışmayacaklarmış.

— Peh peh peh!.. Askerler Eco'yı yiyecekler desene. Sıkıyönetim göstermelik o zaman.

— Nasıl yâni? İhtilâl mi yapacaklar?

— Niye karışmıyorlar öyleyse ? Günde yirmi - yirmi beş adam ölüyor arkadaş. Savaş gibi. Boru değil bu!

— Resmen savaş.

Salon seyrekleşmişti. Kurrasını çekip görev kağıdını alan gidiyordu. Ekseriye belâlı iller çekiliyordu. Tokat, Elazığ, Tunceli, Sivas, Van, Hakkari... Tek tük Orta Anadolu'yu çeken vardı. Batı Anadolu şehirleri hiç mi hiç çıkmıyordu.

Cemal başlangıçta ümitlenmişti, askerlikteki gibi İstanbul veya yakın bir il çekerim diyordu. Ama kurralan görünce böyle bir rüyanın ihtimal dahilinde olmadığını hemen kavradı.

Mehmet'le Hatay'da görev yaparken tanışmışlardı. Yirmi altı maddelik evlenme protokolü hazırlayan İrfan'm kardeşi idi. İrfan ile lisede beraber okumuşlardı. Mehmet, kardeşine göre daha iyimser ve daha neşeli idi. Cemal şimdiye kadar ondan iyi gülen birine rastlamamıştı. Herşeye gülerdi, daha doğrusu herşeyin bir gülünecek yanını bulurdu. Kurra çekmeye özellikle onu da getirmişti, kötü bir kurra çekerse, Mehmet bir gülünecek yanını bulsun, istiyordu.

36

— Sence bu işin sonu nereye varır, dedi Mehmet...

— Diyarbakır'a.

— Kurramn değil, olayların...

— İç savaşa.

— Kim kazanır?

— Ordu kimi tutarsa...

— Karışır mı dersin? Şimdiye kadar trene bakar gibi seyrettiler. 27 Mayıs, 12 Mart ihtilâllerine göre beşyüz kere ihtilâl şartları doğdu, ama...

— Müdahaleler orduyu yıpratıyor. 12 Mart üzerinden sekiz sene geçti, bütün generaller faşist ilân edildi. Devrin başbakanı Nihat Erim öldürüldü. O zamanın sıkıyönetim komutanları tehdit altında. Bilmem ki üçüncü bir ihtilâle yanaşır mı?

- Liderler hakkında ne düşünüyorlar acaba?
- Subaylar ketum. Ama astsubaylar hepsine sövüyor.
- Ordu Eco'yu tutuyor, diyenler var.
- Ben sana bir şey söyleyeyim mi ?
- Söyle şekerim. Ama nazlanmadan... —! Dinle öyleyse!
- Zurna mı üflüyoruz şekerim, anlat sen!

—• Subayların hepsi Napolyon Bonapart. Siyasetçilerin hepsi onlara göre ayak takımı. Takım tutar gibi parti tutmaz bunlar. Ayrı bir dünyaları var. Demirel denendi, kabak tadı verdi. Bir de Eco'yu deneyelim, demiş olabilirler. Ama halkm anladığı mânâda parti tutacaklarını sanmam. Sonra Eco geleli bir buçuk sene oluyor. Ne anarşi durdu, ne enflasyon. Üstelik. memleket mezbahaya döndü. Bir «kurtarılmış bölgedir» gidiyor. Sırf Maraş olaylarında bin kişi ölmüş, diyorlar. Asayiş örgütlere ihale edildi. Milli Eğitim Töb-Der, polisi Pol-Der idare ediyor. Gümrükler kaçakçılarının emrinde. Yol geçen hanı mübarek. Kur ayarlamalarını Tahta-Kale yapıyor. Merkez Ban-kası'ndan yetkili. Enerji yokluğunda fabrikalar durmuş. Ekonomi felç. Yokluklar, kıtlıklar, kuyruklar hortladı. İkinci Dün-

37

ya Savaşından beri görülmeyen şeyler bunlar. Ekmeğin bile siyahı, beyazı var. Böyle bir tablonun faturasını kimse ödemek istemez. Göreceksin Eco da bu gemiyi bir limanda terkedecek.

- Kaptan gemiyi terkeder mi bre?..
- Bu acemi kaptan. Sonra böyle gemi de...
- Desene gemi karaya oturacak.
- Sence oturmadı mı?
- Vallahi bana kalırsa hem gemi karaya oturdu, hem kara gemiye de..

Cemal yerinden fırladı. Adı okunpıştı. Mehmet bağırdı:

- Besmele çek, tekbir getir.
- Hücumamı katılıyorum?.. Yine de kötü kurra çıkarsa...
- O zaman şehadet getir. —• Çok hainsin!..

Cemal sakın adımlarla yürüyor, ama yüreğindeki kar, tipi, bora ve kasırgalar tozu dumana katıyordu. İçinde türlü türlü fırtınalar vardı.

Masaya yaklaştı. Besmele çekip elini torbaya uzattı. Masa başındaki bıyıkları ağzının içine dolmuş

görevli besmeleyi duyunca, Cemal'e kızıl görmüş boğa gibi baktı.

— Lâik bir ülkede yaşadığım yadsıma, dîye kükredi. Cemal şaşırmişti. Adamın öfkesini anlamıyordu. Ne olmuştu?

— Hasbünallah, ve ni'mel vekil, ne oldu kardeşim?

— Lâik bir ülkede yaşam sürüyorsun, bunu yadsıyamazsın! Lâikliği çiğniyorsun. Bunu yapamazsın! Cumhuriyet öğretmeni «Çöl Arabınm» peşinden gitmez. Yobaz olamaz. Yobaz herif! Memleket sizin yüzünüzden geri kaldı.

— Allah Allah, neden ağzından salyalar akıyor, bir türlü anlamıyorum. Size bir şey mi yaptım?

— Ne yaptığını aslında bal gibi biliyorsun, yobaz herif! Git başımdan! Gericil!..

Cemal puflayarak bir lahavle çekti.

38

— Çattık belâya! Babam, benimle alıp veremediğin nedir, anlat da dinleyelim.

Tüyleri diken diken olmuştu. Sinirleri yay gibi geriliydi. Yumrukları taş kesilmişti. Görevli elini kaldırsa suratına balyoz gibi indirecekti.

Masanın başındakiler hemen Cemal'in etrafını kuşattılar. Yiyecekmiş gibi yüzüne bakıyorlardı. Hepsinin dişleri gıcırıyor, gözlerinde öfke kıvılcıkları yanıp sönüyordu. Kimisi yumruğunu sıkmış, kimi elleriyle bir sandalya kavramıştı. Bu adamlar salon kavgalarında pişmiş gibiydiler.

Az önce Cemal'e hakaret eden görevli bağıırıyordu :

— Polis!.. Polis çağırın!.. Burayı faşistler işgal etti. Polis!..

Cemal bir senaryo kokusu alıyordu. Karşısındakiler bir senaryo oynar gibiydiler. Hepsi rolünü ezbere biliyordu. Hatta şu çığırkan herif baş rol oyuncusu.

Buna rağmen Cemal geri adım atmamaya kararlı idi- Hatta şu çığırkan herifin ağzına yumruğunu tıkmak istiyordu. Fakat adam çoktan geri fırlamış ve aralarında bir set oluşmuştu.

Bu sırada birinin koluna girip kendisini sürüklemeye çalıştığını gördü. Salonun Öteki ucuna bakınca, koşarak gelen polisleri farkettiler.

— Gel aslanım, sen bu numaraları bilmezsin. Yürü gidelim.

Koluna giren Mehmet'ti.

— Beyefendi kusura bakmayfn, arkadaş yeni terhis oldu. Henüz sivil hayatın kurallarına alışamadı.

— Pis faşist defol!..

Polisler yetişmişlerdi. Cemal'i karga - tulumba yakalayıp salondan dışarıya çıkardılar. Kapının önünde tepeden tırnağa aradılar.

Komser kükredi:

— Aç avuçlarını, ne saklıyorsun bakalım!..

39

Hemen iki polis Cemal'in yumruklarını çözdü. Sol el boştu. Sağ avuçta bir kağıt.

Polis memuru kağıdı kapıp süratle açtı.

Yüzü barut gibi idi.

«Sivas! Hile var bu işte. Hile yapmak için kavga çıkardın değil mi ? Yakalayın, tığın içeri!»

Komser heyecanla:

—• Ver bakayım şunu!

Kağıda baktı. Cemal'i süzdü :

— Ne zaman yazdın bunu? Düzinbaz herif!

— Tahminen, dedi Cemal... Durakladı. Gözler kinle soluyordu. Bir kaşık suda boğacaklardı sanki.

—• Tahminen yirmi dört saat önce. Daha önce de olabilir.

— İtiraf ha! Kendi yazdığını itiraf ediyorsun!..

— Hayır ben yazmadım.

— Numara çekme, bana sökmez! Doğru konuş! Sen yazdın ! Yoksa ben itiraf ettirmesini bilirim!

Mehmet olay yerine gelmişti. Heyecanla soludu :

— Az önce kurra çekti. O kağıt torbadan çıktı. Komser ona ters ters baktı:

—! Sen karışma, sen kim oluyorsun, bakayım!

— Arkadaşyım.

—• Tutun şunu da! Bunlar bir örgüt olabilir. Az sonra öteki militanlar da sökün ederlerse şaşmayın.

— Gel bakayım buraya!

Cemal'in koluna girdi. Sahnenin önüne kadar, geldiler. Komser elindeki kâğıdı uzattı.

— Şuna bakar mısınız? Bir ip ucu olabilir.

— Nedir komserim bu ?

— Bu herif kurrada çektiğini söylüyor. Kendisi de yazmış olabilir.

— Bir karşılaştıralım.

40

Kurra işlemleri yeniden durdu. Herkes «Sivas» yazılı kâğıdın başına üşüştü. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kurra torbasının başındaki görevli:

—! Tutmuyor. Sahtekâr bu!

— Yok canım, mürekkep aynı renk.

— Yazı değişik.

— İyi bakın!

— Değil.

— Değişik.

— İyi bakın!

— Değişik, bal gibi sahtekârlık bu.

— Yok canım aynı yazı.

—• Oyluyorum. Sahtekârlık diyenler... Bir, iki, üç... Değil diyenler... Bir, iki, üç... Oylar eşit. Komserim bir de siz ba-km!

—! Başka bir kâğıt daha verin... Değişik gibi. Mürekkep aynı. Kâğıt değişik...

—• Kâğıt terden ıslandı, dedi Cemal. Değişik falan değil.

Komser de karar verememişti.

— Sen sus, dedi. Sen tarafsın!

— Bu görevli de taraf. Kavgayı başlatan o. Bana hakaret etti.

Komser, Cemal'i tepeten tırnağa yeniden süzdü. Mühim bir delil bulmuş gibi başını salladı:

—• Tamam aynı, dedi. Görev kâğıdı yazın.

Cemal'in eline bir teksir kâğıdı tutuşturdular. Polis nezaretinde binadan uğurlandı.

Cemal kendisini kapıya getiren polislere :

—! Lütfen arkadaşımı bırakın, dedi. Beni savunmaktan başka bir suçu yoktu.

— Sen işine git, dedi biri.

Öteki:

—• Tamam hemşerim, bırakılır. Bir güzel ıslatır, göndeririz, merak etme!

41

Cinler beynine üşüşüvermişti:

— Yapamazsınız!.. Buna hakkınız yok i.

* *

Polis kapıyı kapadı ve Cemal dışarıda kalakaldı.

Kura çekip dışarı çıkmak isteyenler için kapı sürgüsü açılıyor ve hemen yeniden kapatılıp sürgüleniyordu. Cemal, kapının her gıcırdayışında içeri girmek istedi, ama her defasında kapı yüzüne kapandı.

Öfke ve sıkıntıdan patlayacaktı." İçeride neler oluyordu? Arkadaşını neden bırakmıyorlardı? Polisin elinde miydi? Yoksa anarşistlerin pençesine mi düşmüştü? Ölü mü, diri mi? İstence etmeselerdi bari.

«Hep senin yüzünden. Durup dururken çingar çıkarmanın

âlemi var mıydı?»

«Besmeleye tahammülü yok haydutun! Ben ne yapayım? Gözünün üstüne patlatmadım da... Haketmişti. Tam pankreas

üstüne...»

«Etini çiğ çiğ yerlerdi vallahi! Hepsi kuzgunun leşe üşüştüğü gibi başına toplandılar. Kimi sandalyanın ayağına sarıldı, kimi masanın kulpuna. Sanki dağbaşı... Hammurabi kanunları var memlekette...»

«Kanun olsa gene bir şey... Hammurabi veya Firavun... Yine de kanun... Bunları orman kanunu. Keyfine göre. Burnunun dikine gidiyor adamlar...»

Üşüdüğünü hissetti Cemal. Pardüsüsünün içine gömüldü. Yağmur atıştırmaya başlamıştı. Hava buz kesiyordu. Sokaklar ıslak. Ayaklan üşüyordu. Ankara ne çirkin bir şehir olmuştu. Soğuğu, insanı, polisi, sokağı...

Bir sağa, bir sola volta atmaya başladı. Demir kapının üstünde dikenli teller vardı. Bahçe duvarları. kapı hizası kadar yüksek. Binaya girmenin başka bir yolu var mıydı?.. Ya da taşkibir kapı?..

42

«Ne yapabilirdi? Polise haber verse... Mehmet zaten polisin elindeydi. Başka... Hay Allah kahretsin!... Hukuk devleti, İdi Amin'in Uganda'sına dönmüştü. Başbakan her akşam TV'de istediği kadar «yasal yollardan», «yasal yöntemlerden, yasal uygulamalardan» söz etsin. İstediği kadar anarşinin köküne inil-diğinden dem vursun... Anarşiyi çıkaran devletin memuru... Devletin kendisi. Anarşiyi önleyecek olanlar yâni. Memuru, polisi... Başbakan ya samimi, aldaniyor. Ya da milletin gözünün içine baka baka yalan söylüyor. Hem de bir buçuk senedir. Her akşam, TV'de kökenine inildi, son çırpınışları, demenin âlemi neydi? Anarşi devlet kademelerinde kadrolaştığıma göre...»

Yarım saat geçmişti. Demir kapı kös kös gıcırdadı. Sürgüler açıldı. Yüzünden düşen bin parça Mehmet...

— Ne oldu bre, nerde kaldın?...

Kalın kaşlar, iri elâ gözlerin üzerine yıkılmış. Siyah saçlar darma dağınık. Burun delikleri öfkeyle açılıp kapanıyor. Etli yanaklar tunç gibi kıpkırmızı.

— Gidelim.

— Ne oldu, ne yaptılar?

— Yolda anlatırım.

Ana caddeye indiler. Yağmur hızlanmıştı. Şemsiyenin altına sığınanlar, dükkânların tentesi altında bekleyenler, tıklım tıklım otobüs durakları. Caddede akan araba seli.

Bir belediye otobüsüne tıklıldılar. İçerisi tıklım tıklım. Şoför durmadan bağıyordu :

— İlerleyelim! İlerleyelim! Kapıda yolcu var. İlerleyelim, kapı kapanmıyor!

; Yolcular balık istifiydi. Camlar buharlaşmıştı. Ön camın silgeçleri hızla bir sağa bir sola yatıyordu. Otobüsten homurtular yükseliyordu : «İlerleyelim!...»

«Nereye?... Yiğitsen sen geç!...»

«Ayağıma bastın, önüne baksana!»

«Pardon! Önümü görebilsem!..»

«Ayakkabı mahvoldu, önünü görmeyen körler...»

«Eeh... zırlama pardon dedik ya...» «Pardon çıklalı eşekler çoğaldı zaten...» «Eşek senin baban!..»
«Sensin!..»

«Ayıp brader, sizi mi dinleyeceğiz, kibar olsanız biraz.» Şoför arabayı durdurdu. Orta kapıyı açtı:
«Kavga edecekler aşağı insin lütfen! Kimse kimsenin ağız kokusunu yutmak zorunda değil!»

«Doğru! Şoför efendi doğru söylüyor.»

«Tabi doğru. Burası Tophane mi'llayol!

«Şoför efendi geç kaldık. Kaç saat bekleyeceğiz?»

«Kavgacılar insin!»

«İnin birader, sizi bekliyoruz.»

«İnmiyorum bre, babanın malından mı kovuyorsun?»

«Öyleyse kes kavgayı!»

«Sen kendini barış gücü mü sanıyorsun? Sana ne?»

«Kavga edeceksen hergele meydanına git!..»

Şoför kükredi:

«İkiniz de, inin aşağı! »

«Ben sana yardım ediyorum, sen neler zırvalıyorsun!»

«İn aşağı!..»

«Hadi tamam, kavga bitti bas gaza!..»

«İn aşağı!..»

«Kes birader, senin yüzünden bir saattir burdayız.»

«Akşama kadar sizin dırdınnızı mı dinleyeceğiz. Susun da gidelim.»

«Kaptan, sen bas gaza, burası tamam!»

Herkes burnundan soluyordu. Sinirler gergin, suratlar asık. Gözler kanh-kinli. Yumruklar sıkılı.

Cemal hayret etmekten kendini alamıyordu. İki yıl önce böyle değildi. Hatta Polatlı'daki topçu okulundayken hafta sonları Ankara'ya inerdi. Toplum böylesine barut fıçısına dönmemişti. Herkes

patlamaya hazır bir bombaya benziyordu.

44

Mehmetle sözleşmiş gibi otobüsteki ağız dalaşına katılmadılar. Ulus'a gelince indiler.

Yağmur hâlâ yağıyordu. Vitrin önleri kalabalık, tente altları mahşer. Cadde tıka basa dolu. Rüzgâr yağmur tanelerini insanın suratına çalıyor. Pardüsüsünün, mantosunun içine sa-ğmmış koşturanlar var. Caddeden caddeye acele acele geçenler-••

— Boş ver aslanım, dedi Mehmet. Ev yakın.

— Ondokuz Mayıs mağazalarına dalalım. Hem vitrinlere bakarız, hem yürürüz. Belki de yağmurun hızı kesilir.

— Boş veeer, ıslanmaktan bir şey çıkmaz.

— Her tarafımızdan su çıkar, daha ne çıksın istiyorsun?

— Boş veeer, haydi-••

— Ne oldu, içeride ne dediler?

— Örgüt belasına az daha okkanın altına gidiyorduk.

— Nasıl örgüt bu?..

— Kaç gündür okula gitmiyoruz. Kimin ne halt ettiğinden haberimiz yok. Önceki gece Cebeci'de çatışma çıkmış. Dev-sol'dan birini zıbartmışlar.

— Öldüren kim?

— Belli değil, ama Dev-Yol'dan şüpheleniyorlarmış. •— Seninle ne ilgisi var bunun ?

— Polis senle uğraşırken bir grup eşkiyanın içine düştük. " Ben Dev-Yol'dan tahmin etmiştim. Sizdenim dedim. Meğer itler Dev-SoPdanmış. Önce kimleri tanıdığımı sorguladılar. Okuî-dakilerin soy kütüğünü okuyunca merkezi sordular. Ben sempatizanım, o kadarını bilmem, dedim. Kimisi casus diye üzerime saldırdı. Kimi pravakotör ajan diye. Kimisi de katil kim, diye tartakladı. Beni bir odaya tıktılar. Önceki gün geberen itin katilini sordular. Üç gündür okula gitmediğimi, olaylardan haberim olmadığını söyledim. Bu sefer yeni bir küfür kasırgası estirdiler.

«O faşisti nerden tanıyorsun?»

«Sen de faşistsin!»

«Pravakotör ajan! Gebereceksin, doğru söyle!»

45

Bu sırada kapı tekmelemeye başladı.

Açmadılar.

Daha da şiddetle vurulmaya başladı.

İtin biri kapıyı tutuyordu. Yerimden ok gibi fırladım. Kapıdaki itin üzerine atıldım. Tekme tokat.. Ötekiler de benim üstüme çullandılar, Allah ne verdiyse---

Kapı açıldı. İçeri polisler doldu. Komser :

— Bırakın herifi! Dokunana ateş ederim, diye haykırdı. Bir anlık bir şaşkınlık oldu. Kapı açıldı. Fırladım. Kaçış

o kaçış. Polisler gelmese leşimizi yere sereceklerdi. —• Geçmiş olsun, sen beterine uğramışsın brader!

— Sorma, çoktandır kimseye sadaka filan verdiğim yok

ama--.

— Yaran beren var mı, bir yerin acıyor mu?

—• Bilmiyorum, Beynim zonkluyor. Bir an önce eve gidelim.

Cemal yağmurdan kaçmanın zamanı olmadığı anlamıştı. Caddeye çıktılar. Hacı Bayram camisinin altındaki caddeye düştüler. Camiyi geçince sokağa daldılar.

Bu eskimiş, köhne mahallede, sırt sırta vermiş güç ayakta duran kerpiç evler vardı. Sokaklar dar, insanlar sefil. Tam bir fakir fukara mahallesi..

İki katlı, ahşap, üflesen yıkılıverecek gibi duran bir evin önünde durdular.

—• Kapı açık, gelmişler-••

İçeri daldılar.

—• Ohooo, ayakkabıdan geçilmiyor şekerim, sizinkiler gelmiş !..

«AĞLAMAK KADER OLDU»

Ahşap binanın merdivenlerini hızla tırmanan Cemal, birbu-çuk odalı evin birinci odasının önünde durdu. Yarım odada bir

divan, bir masa vardı. Burda abisi kalırdı. Birinci oda; Mehmet'in okul arkadaşları Denizli'li Hasan ve Ispartalı önal'ın idi. Bu aynı zamanda yemek odası, misafir ve oturma odası idi.

Cemal, içeriyi dinledi.

Annesinin sesi geliyordu. Demek kardeşinin düğününden denmişlerdi. Cemal, nişan işleri ile uğraşırken küçük kardeşi de düğün yapmıştı. Kapiyı yavaşça açtı:

—! Selamün aleyküm.

— Aleyküm selâm. Cemal'im hoş geldin oğlum!

Anası boynuna sarıldı. Gözleri yaşla dolmuştu. Üç oğlunun üçünü de okutmuştu. Üçü de gurbetteydi. Ana, onlara hem kavuştuğu zaman hem de ayrılırken ağlardı. Ağlamak kader olmuştu. Herkese karşı çocuklarını okutmakla övünen zavallı kadın, köyde kocasıyla yapayalnız yaşamının tattığı ızdı-rabı kimseye anlatmazdı, anlatamazdı da. Damdan düşenin halini, yine damdan düşen anlardı. Öyle birisini nerede bulacaktı.

Cemal, elini öptükten sonra da ana bir süre gözlerini kuruladı. Cemal, abisi Hüseyin, Denizli'li Hasan ile de kucaklaştı. Hal hatır soruldu. Önal yoktu.

Ana düğünü hikâye etti, Cemal nişanı. «Hayırlısı olsun oğlum, Allah sonunu hayreylesin.» Buruk bir hava. Ana'nın üzerinde bir gariplik. Cemal, anacığın haksızlık ettiğini düşündü. Kardeşi evlenmiş, kendisi nişanlanmıştı. İkisi de kızı kendileri bulmuşlardı. Ana bu seçimlere mecburen razı olmuştu. Daha doğrusu razı olmuş görünmüştü. Halbuki o, oğullarına köyün en güzel kızlarını düşünürdü. İşte iki defa eli böğründe kalmıştı. Üçüncüsünün de böyle olacağı muhakkaktı. «Hayırlı olsun.» cümlesinin söylenişindeki gariplik ve burukluk bundandı. Babası öfkelenmiş, ne Celil'in düğününe, ne de Cemal'in nişanına gelmişti. Cemal'in düğününe de gelmezdi herhalde.

47

Mehmed'in odaya dalışıyla hava yeniden çalkalandı. Herkes odadan neşeli fıkralar beklerken o tuttu «kurra» çekimini ve Dev-Sol'dan yediği zılgıtı anlattı.

Yüzler asıldı, sinirler gerildi. Küfürler kulaktan kulağa, duvardan duvara çarpıp yere döküldüler.

Hüseyin soba yakmakla meşguldü. Odada herkes pardüsü-sü ile oturuyor, güpegündüz lâmba yanıyordu. Hava kapalı. Oda karanlık. Bekâr evi dağınık. Somyalar alelade düzeltilmiş. Duvarlar, bilmem kaç senedir badanasız diye basbas bağıyor. Ahşap çatı kömür ocağı gibi kararıyor, herkese küs. Sadece duvardaki deniz manzaralı takvim keyfinden kıkır kıkır gülüyor ve bugün: 21 Şubat 1979"diyor.

Soba gümbürdemeye başladı. Kâh güler, kâh ağlar gibi. Denizlili Hasan simsiyah ve yan kıvrıkcık saçlarını eliyle

taradı.

— Ülen Neron bile Romalılara bu kadar zulüm etmemiştir. Bu heriflerde gangaster ruhu var, illâ ellerine düşenin kanını içecekler.

Mehmed'e döndü :

— En iyi sen idare ediyordun, ne oldu bu sefer?

— Örgütler birbirine girmiş, ne bileyim ben ?

—! Olaylar rüzgâr gibi geliyor, dedi Hüseyin. Bir gün bora esiyor, ertesi gün karayel. Bakanlıklara fena çöreklandiler. Hele Milli Eğitim. Üç ayda yüzbin öğretmen mezun ettiler.

— Boya küpüne batırır gibi, dedi Hasan. Üç ayda diploma alan adam, bunun diyetini ödeyecek tabi. Ülen biz kafasızlığımızdan üç senedir okuyoruz!

— Öyle ya dedi Mehmet, üç ayda okuldan fırlayan adam ne biliyor ki öğretmenlik yapacak? Ancak bu hükümetin tazı-lığını yapar. Önüne geleni ısırır.

— Hükümeti de aştı bu işler, dedi Hüseyin. Karaoğlan'm boynunu çoktan geçti. Böyle giderse kendi

kazdığı kuyuya düşecek.

— İyi ki kendini kurtarmışsın, geçmiş olsun, dedi Hasan.

48

— Allah'tan yiyecek rızkımız varmış da, dedi Mehmet. Yoksa herifler resmen kelleimizi koparacaklar.,

Hüseyin sobayı karıştırdı:

—• Hasan dedi, iki saat sonra Celil yengeyle garajdan hareket edecek. Uğurlamamız lâzım. Ocağa su koy da hiç değilse kahvaltı edelim.

— Ülen ne kafaşsız, unuttuk bre!

Hasan arkasından Mehmet de alt kattaki mutfağa indi. Cemâl, anasına döndü :

— Eee ana, anlat bakalım, gelinini beğendin mi ?

— Ben beğensem ne olacak, beğenmesem ne olacak oğlum. Siz beğenin yeter.

— Babam ne yapıyor, niye gelmedi?

. — Öküzler var, inek-bücük, tavuklar... Onlara kim bakacak ?

— Teyzem bakardı iki - üç günlüğüne.

— Bakardı bakmasına ya— Ne bileyim ben?.. Babanı bilmez misin? Bir şeye canı sarmadı mı, bin bahane uydurur Gelmedi işte.

- Seni İstanbul'a götüreyim de bir de Esra'yı gör. Nişana gelemedin.
- Oğlum fazla geciktim. Köyden çıkmalı bir hafta oldu.
- Ekin yok, harman yok. Acelen ne?
- Eyi, oğlum eyi. İneği el sağar. Baban ne yer ne içer? Rezil oldu adamcağız.
- Aşkolsun ana, şimdi gelini görmeye gelmeyecek misin? Hüseyin lâfa karıştı:
- Gitmen lâzım ana. Nişana gidemedik, hiç değilse görmeye git.
- Bilmem ki. Baban iyice rezil olacak.
- Birşey olmaz. Bir haftadan ne çıkar? Hem ona da gel dedik. Gelseydi••
- Canı istemedi işte. Ben de gel dedim ama...

Kader Kapımı Çaldı - F.: 4

49

- Bu yaştan sonra İstanbul neyime oğlum? Görsem ne, görmesem ne?..
- Canım bahanesi var, olmasa neyse-|•
- Amma çok kalamam.
- Sen gel de çok kalma, dedi. Cemal. Benim de zaten on beş günlük bir meyil müddetim var.
- Çok geçmeden kahvaltı sofrası kuruldu. Çay, peynir, zeytin, reçel, tost---
- Maşallah bre padişah sofrası gibi dedi Mehmet. Ve hırsla tosta saldırdı. Büyükçe bir lokma kopardı. Gözleri kapalı onu öğütmeye koyuldu. Neden sonfca iri elâ gözlerini açtı. Uzun kirpikleri yay gibi gerilmişti. Cemal'e :

- Arkadaş, dedi bu işe ters başladın, en iyisi bu deveyi gütmekten vazgeç.
- En iyisi, dedi Hasan.

Elinde tost yapılmış ekmek, Cemâl'e baktı:

- Bizim iki tane hemşerinin tayinini Tunceli'ye çıkardılar. İkisi de istifa etti.

Mehmet çay bardağını tepesine dikti.

- Göreceksin dedi, Diyarbakır, Tunceli, Elâziğ çekenlerin hepsi sapır sapır dökülecek. Ankara, İstanbul çekseydin bile istifa şansın % 80'di.

— Peki ne yapayım brader?

— Ulen pazarda limon sat, bundan iyi. Hiç değilse içirt rahat olur.

— Vallahi de iyi, billahi de, dedi Mehmet. Bardağına çay doldurdu. Cemal'inkinde de az kalmıştı.

— Sana da doldurayım mı şekerim ?

— Doldur-•• Bunca sene limon satmak için mi okuduk Allah'ınızı severseniz ?

Mehmet hayretle Cemâl'e baktı:

— Limon dediysek lâfın gelişi. Ticarete atıl.

— Sermaye-••

— En iyi sebzeçilik. Fazla sermaye istemez. Satar ödersin. Onbeş, yirmi binle başlayabilirsin.

Hüseyin kardeşine baktı. Cemâl tereddüt içindeydi.

— Eğer istifaya kararlıysan, Abdullah'ın evinin altında iki dükkân var, dedi. Kasalarda. Yeni kurulan bir semt. Yol üstü. Halde tanıdık sebzeçiler var. /

— Bilmem ki---

—! On - onbeş gün biç dene. Nasıl olsa meyil müddeti var. Tutarsa öğretmenlikten vazgeçersin, tutmazsa düşersin Sivas yollarına-!;

jCemâl bunalmıştı. Demek ki sivil hayat tahmin ettiğinden çok çok bozuktu. Devlet daireleri çalışılmaz olmuştu. Öğretmenlikten manavlığa inmek-•! Manavlığı küçümseliyordu, ama bu işi ilkokul diploması olan biri de yapardı. On sene çöpe mi atılacaktı ?

Terlemeye başlamıştı. Şakaklarından yanağına, sırtından beline damlacıklar süzülüyordu. Gözü seğrimeye, başı ağrımaya başlamıştı.

— Allah kahretsin, dedi. Okuduk, başımıza belâ sardık.

— Ulen daha iyi. Millet yüksek tahsilli bir manav görsün. Bu işi yapanlar câhil cühela.

— Nam olsun, kâr olmasın! Öyle mi ?

— Bizim Denizli'de köylünün biri pazardan bir eşek almış. Akşam üzeri kahveye gelmiş başlamış eşeğin meziyetlerini anlatmaya.

«Len böğün bazardan bi eşşeğ aldım, bi makamı va, bi makamı va!»

Öte taraftan biri bağırmış :

«Len gabboğlu neccen magamını? Mevlüt mü okutcen?»

O hesap. Diplomayı çerçeveletip duvara asarsın. Gelen müşteriye, bak hemşerim bunun adı üniversite diploması. Kapı gibi dersin. Olmaz mı?

50

51;

— Diploma mı satacağız yâni?

— Havasını atarsın, satmasan da--. Hüseyin kardeşine baktı:

— Karar ver, dedi. Yarından tezi yok, dükkânı tutalım. Cemâl, İstanbul'u düşündü, Esra'yı düşündü. Düşünü en

kısa zamanda isteriz demişti kayınvalide. Ankara'da dükkân tut. Ev kira. Yeni bir semt. Ya tutmazsa-!•

— Önce bir kurra çektiğim yere gideyim. Bakarsın iyi bir okula düşerim.

— Sen öyle rüyalarla kendini kandır/ dedi Hasan. Nerdey-miş iyi okul? Bu heriflerin becerdiği tek bir iş var. A'dan Z'ye bürokrasiyi değiştirmek. Acemi, ehliyetsiz, cahil herifleri atadılar. Her okul müdürü Töb-Der'li. Ne diyorsun sen?

— Olmazsa basarım istifayı.

Sen bilirsin. Yol yakinken burdan basıver şu istifayı. De mi ülen, söylesenize!

— Hiç değilse gidiş dönüş, otel, lokanta masrafına girmemiş olursun, dedi Mehmet.

Cemâl, bir dilim ekmeğe reçel sürdü, ısırıldı. Sonra Mehmet'e baktı, Hasan'ı süzdü.

Sivil hayat gerçekten bunların tasvir ettiği gibi miydi, yoksa gözleri mi korkmuştu. Eğer hakikaten yüksek memurluklar ve müdürlükler zorbarların eline geçmişse-!• Bölük komutanı askeri liselerde öğretmen olarak kal, demişti. Hem de ısrarla. Reddetmekle ne büyük aptallık ettiğini şimdi anlıyordu.

«Askerlikte iki şeyden hoşlanmıyorum» demişti. «Neymiş onlar?»

«Birincisi şapka. Sevemedim, sevmiyorum işte.» Üsteğmen gülmüştü! «Ya öteki ?»

«Rütbesi yüksek olanm mutlaka doğru ve isabetli karar verdiğini kabul etmek.»

«Bu bir mecburiyet başka türlü hiyerarşi ve disiplin sağlanamaz.»

«Bütün saçmalıklar zaten bu iki şey adına yapılıyor.» «Bunların seninle direk ilgisi yok. Sen yine öğretmenlik yapacaksın. Öğrencilerin seni tehdit etmeyecek, dövmeyecek, öldürmeyecek. Çünkü o sevmediğin hiyerarşi ve disiplin var.»

Üsteğmen, Cemal'i kendi silahıyla vuruyordu. Antakya Li-sesindeyken dışarıdan kışkırtılan yatılı okul öğrencilerinin kendisini tehdit ettiği ve hele Yetiştirme Yurdu öğrencilerinin, meslektaşı Rüstem Bey'i kafasına, geceleyin keserle vurarak dövdüklerini ve sonuçta adamın yarı felçli olarak yatağa düştüğünü, hanımının ve mini mini üç yavrusunun çaresizlik içinde kıvrandığı Üsteğmen'e, Cemâl anlatmıştı.

«Bugün yarm kurtuluruz diyerek katlandığım saçmalıkları, hayat boyu yaşamaya nasıl tahammül edebilirim?» «Saçmalıkların faydalarını da görüyorsun.»

«Eğitim ve kabul meselesi. Ben bu eğitimi almadığım için kabullenemiyorum.»

«İyi düşün, bu bir fırsattır, sonra pişman olursun.» Cemâl, ne kadar da çabuk pişman olmuştu.

— Yok arkadaş dedi. Denemeden vaz geçmeyeceğim. Hiç mücadele etmeden niçin onları sevindireyim? Bu tür davranışların amacı benim gibileri istifa ettirmek değil mi ? Bövlelerini kolayca sevindirmemek lâzım.

Hasan başını iki yana salladı:

— Eh dene. Ne farkeder, bir ay önce, bir ay sonra! Mehmet, Hasan'ı onayladı:

— Kendini üzmeden, yol yakırken-••

CeliPin harekât saati yaklaştığı için konu kapandı. Alelacele sofradan kalkıp garaj yoluna düştüler.

«İSTANBUL'A BENZİYORSUN»

— Sivas'a mı?

— Evet.

— Gidecek misin?

— Evet-- Uzak mı?

— Bilmem-•• Uzak olmasına uzak da•!•

— Şans.

— İlerde tayin-••

— Bu herifler iktidardayken mi?.. İmkânsız. Rüyada görsen hayra yorma.

— Hayırlısı Allah'tan-- - Yoldan mı geldiniz?

— Evet.

— Kerim yahut Selâhattin Abilere uğramadımız değil mi? !— Akşam bindik, sabah indik. Öğleden sonra uğrarız.

— Öyleyse çay yapayım, kahvaltı ederiz. Henüz biz de yapmadık.

Esra zirveyle uçurum arasında bocalamıştı. Kayınvalide kırmızıdan mora, mordan siyaha gidip geldi. «Baştan bilseydim, Sivas'a kız vermezdim.» der gibiydi. Hoca efendi yorumsuzdu.

«Hayırlı olsun» demekle yetindi.

Cemâl'in dönüşüne en çok Kübra sevinmişti. Kapıdan girer girmez boynuna atılmıştı.

«Cemal abim, canım benim!» .

Çocuğun istediği yakın bir ilgiydi. Cemâl de onunla ciddi olarak ilgileniyordu. Fıkralar, bilmeceler, kolayından matematik soruları-•• Cemâl'in dizine oturuyor, kâh soruyor, kâh sen sor, diyordu.

Cemal, Sivas rüzgârlarının odada estirdiği yaman soğukluğu, Kübra'mn sıcak sevgisiyle yenmek istedi. Nitekim çok geçmeden çocuğun civıltıları, soğuk düşün etkisini unutturdu. Tayin şoku yaşanmamış gibiydi. Cemal bu sükûneti, «aslan pençesini gizledi» şeklinde yorumladı. Sonra da; insan bu, her felâkete önce şiddetle tepki gösterir, sonra sineye çeker, diye düşündü.

54

Kahvaltı sofrası zengindi: Peynir, zeytin, reçel, bal, yumurta, sucuk, tereyağı, bisküvi-!•

Cemal, Ankara'daki «padişah sofrasını düşündü. Biri göl, biri deniz. Acaba bu fark ileride problem doğurur mu?.. Bu Esra'ya ve ailesinin tavrına...

Cemal, Kübra'ya döndü :

— Sana bir soru.

— Sor, sor, sor!

— Bir sepette on iki yumurta, altı çıktı, ne kaldı?

— Altı!

; :

— Bilemedin. ;

— Bildim, bildim!.. Di mi baba?

— Bilemedin, dedi Cemal.

— Beni kandırıyorsun. Abla bildim di mi?

— Sor bakalım eniştene. Altı yuumrta mı çıkmış, sepetin altı mı?

— Altı çıkmış, öyle dedi işte. Altı, altı, altı---

Cemal gülüyordu. Kübra şımarmıştı. Esra gülümsemişti. Bakıştılar.

— Maşallahı var, çok zeki dedi Cemal.

— Dersleri hep pekiyi. Kübra, sevinçle haykırdı:

— Bildim, bildim! Şehir isterim.

— Nereyi istersin? •— Viy-anayı---

— Orası neresi, hiç duymadım.

— Hikâyeli şehir.

— Nasıl yâni ? Anlat bakayım.

— Bak anlaticam. Öğretmen Ayşe'ye sormuş. Avusturya'nın başşehri neresi, diye. Ayşe bilmiyormuş. Arkadaşı Oya onu çimdiklemiş. O da «viy-ana» diye bağırılmış. Öğretmen, aferin Ayşe, bildin, demiş.

Cemal gülmeye devam ederek :

— Sana da aferin, fıkran güzelmiş.

55

— Yaman fıkra anlatır, dedi Esra.

Cemal, Esra'yı tartıyor, onu daha güzel, daha cana yakın buluyordu. Kaprissiz, zarif, kibar, Cemal'le ilgili herşeyi yakından takip ediyor, bardak mı boşaldı, hemen dolduruyor, ekmek mi bitti, yetiştiriyordu. Samimi, zarif ve güzel...

Kübra, sofrayı kaldırılırken ablası ile yarışa girdi. Önce ekmekleri, çatal ve bıçakları taşıdı. Sıra bardaklara gelince :

— Sen götüremezsin, bırak dedi annesi.

— Götürürüm.

— Bırak kız, kırarsın.

— Kırmam. i

:— Kırarsan ben de senin bir yerini kırarım!

— Kır., mam!.. Sen, beni çocuk mu sanıyorsun? Kocaman oldum.

Cemal, bu cevaplara gülmekten kendini alamadı. Annesinden başka herkes gülüyordu. Kadın sadece bardakların kırılacağı endişesinde idi.

Kübra bardakları bir tepsiye doldurdu ve kucakladı. Esra da öteki yiyecekleri taşıyordu. Bir an Cemal ile gözgöze geldiler. Gülümsedi.

Yanakları pembeleşmişti. Ön dişleri parlıyordu. Her tebessümü bir çiçek. Her çiçek bir güzellik. Ve Esra'nın yüzündeki tebessüm herşeyden güzeldi.

Bu sırada ani bir infilâk oldu. Kübra elindeki tepsiyle birlikte yere kapaklandı. Kapının eşiğine düşmüştü. Bardaklar sere serpe, yerdeydi. Kırılan dökülen, eşiğe yuvarlananlar vardı.

Esra:

— Ayyy, diyerek sarsıldı. O da elindeki peynir tabağını düşürdü. Porselen tabak iki parça olmuş, peynirler yere savrulmuştu.

Kayınvalide yerinden fırladı. Kızmıştı:

— İkiniz bir adam etmezsiniz, sana kırarsın demedim mi?.. Büyük lâfi dinlemezsın, boyundan büyük işlere kalkışrsın! Oh olsun!

56

Kübracık ağlıyordu.

Esra'nın yüzü al aldı. Kaşları çatılmış, çehresi bulanmıştı..

Hoca Efendi sakindi:

— Birşey yok, bir şey yok. Kalk bakayım yavrum! Emine Hanım böylesi şeylere alıştı:

— Olur a, çocuk işte. Ağlama çocuğum, dedi.

Cemal, annesinin paylamak için kolundan tutup öteki odaya sürüklediği çocuğun haline bakıp :

«Kader, fonksiyonları çocuklara da uyguluyor.» diye düşündü.

Sofrada bütün çocukların bir şey yemediğine dikkat etti. Evin küçük oğlu Ahmet peynir, Esra soğan, Kübracık tereyağı, büyük oğlan bal yemiyordu. Fonksiyonlar burada da geçerli idi. Kimi insanlar buluyor yemiyor, kimi de bulmadığı için.

Böylece eşitlik sağlanmış oluyordu.

Az önce sevinçten uçma noktasına gelen Kübra, bir anda tepetaklak olmuş ve sevincin zirvesinden, üzüntünün uçurumuna yuvarlanmıştı.

Kader fonksiyonlarını her yerde ve her alanda işletiyordu.

Dünyada sürekli sevinç veya sürekli keder yoktu. Herhalde bunun için halk, «Allah fakir kulunu sevindirmek istediği zaman, eşeğini kaybettirir ve buldurur. Böylece sevinmiş olur.» diyordu.

* * *

Bıçak gibi Şubat rüzgârları. Tipi kıral kesilmiş, ferman yazdırıyor. El ayak buz kesiyor. Ortalık toz-duman. Burun ve kulaklar ı domates salçasına dönmüş. Eyüp camisinin avlusundaki ziyaretçiler paltolarına ve pardüsülerine sarınmışlar, rüzgârın tehditlerine karşı kendilerini savunuyorlar. Caminin gönüllü bekçisi güvercinler, ağaçların dallarına dizilmişler. Minarelerde yanık, duyulandıncı, güzel bir ezan sesi. Vakit öğle.

57

Cemal şadırvana yaklaştı. Ceket ve pardüsüsünü omuzla-mıştı. Takunyalar buz kalıbı. Ayağına geçirir geçirmez soğuğun yılan gibi zehrini tattı.

«Bisrillahirrahmanirrahim. Sen ecir ve sabır ver Allah'ım!»

Titreyerek ve çarçabuk ellerini musluğun altına soktu. Ür-permişti. Seri hareketlerle abdest aldı.

Esra, annesi ve kayınvalidesi ile caminin kadınlar kısmına girmişlerdi.

Abdestten sonra ellerini mendile silerken Eyüb'ün uhrevî havasını ciğerlerine çekti. Göğün maviliğine, ağaçların çıplak dallarına, caminin zarif endamlı minarelerine, cami avlusundaki mezar taşlarına, dalların üstünde sabır taşı gibi bekleyen güvercinlere göz gezdirdi. Burada herşey ahiretten bir parça gibiydi. Kadınlar örtünmüş, nielekleşmiş. Şarkılar mırıldanan dudakları dualar süslüyordu. Burada şeytanın dili bağlı, burada melekler çift kanatlı. Hava, iklim ve mevsim Cennet'ten ıtır kokusu almış. Eyüp Sultan, Peygamber müjdesini İstanbul'a dün getirmiş gibi. Edâ, iklim, hava--- Peygamber müjdesiyle serinlemiş türbeler, mezar taşları, kitabeler-|- Burada herşey ahirete uzanan bir köprü.

Namazdan sonra camiye beraber gezdiler. Esra, Cemal'e bir gölge kadar yakm. Camideki ruhaniyete beraber hayran kaldılar. Hatlardaki güzelliğe, kubbeye sinmiş huzura, minberin dokunuşunda şaha kalkmış sanata, mihraba nakış nakış iz bırakmış Kur'an sedalarına birlikte mest oldular. Eyüp Sultan'm huzurunda beraber el açıp «Fatıha» okudular, dua ettiler.

Cemal, Eyüp Sultan'da, Esra'nın mânâ tarafını, dua cephesini ve iç ahengini keşfediyordu. Şimdiye kadar Esra sempatik, sâde, pırıl pırıl akan bir pınardı. Eyüp Sultan'da Esra'daki ikinci bir boyutu keşfetmişti Cemal. Hakikaten İslâmî bir yuva kurabilecek derinliğe sahipti. Taş taş sabır, elâ gözlerde tez-hib güzelliği, çinilerdeki mavilik kadar iç serinliği, dualar kadar derinlik-.

58

Kubbe kavsi gibi kaşlar, minareden ilham kapmış boy ze-rafeti, âyet âyet gözler, kıpır kıpır dudaklara minber serinliği. !!

Eyüp'ten Edirnekapı'daki Mihrimah Sultan Camisine, oradan Fatih Sultan'a ve daha sonra Şehzadebaşı'na gittiler.

Cemal güya annesini gezdiriyordu. Cami cami, kubbe kubbe, türbe türbe. Ama hep Esra ile göz gözeydiler. Bu ziyaretler onlar için gerçek mânâda bir tanışma oldu. Eyüp Sultan'm tihreviliginde, Mihrimah Sultan Camisinin aydınlığında, Fatih'in fethinde, Şehzade Camisinin tarihinde birbirlerinin ruhunu tanıyorlardı. Tarih, iklim, mimari, tezhib, kubbe, çeşme, türbe minare-!!

Cemâl'e göre hepsi Esra'nın bir cephesi idi. «Şiir gibi kız. Hem mânâ, hem vezin, hem söz, hem şekil. Şiir gibi.»

Esra da Cemâl'i keşfediyordu. Çok boyutlu bir insandı Cemâl. Çağ çağ tarih, burç burç fetih, iklim iklim düşünce, motif motif şiir, âyet âyet din, çiçek çiçek sevgi... Demet demet aşk---

Gözlerini kendisinden ayıramıyordu. Bakışları dün sevgi donanması, bugün aşk. Geniş alını, ölçülü burnu, enli çenesi, elmacık kemikli yanakları, sevgi dolu gözleri ve adaleli vücudu ile Cemâl dakika dakika gönlüne doluyor; bir camiyle bir efsaneyi, bir minberle bir kerameti, bir hisarla bir fethi birleştirerek anlatırken ona hayranlığı büyüdükçe büyüyor, gözleri doluyor, içi içine sığmaz oluyordu.

Esra'nın gözünde Cemâl üç boyutlu bir güzellikti: Sevgi, kendine güven, sevimli ve ufku geniş bir tefekkür.

Bakışlarındaki yakıcılık sevgi; yaşarcasma anlattığı tarih, mimari, din, estetik, bilgi kendine güven, kahramanlıktan güzelliğe, dünyadan ahirete uzanan düşünceler tefekkür.

Geçmiş, bugünü ve geleceği kucaklayan bir yorum gücü.

Bu üç boyutlu genci sevmiştii Esra. Sevginin yanı sıra esrarengiz bir hayranlık duyuyordu. Her gözgöze gelişlerinde heyecanlanıyor, yüreği daha hızlı çarpıyordu. Zaman zaman bakışları kesiyor ve sevgiyle sarhoş olana kadar ona bakıyordu.

59

Gezi boyunca annesinin varlığını unutmuştu. Cemâl'e bakıyor, Cemâl'i görüyor, gittikçe artan sevgi çağlayanı onun gözlerinden yüreğine akıyor ve yüreği dolup taşıyordu. Hayranlık dolu bir sevgi kuşatmıştı her yanını.-

Hava çabuk karardı. Bulutlar yere oldukça yakındılar. İkindiye Fatih'te kılmışlardı. Şehzade başı camisini gezip bitirdikleri zaman nerdeyse akşam ezanı okunacaktı.

El yakan, yüz kızartan, göz sulandıran sert bir rüzgâr esiyordu. İkindiden itibaren tek tük atmaya başlayan yağmur şiddetlenmişti. Esra Cemâl'in şemsiyesine sığınmıştı. Emine Hanım ile Asiye Hanım birlikteydiler. <|_

Saraçhane geçidine yöneldiler.

Esra, Cemâl'e döndü. Gülümsemek zordu, rüzgâr İsveç çeliği gibi, dokunduğu yeri kesiyordu, ama gülümseyerek :

— Çok teşekkür ederim Cemâl.

— Sağol, ama niye?

— Bizi gezdirdiğin için.

—| Çok nazıksın. Size bir iyilik yapmış değilim. Annemi zaten gezdirecektim.

—| Olsun, ama bizi de gezdirdin. Hem sadece gezdirmekle kalmadın, bize Eyüp Sultan, Kanuni, Fatih, Mimar Sinan'lı yılları da yaşattın. Sanat, estetik, kültür, tezhip ve mimari üzerine anlattıkların bile dünya dolusu teşekkür eder.

— Çok cömertsin. İltifatkârsın. Asıl ben sana teşekkür etmeliyim.

— Neden?

— Sen olmasaydın mazi gözümde canlanmazdı. Senin varlığının ilhamıyla hayat kazandılar. Ben de adeta o anları yaşayarak anlattım. Hem de seni daha iyi tanımama vesile oldu. Seni tanıdım ve çok sevdim.

<— Sahi mi?

— Sahi.

Esra, sevgi dolu ıslık ıslık gözlerle Cemâl'e baktı.

— Ben de seni seviyorum.

60

— Memnun oldum. Asıl sevilmeye lâyık olan sensin.

— Benim gözümde de sen. Bilgilisin. Her genç kıızı büyü-leyebilecek kadar güzel anlatıyorsun. Kendine güveniyorsun...

— Ne kadar da naziksin. Harikulade bir nezaket bu. Meğer ne çok meziyetim varmış da.-.

— Yakışıklısın da.

—• Lütfen, beni mahcup ediyorsun. Senin güzelliğinin yanında, yakışıklılığın lâfı mı olur?

— Sadece şekli güzelliğinden söz etmek haksızlık. Ruh güzelliğinde fevkalâde. Ne kadar ince ruhlusun.

— Beni gerçekten utandırıyorsun.,Bunun on misli güzel sözleri ben sana söylemeliydim.

— Biliyor musun, bir şeye dikkat etmişimdir. İnsanlar genellikle yakışıklı olursa kaba, çirkin olursa nazik olur. Ama sen değişiksin.

— Ah çok teşekkür ederim. Hele senin ruhun pınarlar kadar berrak, güzelliğin ise güzelleri kıskandıracak kadar büyüleyici.

— Bugün ne çok mutlu oldum bilsen...

— Biliyorum. Ben de çok mutluyum.

— Nerden biliyorsun?

— Gözlerinden. Hele bir gonca gül gibi açan tebessümlerin- • !

— Çok teşekkür ederim.

Geçidin başına geldiği zaman Asiye Hanım durdu. Şemsiyesini kaldırarak arkasına baktı. Aralarında yüz elli, iki yüz metre mesafe vardı. Cemâl'le Esra'nın yaklaşımlarını bekledi. Azarlar gibi:

— Hadiyin çocuklar, akşam karanlığı oldu.

Esra'nın yüzündeki gülücükler donuverdi. Cemâl'e bakar-Tcen annesini unutmuştu. Yanakları al aldı.

— Geldik, dedi Cemâl.

— Geldiniz de-- Gerisini söylemedi. Asiye Hanımın suratı asıktı.

61

— Fonksiyonlar, diye mırıldandı Cemâl.

— Anlamadım, dedi Esra.

— Sonra anlatırım.

Merdivenlerden geçide iniyorlardı. Birinci kattan ikincisine inerken Esra merdiven başında durdu.

Gülümsedi.

—• Sen anneme bakma, dedi. O hep telâşe memuru gibidir.. —• Senin gibi güzel bir kızı kıskanmakta haklı.

— Haksız.

— Ne kadar güzel söylüyorsun. Neden haksız.

— Beni sana nişanladı.

— Bu hepsinden güzel! Annenini, öfkesini unuttum gitti-

— Çok iyisin. Teşekkür ederim. ^

— Bakıyorum, şimdiden benden taraf oldun.

— Tabi olacağım.

— Ama o annen.

— Sen de sevdiğimsin--

— Teşekkür ederim.

— Ne güzel duaların varmış. Sağol.

İki çift ayak sesi merdivenleri yavaş yavaş indi.

* * *

— Ayyy!-.. Ne feci!..

İhtiyar kadının elindeki çay bardağı yere yuvarlandı. Çay ayağına döküldü. Bardak param parça. Sağ ayağı fena şekilde yanmıştı.

— Ay! Allah kahretmesin! Tüh tüh tüh!...

Hiç kimse ihtiyarın «tüh tüh»lerine bakmadı.

Gözler televizyona çivilenmişti. M. gazetesinin başyazarı ve genel yayın müdürü öldürülmüştü. Başyazar erkandaydı. Kanlar içinde, sere serpe. Özel arabasını sürerken vurulmuştu.

Gözler kapalı. İncecik bıyıklar. Sivri burun. Geniş ve açık bir alın. Siyah paltosu ve lacivert elbisesi içinde arabanın koltuğuna yığılıvermiş.

Arabanın ön camı delik deşik. Akşam saati trafiğin yoğun-olduğu ve arabanın durduğu bir anda, katil arabanın önünü kesmiş ve tabancayı başyazarın göğsüne boşaltmış. Saat 20'de meydana

gelen olayda iki kurşun kalbe, bir kurşun karın boşluğuna, biri de kola isabet etmişti.

Spikerin sesi ağlamaklı. Yollar dalga dalga araba. Sel sularının duvar gibi bir engel önünde yığılıp kalışı gibi film seli başyazarın üstünde duruveriyor., kan-revan bir göğüs, sere-ser-pe, gövde, delik-deşik ön cam ekranı dolduruyordu.

Açık renk elbiseli, 1,75 m. boyunda, 25-30 yaşlarında olduğu tahmin edilen katil kaçmıştı.

Görüntüler ekrandan gitmek bilmiyordu.

Neden sonra ekranda hortlaklara benzeyen birkaç görüntü peydah oldu.

«Katilin görgü tanıklarının ifâdelerine dayanarak çizilmiş resimleri!»

Dünyadaki hiçbir insana benzemeyen ve Ramses mumyalarını andıran bu karikatürlere herkesi benzetmek ve 25 - 30 yaşlarında, esmer, siyah saçlı, orta boylu her insanı katil diye ihbar etmek mümkündü.

Cemâl, donup kalmıştı. Terörün böylesine zirveye tırmanışı, ihtiyar kadının ağzından dökülürken «feci» kelimesiyle bile ifade edilemezdi. Feciden de öte bir şeydi.

Artık, memlekette hiç kimsenin can güvenliği kalmamıştı.

Piramidin tepesindeki taşlar düşürülüyordu.

Terör pazu gücünü devletin ensesinde deniyor, işi devletten kuvvetliyim demeye getiriyordu. ,

Ve anarşi istediği yerde, istediği canı alabiliyordu.

Nitekim almıştı. Büyük bir gazetenin başyazarını.

Cemâl, sıkıntıyla oturduğu yerden kalktı.

—• Üf üf üf! Allah kahretsin, yandım ayol, diyen ihtiyar kadına doğru yürüdü.

— Neyin var Hacı Anne? Yardım edeyim. ;

— Yardım et evlâdım da kalkayım. Çay üstüme döküldü.

'Şey...

— Geçmiş olsun!

— Sağol evlâdım, Esra'yı çağır. Kaçırırım da---

Cemâl ne yapacağını şaşırılmıştı. Memleket ufkunda kara Taulutlar gibi dolaşan teröre mi yanmalı, altını kirleten ihtiyara mı?

Esra ayakta çay tepsisi elinde, televizyona hapsolmuştur. Asiye Hanım, İmam Efendi, Kübra, Emine Hanım herkes haberlerin anaforunda boğulmuşlardı.

Cemâl Esra'yı da annesini de harekete geçirdi.

Hacı Anne güçlölkle ayağa kaldırıldı. Asiye Hanıma tutunarak tuvalete yürüdü.

Kübra, ihtiyarın oturduğu divana baktı.

«Fena ıslatmış!» diyerek güldü.

Cemâl'e seslendi:

— Enişte bak. Enişte bak! ıslatmış.

Cemâl'in gülecek hali yoktu. Zihni allak bullaktı. Bundan sonra S ilinde bir öğreimenin ölmesi haber bile olmazdı.

Son okuduğu İşkence Dosyası adlı kitabı hatırladı:

Emniyette yuvalanmış komünistlerin nerede milliyetçi ve vatansever genç varsa yakalayıp 1. Şubeye tıkaçlarını düşünödü. Her olayın katilinin milliyetçi olma mecburiyeti vardı. Hükümet emniyete böyle telkinde bulunuyor, Pol-Der'li polisler hükümete bile parmak ısırtacak metodlarla katil buluyordu.

Falaka, jop, tekme, tokat, küfür, sigara söndürme, elektrik verme. Hem de el, ayak, tenasül uzuvlarından. Ağzına, daha •da fecisi arkasına jop sokulan gençler--.

Ve tehditler:

«Seni geberteceğiz, pencereden atıp intihar etti diyeceğiz.»

«Seni hadım edeceğiz.»

«İmzala şurayı. Bu suçları kabul etmezsen erkekliğini yok bil.»

>64

Başyazarın bir değil, yüz katili bulunurdu. Hem de bu gece. Göreve başladığı gün belki kendisini de enseleyeceklerdi. Katil belki de kendisi idi.

Sivas'a gitmekten vaz mı geçseydi?

Mehmet gerçeği mi söylüyordu? En iyisi limon satmak mıydı?

Gerçi limon satan ölmez diye birşey yoktu. Kahveler taranıyor, otobüsler kurşunlanıyor, güpegündüz cadde ortasında insanlar mermi yağmuruna tutuluyordu. Kerim bile anarşistlere kaç defa haraç vermek zorunda kaldığını anlatmıştı. «Yoksa dukanın ortasında vururlar.» diyordu.

Nitekim Okmeydanm-da bir nalburu, sırf haraç vermediği için öldürmüşlerdi.

Memleket pafta pafta bölünmüştü. Her gün bir parça devlet güçlerinden arındırılıyor, «kurtarılmış bölge rezaleti» gün geçtikçe yaygınlaşıyordu.

Kübra, Cemâl'in dalgınlığını bir türlü anlayamamış:

— Enişte baksana, fena ıslatmış, diyordu.

Esra, olup bitenlere ne diyorsun, der gibi Cemal'e baktı. Cemal, ela gözlerini kendisine çevrildiğini hissedince, bakışlarını kaçırıldı. Bulanık düşünceler içinde bocalıyordu, ne diyebilirdi?

Çayı çoktan unutmuştu. Sıkıntıyla ne yapacağını düşünürken onu hatırlayıverdi. Bardağı başına dikti.

Çok fena bir öksürük tufanına yakalanıverdi. Genzine kaçmıştı.

— Geçmiş olsun, ne oldu, diye sordu Esra.

Emine Hanım, «geçmiş oğlum» diyerek Cemal'e baktı.

Onbeş - yirmi dakikalık ölüm-şovdan sonra ekrana başka haberler, başka görüntüler döküldü. Havadan sudan şeyler...

İmam Efendi bilinen hitabeti ile hadisenin yorumunu yapıyordu :

«Memleket uçurumun eşiğine geldi. Allah sonumuzu hayır eylesin. Başbakan demeç verip lâf üretmekten başka bir şey yapmıyor. Hükümet dökülüyor. İktidar partisinin bakanları hü-

Kader Kapımı Çaldı - F.: 5

65

kümetten kaçıyor. Bakanlık koltuğuna Japon yapıştırıcı ile yapıştırılmış olmasalar, öteki partilerden ayartılanlar da çoktan firar ederlerdi.

«Memleket kan deryasına döndü. Anarşinin can almadığı, ferman okumadığı gün yok. Banka, mutemet, kuyumcu soygunları tren katarları gibi peşpeşe gidiyor. Okullar boykotta, fabrikalarda grev var. Tüp yok, şeker yok, çay kuyruk. Benzin, gaz, yağ almak torpillilere mahsus bir meziyet.»

Sakalını çekiştirdi. Başındaki beresini çıkarıp sehpanın üzerine koydu. Çayını yudumladı.

—• Kızım çay varsa tazeleyiver. ' -

Esra bardağı alıp mutfağa yöneldi.

Cemal, kırmızı buluz, siyah etek, pullu bir tülbent giymiş olan Esra'nın arkasından baktı. O kapıdan çıkıp kaybolunca, bakışları kapıdaki buzlu cama takıldı.

— Kimi sağda, kimi solda diye öldürülüyor. Peki bu ya-hudi dönmesini niye kurşunladılar acaba? Kime ne zararı vardı?

Cemâl dalmıştı. Soruyu duymadı.

Emine Hanım oğlunun dalgınlığını farketti:

—! Cemâl'im sana soruyorlar, oğlum.

Cemâl, alnını oğuşturdu. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi.

— Ne diyorsunuz, anlamadım.

İmam Efendi soruyu başka cümlelerle yemden sordu. Cemâl tekrar alnını oğuşturdu. Çayla dönmüş olan Esra'ya baktı. Güzel yüzünde ciddiyet rüzgârları esiyordu.

— Kanaatimce yangım büyötmek istiyorlar. İpekçi meşhurdu.

İmam Efendi başını iki yana salladı. Cemâl'in cevabı onu tatmin etmemişti:

•— O ne kodaman haham haydududur o. Kocaman gazetenin başına geçmiş, habire masonların, yahudilerin menfaatlerini savunur. Müslömanlara gerici, yobaz, faşist, şövanist yaf-talarıyla az mı saldırdı?

— Muhakkak ki tam bir haham uşığıydı. Her dönme gibi o da Yahudi çıkarlarının bekçiliğini yaptı. Oldukça akıllı ve kurnaz biriydi. Ama terörün sağında veya solunda değildi. Zannediyorum anarşiyi körükleyen kaynaklar üzerine en iyi araştırma yapan gazeteci de oydu. Teröristleri rahatsız etmişti. Yakında bir yazı dizisi neşredeceği söyleniyordu.

— Bence meselenin en önemli tarafı terörü tırmandırmak için büyük hedefler seçiyorlar. Büyük görünen adamlar vuruldukça yangın daha çok kızışacak ve devlet otoritesi daha çok yıpranmış görünecek. Böylece iç savaşın alevleri yurdun her tarafını ev ev, sokak sokak, şehir şehir saracak.

— Güya sıkıyönetim var. Asker ne yapıyor? Katiller elini kolunu sallaya sallaya kaçıyor. Eşgüdüm toplantıları yapıp kitap yazar gibi demeç vereceklerine katilleri yakalasalar ya! ••!

Cemâl, bardağını Esra'ya uzattı. Gözgöze geldiler. Esra gülümsedi.

— Çay ister misin?

— İyi olur. Zahmet olmazsa-•! , Haberlerden sonra reklâmlar başlamıştı. Reklâmlar bitince

de başbakan ekrana geldi. Gazetecinin öldürölmesini yorumlu-yordu :

«Terör her ölkede dışarıdan destek görüyor. Bu olayda da yabancı parmağı var. Bu kez katiller demokrasiye ve Türkiye'nin saygınlığına karşı eyleme girişmişlerdir. Katilin en kısa zamanda

yakalanacağından hiç kimsenin kuşkusu olmasın Saygıdeğer gazetecinin kanı yerde kalmayacaktır. Hükümetimiz sorumlulardan hesap soracaktır.»

Öteki liderlerin demeçleri de peş peşe okundu : «Bu menfur cinayetten büyük üzüntü duydum. Hükümetin başı acz içindedir. Anarşi bu aczden cür'et ve cesaret almaktadır. Hükümet istifa etmelidir.»

«Bu kanlı suikast Türk demokrasisine yapılmıştır. Hükümet her olayın katilini milliyetçiler içinde aramakta, komünist-

67

leri şemsiyesi altına almaktadır. Bu kasıtlı davranıştan vazgeçmelidir.»

«Demokrasimiz yara almıştır. Bizim görüşümüzün ve ic-raatimizin dışında hiç kimse memleketi içine düştüğü buhrandan kurtaramaz.»

Cemâl ayağa kalktı. Zihni çalkalanıyordu. Memleket yanıyor, yetkililer ellerini uzatmış yangmm alevleri ile ısınıyorlardı.

Lavaboya yürüdü. Abdest almak ve serinlemek istiyordu. Haberlerin beynine boca ettiği sitresten, olsa olsa abdest ve namazla kurtulabilirdi. j.

Kollarını sıvadı, çoraplarını çıkardı. Sular buz gibiydi. Üşüyerek abdest aldı.

Esra elinde bir havlu ile kendisini karşıladı. Gülümsemeye

çalışıyordu. Havluyu uzattı.

— Keyfin yok gibi.

— Haberler canımı sıktı.

— Çok mu kötü bu adamın öldürülmesi?

— Bu adamın değil. İşin doğrusunu istersen bu herifin ölmesine üzülmedim de, ama anarşinin hergün beş-on canın alınması çok kötü. İnsan tahammül edemiyor. Bu adamın da anarşi kurbanı olması can sıkıcı.

— Neye canım?

Cemâl yüzünü siler gibi havluyu yüzüne bastı.

— Kendi kendime derdim ki---

Banyodan dışarıya çıktı sırtını duvara yasladı. Hâlâ havluyu yüzüne bastırıyordu. |— Dinliyorum canım.

— Memleket bir felâketle yüzyüze gelirse yazıp çizerek haykırır, vatandaşı uyarırım, derdim-••
Yetkililer post kavgasında. Halkın şuuru felç. Ne yazılanların faydası var, ne söylenenlerin. Silah sesleri ortalığı güm güm inletiyor. Bundan sonra konuşacak olanın daha güçlü silahlarla konuşması lâzım- ••

— Seccadeni serdim canım.

68

— Sağol. Takke ?•••

—! Takke ve teşbih seccadenin üstünde.

— Sen kıldın mı?

— Hayır, abdest alayım da---

— Bana bir şey söyle.

— Ne diyeyim?

— Sen bilirsin-•!

— Seni seviyorum canım.

— Teşekkür ederim. Ben de seni. Meleğim benim.

— Bazı şeyler benim de canımı sıkıyor, ama seni görünce her şeyi unutuyorum. Sen her sıkıntıyı unutturuyorsun.

— Hele senin bir gülücüğün, bir tatlı bakışın, bir kelime-ciğün-- Benim için dünyalara bedel.

— Sivas'a gidince mektup yazarsın değil mi?

— Yazarım.

— Gittiğin gün--. Seni çok özleyeceğim. Keşke İstanbul'u çekseydin. Ya da yakın bir il. Sivas uzak, gidilip gelinmez ki--.

— Seni mektupsuz bırakmam, inan bana!

— İnanıyorum canım.

— Telefon da ederim.

x —• Gittiğin gün---

—! Gittiğim gün ve her hafta.

— Çok iyisin. Her hafta.

— Gönümün sultanı, prensesim benim.

—• Gidince işlerini yoluna koy ve hemen bir ev tut. Cemâl gülüyordu. — Sivas'tan ?•!|

— Gelmiyeceğimi mi sanıyorsun?

— Bilmiyorum ki, çiçeğim Sivas'ın soğuşuna dayanabilir mi?

— Aşkımızla ısınırız canım. Kutuplar bile bizi üşütemez. Kalbimizdeki sevgi ateşi öylesine büyük ki--

— Sevginle öylesine çok mesudum ki---

69

—| Hemen evlenelim istiyorum. Hep seninle olmak istiyorum, ister ekvator da ol, ister kutuplarda.

— Ce'eee!.. Hihihiiii!.. Korkuttum!... Canım enişteciğim benim!.....

Kübra, Cemâl'in boynuna atıldı.

Cemâl, hemen onu kapıp kucağına aldı, yanaklarından öptü. Kübra gülerek :

— Duydum ki--- Duydum ki--

— Neyi duydun yaramaz?

— Sivas neresi enişte, uzak mı ?

— Eh, biraz uzak. | *L

— Beni de götürür müsün?

— Annen izin verirse olur tabi.

— Vermez ki. Okul da var.

— Sen de yazın gelirsin.

— Dur bir sorayım.

Cemâl'in kucağından yere kaydı ve misafir odasına koştu.

— Çok sevimli, dedi Cemâl.

— Herkese çabuk ısınmaz, ama seni çok sevdi. Senden bütün çocuklar memnun. Onlarla çok iyi bir diyalogun var. İlgileniyorsun, bilmeceler, fıkralar-•|

— Hepsi de masum, art niyetsiz, temiz kalpli. Sevmemek mümkün mü?

— Yarm mutlaka gitmeniz şart mı?

— Gitsek iyi olur. Annemi köye bırakacağım. Oradan Sivas'a. Tayin il emrine. Belki de ilde bırakmaz kazalara gönderirler. Hem annemi gezdirecek yer de kalmadı. Sultanahmet, Topkapı müzesi, Yeni Cami, Süleymaniye, Beyazıt-ı• Hepsi bitti.

— Günler seninle ne güzel geçiyordu. Gideceksin mektup beklemekten, telefon gözetlemekten gayri tesellim kalmayacak.

— Acılar insanı olgımlaştırır, derler. Hayat bir imtihan. Kadere razı olmak zorundayız. Aşk ve iman gibi iki güçlü silahımız var. Bunlara sahip olan her güçlüğü yener.

70

—! Veee!.. Korkuttum korkuttum. Abla annem seni çağırıyor.

Cemâl, Kübra'yı yakalayıp havaya kaldırdı.

— Sen ne şeker şeysin, sen! Ne yaramazsın!..

— Peki canım, sen namazını kıl. Ben bir bakayım. Esra mutfağa yöneldi.

Cemâl biraz Kübra ile şakalaştı. Sonra da oturma odasına gitti.

Takkeyi giydi.

— Ben de kılıcam, ben de, ben de---

— Hadi, abdest al da gel.

— Abdestsiz olmaz mı?

— Olur mu, tabi olmaz.

— Bekle ama-

— Beklemem şart değil. Sen yetişirsin, Şirin çocuk hadi siva kolları.

— Bekle, bekle, bekle!•-.

KORKU DOĞURAN ZAFER

Doğu Ekspresi, Fırat nehri boyunca savrulup gidiyordu. Yalçın dağlar, sarp yamaçlar, nehrin

kenarlarını süsleyen ağaçlar. Yarlara sığmayan yatağından taşmış köpük köpük ve bulanık sular.

Cemâl yepyeni bir dünyaya göç etmişti. Herşey farklıydı. İnsanlar, giyim kuşam, tren, dağlar taşlar, dereler sular... Herşey...

İstanbul'dan Ankara'ya gelirken bindiği Mavi Tren pırl pırlıdı. Halbuki Sivas trenlerinin kompartımanları tuvaletinden kirliydi.

İkinci sınıf trende fakir, cahil, ihmal edilmiş ikinci sınıf vatandaşlar seyahat ediyordu.

71

Sivas merkezden D kasabasına tayin edilmişti. Karayoluyla D'ye gitmek her zaman mümkün olmadığı için sabah 8.30'da, Doğu Ekspresine binmişti.

Cemâl, vagon arkadaşlarının pasaklılığını bir türlü içine sindiremedi. Önce iki genç gelip kompartımana sığınmışlardı. Sonra bir ihtiyar daha geldi. Peşinden iki çocuk, onların ardı sıra kucaklarında bebek iki gelin hanım.

Cemâl, ihtiyarla tanıştı. İzmir'den gelip Tatvan'a gidiyorlardı. Delikanlılar oğlu, hanımlar gelini, çocuklar torunuydular.

İhtiyar yarısı beyaza çalmış sakallı sıvazlayarak konuşuyordu. Yüzü kırış kırış. Göz çukurları mağara oyuğu kadar derin. Cekedi on yıl önceki modayı hatırlatıyor, başındaki berenin rengi uçmuş, geniş şalvarı, lastik ayakkabılarıyla bir sefalet dekoru tamamlayabilmenin sevinci içinde.

İhtiyar, Batı'yı beğenmiyordu. Zengindiler, fakat din, iman, ahlâk diye birşey kalmamıştı. Namaz kılan insan sayısı parmakla gösterilebilecek kadar azdı. Ne varsa Doğu insanında vardı: Din, terbiye, âdap, erkân- • •

Zaman vagonlar gibi çal-çene ilerlerken kompartıman, bebek viyaklamasından durulmaz hale geldi. Cemâl pencere kenarındaki yerinden kalkıp, dışarıya çıktı. Bir süre koridordaki pencereden etrafı seyretti.

Hava bulutluydu. Rüzgâr vardı. Dağlar, tepeler çırılçıplak. Ne bir ağaç, ne bir çiçek. Yalnızca nehir boyu kavaklar, çalılar, tek tük söğüt ağaçları. Halbuki o koca dağlar ardıçları, serviler, çamlarla süslenmeli değil miydi ?

Kulağına ahenkli saz sesleri doldu .Nefis bir musikiydi bu. Cemâl sesin geldiği tarafa yöneldi. Yanık ve içli bir ses saza eşlik ediyordu :

Uzun ince bir yoldayım. Gidiyorum, gündüz gece... Bilmiyorum ne haldeyim, Gidiyorum, gündüz gece-..

72

Veysel şaşar iş bu hale, Gâhi ağla, Gâhi güle : Erişmek için menzile, Gidiyorum, gündüz gece---

Kompartımanın önünde durdu. Bir süre dinledi.

Uzun ince bir yol... Şâir menzile erişmek için gidiyordu. Ya Cemâl?.. Gittikçe menzilden, Esra'dan uzaklaşıyordu Kısa süre içinde kızcağızı ne çok sevmiştı. Elâ gözleri, hilâl kaşları, gülen yüzü, odadan odaya süzölen silüetiyle bu selvi boylu kız ta buralara kadar Cemâl'e gelecek miydi? Aşk insanı nelere ve nerelere bağılıyordu-|• İki ay önce Cemâl bir an önce terhis olup İstanbul'dan kopmak isterken şimdi gittiği yere İstanbul'u taşıyordu. İstanbul'u ve Esra'yı-|• Cemâl gayri ihtiyarı mırıldandı. «Uzun ince bir yoldayım. Gidiyorum gündüz gece---» *

İçinden kopup gelen bir ses, bu saz ustasıyla tanış diyordu. Cemâl, yabancı bir iklime düşmenin ürkekliğini üstünden atamamıştı. Kompartımana girse mi, girmese miydi? Sonunda «Bismillah» deyip içeri daldı. Geçip oturdu.

Aşık çaldığı besteyi bitirince selâm verdi. Tanıştılar

25 yaşlarındaki genç âşık Ağrılı idi. Hem Veysel'i, Emrah'ı. Karacaoğlan'ı, Aşık Ömer'i çalıp söylüyor, hem de kendi güfte ve besteleri vardı.

Cemâl bu genç aşığı takdir etmekten kendini alamadı. Her besteden sonra bol bol iltifat etti.

Bu saz, bu musiki, bu genç âşık Cemâl'i dostlar iklimine alıp götürdü.

Eski ustalardan parçalar çaldı. Sonra solukladı. Siyah saçlarım, ince ve uz,un parmakları ile taradı. Kömür karası gözlerle Cemal'e baktı. Sonra yeniden sazına eğildi. Mızrabı, gönöl teline vurur gibiydi. Saz değil, âdeta Aşık'm kalbi inliyor. kompartıman bütünüyle kulak kesilmiş onu dinliyordu. Yaşayan bir şâire, yeni bir besteyi çalacaktı :

73

Yönün yüce Hakk'a dönük, Gece gündüz «Hu» diyorsun. Dalga dalga, köpük köpük İstanbul'a benziyorsun.

Lâlelerin, güllerinle Göğe açık ellerinle, Anlatılmaz hallerinle, İstanbul'a benziyorsun.

Rüya gibi, hayâl gibi; Çok sevdiğim masal gibi, «i. Haç'a karşı hilâl gibi; İstanbul'a benziyorsun.

Ey benim hünkâr bakışım, Elâ gözlüm, hilâl kaşım, Selvi boylum, inci dişlim; İstanbul'a benziyorsun.

Dualarla, âminlerle;

Gönöl eri müminlerle

Andolsun ki yeminlerle,

İstanbul'a benziyorsun!

Cemâl, şiirle kendinden geçmiş, âdeta sarhoş olmuştu Bir şiir, ancak bu kadar güzel olabilir ve

bestesi de bu kadar güzel çalmabilirdi. Sazın telleri inledikçe Cemâl büyüldü. Şiir onu alıp İstanbul'a götürdü. Elâ gözlü, hilâl kaşlı, selvi boylu Esra'sı ile kâh Eyüp'te, kâh Fatih'te, kâh Topkapı müzesinde, kâh Sultanahmet'te geziyordu. Esra ve İstanbul-•! İstanbul'a benzeyen sevgiliye benzeyen İstanbul-•• Harikulade bir benzetme. Sihir gibi şiir.

Cemâl hayranlıkla aşığa baktı:

— Sen ne yaman âşıkımışın bre! Hârîka bir güzellikte çalıp söylüyorsun.

74

— Sağol be abi. Beni utandırıyor sun. Söylesek ne, söylemesek ne?

— Yo yo yo, sen fevkalâde değerli bir sanatçısın. Konya'da her yıl Aşıklar Bayramı yapılır, biliyor musun?

— Haberim var.

— Bayrama katıldın mı hiç?

— Eh gittim, birkaç sefer.

— Yarışmalarda derece filân aldın mı?

— Birkaç kere verdiler.

Cemâl heyecanlanmıştı. Genç yaşta, böylesine harikulade besteler çalan bir sanatçıyla tanışmak onu büyülemişti. Demek Yunus'u, Hacı Bektaşî Veli'yi, Mevlânâ'yı yetiştiren Anadolu, bağrında nice dehâlar, nice cevherler saklıyordu. Sanat ırmağı iVnadolu'da çağlıyordu. Ama radyo, televizyon ve basın uyduruk sanatçılarla milletin gözünü boyuyor, Anadolu'nun bağrında yetişen sanatçılar, keşfedilmemiş maden ocakları gibi alkışlardan, mikrofonlardan, iltifatlardan uzakta yaşıyorlardı.

Cemâl, birkaç beste daha dinledi. Şiirlerin güftelerini defterine not aldı. Aşığın adresini kaydetti. Daha önce gezmek için dışarıya çıkmış olan yolcular kompartımana dönünce oturacak yer kalmadı. Cemâl, Aşık'a veda etti. Adresini almıştı, yazışacaklardı.

Kompartımana döndüğü zaman şaşırırmaktan kendini alamadı. Çanta, valiz konan raflara salıncaklar kurulmuştu. İhtiyar tüpü yakmış yemek pişiriyordu. Gelinler, raflar arasına çektikleri ipleri çocuk bezleriyle donatmışlardı. Ocaktan çıkan buhar kompartımanı sarmıştı. Yerler ıslak, kirliydi. Ortalık kokuyordu, her tarafı pislik kuşatmıştı.

Vah müslümanlık vah, dedi Cemâl. Sanki sadece namaz emretmiş de temizlikten yana ağzını açmamışsın! Bu adamlara «Temizlik imandandır.» hadisini hiç duymamış.

Az önce dindarlığıyla övünen ihtiyarın, yarım saat içinde kompartımanı çöplük haline getirmesi onu hem şaşırtmış, hem kızdırmıştı. Midesi bulandı. Nerdeyse kusacaktı.

75

Çantasını kapıp başka bir kompartımana taşındı.

Yeni kompartımanda yeni bir arkadaş. 45 - 50 yaşlarında biri. Köy muhtarı imiş. C kasabasından binmiş, Güneşli'ye gidiyormuş.

Mosmor bir yüz, gözlerinin önünde sarkık etler, dışa vurmuş kılcal damarlar, kepçe gibi iki kulak, kahverengiye çalan çürük dişler: Muhtar.

Sigaranın birini söndürüp ötekini yakıyor. Cemal'in öğretmen olduğunu öğrenince dili çözülüverdi. Köy öğretmeni ile kurdukları çilingir sofralarını ballandıra ballandıra anlatmaya

başladı:

Her akşam öğretmen ona geliyordu, sofrayı döşüyorlardı: Tavuklar, çerezler, patates kızartmaları, fıstıklar, kiloluk rakılar, biralar-..

Cemal, muhtarın mantara dönmüş yüzüne bakarken derin bir tiksinti duydu. Nasıl berbat edilmiş bir surattı, bu böyle î Yağmurdan kaçarken doluya mı tutulmuştu? İhtiyarın dışı, muhtarın hem içi hem dışı kokuyordu. Yüzünde secde nurundan eser yoktu.

— Muhtar, dedi. Kaç yaşındasın?

, —• Kırk sekiz. Ne o, yoksa öğretmenliği bırakıp celepliğe mi başlayacaksın?

— Niçin içiyorsun? Hem sağlığına, hem kesene-!• İskeletten ibaret yumruğunu sıktı:

— Beton gibiyim. Sağlığıma diyecek yok 1 Sen boş ver öyle palavraları! Kendilerini bile iyileştiremeyen palavracı doktorlara fazla inanma. Siz okumuşlar da pek saf oluyorsunuz. Sen, benim köye öğretmen olacaktın ki-- Bizde içmeyenler hastalanır. Hele kış günü. Soğuktan donarsın vallahi!.. Ama bir şişe yuvarladın mı, için fırına döner.

—• Gözlerin kan çanağına dönmüş. Yüzün mosmor kesilmiş. Dişlerin çürümüş. Hayatın mantara dönmüş. Tartılsan 32 kilo ancak gelirsin. Sinek sikletlik olmuştun.

76

Cemal kelimeleri heceleyerek ve öfkesini açığa vurarak devam etti:

— Çürümüş, kokuşmuşsun bre, çürümüş kokuşmuşsun!..

— Turp gibiyim evelallah. İstersen tut bir bilek güreşi yapalım. Karşıma Muhammed Ali Klay çıksa tuşlarım.

— Sen ölmüşsün de ağlayanın yok. Muhammed Ali bir üfürse, bir kilometre öteye uçarsın.

Sigarasını hırsla içine çekti. Burun delikleri baca gibi dumanlandı. Öfkelenmişti.

— Aslan sütü içmeyene, ben adam demem! Erkek dediğin içer be hoca! Sen süt çocuğu musun ? He he heee!..

— Dünyaya kafa çekmeye mi geldik? İnsanın hayvandan farkı olmamalı mı? Kafayı bulup bugünden yarını düşünmemek bir çeşit hay--

— İçmeye, içmeye hocaaa, içmeye!.. Hee hee hee!.. Yaşamaya geldim. İçmeden hayatın tadı mı olur? Hee hee heee!..

— Bak muhtar, dinle beni. 48 sene içmiş, hayatını bozuk para gibi harcamışsın. Eline ne geçti?

— Keyfettim be hoca!.. Yoksa sen içmiyor musun? Hakikaten süt çocuğu musun bre!.. Hee heee heeee!..

Cemal, bu kokuşmuş suratın pis pis sırtmasına sinir olmuştu. Muhtar ağzını açtığı zaman, yüzüne bakmaktan öğreniyordu. Herifin nefesi fena kokuyordu, hâlâ içkili idi. Kuşluk vakti hâlâ içkili olduğuna göre, akşam adamakıllı demlenmişti.

Muhtar ise işi keyfe vurmuştu. CemaPle eğleniyordu.

— Muhtar, kilometreyi tüketmişsin. Bu dünyanın bir de ahireti var. Bu yaştan sonra bari kendine bir çeki düzen ver. İnsan ipi boğazına sarılıp otlığa salıverilmiş bir öküz değildir. Önemli vazifeleri var. Hayat bir imtihan. Öküzün aklı yarını düşünmeye yetmez. Ama insan yarını, geleceği, ölümü, ahireti düşünmeden edemez ve düşünmek zorundadır. Akıl bize bunun için verilmiş. Sarhoş olup ondan vaz geçmek yerine, onu iyi kullanıp Cennet'i kazanmak gerekir. Dünya keyif dünyası olsaydı, sıkıntı ve felâketleri olmazdı. Burası imtihan dünyası...

77

— Peh peh peh!.. Sen cami softasıymışsın bre!.. Ben de öğretmen sanmıştım. O dediğin Allah'ın, ahireti varsa, haydi çarpsın beni! Ben içerim hoca!..

Cemal öfkesini yuttu. Yoksa şu bunak herifi bir saniyede boğabilirdi. Böylesine sersem biriyle hiç mi hiç karşılaşmamıştı. Sesini yükseltmemeye çalışarak :

— Deminden beri onu anlatmaya çalışıyorum. Allah seni çarpmış, ama senin haberin yok. Suratına baksana teneke gibi yamuk yumuk. Hurdaya dönmüşsün!

—• Sen şeşi beş görüyorsun hoca!

Cemal düşündü. Bu çürüğü çıkmıf~sarhoşla ciddi ciddi münakaşa etmenin anlamı yoktu. Kavga etmeye değmezdi. Ama bu könkürlemiş ve köhnemiş adam, yenir yutulur şeyler de söylemiyordu. Öyleyse bundan nasıl kurtulmalıydı?

—• Çarpılmadığımı iddia ediyorsun, gel bilek güreşi turalım. Haydi! ..

Pencere kenarındaki duvara monte edilmiş masada bilek

güreşine tutuştular.

Cemal hırslanmış, hatta kinlenmişti.

Güreş başlar başlamaz adamın elini büktü ve hınçla «al, al, al» diyerek üç defa masaya çarptı. Sonra da bıçak kesilen

bakışlarını muhtara dikti:

— Gördün mü Allah seni nasıl çarptı? Gelip gözünü oyacak değil ya. Birini gönderir ve böyle çarpar.

Muhtar (üzülmekten çok hırslanmış ve öfkelenmişti: —! Hoca aldattın beni. Ben., ben., ben başlamadan oldu. Ye., yeniden tut yiğitsen!

— Tut hadi!

Cemal öfkesini alamamıştı. Adamı ikinci defa çarpmak için sabırsızlanıyordu. Bu sefer daha da hırslı davrandı. Muhtarın bileğini büküp elini güm güm masaya vurdu.

—! Demedim mi sana, hurdaya dönmüşsün diye?.. Ölmüşsün sen, ölmüş.- Senin içmeye değil, bir çift mezarcıya ihtiyacın var, anladın mı?

78

— Bu., bu., bu., bu da olmadı- Be., ben başlamadan oluyor hep. Sen hilecisin!.. Sahtekârın tekisin. Anna--- annadın.. mı?..

Tiren, bu sırada bir istasyonda durmuş ve yeni binenler olmuştu. Kompartımanın kapısı aralandı ve iki kişi odaya girdi. Biri genç, diğeri orta yaşlı.

Muhtar gence seslendi:

— Sen., sen hâkim ol, bizi güleştir.

Gözleri pırıl pırıl, etine dolgun, gür ve uzun saçları iyi taranmış genç, muhtarı şöyle bir sızdı. Hayretle sordu :

— Ne güleş bu?

— Bilek... Yağlı güleş değil ya.

— Sen mi güleşiyorsun ?

— Yok baban!.. Beğenemedin mi ?

Genç adam, CemaPe baktı. Bakışları soru yüklü idi. Cemal, gülümsemek istedi, ama yapamadı. Sesini yumuşatmaya çalışarak :

— Hakem ol, bu üçüncüsü zaten.

— Eh peki, başlayın bakalım--- Durun! Önce tutun Üçe kadar sayacağım. Bir. İki... Üç.

Cemal bu sefer işi yavaştan aldı. İhtiyarın ne kadar kuvveti olduğunu ölçmek istiyordu.

Muhtar olanca gücüyle yüklendi. Avurdunu şişirmişti Yüzü kıpkırmızı. Gözleri beyazdan kırmızıya, kırmızıdan beyaza dönüp duruyordu. Boyun damarları şiştikçe şişmiş. Nefessizlik-ten ölecek gibiydi.

Cemal bileğini biraz eğdi. Yeniliyor gibiydi.

Orta yaşlı adam hayretle :

—• Aferin ihtiyar, hadi bastır!..

— Bravo dedi, genç adam. Cemal son derece ciddi idi:

— Hakem tarafsız ol! —Peki, özür dilerim.

— Hadi ihtiyar, yüklen! Hadi!..

79

Muhtarın yüzü kıpkırmızı kesildi. Boyun damarları büsbütün yerinden oynamış, gözlerini, kan ve kinden ibaret renkler işgal etmişti.

Cemal yavaş yavaş bileğini doğrulttu. Yine yavaş yavaş Muhtarın bileğini büktü. O kadar yavaş hareket ediyordu ki orta yaşlı adam ihtiyar teşvik ederse yenilmekten kurtaracağını sanıyordu.

— Hadi be ihtiyar! Dayan biraz! Bütün gücünle yüklen!..

Sık dişini!..

Muhtarın boğazından hırıltılar çıkmaya başladı. Ağzı köpürüyordu. Hırıltılar ve hışırtılar gittikçe arttı.

Cemâl, yavaş yavaş elini çekti ve güreşi başlama noktasına getirdi.

— Haydi ihtiyar kazanıyorsun, sık dişini!.. Muhtar daha fazla hırlamaya başlamıştı.

Cemâl, hızla bileğini büktü ve «pat pat pat» üç defa elini masaya çarptı.

— Adamı böyle benzetirler işte, diye haykırdı. Ayağa

kalkmıştı.

Hakem ve orta yaşlı adam gülmekten kırılıyordu.

Muhtar, öfkeyle soludu :

— Hile yaptın, domuz herif! Öldüreceğim seni! Ayağa fırlamış Cemâl'e saldırıyordu.

Cemâl, adamın ellerini tuttu.

— Uslu dur, kavga çirkin şeydir, dedi. Hem sen nerede

inecektin?..

— Sana ne? Terbiyesiz!.. Geberteceğim seni. Sahtekâr!

Cemâl, Muhtarın tek kolunu kuvvetle büktü. Adam arkasını dönünce ellerini beline kenetledi ve kompartımandan dışarı sürükledi.

— Yol verin, amca burada iniyor, yol verin!

— Bırak beni, haydut, sahtekâr!..

Cemâl adamı vagonun kapısına kadar getirdi ve oradan aşağı iteledi.

80

Tam bu sırada tren çığlık gibi bir düdük öttürerek hareket etti.

Cemâl hemen kompartımana gelip pencereden adamın çantasını fırlattı.

Muhtar ağzı köpüre köpüre trenin arkasından sövüyordu.

* * *

Korku doğuran zaferi böyle kazanmıştı Cemal. Hakem ilkokul Öğretmeniydi. Cemal'e kavganın sebebini sordu. Hikâyeyi gözlerini fal taşı gibi açarak dinledi. Sonra da:

— Hoca sen ne yaptın, diye soludu. Baltayı taşa vurmuşsun !

Hayret etme sırası Cemâl'e gelmişti:

— Neden? Allah'ı inkâr eden edepsiz bir alkoliğe başka ne yapabilirdim?

Hakem sıkıntıyla başını kaşdı. Gözleri çakmak taşı gibi parlıyordu:

— Hoca sen buralara Merkür'den gelmiş gibisin. Hangi kuyuya taş attığının farkında

değilsin. Geçen sene ağustos ayında Sivas'ta mezhep kavgası çıktı, sekiz kişi öldü, yüzden fazla adam yaralandı. D kasabasında da bir kişi öldürüldü. Bir camiye teravih kılınırken bomba atıldı. Buralar netameli yerler. Treni durdurup seni öldürebilirler. Allah vere de Muhtar gerçekten o istasyonda inecek olsaydı.

— Ne yâni trenin arkasından yetişecek değiller ya!.. Ne yapabilirler ?

— Sen ne diyorsun Allah'ını seversen ? Telefon ederler, bir sonraki istasyonda treni durdururlar. Zor mu sanıyorsun? Sonra da etini çiğ çiğ yerler.

—Bırak Allah'ını seversen! Orta Afrika'ya mı geldik, Türkiye'nin ortasındayız bre! Hem sonra kaderde ne yarsa o olur, ne eksik ne fazla.

— Amenna, kaderin dediği olur. Ama benim anlattıklarım da olmuş şeyler. Fala bakıp konuşmuyorum.

Kader Kapımı Çaldı -F.: 6

81

Bu tatlı sert konuşmadan sonra Cemal ile hakem dost oldular. Hakem D'nin bir köyünde öğretmendi. Kasabaya sadece maaş almak için gidiyordu. O da Cemal gibi mukaddeslere inanıyordu. Ama işin doğrusu ne imanını, ne de irfanını dışa vurmamıştı, vurmaya da doğru bulmuyordu. Bölge köylerinin çoğu alevî idi. Buralarda su yerine içki ve bira içilirdi. İçmeyen ise yadırganırdı. Sonra mezhepleşme partileşmeyle aynılaşmış, bölge insanının fikir ve inanışları kemikleşmişti. Kesinlikle bir alevi, bir sünni ile dost olmaz, kız alıp kız vermez, sosyal münasebet kurmazdı. Parti kavgaları da kutuplaşmaları körüklüyordu. Bütün bunları, CemâPin bilmesinde fayda vardı.

— Sağol arkadaş dedi Cemâl. Ama ben dobra dobra, dosdoğru olmayı seven bir insanım. Eğilip bükülemem.

«Şudur hayatta en beğendim meslek :

Sözüm odun olsun, doğru olsun tek.»

Yumuşak başlı isem kim demiş uysal koyunum?

Kesilir, fakat çekmeye gelmez boynum.

Üç buçuk soysuzun ardından zağarlık yapamam..

Hele hak namına, haksızlığa ölsem de tapamam.

Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım.

Boğamazsın ki!..

Hiç olmazsa yanımdan kovarım!»

— Gördük, kovuyorsun dedi Hakem. Fakat temkinli olmanda fayda var. Bir kurtla insan başa çıkabilir de sürü ile karşılaşınca postundan olabilir.

Bu güzel savunmaya rağmen CemâFin içine kurt düşmüştü. Acabalar, beyninde fink atıyor, tren istasyonlarda durdukça, yüreği yerinden oynuyordu. Bakışlarıyla sürekli eli sopalı, gözü kanlı kinli adamlar arıyor, tren hareket ettikçe de yüreğine soğuk sular serpiliyordu. Cemal nice ecel terleri döktükten sonra Hakem gülümsedi:

— Hoca artık korkma, dedi. Cürek'i geçtik. İnşallah D'de yamyamlar yolumuzu kesmez.

— Kasabada aynı fitne kazanları kaynıyor mu? Hakem elini salladı, uzun bir ısıklık öttürdü.

—! Ne diyorsun, sen ? Orası daha feci. Particilik, komünistlik, alevîlik-- Hepsi içice ve elele. Ya da öyle görünüyor.

Tren yüksek dağlar, sarp yamaçlar arasından savrula sav-rula ilerliyordu. Gökyüzünde parça parça bulutlar vardı. Zaman zaman güneş görünüp kayboluyordu.

Neden sonra kompartımanın penceresinden bir dizi apartman göründü.

— Burada modern bir şehir var, dedi Cemal.

— Lojmanlar. Madende çalışan mühendis, teknisyen vs. oturur. Az sonra da kasabadayız.

Çok geçmeden tren genişçe bir vadide durdu.

— Geldik.

Cemal korkuyla pencereden uzandı. İstasyonda bir uğultu, bir kalabalık aradı. Onbeş-yirmi kişi trene binmek için koşuyordu. İnenler de vardı.

Valizini kaptı. Birlikte indiler. Kasaba istasyona onbeş-yirmi dakika uzakta idi. Yürüyeceklerdi.

Tiz bir tiren düdüğü kulaklara doldu, sonra dağlarda yankılandı ve geri döndü. Lokomotifin üstünden bozbulanık dumanlar savruldu. Az sonra da istasyon ıssız kalıverdi.

Vadinin solunda yüksek ve başına buyruk dağlar vardı. Murat suyu, köpük köpük akıyordu. Geniş istasyonda yer yer yük vagonları, kös kös oturuyordu.

Kasabadan tarafta tepecikler, tepecikler.-. D, yüksekçe bir dağın gölgesine oturmuş, düşünür gibi. Tiren yolu ırmakla birlikte derin bir vadinin içinden akıp gidiyor.

Yürüdükçe Cemal'in korkusu azaldı. Yollar çamurdu. Sırnaşık, cıvık, vıcık vıcık çamurlar. Ayakkabılan yıkama ve yağlamadan geçirdikten sonra, paçalara tırmandı. Doğrusu pek edepsizdiler. Rezil, yılışık, çirkef--

Cemal'in elindeki valiz ağırlaştıkça ağırlaşıyordu. Çamurun içinde yüzerken bir de yokuş tırmanmak, sonra da valiz taşımak. Rüzgâr bıçak gibi, eli-yüzü kavuruyordu. Neyse ki Hakem Cemal'in yorgunluğunu. farketti. Valizi birlikte taşımaya

başladılar.

Kasaba tek katlı evlerle başladı. Kimi kerpiç, kimi taş, -kimisi toprak damlı, kimisi kiremitli, basit, fakir, garip evler. Tek tük iki katlı binalar da vardı. Ama onlar da toprak sıvalı, cumbalı, çıkma pencereli ve kalender idiler.

— Yoksul bir kasaba. Yeni de değil. Cumbalı ve dışa doğru çıkmalı evlere bakılırsa Selçuklu. Osmanlı dönemine uzanan

bir geçmişi olmalı.

— Evet, dedi Hakem. Beylikler döneminde uzun yıllar başşehir olmuş. Ulaşım yolları sınırlı. Dağlık. Büyük devletlerin ellerini buraya uzatması zor olmuş. Bir ulu camisi var ki harika. Selçuklu dönemi eseri. Bırak Türkiye'yi, dünyadaki en büyük sanat şahaserlerinden biri. Atalarımız taşı bal mumu gibi işlemişler. Ona öyle şekiller vermişler ki hayret edersin. Oyma taşlarla yazılmış âyetler, yazılar, süslemeler. Taşın oyularak nakış nakış işlenişini bir görsen-!• Mikelanj'in heykelleri yanında halt etmiş.

— Zamanın varsa gezelim.

— Tabi tabi. Kasabaya gelen her yabancıнын gidip göreceği ilk yer Ulu Câmî'dir.

— Mutlaka görmek isterim. Selçuklu dönemi şahaserlerini Konya'da gördüm. Karatay Medresesi, İnce Minare, Saip Ata Camisi yıpranmalarına rağmen enfes. Bence müslümanlara heykel ve resim yapmamış diye dil uzatanlar haksızlık ediyorlar.

— Çok doğru. Dünyadaki hiç bir heykel, hiç bir resim Ulu Câmî'nin kapısı kadar büyüleyici değildir. Göreceksin,

gözlerin kamaşacak.

Konya'daki İnce Minare ile Karatay Medresesinin kapısı da öyle. Hayranlık duymadan bakmak mümkün değil.

— Demek ki Selçuklu döneminin belli bir mimari üslûbu vardı.

Şehre girerken bile Cemâl üzerindeki korkuyu tamamen atamamıştı. Hem yürüyor, hem de kendisine saldıracak eli sopalı bir kurt sürüsünün önüne çıkmasını bekliyordu.

—! Kadir'in oteline inelim, dedi Hakem. Bir odaya yerleşiriz. Sonra da öğle yemeği için çarşıya

çıkartız. Yemekten sonra Ulu Câmî'yi gezelim.

— Tek otel mi var kasabada.

— Kalmabilecek tek otel. Bizim gibi mürekkep yalamışlar orada kalır. Sahibi kasabaya göre kültürlü bir adamdır, otel de temiz sayılır.

— Olur, dedi Cemâl.

Onun beynini kemiren güve başkaydı. Yolunu kesecek kurt sürüsünden duyduğu korku bir türlü zihnini terketmiyordu.

—! Halk fakir gibi Hakem. Burada paylaşılmayacak bir pasta görmüyorum. Sonra da yıllar yılı beraber yaşamış insanlar bugün niçin kavga ediyorlar? Alevîlik, Sünnîlik yeni icat edilmedi ya!..

— Bu bir paradokstur Hoca. Hiç bir zaman anlaşılmayacak bir paradoks.

— Burada bu paradoksu çözeceğim Hakem.

— İddiaların hoşuma gidiyor. Ben altı yıldır buradayım. Bölge insanlarını tanımasam heyecanlarına hak verirdim. Fakat şimdi-••

—! Evet, şimdi?..

— Donkişot'u okudun mu?

— Eğri büğrü, şahsiyetsiz, bukalemun biri olmaktansa-

— Donkişotluk iyidir, değil mi?

— Saflığına, modası geçmişliğine rağmen dürüştür Don-kişot. Namus, şeref, şöhret, mertlik, adalet peşinde koşar Gülünç tarafları bile sevimli. Medenilik, kibarlık, nezaket gibi riyakârlıkları bilmiyor. İkiyüzlülüğün, dalkavukluğun semtine uğramamış. Herkesin önünde secdeye kapandığı paranın tanrı-

85

lığını tanımıyor. Teneke gibi yamuk yumuk olmak benim işim

değil arkadaş!..

— Hoca hayat nutuk değil, tanımak, anlamak ve uzlaşmaktır.

— Ne gül, ne ağla, anlamaya çalış, diyorsun yâni. Filo-

zoflaştın Hakem Bey. Sevdim seni.

«YAŞAM4K ŞANSA KALDI»

Upuzun bir salon ve ona merhaba diyerek açılan kapılar, kapılar, kapılar. İki katlı külüstür bir binanın ikinci katı Duvarlar hissiz, her taraf sessiz. Sadece salonun orta yerindeki küçük odada soba çıtırtıları. Kadir Beyin bürosu. Külüstür bir dolap, tafıralı bir masa, birkaç serseri sandalye ve odanın gözbebeği soba. Çünkü başka hiçbir odada soba yok. Masanın üstünde dizi dizi Cumhuriyet gazeteleri. Otele gelen misafir buraya teşrif eder, sonra odaları kendilerine gösterilir.

Gür bir ormanı andıran saçlar. Kar yağmış gibi yarısı beyaz. Dar bir alm. İri bir burun. Fıldır fıldır kocaman gözler. Kalın çerçeveli bir gözlük. Geniş bir yüz. Kaim hurda iki dudak. Ne eski, ne yeni gri renkli bir elbise. Kir götürür, işi tozu çabuk belli etmez. Elli ellibeş yaşlarında bir eski adam. Kibar mı? Değil. Çok mu kaba? Hayır!

Masanın gerisindeki sandalyede oturan ve arasına kalkıp uzun bir demir çubukla sobayı kurcalayan otel sahibi Kadir

Bey bu.

Hergün düzenli bir şekilde aldığı Cumhuriyet gazeteleri gözünün içine kadar sokarak okur, gelip gidenlere altım çizdiği kısımları yüksek sesle tekrarlar, tekrarlar. Bıkmadan, usanmadan yapar bunu. İtiraz eden olursa hak verir, kesinlikle kavga etmez. Müşteri her zaman haklıdır.

86

Dünyada tek bir kişiye hayrandır : Kendisine. Ortaokul mezunudur, ama o zamanın ortaokulu bugünün üniversitesi demek. Fransızca'sının mükemmel olduğunu söyler. Gençliğinde Victor Hugo'nun kitaplarını fransızcasından okumuştur.

Cemal, benliğini kuşatan yalnızlık duygusundan mı, garip-, likten ya da Hakem'in anlattığı düşman korkusundan mı bilinmez, Kadir Beye hiç itiraz etmedi. Onu dikkatle dinledi. Haklı olduğu zaman «doğru» dedi. Yalan yanlış şeyler karşısında sustu.

Hakem, Kadir'i dinlemiyordu. Masadan aldığı gazeteye üstünkörü bir göz gezdirdi. Sonra onu bırakıp çarşıdan kendisinin aldığı çok sayfalı yahudi gazetesine eğildi.

— O yahudi paçavrasını alma, demişti Cemal. Sen yahudi misin?

— Hoca, bu bir uzlaşmadır. Bu iklimde, bundan iyisi olmaz. Ne alayım? Tercüman mı? Vurun faşiste, gebertin şunu, deyiverirler. O zaman postu kurtarabilirsen aferin sana!

— Hiç alma öyleyse. Ne diye Türk milletinin hürriyetine düşman hürriyetlere yardım ediyorsun? Bir eksik satsın, kıyamet kopmaz ya!

— Yaşamayayım yâni?.. Köyde ne gazete var, ne televizyon. Ayda bir geliyorum şuraya. Dünyada ne olup bitiyor, öğrenmeyeyim mi? Hayata açılan pencerelerimi niçin kapatmak istiyorsun? Hava almak, su içmek gibi şeyler bunlar-•!

Hakem gazeteyi bitirdikten sonra ayağa kalktı:

- Ben kahveye çıkıyorum.
- Ben de bir akşam namazı kılayım.
- Namazdan sonra geleceksen bekleyeyim.
- Baklavayla turşu birlikte yenmez, Hakem Bey.
- Sen bilirsin, deyince değirmende kavga olmazmış. Sen bilirsin.
- Sevdim seni. Esprine kurban.
- Haydi eyvallah!

Cemal 9 numaralı odaya gitti. Işığı yaktı. Kör kandiller

87

gibiymi elektrik lâmbası. Tek katlı iki yatak, iki çelik dolap. İki çelik komedin. İki çift naylon terlik. 1,5-3 metre ebadında

dikdörtgen bir oda.

Yer yer sıvası dökülmüş duvarlar, ne renkte olduklarım

tahmin etmek zor. Kuzey cephesi pencere.

İssız bir dağ başı gibi. Suskun duvarlar. Gurbetin taht kurduğu yer: Otel odaları. Cemal'in yüzünü soğuk, yüreğini yalnızlık tokatlıyordu. Yalnızlığın çocuğu korku. Kimsesizlik, soğuk, gurbet, korku. Dost yok, düşman çok. Felek merhametsiz, talih zebun. j

«Hiç kimsenin olmadığı yerde KİMSE vardır, ona yönel

Cemal! O en güzel dosttur!»

Cemal yolculuklarda sürekli yanında taşıdığı muşamba seccadesini betonun üzerine serdi. Namaza durdu.

Oda soğuktu. Muşamba buz gibi. Ayaklan üşüyordu, ama Cemal dosta yönelmenin ve onunla olmanın verdiği teselli ile

bunları umursamıyordu.

Hakem gazetesini komedinin üzerine bırakmıştı. Namazdan sonra yatağa oturdu. Etrafa bakıırken gazete gözüne ilişti. Bir göz gezdirmek için uzandı:

«Enflasyon canavarı kudurdu: 1978 yılı oranı % 87.» Maliye Bakanının korkunç açıklaması: «Geçen mali yıldaki vergi kaybı 50 milyar.» «Adana'da bir mutemet soyuldu. Silahlı soyguncular

15 milyonu alıp kaçtılar. Mutemet yaralandı.»

«Anarşi dün yine can aldı: İstanbul'da dün 4 kişi vuruldu.»

«Ankara'da belediye otobüsü tarandı: 3 ölü, 20 yaralı var.

Adana'da sağ eğilimli bir öğretmen öldürüldü.» «Bayrampaşa Cezaevinde isyan çıktı.» Gezgün :
Hammadde sıkıntısı korkunç, karaborsa fiatın iki

katım aştı.»

«TİKKO üssü sanki silah deposu. Maltepe'deki apartmanın bodrumundan güdümlü roketlere kadar
her çeşit silah çıktı.»

88

«Diyarbakır'da Apo'cu örgütün 11 üyesi yakalandı»

Resmen savaş var, diye düşündü Cemal. Şehir şehir, mahalle mahalle, sokak sokak. Katiller,
soyguncular, vurguncular kol geziyor. Ne can güvenliği, ne mal. Oğlum Cemal, sen de sıradan bir
Cumhuriyet vatandaşısın. Diyelim ki öldürüldün, şu gazetenin sütununda bir satır fazla olur.

«D'de bir öğretmen öldürüldü.»

O kadar.

«Esra'ya yazık olur. Zavallı kız. Tatlı kız. Güzel, sevimli,, selvi boylu, hilâl kaşlı melek.»

SAĞ KALMAK ZORLAŞTI!

Dün Malatya, Sivas, Elazığ'da bugün Ankara'da, İstanbul'da, yarın başka bir şehirde--.

Kaç kişinin nerede, nasıl can vereceğini bilemez olduk.

Ölen ölene, vuran vurana-!|| Anarşi kol gezmiyor, heyula olup karşımıza dikiliyor.

Ve biz peşpeşe önlemler (!) alıyoruz :

Jandarmalar mavi bere giyip komando olacak...

Çatapat patlatmak yasak-..

Gece sokağa çıkmak yasak-•• (Yiğitse biri çıksın!)

Ve bayram gezmesine giden vatandaş vuruluyor.

Çatapatla evler yakılıyor.

Çocuk kavgasıyla bir şehir talan ediliyor.

Otobüsler, kahveler, evler taranıyor.

Soygunlar, adam öldürmeler âdi birer olay---

İşte güçlü Türkiye'nin güçsüz tablosu.

Kimse ırk ve mezhep kavgasından, kimse kan davasından iç savaştan söz etmiyor.

Herşey basit, herşey olağa, herşey sanki gelip geçici-•-

Biri çıkıp «Yok mu bu ülkenin sahibi?» diyecek olsa, galiba hep birlikte bağıracağız :

«Yok!»

Cemal, gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Hırsla gazeteyi fırlattı. Gözlerini duvara dikti.

«Vay anasını vay bre! Memleket ölmüş. Cenazesini kaldıran yok.»

Ayağa kalktı. Parkasını giyindi. Botları ayağına geçirdi. Bunalmıştı. Sokağa çıkmalıydı, ama nereye? Ya karşısına birileri elikilirse!..

«Allah'ın dediği olur bre!..» Ezan okunmaya başladı.

«Hasbunallah ve nimel vekil.» diye mırıldandı. Lambayı söndürüp odadan çıktı. /

* * *

Otel kasabanın aşığı uçundaydı. Yakınlarda cami yoktu. Cemal çarşıya kadar gitmek zorundaydı. Yokuşa vurdu kendini.

Kasabayı bir elmanın yarımları gibi ikiye bölen ana cadde bile karanlıktı. Elektrik lâmbalarının gözü kördü. Direklerin ayak uçlarını bile görmüyorlardı. Cadde, caddeden başka her-(şeye benziyordu. Yamuk yumuk, inişli çıkışlı, kimi yerde deniz, kimi yerde boğaz.

Sokaklarda kimsecikler yok.

Karanlık + ıssızlık = korku.

Ömründe hiç görmediği, duymadığı ve tanımadığı korkular çörelendi Cemal'in yüreğine.

Ellerini parkanın ceplerine soktu. Koşar adım yürüyordu. Kulaklarını, burnunu, yanaklarını soğuk rüzgârlar tokatlıyordu.

Ezan sesine doğru koşarken Çarşı camisinin minaresi göz

kırptı. Gel, diyordu.

Camide beş kişi vardı.

Namazdan sonra imamla tanıştı. Siyah sakallı, kırkında bir adamdı. Bir ihtiyar, yirmibeş-otuz yaşlarında bir genç, hoş

90

geldin dediler Cemal'e. Sohbet ayak üstü on-onbeş dakika sürdü. Konular bitmiyordu. Hava soğuk. İhtiyar sakalını kaşdı:

— Buyurun bize gidelim, bir çay içeriz.

— Olur dedi Cemal. Yüreğine çöreklenmiş yalnızlığı ve korkuları bastırmak ve unutmak ister gibiydi. Ömründe ilk defa, ilk karşılaştığı bir insanın evine çay içmeye gidiyordu Kasabanın durumunu bir de onlardan öğrenecekti. Harita, Ha-kem'in çizdiği gibi olmamalıydı, bunu kabullenemiyordu, Hiç değilse tutunabileceği bir dal bulunmalıydı; bir ümit, bir filiz, bir ışık. Hakem, resmen öldün demeye getiriyordu. İnsan göz göre göre ölümü kabullenebilir miydi ? Yoksa yarından tezi yok Ankara'ya mı dönmeliydi. Limon satıcılığına veya manavlığa. Yol boyu bunları düşündü.

Dar, ürkütücü, karanlık sokaklardan geçtiler. On dakika ancak yürümüşlerdi. Sokaklar vıcık vıcık çamur. Yağmur ağır aksak yağıyor. Şimşekler, gök gürültüleri birbirini kovalar. Yer yer su birikintileri içine daldı Cemal. Her defasında :

«Allah kahretsin!» diyordu.

Karanlıkta bir heyulayı andıran, iki katlı, ahşap bir evin önünde durup zili çaldılar. Kapı nazla açıldı. Kerbelâ'da bir vaha gibi, yukarı katta bir ışık göründü.

— Buyurun, dedi ihtiyar. Kendisi önden yürüdü. Merdivenleri tırmandılar. Sofadan misafir odasına geçildi.

Duvarların kenarına kurumla yaslanmış hasır yastıklar, koltuklan kabarmış minderler, orta yerde desen deşen yün halı, duvarlarda manzaralı duvar halıları.

Soba somurtuyor. Belli ki oda misafir beklemiyordu.

İhtiyar sobayı yakmaya koyuldu. Cemal parkasıyla oturdu. Üşümüyor, sadece korkuyordu.

İmam ve genç adam paltolarıyla minderlere bağdaş kurdular.

Havadan sudan konuşuldu. Yağmurlar bereketli idi bu kış. Kar, dağ başlarından ovaya inmek tenezzülünde bulunmamıştı.

91

Eskiden olsaydı, adam boyu kar yağardı. Fırat barajı kurulalı

iklim yumuşamıştı.

Soba gümbürtüleri ile birlikte oda ısınmaya başladı. Paltolar, parkalar askılığa terfi etti. Çok geçmeden demlik ve çay bardakları odayı şereflendirdiler.

İhtiyar çayları bizzat doldururken, imam kasabanın psikolojisini ve sosyolojisini anlatmaya koyuldu. Cemal'in merakla beklediği konu da bu idi. Kulak kesildi.

— Zaman insanları eğip büküyor. Hele iktidarlar, mevki ve makamlar-• Hele para. Kudurtuyor insanları. Kasabanın 120-130 köyü var. Eskiden kasabaya'-girmeden bir çalının dibinde sigaralarını söndürür, öyle gelirlerdi. Şimdi gecekondular yaptılar, şehre aktılar. Sigara dumanlarını ciğerlerine doldurup yüzümüze üflüyorlar. Hele bu hükümet onları kudurttu. Lise müdürü onlardan, işçiler Disk'e kayıtlı. Kendilerini Pa-dişah'ın hassa ordusu sanıyorlar. Gençler «devrim» sarasına, tutulmuş. İstediklerinin yolunu kesip istediklerini kasabadan sürgün ediyorlar. İpin ucu puştun elinde anlayacağın. Ne düzen kaldı, ne dirlik.

Biz eskiden «alevî» deyince Hz. Ali Efendimize bağlılığı anlardık. Eh, Peygamberimizin damadı ve halifesine bizim de saygımız sonsuz. Böyle olunca aramızda pek hır-gür olmazdı.

Şimdikiler-•!

— Şimdikiler dinsiz, kitapsız bir alay zibidi, dedi sobayı yakan ihtiyar. Ne Ali'yi tanıyorlar, ne Veli'yi. Gerçi hoş «sünnî»

olanlar da ipsiz-sapsız ya---

—! Zaten aynı havayı çalıyorlar, diye devam etti imam. Bizim dinsizlerle, alevîlerinki aynı kaptan yiyip içiyorlar. İnsanlar değişti, eski komşularımızı tanıyamaz olduk.

Cemal bunalmıştı:

— Lisede hiç dindar arkadaş yok mu? Selâm verecek, selâm alacak biri.

— Ülkücüler varmış diyorlar, amma tanımıyoruz. Ne onlar camiye gelir, ne biz okula-••

92

— Ne tavsiye edersiniz bana! Ne yapayım? Bırakıp gitmeli mij yoksa pazartesi okula mı başlamalı?..

İmam başını öne eğdi. Gözlerini bir noktaya dikmiş, düşünüyordu. Genç adam başındaki beresini düzelterek:

— Hergün beş-on adam ölüyor. Memlekette yaşamak şansa kaldı. Sen ben neyiz ki?.. Koca profesörleri, gazetecileri öldürüyorlar.

İhtiyar ay bardağını başına dikti:

— Neymiş o koca profesörler, dedi. Onlar Afrika ormanlarından mı getiriliyor? Bizim gibi adam değiller mi?

— Tabi bizim gibi değiller. Onlar-!-

— Bizden fazla boynuzlan mı var? Bırak Allah'ını seversen! Bence adam her yerde iki ayaklıdır. İster boynuzlu olsun, ister boynuzsuz.

— Şimdi bırak palazlanmayı Nuri Emmi! Sen-ben lsek heriflere sinek vızıltısı gibi gelir. Gazte bile yazmaz alimallah. Amma kocakafalardan biri öldü m, öyle mi? Zelzele olmuş gibi yer-gök sarsılıyor. Radyo bangır bangır bağırıyor, TV gümbür gümbür. Gazeteler arşaf çarşaf onu yazıyor.

•— Ne yâni, öyle olunca leni Cennet'e mi koyarlar? O zimbırtıların benim indimde sinek vızıltısı kadar da değeri yok, anladın mı?

— Anladım amma---

— Amması, tebarekesi neymiş? O kakavanları gözünde ne bytyorsun, yle?..

«Yaşamak şansa kaldı.» cümlesi Gemal'in beynine çakılıp kaldı. Tartışmanın sonunu duymadı bile. Gözlüğünü çıkarıp camları koluna sildi. Durmadan alnını oğuşturuyordu. Sıkıntıyla beş bardak çay içmişti. Halbuki aya perhizli idi. Midesi yanmaya başladı. Birşeyler yemeliydi. Ama- Ev sahibinden herhangi birşey isteyemezdi. Midesi yandıkça sinirleri gerildi. Odada konuşulanları büsbütün anlamaz oldu. Sobanın sıcaklığı bile canını sıkıyordu. Olduğu yerde sıkıntıyla kıvranmaya başladı. Su istedi.

93

Gelen su değil, buzdu sanki. aydanlıktan sıcak su karıştırıp içti. Geçici bir süre mide su ile teselli bulduysa da çok geçmeden yeniden yanmaya başladı. Cemal olduğu yerde kıvranıyordu. Neden sonra ayağa kalktı.

— Bana müsade, tanıştığımıza çok memnun oldum. İlginize teşekkür ederim. Allah razı olsun.

İmam el sıkışırken gözlerini Cemal'e dikti:

— Evlat, dedi. Kur'an yolundan ayrılma. Allah sana yardım eder.

Bir vasiyeti andıran bu son cümle, Cemal'in beyninde ın

ın tt. İmam kendisiyle vedalaşıyor" muydu ?

* * *

Sokaklar ıpıssız ve karanlıktı. Cemal nefesinden ve ayak sesinden başka bir şey duymuyordu. Midesi ise herşeyi unutturacak ölçüde sanalıydı.

Yiyecek bir şeyler almak istedi. Ancak bakkallar çoktan

kepengi çekmişlerdi.

Yokuş aşağı inerken köşede bir ışık gördü. Sevindi. Burası bir lokanta idi. Cemal kapının önüne kadar geldi. Masanın birinde üç kişi vardı. Kendilerinden geçmiş şarkı söylüyorlardı. Kadehler yarım, meze tabakları zengindi.

Hemen geri döndü :

«Allah'a isyan eden adamları sevindirmemeliyim.» diye mırıldandı. İçki satan yerden alış-veriş etmek haramdı. Cemal bira ve içki satan yerlerden herhangi birşey almazdı.

Kasabayı ikiye bölen hurda cadde üzerinde başkaca açık dükkân ve lokanta yoktu. Otelin altındaki kahve yarı yarıya.

doluydu.

Beyninde şimşekler çaktı. Zihni hızlı hızlı işlemeye başladı:

«Camiler kilitli, meyhaneler ve kahveler açık. Cehenneme gitmek isteyenler sağlıklarını ve paralarını ortaya koyup bütün

94

potansiyellerini kullanarak çalışıyorlar, Cennet'e gitmek isteyenler uyuyor. Elbette çalışan kazanır. Müslümanlar ezilmeye mahkûm. Camidekiler meyhane ve kahvedekiler kadar cesur olmaz ve en az onlar kadar çalışmazlarsa sürünmeye mahkûmlar-.!»

Midesi daha çok sancılanmaya başladı. Sinirleri haraptı.. Beyninde eski bir kırık plâğın nakaratı:

«Yaşamak şansa kaldı--»

«Kur'an'a sarıl. Allah yardım eder-!|!»

Otelin merdivenlerini hızla tırmandı.

Kadir'in bürosunda, otelin ayak işlerine bakan delikanlı vardı. Başını masaya vurmuş, uyuyordu. Öteki odalar karanlık. Ne ses, ne bir ışık.

Mide, sancısını giderek artırıyor.

Büroya bir göz gezdirdi, yiyecek birşey göremedi. Masadaki sürahiden bir bardak su içti. Soğuktu. Mide bu sefer başka türlü sancılandı, başka türlü yandı.

Cemal odasına gitti.

Dolaplar ve komedinleri karıştırdı. Yiyecek bîrşey yoktu.. Komedinin gözünden iki kitap çıktı.

«Fırincının Kızı», «Erotik Aşklar!»

Odada banka memuru, bir delikanlının kaldığını ve izine-çıktığını söylemişlerdi: Demek ki dünyayı kadın bacağından ibaret gören biri imiş. Çekmeceyi kapadı.

Pijamalarını giyip dişlerini fırçaladı. Bir parça da macun yuttu ki mide kazıntısını unutsun. Yalancı memenin çocuk avuttuğu gibi macun mideyi oyalamıştı.

Cemal, başını yastığa koyar koymaz İstanbul hayalleri ile-başbaşa kaldı. İki kalem kaş, iki çift elâ göz karanlığı bölerek karşısına dikildiler. Veda ettiği günkü gibi sessizce ağıyorlardı.

Gözlerini oğuşturdu. Bakışlarını tavana dikti. Esrarengiz bir karanlık gözlerine doldu.

Midesi tren düdüklere gibi çığlık çığlığa haykırıyordu. Dişlerini sıktı. Elini karnına bastırdı:

«Allah'ım!» İçinde yılanlar, çıyanlar, akrepler cirit atıyor gibiydi. Yatağın içinde katlandı. Dizlerimi karnına doğru <jekü. Eliyle midesini durmaksızın oğuşturuyordu.

Kapı gıcırdadı. Esra'yı elinde kahve tepsisi geliyor zannetti. Başını çevirdi. Gelen Hakem'di. Cemal'in yatakta dön-

•düşünü görünce:

— Hoca uyumadın mı, n'aber ?

— Sağol, senden n'aber?

— Sorma, kavga ettik! „•

— Saat kaç?

— 12,30. Çok kötüyüm.

— Vakti bozuk paradan ucuz kabul ediyorsun.

— Sorma brader! Oyun parası da ödedim. Dünyanın en kalles adamları burada. Kâğıt mı çalmıyorlar, yalan mı söylemiyorlar, başımıza dikilip karşıya, elde hangi kâğıtlar var, ihbar mı etmiyorlar? Kalles adamlar ki ne kalles! Sahtekârlar, üç kâğıtçılar, düzenbazlar!..

Cemal elini midesine bastırdı.

— Oynama brader, kasabaya ilk gelmiyorsun ya--- Adamların meşe odunu mu, çam kütüğü mü olduğunu biliyorsun.

— Biliyorsun da--- Vakit geçmiyor başka türlü.

— Arzuların ipiyle zamanı idam ediyorsun. Sonra da---

— Yarayı deşme be Hoca!

— Konu bence önemli.

Eliyle tekrar midasını oğuşturdu. Dişlerini sıktı.

— Allah her insana 60 - 70 sene ömür veriyor ki onunla hem dünyasını kazansın, hem de âhiretini. İnsanların çoğu âhi-rete sarfedecekleri zamanı ve emeği kahvelerde, meyhanelerde, statyumlarda, barda, televizyon başında bozuk para gibi harcıyorlar ve vakit öldürdüklerini ya da eğlendiklerini söyleyebiliyorlar. O vakit onlara öldürölmek üzere mi verildi ? Yoksa değerlendirmek üzere mi?

96

— Hoca çok derinleştin. İnsan böyle şeyler düşünürse üşütür. Ben o kadar ince eleyip sık dokumayı sevmem. Allah'a ina-nırım. Bayram namazlarını, bazen cumalarını kılarım. Hırsızlık yapmam. Kimseyi incitmem. Allah büyük, inşaallah Cen-net'e de gireriz. Bunları da yapmayanlar var.

— Hakkın var. Yapmayanlar var. Ama bir de şöyle düşünelim. Beşinci sınıfta bir öğrencin var. Kaç ders okur bu öğrenci?

— Altı, yedi filân---

— Bu öğrencinin sınıfı geçebilmek için bütün dersleri başarması lâzım, değil mi? Meselâ Türkçe ve Matematikten iyi olan bir öğrenci, Hayat Bilgisi, Resim, Müzik, Fen Bilgisinden zayıf olsa, sınıfı geçebilir mi?

—Geçemez de—

—! Öğretmene dese ki, öğretmenim hepsi zayıf olan var, benim geçmem lâzım, öğretmen ne der?

Hakem elini salladı, yönünü Cemal'e döndü. Uzun bir ıslık öttürerek :

— Boş ver hoca, kafayı o kadar yorma, sonra keçileri kaçırsın. Yağmur fena bastırdı, bizde de şans yok. Yarın geze-meyeceğiz.

Kapıya yöneldi. Diş fırçalamak üzere gidiyordu.

— Anlaşıldı, dedi Cemal. Antraman yapmadan maratoncu olmak istiyorsun. Sadece cumadan cumaya koşarak!

— Boş ver hoca, daha genciz. Yarın hava güzel olsaydı---

**

Midesi daha fena kazınmaya başladı. Cemal yatağın içinde iki büklüm bir sağa bir sola dönüyordu.

Oda soğuktu, üşüyordu da. Ne yapmalıydı? Dayanılacak gibi değildi. Acaba lokanta hâlâ açık mıydı? Ama bu saatte-!• Kalkıp giyinmek-••

İçinden bir ses: «Meyhaneyi sarhoşlar ayakta tutar, sana lüzum yok!..»

Kader Kapımı Çaldı - F.: 7

97

Ama midesi-!|| Büroda yatan delikanlıyı uyandırır, dolapta falan yiyecek birşey--- ya da ona para verip bir yerlerden bir ekmek-•• Hay Allah!-- O kadar çayı nasıl olmuş da içmişti?-- İki senedir içmiyordu bu mereti.

Herşey pansiyon müdürlüğü yaparken başlamıştı. Kavgalı, kargaşalı bir yurttaki tek başına uğraşırken. Sinirlendikçe midesi bozulmuş ve saçları dökülmeye başlamıştı. Askerlik de sinir törpüleme bakımından pansiyon müdürlüğünü aratmamıştı. Esra'dan aynalı on günü geçmişti. Ne bir telefon, ne bir mektup. On gündür göçebe bir hayat yaşıyordu. Yazmak içi» sabit bir adresi olsun istemişti.

Bir mektup yazabilirdi şimdi-!• Neden olmasın?.. Ne yazacaktı?..

«Bir cehenneme düştüm ki sorma. Yaşamak şansa kaldı!» Yok canım! Böyle şeyler yazmamalıydı ona. Sıkıntıdan,. acıdan, kötümserlikten yana hiçbir şey--- Ona hep iyi ve güzeli şeyler--- Bu psikoloji ile mi?--.

Elini midesine bastırdı. Bir taraftan bir tarafa döndü. Uyku Kafdağının ardına uçmuştu. Uzun yolculuklar Cemal'im adalelerini külçeleştirmiş, sinirlerini harab etmişti. Mutlaka uyumalıydı, ama nasıl? Uyuyamamak başlı başına yorgunluktu. Sonunda kalkıp Esra'ya mektup yazmaya karar verdi. Belki onun hayalleri bu acıları mayalayıp tatılaştırabilirdi.

Yatağından kalktı. Çantayı alıp büroya gitti. Işık sönmüş,. masada uyuyan delikanlı kaybolmuştu. Işığı yakıp masanın, bir ucuna ilişti.

:<Bismillahirrahmanirrahim.

13 Mart 1979»

D'den

İki Gözüm, Bir Tanem, Yalnızlık, gurbet ve hasretle iç içe otel odalarından sekant i ve sevgiler

Duvarların; gardiyan suratlı, somurtkan duvarların karşısında senin gülen hayallerini hatırlayarak sevinmeye çalışıyorum.

Aynalı günler geçti, mektup yazamadım. Kusura bakma. Söz gelişi günler geçti, diyorum. Aslında günler geçmek bilmiyor sensiz. Çam sakızı gibi uzadıkça uzuyor.

Sen nasılsın? İyi misin?

Mutluluk çiçekleri başını taçlandırırsın, güzel günler senin olsun, tatlı meleğim benim. Birlikteyken çağlayanlar gibi geçmişti zaman. Şimdi sular enginlere döküldü. Akıyor mu, akıyor mu, belli değil.

Günleri nasıl geçiriyorsun? Düşüncelerin•• hayallerin... düşlerin•• Sıcacık sevginle dolu mektuplarını bekliyeceğim. Yalnız günlerimin, yalnız akşamlarımın ve ıssız hayallerimin tesellisi olacak mektupların. Tren katarları gibi, upuzun yaz.

Senden ayrıldıktan sonra askeri okul öğretmenliği için iki gün torpil kovaladım. Çok şükür, iki günde olmayacağını anladım. Üçüncü gün garip tren ısıkları arasında, yolculuğa başladım.

Sivas'a uzun yollar bağlanmış. Trenler katar katar, istasyonlar ve vıcık vıcık insan. Kompartımanlar ahır...

Neyse ki akşam binip kuşluk vakti Sivas'a merhaba dedik.

Burada, öğrenciyken tanıştığım bir doktor arkadaşı buldum. İki gün onunla mazi salatası yapıp istikbâl cacığı doğradık. Sonra D'ye yolculuk. Garip bir yolculuk oldu. Anlatsam, sayfalara sığmaz. Dönüşte belki hikâyeye ederim. Hayli eğlenceli bulacağımdan eminim.

D'ye geldiğim gün tiren düdükları daha bir garip öttü. Baş dumanlı ve karlı dağlar arasına hapsolmuş bir vadiye indik. Kasaba milattan önce yapılmış hurda evlerle dolu; tek kat, kerpiç, külüstür evler.

İnsanlarıyla henüz yüzyüze gelmeden haklarında çok şey dinledim. Hem kötümser, hem moral bozucu şeyler-•| «Kasabaya Hz. Ali'yi tanımaz aleviler hakimmiş. Lise Aydımlıkçı'larm

99

kalesiymiş. Öğrenciler Deniz Gezmiş olmaya özeniyormuş. Hepsi imansızlık denizine yelken açmış. Yaşamak şansa kalmış-•| Mış, mış, mış.»

İnsanların tornadan çıkmış gibi birbirine benzemeyeceği malum. Dikenli kaktüsün bile ne güzel çiçekleri var, bilirsin. Kötülerin arasında iyiler, hatta kötü insanların iyi huyları vardır. İyilerle olmak, ve kötülere dünyada daha az arsa bırakmak için gücümün yettiği kadar çalışacağım.»

Cemal'in midesi yeniden sancılandı. Sol elini karnına bastırıp oğuşturdu. Gözlüğünü çıkarıp camını dirseğine sildi. Alnını oğuşturdu. Ayağa kalkıp odada dolaşmaya başladı.

Masanın üstündeki radyoyu açtı. TRT Bir'de türküler vardı.

«Kara gözlüm efkarlanma gül gayri

İbibikler öter ötmez ordayım.»

Karamsar bir kader şarkısı :

«Önce elimden tuttu Sonra bıraktı kader...»

Cemal masanın başına geçti:

«Çay getirip ve kahve ikram ettiğin günlerdeki güler yüzünü düşünüyorum. Senin için dinliyorum radyoyu :

«Apansız uyanırsam gecenin bir yerinde, Gözlerin uzun uzun karanlığa bakarsa, Bir sıcaklık duyarsan üşüyen ellerinde, Ve saatler zamanlan çalarsa Bil ki, bil ki seni düşünüyorum.

Gecelerden bir gece uyanırsam apansız, Uzaklarda elemli garip bir kuş öterse, Bir kaval ağlıyorsa yaslı ve sessiz, Ve birgün kabrimde san çiçek açarsa, Bil ki, bil ki seni seviyorum.»

100

Ayrılırkenki boynu bükük, gözleri nemli halin geliyor gözlerimin önüne. Bir hüzün sarmalıyor yüreğimi. İçim yasla doluyor. Ne zaman yalnız kalsam dünyama sen doluyorsun. Diğer insanlar beni ilgilendirmez oluveriyor. Şu anda olduğu gibi gözlerim doluyor.

Yalnızlık, hasret, sensizlik, gariplik ve hepsinden beteri senden ayn olmak. Geceler zalim-•• Felek insafsız-.. Ayrılık sustalı-bıçaklı-.. Hançerliyor yüreğimi. Seni ne çok sevdiğimi bu gurbet bana daha iyi anlatıyor. Gözlerim doluyor. Yaşlar kağıda damlıyor-.- Ağlıyorum-- Mürekkep yayılıyor kâğıda. Harfler çatallanıyor gözümde--- Artık yazamayacağım--

Bütün dostlara selâm.●-

Seni seven Cemal'in.-.

Cemal ilk defa birine mektup yazarken ağladığını düşündü. Boğazına düğüm düğüm hıçkırıklar çörekledi. Hüzne yenilmemeliyim, diyerek ayağa kalktı. «Direnmeliyim.»

Lavaboya yürüdü. Yüzünü yıkayacaktı. En iyisi abdest almalı, iki rekat da namaz kılmalıydı. Yarın okula gidecekti. «Bu morale-!• Allah büyük-••» diye mırıldandı. Kollarını sıvadı- !!

* *

101

2. BÖLÜM İZMLERİN LANETİ i

Ölümler, öldürmeler, kundaklamalar, soygunlar, örgütler,

cinayetler- • •

Hergün vurulan civan gibi delikanlılar, yavrusunu yitiren analar, kocasını kaybeden gelinler, yetim kalan yavrular-•• Kana boyanan memleket-•• Otel odalarında, evinde, bürosunda sinir krizleri geçiren, uyku gözlerine haram olmuş Cemaller, Ta-

merler, Kayalar...

Yanlış bir tercihin kurbanı idi vatan evlâtları--• Yabancı ideoloji satılmıştı körpe zihinler. «Müslümanlar kardeştir.» diyen bir dini bırakıp izmlere kucak açanlar, izm-lerin lanetine uğramıştı. Çok zalimdi yeni tanrılar : Kardeşi kardeşe anayı evlâda kurşunlatıyorlardı.

Millet, İslâm'da ayrı düşmenin bedelim ağır ödüyordu. Allah'ın emrine uyup kardeş olamayanlar, izmlere boyun eğip burjuva, proleter, kapitalist, sosyalist, komünist gibi sınıflara

bölünmüş, vuruşuyorlardı.

Barışçı İslâm'dan kaçanlar, savaş denizine yelken açmışlardı.

* * *

«CEHENNEM TÜNELİ»

Delik deşik yollar-•• Çamur, çamur, çamur-.. Dar sokaklar. Kasabanın ortasında çıkmalı, iki katlı, küçük pencereci, ça-

102

murla sıvanmış eski evler. Selçuklu üslûbu üzere. Birkaç yeni apartman.

Cemal sora sora okulu buldu. İki bloklu- klasik bir bina. Saat sekize beş var. Öğrenciler ve öğretmenler toplanmışlar. Bayrak töreni hazırlıkları yapıyordu.

Öğrencilerin gerisine durdu Cemal. «Rahat, hazır ol» komutundan sonra marş söylemeye başladı.

Küçükler söylemiyordu. Büyükler suskundu. Öğretmenlerde çıt yok. Marşı bir kız öğrenci yönetiyordu. Ön sıralardaki beş-on kişi, seslerini mümkün olduğu kadar alçaltarak-!•

«Vay anasına!..» diye mırıldandı Cemal. Cenaze marşı bundan tonlu söylenir bre! Rezalet bu!..»

Tören gayet olağanmış gibi bitmesi Cemal'i daha da şaşırttı. Öğrenciler içeri alınmaya başlamıştı bile.

Törenden sonra müdür odasına gitti Cemal. Otuz-otuzbeş yaşlarında, yakışıklı, saçlarını arkaya taramış, hafifçe uzun burunlu şık bir adam : Müdür. Ayaktaydı.

Cemal'in uzattığı görev kâğıdına baktı. Cemal'i süzdü. Gülümseyerek :

— Hoş geldiniz, dedi. Hayırlı olsun. Elini uzattı. Toka-laştılar.

Cemal spor ceket, kazak ve pantolon giymişti. Ayaklarında bot vardı. Bıyıklarını ağzının içine doğru dümdüz taramıştı.

Bütün bunlar, «devrimci» tafralarının insan üstüne sıçramış renkleri idi.

Harp hiledir, mücahit tedbir için sipere de girer, diyerek böyle giyinmişti Cemal.

«Nerden mezunsunuz?» «Daha önce görev yaptınız mı?» «Nerede» «Askerlik dönüşü mü?» «Ha, evet. Memnun oldum. Hemen derse başlatabiliriz. Sence bir mahzuru yoksa tabi---Öyleyse hocanımlı çağırırım. Son sınıfları ondan alıp size vereyim.»

Cemal'in çok hoşuna gitmişti, bu tavır. Müdür centilmen, efendi, kibar, yakışıklı, dinamik adamdı.

103

Siperde olmak güzeldi.

İyi başlamıştı Cemal.

Karabasanlar, hafakanlar, bunalımlar, mide kazınmaları bitivermişti. Sabahleyin gelirken pastahaneden içtiği sütün ve kahvaltının tesiri olmalıydı muhakkak.

Ama cehenneme hazırlanırken, cennete düşmek gibi bir şeydi bu.

Seviniyordu Cemal.

Hocanımlı gelmişti. Çıtı pıtı, ufak tefek, kumral bir kız.

CemaPe hoş geldin, dedi:

— Çok sevindim. Çok memnun oldum. İyi oldu gelişiniz--. Müdür Bey hemen bırakayım son sınıfları. Arkadaş fakülte mezunu ise---

Cemal, evet anlamında başını salladı.

—• Hem öğrenciler memnun olur, hem de ben. Böylesi daha verimli olur, ders açısından.

Bu sempatik meslektaştan da hoşlanmıştı Cemal. İki de bir, «İyi oldu gelmeniz, memnun oldum.» diyordu.

İstiklâl Marşı hariç herşey tıklar tıklar işliyordu.

Müdür, 6 Edebiyat sınıfının kapısına kadar getirdi Cemal'i.

— İsterseniz tanıtayım. — Siz bilirsiniz.

— Nasıl olsa yeni başlamıyorsun. Tanışırın. İyi dersler!

— Sağolun.

— Teneffüste uğrarsınız, programınızı veririm.

Sınıfın hepsi meraklı gözlerle yeni öğretmeni süzüyordu. Köşelerdeki iki kabadayı ayağa kalkmamıştı. Sınıfın çoğu kızdı. Genellikle kızlar önde erkekler arkada oturuyordu. Köşedeki sıralarda bir kız bir erkek vardı. Birbirlerine çok yakın oturuyorlar, arada fısıldaşıyorlardı da. Sınıf başkanı bir kızdı. Cadoloz, uyanık, atak. Yoklamayı yapıp, tahtaya yazmıştı.

Cemal sınıfı sonuna kadar adımladı. İlk ders tanışacaktı. Önce kendisini tanıttı.

104

E. Fakültesi mezunu idi. K şehrindeydi. Mezun olduktan sonra A şehrinde çalışmıştı. Sonra askerlik-•- Ve yeniden öğretmenlikle çalışmıştı-!•

Çocukları dinledi.

Ayrı ayrı isimler. İsimler sayısınca değişik yüz, değişik ses tonu, değişik karakter ve davranış biçimleri... Avuç içi kadar yüzde, bunca benzerlik içinde, benzememeyi sağlayan çizgiler. •- Milyarlarca insan hem birbirine benziyor, hem de benzemiyordu.

Haşarı, sırnaşık, ukala, saldırgan, halim-selim, melek yüzlü, terbiyeli çocuklar-!•

On dakika süren tanışma merasimi.

— Memnun oldum, dedi Cemal. Biliyorsunuz yeni terhis oldum. Askerlikle sivil hayatın kuralları değişik. Askerlikte sivil hayatta kaba sayılabilecek sözler telaffuz edilir. Uyumsuzluklarımı hoş karşılayacağınızı ümid ederim. Sonra bendeniz meslekte iki yıllığım, siz ise onbir yıllık öğrencisiniz.

Arkadan tok bir ses:

— Evelallah hoca, profesyonelsiniz. — Tabi, onu demek istemişim.

— Evlimisiniz hoca?

— Nişanlıyım.

— Benzer yönlerimiz varmış, memnun oldum.

Bunları söyleyen öğrenci yanibaşındaki kıza baktı. Göz-göze geldiler ve gülüştüler. Bütün sınıf kahkahayla gülüyordu.

— Takımınız hocam?.. Hangi takımı tutarsınız?..

— İyi oynayanı.

— Bizim takım he he heee. Lideriz hoca!.. Yaşasın!.. — Kalbinizi çalan kız güzel mi hocam?

— Herkese leylâsı güzel görünür.

— Duydun mu Leylâ'm, ben sana bunun için vurgunum. Cemal, bu köşedeki baş belâsı diye düşündü. Bir punduna

getirip yanındaki kızın yerini değiştirmeli idi-- Kız, nasıl da

105

ona yapışık oturuyordu. Belki de derse başlayınca kendisine çeki düzen verebilirdi.

— Nereye kadar geldiniz arkadaşlar? Hangi konuda kalmıştınız?

Sağ köşedeki delikanlı:

— Öteki hocayla da bu konuyu işliyorduk hoca!

— Hangi konuyu?

— Aşk, sevgili filân-ı! O da nişanlıydı da. He he heee!.. Sol köşedeki baş parmağıyla zafer işareti yaptı:

— Hikmet, hoca da bizden, yaşasın!..

— Yaşasın!.. Sınıfa döndü. Kemal'levjjiz tamamız. Kızlar, siz de ya başınızın çaresine bakın, ya da saçınıza kına yakın.

— Şâir mübarek!..

— Bu yılki Namık Kemal şâir ödülü senin aslanım. Cemal ciddileşti. Masanın başına geçti. Ön sıradaki bir

öğrenciden kitap istedi. Öğrenci, kasideye geldik diyordu. Hayret etti Cemal.

— Sene başından beri üç-dört konu mu işlediniz?

— Ne demek hoca, çok konular işledik aşktan muhabbetten yana!.. Öyle değil mi çocuklar?..

— Tabi tabi, arkadaş doğru söylüyor. Sevgiden, sevgiliden yana çok şeyler, yani pardon konular

•• Şe'tmiştik. N'aptık lan?.. Kızlar n'aptık söylesenize!

— Okuduk, dedi yanibaşmdaki kız gülerek.

— Okuduk tabi. Sevgilim benim, kurban sana!

Cemal ders defterine baktı. Çocuklar doğru söylüyordu. Kasideye gelmişlerdi. Üç dört konu ancak işlenmişti.

— Esprileriniz için çok teşekkür ederim arkadaşlar. Edebiyatın amacı okuduğumuzu anlamak ve anladığımızı en güzel bir şekilde anlatabilmektir. Bazı arkadaşların anlatım kabiliyeti ve nükte yeteneği hayli güçlü. Bu sınıfta çok iyi ders işleyeceğimizi sanıyorum.

— Muhakkak muhakkak... Hoca, sen ders işini bir kenara bırak. Geri kalanı da bize bırak. Zaman öyle güzel geçer ki.--

106

— Peki, ders dışında üniversiteye hazırlık çalışmaları falan yaptınız mı?

— Tabi, hocamız çok iyiydi. Sizden iyi olmasın. Üniversiteye değilse de bizi hayata hazırladı. Sağolsun---

— İçinizde üniversiteye girmek isteyen var mı? Kemal hariç bütün parmaklar havaya kalktı.

— Sen istemiyor musun?

— Benim üniversite diplomam var.

— Allah Allah, hangisinden?

— Traktör fakültesinden.

— Yeni açılmış olmalı. Ben öğrenciyken yoktu.

— Pek eski sayılmaz. Geçen sene aldık.

— Yâni ehliyetin var.

— Yok canım, tarlada ağaçlara mı göstereceğim? Ne yapayım ehliyeti!

— Anlamadım!..

— Senin anlayacağın traktör diplomasını aldım, tarla okuluna gidip ziraat dersleri veriyorum. Ziraat profesörüyüm bendeniz-.

— Tebrik ederim. Dünyada lise smiflarındayken profesör olan ilk insan sizsiniz. Hayırlı olsun.

— Bu ülke seninle övünebilir evlat, dedi Hikmet. Bir başkası:

— Bu yılki nobel ödülü sana verilmeli. Alnının akıyla hakettin.

Bir kız :

— Oskar ödülü de verseler iyi olur. En iyi erkek oyuncu ödülünü.

Bir başkası:

— Tabi ödüllere hile karıştırmazlarsa- ! !

— Yegane endişemiz bu zaten. İnsanlar, son zamanlarda iyice bozuk konserveye döndü.

— Vallahi doğru! Bu haftaki Beşiktaş maçında şike yoktu diyenin alnını karışlarım!

107

— Hadi be oradan? Sen Fener'in attığı beleş penaltıya bak. Beşiktaş bileğinin gücüyle aldı maçı.

— Yok canım!.. Kalıbımı basarım maçta şike vardı. Orta sıralardan bir öğrenci parmak kaldırdı. Cemal konuş

anlamında işaret etti:

— Hocam bir de şarkı söyleyelim. Saniye çok güzel söyler... Lütfen hocam beni kırmayın!

— Kendisi Emel Sayın gibi söyler hocam?

— Ajda Pekkan haltetmiş yanında, bir söylesin hoca!

—! Söylesin hocam, söylesin. Arkadaş Muazzez Abacı'yı

cebinden çıkarır.

Cemal kurra çektiği günden beri içine düştüğü stresi ilk defa unutmuş gibiydi. Ders kaynıyordu, ama nasıl olsa ilk dersti. Konu işleyecek değildi ya. Daha sonra işi sıkı tuttu mu, bu hokkabazlıklara son verirdi. Ama ilk ders de olsa edebiyat, konular, kitaplar, yazarlarla ilgili bir genel giriş yapmalı değil miydi?

Saatine baktı. Birinci ders bitmek üzereydi.

— Zil çalmak üzere, uygun bir zamanda o da olur. —• Çalsın hocam, blok ders. Bir saat daha var.

— Sizi kırmak istemiyorum, ama biraz da derse dönelim.

— Çok renkli geçiyor hoca dersimiz. Sizi çok çok sevdik. Her ders böyle işleyelim. Öteki hoca bu kadar...

— Teşekkür ederim. Gelelim kasideye-!•

— Hocam, önce arkadaş bir şarkı söylesin, sonra da bir gazel çeksın, aramızda kaside bilen olduğunu sanmıyorum. — Ben biliyorum, dedi Cemal. Ben okurum, sonra size de!•!

— Yaşa hoca be!.. Sanatkâr ruhlu olduğunu kapıdan girer girmez anlamıştım. O ne süzgülün bakıştı öyle. Aşık adamın hali başka.

—! Söyle hocam!

— Hocam ne olursun, bir kaside dinleyelim.

— Susun da söylesin! Anıma çeneniz düşükmüş. Çingene karılarına döndünüz.

108

— Vallahi aynen. Bunların yanında, çingene karısı bile yunmuş, yıkanmış.

— Hocam kaside!..

;— Dinleyin arkadaşlar. Siz istersiniz de ben sizi hiç kırar mıyım? Tabi ki okuyacağım.

— Saniye'ye haksızlık oldu hocam. Serap'a da.--

— Siz okuyun hocam, biz sıramızı veriyoruz.

— Veriyoruz hocam. Helâlü hoş olsun.

«Görüp ahkâm-ı asr-ı muharif sıdk-ı selâmetten. Çekildik izzet-ü ikbâl ile hükümetten.»

— Hani makamı hoca, makamı?

— Sus ülen. Evinizde TV olmadığı nasıl da belli. Bu ağır makamların önce güftesi okunur.

— Sahi mi?

— Ne sandın ya avanak!

— Sensin avanak! Kabak!

—! Hocam siz bunun cahilliğine bakmayın, okuyun lütfen!

— Dinlemezseniz-!•

— O nasıl söz hocam, dinlemez olur muyuz? Buyurun.

«Kendini insan bilenler usanmaz halka hizmetten. Mürüvved-mend olan halka el çekmez ianetten--»

Cemal kasideyi sonuna kadar okudu. Sınıfın sessizliğine sevinmişti. Bu, böyle yürüyecekti. !— Okumak isteyen var mı?

— Hocam Saniye okusun!

— Serap okusun, o daha güzel okur.

— Buyur Serap, oku lütfen!

Hafif sarışın, yeşil gözlü, miyon tipli bir kızdı Serap Önce Cemal'e bakıp gülümsedi. Sonra sesini akort etti. Gözlerini sabit bir noktaya dikerek :

109

I

«Saçının tellerine gönlümü taktı kader, Önce elimden tuttu, sonra bıraktı kader- |• Bir çift elâ göz için ömrümü yaktı kader, Önce yüzüme güldü, sonra bıraktı kader-.»

Kızcağız öylesine içten, öylesine duygulu ve özenerek söylüyordu ki--

Cemal'i efkâr bastı. Gönlüyle İstanbul'a gidip geldi. «Önce-yüzüme güldü sahiden, sonra bıraktı kader.» diye mırıldandı-

Şarkı bitince Hikmet tiz perdeden :

— Of öf öööf! Yaktın bizi Serap, dedi.

— Seni Gülsüm yakmış, dedi Kemal

— Seni de Fatma. Gülüştüler- •-

— Teşekkür ederim, dedi Cemal. Arkadaşımız hakikate» güzel ve içli söyledi. Efkarlandık. Müsade ederseniz derse geçelim.

— Hoca, Saniye'ye söz verdiniz, o okuyacak. Hak yemeyelim.

Tabi hocam, söz verdiniz.

- Söz verdik.

- Peki dedi Cemal. Ama bu sefer neşeli bir şey olsun.

- Tabi hoca seni üzmemek ister miyiz, dedi Kemal.

- Oynak bir şey söyle kız, dedi Gülsüm.

- Fıkır fıkır olsun, diye ilâve etti Fatma.

«Başındaki tellere lo, Bak şu esen yellere; Kıymet verip kim bakar lo, Sen variken ellere- ••

Ağam o yâr elinden,

Paşam o yâr elinden- ••

Nasıl edem, nere gidem,

O zalimin elinden.»

«Hop hop hop!.. Haydaaa!..»

110

Cemal gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Kitaptaki şiirle ilgili açıklamaları şöyle bir süzdü. Bu sırada, türkü bitmiş, fakat alkış temposu sürüyordu. Başını kitaptan, kaldırdı. Gördüklerine inanamıyordu.

Kemal ile Fatma; Hikmet ile Gülsüm sıraların arasında çifte telli oynuyorlardı. Öteki sıralardan da kimisi sırtını duvara vermiş, kimisi yönünü arkaya dönmüş, alkış tutuyordu. Cemal ve ders çoktan unutulmuştu.

«Burdayım.» dercesine öksürdü Cemal. Sesini akort etti.

— Arkadaşlar, dedi. Tanzimat Edebiyatının önde gelen< şâir ve yazan olan Namık Kemal, bu kasesinde hürriyet ve vatan sevgisini, o bilinen coşkulu sesiyle övüyor, adeta göklere çıkarıyor. Ayrıca, yer yer kendini de övmeyi ihmal etmiyor; sert ve suçlayıcı bir dille iktidardaki rakiplerini de eleştiriyor.

— Yiğit adammış kerata!

— Pek de kendini beğenmiş. Hocam yakışıklı mıymış. bari?

— Hocam şarkısını beğenmedim. Ne o öyle; akalaçi-ma-kalaçi, sümme akalaçi deseydi bundan daha iyi anlaşılırdı. He-he heee!..

Serap parmak kaldırdı :

— Hocam Tazminat ne demek ? Cemal sınıfa şöyle bir baktı:

— Arkadaşa teşekkürler. Derse ilk döneniniz o oldu. Tazminat, başkasına zarar veren birisine, verdiği zararı ödetme kararı. Yalnız «tanzimat!•»

— Bu şâir kime zarar vermiş yâni?..

— Anlatayım Serap- •!

Cemal tanzimatla, tazminatın farkını anlatırken zil çaldı.. Sınıfa teşekkür edip çıkarken Kemal yüksek sesle :

— Gözün tuttu, değil mi kız? «Kimse göz koymasın Edebiyatçıya!..»

Serap'ın sesi bu. Cemal kapıdan çıkarken kulağına çalınmıştı. Başından aşağı kaynar sular döküldü. Hiç değilse bir

111

öğrencinin dersin sonunda da olsa, derse dönebildiğini sanarak

sevinirken ...

* * *

B Sınıfı gürültülüce karşıladı Cemal'i. Sınıfta birkaç kız vardı. Ötekiler, birbirinden bıçkın, hirpani, cakalydılar.

Tanışma faslı tatsız-tuzsuz geçti. Cemal'in askerlikle ilgili açıklaması tepki gördü:

—Bizi ilgilendirmez dedi biri. O senin kendi sorunun. Sınıfa sorunlarını getirmezsiz. Karşımız biz.

— Adın ne arkadaşım senin? '—|||' t- Mazlum Takar.

— Takar arkadaş, dedi yanındaki. Taktı mı fena takar! —! Teşekkür ederim Mazlum. Açık sözlü olman hoşuma

gitti. Yalnız sözlerim yanlış anlaşıldı, sanıyorum. Sürçü lisan edersem hoş görürsünüz, diye söylemişim. Tabi İd sınıfa sorunlarımı getirmem. Aksine size yardımcı olmak, problemlerinizi çözmek isterim. Sınıftaki sebep-i vücudum bu!

Kirpi tüyü gibi idi saçları Mazlum'un. Çivit mavi gözleri fıldır fıldır. Alnı asma kabağı gibi öne çıkıvermiş. Yanındaki

arkadaşa:

— Ne diyor o'lum, dedi. Arapça mı konuşuyor, Orduca mı?

— Yok o'lum, Felemenkçe, Yahudice de olabilir.

— Çok dil biliyor namussuzum. — Türkçe hariç. He he hee!..

— Kürtçe de bilmez, baksana K'lı imiş.

—! Kerizlik etme de sus. Bakalım ne diyecek! Cemal bu konuşmaları duymazdan geldi. Sinirleri gerilmişti. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Midesi

yanmaya başladı.

Cemal, dersleri birlikte işlemekten, Edebiyatın zor olmadığından, kolayca başarılabilceğinden, üniversite imtihanlarında Türkçe'nin mühim ağırlığı olduğundan istenirse hazırlık çalışmaları

yapabileceğinden söz ediyordu ki---

112

— Onu geç, dedi biri.

Afalladı Cemal. Sesin geldiği tarafa baktı. Arka sırada oturan ufak-tefek bir öğrenci. Çocuksu bir yüzü vardı.

— Neyi?

— O dediğini.

— Bir demet söz söyledim.

— Enver usta lâfın var ya-- Oraya şehirlerdeki zengin burjuva çocukları giriyor.

— Bu bir yarıştır. Maratona katılmayan madalya alamaz. Stadyumdaki binlerce seyirciden hiçbiri gol atmaz. Sadece futbolcular gol atabilir. Siz çalışıp kazanmak yerine-••

— Sen buraya Neptün'den inmişe benziyorsun, bir araştır bakalım, bu okulun tarihinde o burjuva okullarına giren var mı ?

Cemal şaşırmişti. Demek burjuva-proleter edebiyatı bir karış boylu veledin diline düşmüştü. İyice sinirlenmişti, ama belli etmemeliydi. Hem bu çocukları kazanabilirdi de. Belli ki t şartlandırılmıştı.

«Kazanmak için iddialı olmak lâzım. Başarının % 99 ter, °/o l'i şanstır.

Allah herkese 24 saat zaman, tek beyin, iki el, iki kulak vermiştir. Sermaye eşit dağıtılmış. Bu sermaye ile kimisi kumar oynar, kimisi ticaret yapar, kimisi başka bir şey. Sonuç herkesin kendisine aittir. Çünkü sermayeyi kendi tercihlerine göre kullanmıştır.

Cesaretsizlik, başarısızlıktır.

Kazanamam diyen tabi ki kazanamayacaktır.

Muvaffakiyeti şu ya da bu sebebe bağlamak, tembellerin mazeretidir. Alın teri her güçlüğü yener.

Edison'u düşünün : Ampulü bulmak için dört bin deney yapmış. Masasında çalışmış, masasında yemiş, masasında uyumuş. Yatak yüzü görmemiş adam?.

Kaldırımlarda, kahvelerde ve meyhanelerde icat yapılmaz.

Boker Washington'u düşünün. Amerikalı bir zenci olan Boker, 17 yaşında maden ocağında çalışırken okuma yazma

Kader Kapımı Çaldı - F.: 8

öğrenmiş, çalışarak orta-lise okumuş. Üniversite tahsili yapmış, profesör olmuş, üniversite kurmuş. Azmin yenemeyeceği engel yoktur.

Fransız düşünürü Alain, «Uzaklara bak.» der. Birgün bahçesini gezdiği bir dostu, küçük kurtçukların ağaçlara dadandığını, ağaçları mahvedeceğini ve bahçeyi odun yığınınına çevireceklerini söyler.

Alain'in cevabı ilginçtir. Bana bir kurtçuk gösterir misin, der. Bahçe sahibi küçücük bir böcek getirir. Ağız nerde, bunun diye sorar ve ilâve eder : «Bu tırtıl şu ufacık ağzıyla çalışıp çabalayacak bu koca ağaçların yapraklarını bitirecek, sen koca adam, bu minik varlığa yenileceksin, yakışır mı?

«Tırtıl gibi gayret göster, hepsini bir ha'ftaya kalmaz temizlersin.»

Nitekim bahçe sahibi iki de adam tutar ve üç günde bahçeyi tırtıllardan kurtarır. Başarı, zoru yenmektir. Mutluluk, başarının çiçeğidir.» Cemal bu konferansı dersin sonuna kadar sürdürmeye] azimli idi. Üzerine ölü toprağı serpilmiş, çocukları uyandırma j kararındaydı••

—• Burjuva edebiyatı, dedi Mazlum.

— Anlat anlat heyecanlı oluyor, dedi ufak-tefek çocuk. Cemal, alnını oğuşturdu, gözlüğünü çıkarıp koluna sildi.

Sınıfı baştan sona süzdü. Topu topu üç kişi idiler. Üç de onları destekleyen olsa, ki sıra arkadaşları onlarla idiler, altı. Bilemedin yedi. Ama bu üçü kazanılabilirse--

— Peki Mazlum kalk bakalım.

— Niye kalkacakmışım?

—,Bak ben ayakta konuşuyorum. Eşitlik olsun. İstersen oturarak da konuşabilirsin. Öğrenmek istediğim şu. Niçin kendinizi başarısızlığa mahkum ediyorsunuz?

Mazlum hindi gibi kabararak kalktı. Bütün gözler üzerinde idi. O da bunun farkındaydı tabii.

— Eşitlik olsun diye kalkıyorum. Gerçi bir devrimci, bir burjuvadan her zaman üstündür ya neyse-
•• O üniversiteler bizim gibi proleterlerin verdiği vergilerle yapılıyor. Oralarda okumak da sadece bizim hakkımız. Devrim tamamlanınca oraları ele geçireceğiz ve tüm çikolata çocuklarını kovup proleter çocuklarını okullara alacağız. Bunu tüm dünya böyle bilsin!

Yaşasın işçi sınıfının zaferi!..

Sınıf taş gibi sessizlik kesildi. Mazlum etrafına bakındı. Alkış bekliyor olmalıydı.

— Hadiyin ulan, bağırısanıza! Yaşasın!..

— Mazlum hakikaten takarmışsm. Bu burjuvalara fena takmışsın, dedi Cemal.

Gülümsemeye çalıştı, havayı yumuşatmak istiyordu. Bu beylik smif kavgası lâflarını üniversitedeki arkadaşlarından da çok duymuştu. Böyle sloganlarla konuşanların fikri derinliği olmuyordu. Dört buutlu bir sohbet başlayınca sloganlar tükeniyor ve eğer insaf sahibi iseler doğruları kabul ediyorlardı. İnsaf denen mefhum semtlerine uğramamışsa, işi şarlatanlığa döküp münakaşaya giriyorlardı, ki hiçbir münakaşa kazanılmazdı. Bir lise öğrencisinin derinliğine kültürü olamazdı. İşte dört cümle söylemiş ve şarlatanlığa başlamıştı.

— Böyle ciddi konularla meşgul olmana sevindim. Gerektiğinde bu tür tartışmalar yapılmalı. Ama bu ilk dersimiz, genel bir sohbet olsun istiyorum. Sonra hep ikimiz konuşuyoruz. Diğer arkadaşlar da konuşsun. Onun için konuyu değiştirmek istiyorum.

— Korktun işte, dedi Mazlum. Bütün burjuvalar korkaktır. Dersin başından beri biz yüklendikçe sen tosbağa gibi kabuğuna çekildin.

Mazlum'daki cesaret cürete dönüşmüş, cüret yerini hakarete terketmişti.

115

Hoşgörünün fikirsizlik, tedbirin korkaklık sayıldığı durumları çok görmüştü Cemal. Hele cahillerdeki kof cesarete çok rastlamıştı. Sabrını bileğlemeye kararlıydı.

— Cesaretin hoşuma gitti, dedi dikçe bir sesle. Yalnız cahildeki cesaretin sonu çabuk gelir. Asıl cesaret bilenin cesaretidir.

— Sen kolkak bir burjuva değil misin yâni? Cemal masayı bırakıp Mazlum'a doğru yürüdü.

— Müsade buyur, denize taş attın bırak dalgalanalım. Hem yürüyor, hem konuşuyordu :

— Önce temel taşları üzerinde duralımı

— Türkiye sanayileşniemiş ve geri kalmış bir ülke midir?

— Evet, dedi bir kız.

— Yok, dedi Cemal. Mazlum'a soruyorum.

Mazlum, bir oyuna gelip gelmediğini anlamaya çalışıyordu. Sorunun sonunu tahmin etmeliydi ki evet veya hayır desin. Hem evet, hem hayır anlamında:

— Olabilir, dedi.

— Olabilir, cevap değil: Evet mi hayır mı? Etraftan sıkıştırdılar :

— Cevap versene---. İsteksiz, kuru bir ses :

— Evet de--

— Türkiye sanayileşmiş, emperyalist Batı devletlerine benzer mi benzemez mi?

— Benzemez, dedi aynı kız.

— Mazlum sence.

— Benzer.

— Sömürgelerimizi ve çok uluslu şirketlerimizi sayar mısın lütfen?

—! O halde benzemiyor. Devam ediyorum o zaman. Burjuva sanayi ve ticaretle zenginleşen Avrupa'daki orta sınıfın adıdır. Eski Avrupa'da asiller ve papazlar iki imtiyazlı sınıftı.

116

Rönesans ve reformlar bir üçüncü zengin sınıf çıkardı, ortaya: Burjuvazi. Türkiye hem ticaret hem sanayide geri kalmış bir ülke olduğuna göre burjuva sınıfı olabilir mi? Birkaç ses:

— Olamaz, dediler.

— Mazlum sence.

— Olur.

— Kalkınmamış, geri kalmış, sanaysiz bir ülkede nasıl zengin sınıf olabilir? Şaka ediyorsun herhalde.

— Olmaz de len, dedi yanındaki. Saçmalama!..

— Eh öyle olsun.

— Burjuvazinin olmadığı, yâni sanayi hamlesi yapmamış bir ülkede proleter sınıf olabilir mi ?

Yine birkaç kişi:

— Olmaz, dediler.

Mazlum bu sefer cesaretle homurdandı :

— Sendikaları, işçi sınıfını inkâr mı ediyorsunuz?

—! Yooo etmiyorum. Sen bana sendikalı işçilerin bu toplumun kaçta kaçını teşkil ettiğini söyle ki ben de bu yüzdede ki insanların bir sınıf oluşturup oluşturmadığını söyleyeyim.

— Çoook. Sayısı belli değil.

Cemal, Mazlum'un başucuna kadar gelmişti. Gözlerinin içine bakarak:

— Dürüst olalım, dedi! Politikacılar gibi lafı yuvarlak söyleyerek karşımızdakileri aldatmayalım. Sendikalı işçi demek bir derneğe kayıtlı olan demek. Kayıt varsa, oturur sayarsın, sayı ortaya çıkar. Bilmiyorsan, açık ol, bilmiyorum de.

Benim burjuvalığıma, senin proleterliğine gelince---Cemal, sınıfa bir göz gezdirdi. Az önce, sorularına olumlu cevap gelen yerlere baktı. Bazı öğrencilerin gözlerinin içi gülüyordu. Belli ki sınıfın tamamı Mazlum gibi düşünmüyordu. Ama Mazlum bir grup kurmuş, ortalığı kasıp kavuruyordu. Bu tröstü kırmanın yolunu bulmalıydı. Mazlum'u ikna edebilirse bu iş!!!

117

İki adım sıradan uzaklaştı ve bakışlarını tekrar Mazlum'a

çevirdi:

— Ben maaşlı, yâni ücretle çalışan bir insanım. Bugünün memuru ay sonunu getiremeyen bir zavallılar sürüsünü oluşturuyor. Bunlara modern çağın köleleri desek de olur. Burjuva zengin sınıf demek olduğuna göre, ben burjuva değil senin li-taratüre göre proleterim. Sen herhangi bir işte çalışmayıp babanın kesesinden yediğine göre proleter filân değil, bir hazır yiyicisin. Şimdilik hazır yiyici olmak zorundasın tabi. Ama mezun olduktan sonra da böyle yaşarsan asalaklar sınıfına geçersin ki o zaman durumun hoş karşılanmaz. '-

Yanıdaki arkadaşı yarı şaka, yarı ciddi Mazlum'a:

— Aldın mı ağzının payını oğlum! Bir daha asalaklık yapma. Bak, karşında aydın bir proleter var!

Cemal sesini daha da yükselterek :

— Proleter falan değilim, kavramları iyi anlamak lâzım. Sanayileşmemiş bir toplumda ne burjuva olur, ne proleter. Bu kavramlar gelişmiş Batı toplumlarına ait, bizimle hiç bir ilgisi

yok.

— Bizdeki kavga neyin nesi o zaman? Arka sıradaki ufak-tefek çocuk soruyordu :

— Kavanoz camından şeker yalayan adam gibiyiz. Hem geri kalmış bir ülkeyiz, hem de sanayileşmiş kapitalist ve emperyalist ülkelerde olması gereken kavgayı yurdumuza taşımışız. Ama dikkat ederseniz, bizdeki kavga sınıf kavgası değil, beyni yabancı ideolojilerle, yıkanmış bir avuç aydının verdiği Türkiye'yi yabancı ülkelere teslim etme kavgasıdır.

Halk savaşa karışınca-•-

— Ne olur, dedi ufak-tefek çocuk.

— Maraş'taki gibi olur. Halktan kopuk bir avuç inançsızın, halk önünde tutunması mümkün değil.

— Gerçekleri çarpıtıyorsun, dedi Mazlum. Ali'nin külahını Veli'ye, Veli'ninkini Ali'ye giydirdin. Sana katılmıyorum. Cemal, tekrar Mazlum'un bulunduğu tarafa doğru yürüdü:

118

— Tabi katılmayabilirsin. Fikirlerini açıkça söylemeden hoşlandığımı söylemişim. Buyurun, fikirlerinizi açıklayın, dinleyelim.

— Açıklanacak bir şey yok. Size karşıyım o kadar...

— O kadar, dedi yanındaki.

—! O kadar, diye tekrarladı ufak - tefek çocuk. Cemal gözlüğünü koluna sildi. Sınıfın ortasında durdu Bütün öğrencileri şöyle bir süzdü.

— Benim gibi düşünmemenizi normal kabul ediyorum. Demokratik bir toplum olmaya çalışıyoruz. Sizden istediğim şey şu: Bu ders duygu ve düşüncelerimizi en güzel şekilde anlatma dersidir. Kavgasız, hoşgörülü ve birbirimize saygımızı yitirmeden karşılıklı konuşabilelim.

— Sana saygı duymuyoruz, dedi Mazlum.

— Duymuyoruz!..

— Duymuyoruz!..

!— Ben size duyuyorum, dedi Cemal. Allah hepimizi varlıkların en üstünü olarak yaratmış. Yunus Emre :

«Elif okuduk ötürü Bazar eyledik götürü. Yaratılanı hoş gör Yaratan'dan ötürü» der.

!— Allah-mallah tanımıyoruz.

— Biz afyonlanmış fikirlere inanmıyoruz.^ — Doğru inanmıyoruz.

Cemal olduğu yerde dona kaldı. Alnını oğuşturmaya başladı. Aslında tartışmanın bu noktaya geleceğini biliyordu Üniversiteli arkadaşlarıyla tartışırken de böyle olurdu. Konu sosyal çalkantılardan döner dolaşır, inanç konusunda düğümленir-di. Çünkü çoğu problemin doğuşunda ve varlığında ortak nok-naya varmak mümkün oluyordu. Fakat iş çözüme gelince Müslüman Kur'an mürekkebiyle reçete yazıyor, komünist Marks'm-\i, kapitalist Adam Smit'inki ile. Kavga reçete üzerinde yeni-

119

den alevleniyordu. Cemal'i şaşırtan öğrencilerin bu cüret ve cesareti kendilerinde bulmaları ve açıkça sınıfta inanmadıklarını haykırmaları idi:

Tam bu sırada zil çaldı:

— Düşüncenize saygım var, dedi Cemal. Bu konuyu da bir başka ders tartışırız. İyi dersler.

Kitaplarını alıp sınıfı çıkarken «İyi dersler» diyen bir ses duymak istedi. Duymadı. Sınıf bulanmıştı, bakalım durulacak mı, daha da mı bulanacaktı?

Salona çıktığı zaman 1-1 diye düşündü. Edebiyatlarla iyi, fenle kötü başlamıştı. Bakalım öteki sınıflar nasıldı?

* *

Cemal sınıftan çıkar çıkmaz Mazlum kapıya koştu. «Çat» diye kapıyı kapadı.

— Yoldaşlar oturun bir dakika! Herkes yerine.

Sıra arkadaşı Barış ve ufak-tefek Özgür de sınıfın önüne fırlamışlardı.

— Yoldaşlar, dedi Barış. Bu adam düpedüz faşist. Faşizme karşı eylem birliği içinde olmak zorundayız. Bu ders bizi yalnız bıraktığınız için hepimizi kınıyorum. Faşizme karşı omuz omuza vermezsek devrim başarıya ulaşamaz. Sınıfça eylem birliği karan alalım. Kim karara uymazsa, haddini bildirelim.

Sol yumruğunu sıktı. Kin taşan bulanık gözlerini sınıfta gezdirdi.

— Faşistlere ölüm!..

Mazlum sınıfın ortasına geldi. Saçları kirpi tüyü gibi diken dikendi.

— Faşistlere ölüm!..

— O faşiste arka çıkan kimdi? Her sorduğuna evet evet diye kim kuyruk salladı ?-•! Söyleyin çabuk!-.

120

Sınıfta çit çıkmıyordu. Bu üç yoldaş sınıfın karşısına geçti mi hiç kimse karşı koyamazdı zaten. İdarenin kendilerini desteklediğini söylüyorlardı. Sınıfın çoğunluğu zaten onlar gibi düşünüyordu. Onlar gibi düşünmeyen üç erkek ve beş - on kız da susmak zorunda kalıyorlardı. Karşı çıksalar hem dayak yer, hem de ertesi gün okula alınmazlardı.

— Fatma sen kalk!

— Ayşe sen de!..

— Vallahi ben ağzımı bile açmadım, dedi Ayşe. Kıpırmızı kesilmişti. »

— Vallahi ben de açmadım, dedi Fatma. Yüzü kireç gibiydi.

— Öyleyse kimdi o şakşakçılar, diye gürlledi Mazlum. Barış kükredi :

— Kimdi, çabuk çıksın ortaya?

Orta sıradan iri yapılı bir öğrenci kalktı. Dik başlı idi ve dobra dobra konuşurdu Serdar :

— Herifçioğlu biliyor arkadaş, dedi. Siz iki slogan attınız, o ne yaptı ?

— Ne yaptı yâni, diye soludu Özgür?

— N'apacak bir güzel nutuk attı. Namussuzum adam her-şeyi biliyor. Burjuvayı, kapitalizmi, sosyalizmi bilmem neyi---Biz bir «bok» bilmiyoruz.

— Doğru söylüyor, dedi Çiğdem. Biz hiçbir şey bilmiyoruz.

— Slogan atmakla bu iş olmaz, diye devam etti Serdar. Bu mereti yapacaksak öğrenip de yapalım.

Mazlum, Barış ve Özgür kafa kafaya verip fısıldaştılar. Mazlum'un yüzü bomboz kesmişti. Tüyleri diken dikendi. Sınıfa bakmadan asma kabağı alını oğuştu.

— Çıkabilirsiniz, dedi. Barış ve Özgür'e.

— Siz gelin hele!---

121

Mazlum muavin odasının kapısını iyice kapadı. Sonra da-üçü birlikte döner koltuğa kurulmuş, ılık öttürmekte olan «Artist Kayasnm masası önüne dikildiler.

— Bu faşisti geberteceğiz yoldaş, dedi Mazlum. Demir tavında dövülür. Hemen bugün.

Artist Kaya, masada parmaklarıyla trampet çalmaya devam ederek:

— Kimi len?

— Edebiyatçyı, dedi Barış.

— Hadiyin ulen ordan! Bula bula o zavallı kızı mı buldunuz. Faşistlikle ne ilgisi var onun ? AşkınrJan kimseyi görmüyor garib.

— Değil, dedi Özgür kız değil. O değişti. Yeni geldi, bir tane.

— Ne zaman?

— Bugün.

— Yeni edebiyatçı mı geldi?

— He ya!

— Erkek mi, bayan mı len?

— Hem erkek hem de faşist, dedi Mazlum.

— Bizde de şans yok ki brader! Şu okula bir güzel kız gelse kıyamet mi kopar?... Öğrencilere döndü :

— Bırakın o'lum, daha demin gelmiş adamı-.

— İki saattir başımızda dibek dövdü herifçioğlu.

— İki saat dediğin ne ki?

Artist Kaya'nın rahatı kaçmıştı. Koltuğundan kalktı. Aynaya kadar gitti. Elleriyle saçlarını düzeltti. Sonra tarağını çıkarttı, yanlara iki tarak çekti.

— Herifçioğlu istediği gibi at mı oynatsın, ne diyorsun yâni, dedi Barış.

Artist Kaya, saçlarıyla oynamaya devam ediyordu:

— Ne dedi ki sınıfta.

— Neler söylemedi ki? Türkiye'de burjuvazi yokmuş, pro-

122

leter sınıfı yokmuş. Devrimciler bir avuç azınlıkmiş. Bir kavga çıkarsa Maraş'taki gibi ezilirlermiş.

Bu sırada kapı hızla açıldı. Çat kapandı.

«Kel Tamer» içeri girdi. Masanın başına geçti.

— Ne o len, gene ne var, dedi çocuklara.

Barış, Artist Kaya'ya söylediklerini ona da tekrarladı:

— Kel Tamer, kelini ciddi ciddi kaşdı. Ağzının içine dolan sarı bıyıklarını çekti:

— Müthiş, dedi. Müthiş bir haber! Daha ilk derste bunları söylüyor ha!--- İtiraz etseydiniz--.

— Ne dediysek lâfi ağzımıza tıkadı. Herifçioğlu yutmuş yutmuş, dedi Özgür.

— Neyi yutmuş len?..

— Herşeyi!.. Herşeyi..

— Hapı da yutmuş mu, dedi Artist.

— Onu bize yutturdu, dedi Barış.

— Neyi yutmuş, aslanım, diye üsteledi Kel.

— Herşeyi dedik ya. O faşistle başedilmez. Herşeyi bizden iyi biliyor. Bir de konuşuyor ki sorma! Sanırsın Atatürk-••

— Geberteceğiz o faşisti, dedi Mazlum. Başka çare yok.

— Haketmiş namussuz! Ne zırtaboz herifmiş len! Daha gelir gelmez, ayağının tozuyla-••

Oturduğu yerden kalktı.

— Nerde döveceksiniz?

— Okuldan çıkışta döveriz.

— Ya silahı filân varsa ?•••

— Biz de alırız.

— İyi de aslanım okulun yanında olay olursa-•• Durun, durun--.

Odayı enine boyuna ayaklamaya başladı. Kaya hâlâ saçlarını tarıyordu.

— Sen ne diyorsun bu işe?

Kaya ellerini cebine soktu. Dudağından hafif bir ısıklık. Aynadaki görüntüsüne yan pozisyonlardan da baktıktan sonra:

123

\

— Bunların üçü de hıyar ağası? Defolup gitsinler! Bir-şey yapılacaksa biz yaparız. Müdürle konuşuruz. Öyle değil

mi?

Tamer kelini kaşdı:

— Çocuklar siz sınıfa gidin, ben müdürle bir konuşayım.

Süratle odadan fırladı.

Dört son sınıftan sekiz birim sorumlusunu odasına çağırtdı, Kel Tamer. Kapıyı kapattırdı: -i.

— Kemal size derse girdi mi o herif?

— Hangi herif?

— Edebiyatçı.

— Girdi.

— Nasıl adam?

— Kıyak adam valla! Dersin nasıl geçtiğini anlayamadık. Öyle güzel anlatıyor ki Arada, şarkı, türkü-•!

—• Kendisi de söylüyor mu?

— Söyledi, söyledi.

— Ne söyledi.

— Neydi kız Yıldız?... Şey... gazel gazel miydi? Yok...

— Kaysı gibi bir şeydi, neydi Allah'ım! Kel Tamer çıkıştı:

— Ne salak şeysiniz herif faşistin teki, haberiniz yok.

— Hayat toz pembe bunlara, dedi Mazlum. Bizim sınıfta tozu dumana kattı, haberiniz yok.

— Valla mı dedi Kemal? Ne yaptı ki?--- Sen bizde görecektin-.. Yattık gülmekten.

— Kesin, dedi Kel. Müdürün talimatı. Okul içinde kesin olay istemiyor. Desteğimiz Milli Eğitimden, diyor. Vali, kaymakam ve emniyete düşen olursa, kendi başının çaresine bakar, biz bir şey yapamayız. Sonra okulda olay olursa, bizi görevden alırlarmış. Okul içinde hır-gür etmek yok.

124

İkincisi-••

Kapıya baktı. Koltuğuna kaykıldı, eliyle trampet çalmaya, başladı. Sinirli olduğu belliydi. Bıyıklarını ısırtdı. Başını masaya eğerek ve gözlerini öğrencilerden kaçırarak :

— Bana kalırsa, o herifle başa çıkamayacağınız tartışmalara girmeyin ki konu bulup da sınıfı etkilemesin. Yalnız huzursuzluk çıkarın.

— Nasıl yâni, dedi Barış.

Kel Tamer'in esasen müdüre canı sıkılmıştı. Ellerine bir keklik düşmekten neden etini çiğ çiğ

yemiyorlardı. Korkaktı müdür. Müdürlükten olurum diye ödü kopuyordu. Sanki Japon yapıştırıcı ile koltuğa yapıştırmışlardı.

Bıyıklarını ısırды. Elleriyle trampet çalmaya devam etti. Çözlerini öğrencilerden kaçıarak ve bunaldığını hissettiren bir sesle :

— Nasıl yaparsanız yapın len! Herşeyi ben mi söyleyeceğim ?

Kaya'ya baktı. Islık çalmaya, saçlarını taramaya devam ediyordu. Aklına birden bire bir şey gelmişti:

— Örneğin, diye haykırdı. Kaya Bey gibi. Islık çalın, gürültü yapın, dinlemeyin, sıralarda trampet çalın. Aklınıza ne gelirse-•- Hadi sınıflara, zil çaldı.

— Valla inanamıyorum, dedi Kemal. Herif öyle şeker ders yapıyor ki---

Ötekiler odadan çıkmıştı. Tamer dudaklarını ısırarak :

— Ulan herif şeytan mı, melek mi belli değil. Biri diyor şeytan, öteki diyor melek. İki sınıfı da çarpmış-•• İnsan değil vesselam.

Cemal son dersten sonra müdüre uğradı. Müdür yine sempatikti ve gülüyordu. Cemal'i ayakta karşıladı:

— Program hazır hocam. Alın. Sınıfları nasıl buldunuz? Öğrencilerin durumu nasıl?

125

Cemal bir an durakladı. Ne demeliydi ? Olanları aynen anlatsa... Yoksa... Belki de müdürün olup bitenlerin hepsinden haberi vardı da kendisini deniyordu. En iyisi soruyu geçiştirmektir. Hiçbir problemi, hiç kimseye götürmemeli, kendisi çözmeliydi.

— Henüz ilk gün. Tanımak güç olmakla birlikte, iyi diyebilirim. Kalkıp konuşabiliyorlar, derse katılıyorlar, cesurlar, çekingen değiller--.

—• Öyledir çocuklarımız. Memnun kalacaksınız.

Sinsi bir gülümseme dolaştı dudaklarında. Cemal farketmedi bunu.

'-|-

— Peki hocam, her zaman beklerim. Odamın kapısı açık.

|- Teşekkür ederim. Allah'a ismarladık.

Cemal kapıya yürümüştü ki---

—• Pardon hocam nerde kalıyorsunuz, yeriniz?-•|

— Otel-

— Kadir'in Oteli mi?

— Öyle.

— Peki, teşekkürler. —• Sağolun.

Cemal, Müdür iyi 'adam, diye düşündü. Daha doğrusu iyi gibiydi. Ama sınıflardaki gümbürtülerden haberi olursa-.! Gerçi VI B'den sonrakilerde pek hır-gür çıkmamıştı, ama I B'de olanlar da yeter artardı hani-.. Edebiyat'da ders ne kadar neşeli geçmişti. Ona da ders demeye bin şahit isterdi ya-- Hiç değilse herkes halinden memnundu.

Parkasına sarınarak çarşıya yürüdü.

Kafası kazan gibi kaynıyordu. Karnı müthiş acıkmıştı Kazmıyordu. 7 saat ayakta durmaktan her tarafı külçeye dönmüştü. O Mazlum itiyle işi vardı. Sadece o olsa--- Sınıf bütünüyle berbattı. Bugün çıkmadı, ama kavga hazırды.

Bakalım, Serap ne yapacaktı? İlk derste, «Edebiyatçı benim.» diyebilmek... Hayret!... Ne cesaret, ne şirretlik? Güzel miydi?-.» Gerçi fazla ufak - tefekti, ama güzeldi. Yemyeşil gü-

126

zelim bir çift göz. Elmas sarısı saçlar... Fakat afet bir kız! Ne olursa olsun, ondan uzak durmalıydı.

Yemeği nerde yiyecekti? Bütün lokantalarda içki satılıyordu. Pastahaneye gitse-•• Sabah pasta, öğle pasta, akşam pasta-•• Pastayla karın doymazdı ki--- En iyisi-•• Pastaneden bir süt içmeliydi. Bakkaldan yarım ekmek, biraz peynir. Otelde yedi. Sonra da kafayı vurup yatmalıydı. Zaten geceyi uykusuz geçirmişti. Vücudunun böylesine hurda-haş olmasının bir sebebi de geceyi berbat geçirmiş olmasıydı.

Yerler vıcık vıcık--- Okul çamurdan beter. Lokantalar sarhoş evi. Dost yok, düşman çok.

«Cehenneme düşmüşüz bre!»

Öğretmen odasında tanıştığı arkadaşları düşündü. Kimin ne olduğu belli değildi. Hiç kimseden birşey anlamamıştı Hele o bıyıkları çenesine kadar inen... Kominist dese değil, müs-lüman dese... Acaip bir adam. Tam Barış Manço gibi. Saçları kısa. Sanatkâr ruhlu biri olmalı-•• O beyaz saçlı, iri burunlu adamın yüzü biraz nurlu gibiydi. Neydi adı?... Hay Allah... Masanın başında oturan ufak tefek. Adı Osman'dı. Bıyiksız. Edebiyatçıyı iki teneffüste de âşığıyla beraber oturur bulmuştu. Belli ki ateş bacayı sarmıştı.

Başı dönüyordu. Ayakları botları taşımaz olmuştu. Hafif yağmur vardı. En iyisi doğru otele gitmekti. Ama önce süt içmeliydi. Midesi yanıyordu. Yokuş aşağı yürüdü.

Müdür koltuğunun üstünde keyifle döndü. Filtreli uzun maltepesini zevkle tüttürdü.

— Sen pireyi deve yapıyorsun Tamer, dedi. Alt başı şuraya yeni gelmiş bir kuş. Kasabanın

yabancı. Sonra öğretmenlikte de yeni. Bir otel odasında kalıyor. Ateş olsa olduğu yeri yakar,

127

— Ama söyledikleri, dedi Tamer. Elini eline vurdu. Bıyıklarını çekiştirirdi. Söyledikleri yenir yutulur şeyler değil.

— Kim anlattı bunları sana?

Saçlarını elleriyle düzelden Artist Kaya gülümseyerek :

— Mazlum, Barış, Özgür. ••

— Al sana üç tane kalas. Öğrenciden başka herşeye benzerler. Kim bilir sınıfta ne fırladıklar çevirdiler?

— Birim sorumlusu üçü de, dedi Tamer. Müdür yan dönmüş koltuğunu çark ederek :

— Yanlış seçmişsin o kalasları! Öyle adamlar . faşistlerin baskısı altındaki kurumlarda, eylem yaptırmak için seçilir.

— Sınıfta otoriterler, ne derlerse yaptırıyorlar ama-Müdür ciddileşti. Sigarasını derince içine çekti ve dumanları burnundan savurdu :

— Neye yarar otorite ? Eylem yapılacaksa burada ben va-Tim. Toplarım okulu, istediğim eylemi yaptırırım. O kalaslara gereksinimim yok ki. Böyle pozisyonlarda çalışkan, yetenekli ve uyanık çocuklar birim başkanı yapılır kî ötekilere örnek olsun. Seninkiler anarşistlik yapıyor düpedüz. Yarın çağır onları, defet ve yenisini seç. Okulda olay istemiyorum. «Seni görevlendirdik, bir okulu yönetemedin, hergün olay çıkıyor», derler yukardakiler. Üsttekiler, sorun çıkarıcı yönetici istemez. Ben de sizin sorun çıkarmanızı istemem.

Ayağıyla zile bastı. Okul memuresi geldi.

— Buyurun Müdür Bey!

— Mehtap bize çay demle. İvedi olsun! Memurenin gözleri yere indi. Yüzü ekşidi.

— Peki efendim.

Tamer kelini kaşdı. Bıyıklarını çekiştirerek :

— Peki bu faşist edebiyatçıyı ne yapacağız? Biz ne dediysek aykırı buldunuz.

Koltuğunu yana çevirerek, sigarasını tüttürdü :

— Arkadaşım, bir kişi, beş kişi hiçbir şey yapamaz. Burada suyun başında biz varız. Öteki faşistlerin soluğunu nasıl

kestiysek onunkini de keseriz gerekirse. Ama oğlan bana devrimci gibi görünüyor, görünüşü öyle. Senin kalaslara çeki düzen vermek istemiş olmasın--. Kavga belki de oradan çıkmıştır.

—Yarın çağırın çocukları, bir de siz dinleyin.

— Dinleriz. Ciddi ise oturur, adam adama konuşuruz.

— Tamam, dedi yarın akşam bize çağıralım, bir konuşalım.

— Olabilir, konuşun. Bizdense arkadaşlığı pekiştirmiş olursunuz, değilse gözdağı verirsiniz, olur biter.

— Siz de bulunsanız.

— Kendinize güvenmiyor musunuz?

— Güveniyoruz da---

— Eeee---

Zile bastı. Mehtap kapıyı çalıp içeri girdi.

— Çaylar?

— Demleniyor efendim.

— Vakit geç oldu. Sen çaydanlığı ve bardakları buraya getir. Sonra gidebilirsin.

— Peki efendim.

— Tamam Tamer, çağırın konuşun. Mehtap şaşkınlıkla:

— Anlamadım efendim.

— Sana değil sözüm. Arkadaşlara!

— Affedersiniz efendim!

— Affederiz de elini çabuk tutsan iyi olur. Bu gidişle burada sabahlayacağız.

Mehtap bakışlarını yere çevirdi. Yavaşça odadan dışarıya süzüldü. Fena bozulmuştu. Mesaiden sonra kalkıp çay demlemek bile adamı memnun etmeye yetmiyor. «Nankör herif. İyilikten anlamıyor,» diye düşündü.

Sisli puslu bir gün. Bulutlar kolkola. Bahçede öğrenciler sıra olmuş. Koşuştura koşuştura gelenler var. Öğretmenler sıraları, sınıfları düzenliyor, derken çocuklar içeri alınmaya başladı.

Mehtap salonda, kapının hemen bitişiğine durmuş gelenlere bakıyordu. Bütün gece, yeni gelen edebiyatçıyı düşünmüştü. Tamer Bey böylesine ondan niçin korkuyordu? Yakışıklı biri olsaydı bari. Hele müdür denen haini altedecek birisi olmasını öylesine istiyordu ki. Herif geldiği günden beri, derebeyi kesilmişti.

Artist Kaya nöbetçi muavindi. Öğrencilerden sonra o da içeriye girdi. Arkasından nöbetçi öğretmenler. Tek tük geç kalan öğrenciler.

«Hay Allah bu adam nerede kaldı? Ya dersi yoksa!.. Acaba Artist'e sorsa mı? Tam adamını buldun. Seni tefe koyar. Alemin diline düşersin.» —! Günaydın Mehtap!

— Günaydın efendim.

— Ne o, öğretmenliğe mi özeniyorsun ?

«Şu adamın her lâfı iğneli. Yılan gibi zehirlemekten zevk alır. Ne yâni öğretmen olamamışsa, bunu yüzüne vurmanın âlemi var mı? Hele bir bayana karşı-•! Ne kadar ayıp!--»

Ders zili çaldı.

Koşarak gelen birkaç öğrenci daha-- Öğretmenler sınıflara dağılıyor. Merdiven başında, sınıf kapısında birbirlerine son cümlelerini söylüyorlar.

— İyi dersler Çetin Bey!

— Size de Osman'çığım.

— Mehmet Bey günaydın?

— Günaydın Artistimiz! Nasıl gidiyor nöbet ?

— İdare ediyoruz.

— Yakışıklı idarecisin, işini bilirsin vesselam.

— Nazar değmesin de!..

Ortalık sakinleşiverdi. Artist salonda şöyle bir dolaştı. Üst kattaki odasına çıktı.

Mehtap hayal kırıklığına uğramış gibiydi. Adam okulu bırakıp gitmiş olmasaydı bari. Bıraktıysa bıraksın, ama, Mehtap'a neydi ? İyi ama merak etmişti işte. Bir görse kıyamet kopmazdı ya--- Belli ki gelmeyecek ●●●

— Mehtap!

— Efendim Müdür Bey!

— Ne o, kapının önünde ağaç olmuşsun. «Ne kadar odun adam. Ne kaba, ne budala-»

— Hiç efendim.

— Kaya'ya söyle, derse gelmeyen veya geç gelen öğretmenler varsa bir liste yapıp getirsin.

— Peki efendim.

«Eyvah edebiyatçı da gelmedi. Acaba ona birşey olur muydu? Eh, olursa sana ne canım? Babamıoğlu değil ya!»

Artist Kaya'ya haber verdikten sonra, odasına gitti. Büronun pencereden okula gelenleri görmek mümkündü. Bir zaman dalgın bahçeye baktı. Sonra hayallere daldı.

— Yakışıklı biri olsaydı şu edebiyatçı. Mehtap'ı da be-ğense-- Evlenseler-- Şu müdür denen odunun ayağını kaydır-salar birlikte. Kocası okula müdür olsa--. Oh, gel keyfim gel! Okula birlikte gider gelirler. Çocukları bu okulda okur...

Pencerenin önünde bir karaltı.

Mehtap heyecan kesiliverdi birden. Acaba o muydu ? Başka kim olabilirdi? Kalbi güm güm vuruyordu.

Hemen yerinden fırladı. Salona çıktı. Pencereden gördüğü gocuklu adam merdivene tırmanmak üzereydi.

— Af edersiniz, bir dakika bakar mısınız? Cemal durdu, arkasına baktı.

— Beni, mi çağırđınız ?

— Evet. Yeni gelen edebiyatçı siz misiniz?

— Evet.

— Derse geç mi kaldınız, şey... Ben okul memuresiyim de--.

131

— Pek sayılmaz, ilk dersim boştu.

— Teneffüste veya boş zamanınızda büroya bir uğrar mısınız? Dosyanızla ilgili— Şimdi mümkün mü?

Birlikte saate baktılar.

— Üç dakika var zile, dedi Cemal. Mümkünse teneffüste

olsun.

— İyi dersler efendim.

— Sağolun, teşekkür ederim.

Cemal, çünkü gerilimli dersle ilgili tepkiler bekliyordu. Müdür çağırır gibilerinden düşünmüştü. Üst kata tırmandı, Öğretmen odasına yürüdü. i...

«Ay ne kibar adam,» diye mırıldandı Mehtap. Hem »ağol diyor, hem teşekkür ediyordu. Yakışıklıydı da.

Büroya döndü. Masasına oturdu. Başını elleri arasına aldı.

«Tam benim tipim. Artist yanında halt etmiş. O kömür gözler, dalgalı saçlar-•• O boy pos--- Tel camlı gözlük de ne güzel yakışmış. Bıyıkları da siyah olmalıydı ki--. Kumral gibi, sarı gibi. Eh canım o kadar da olur. Her güzelin bir kusuru bulunur. Ben de Monako prensesi Caroline değilim ya---»

Kalkıp dolaptan dosyayı çıkardı. Masaya koydu. İnceledi. Sonra da sumene yerleştirilip düşüncelere daldı.

* * *

— Buyurun, hoş geldiniz.

— Hoş bulduk, dedi Cemal. Mehtap'ın uzattığı eli görmezlikten geldi. Tokalaşmak istemiyordu.

«Beğenmedi beni. Hey Allah'ım!.. Çok kibar sandığım adam elimi bile sıkmadı.»

— Özür dilerim, dedi Cemal. İslâm'da bir erkeğin, nikâh düşen bir kadınla tokalaşması günah da--. Elinizi sıkmayacağım.

«Oh beğenmeme değil! Ama biz de müslümanız. Böyle bir şeyi ilk defa duyuyorum.»

132

— Şöyle oturamaz mısınız?

•— Sağolun. Dolduracak evrak falan varsa hemen-••

— Aceleniz mi var? On dakika zamanımız yok mu? Gülümsedi. Masanın başına geçti. Yavaş hareketlerle, süzüle süzüle oturdu. Sumenin altından dosyayı çıkardı.

— Adınız Cemal, değil mi efendim?

— Evet.

— Memleketiniz... Doğum tarihiniz... Daha önceki görev yeriniz. !! Kıdeminiz, yani kadro dereceniz Burada vazifeye dün başladınız---

Kâğıdın üzerine bir şeyler yazdı. Başını kaldırdı. Gülümseyen gözlerle Cemal'e baktı.

— Bekârsınız.

Cemal sıkılmıştı. Utanmış gibi başını öne eğdi. Bu kıza da ne oluyordu? Daha dün bir, bugün iki. Serap, gözlerinin önüne geldi. Sınıf kapısında karşılaşmıştı kendisini. Elinde çok renkli bir hatıra defteri:

— Hocam hatıra defterim. Yazar mısınız? Lütfen.

— Teşekkür ederim de-- Henüz hatıra sahibi olacak kadar zaman geçmedi ki...

— Aşkolsun hocam! Dün beni beğendiğinizi söylediniz ama- • •

— Şaka yapıyorsun herhalde-!-

— Şey, yâni şarkımı, şarkı söyleyişimi---

— O başka!--

— Onu yazın hocam.

— Başka bir zaman olsa---

—• Dünyada olmaz hocam. Şimdi yazmazsanız şuradan şuraya gitmem.

— Peki ver de, teneffüste veya bir boş derste-•!

— Hiç değilse şuraya imza lütfedin, iddiaya girdik. Defteri imzalattıktan sonra binbir sükseyle sırasına yürümüştü.

— Aldım işte. Deftere de yazacak!

133

Diyerek sınıfa hava atmıştı.

Serap'm takıldığı yetmiyormuş gibi bir de--

— Nişanlıyım, dedi Cemal.

Mehtap'ın dudaklarındaki gülümseme soluverdi. Uzun kirpikleri yere saplandı. Tombul ellerini yüzüne kapadı. Kıvırcık saçları, omuzlarına dökülüyordu..

Bir müddet bu şekilde bekledi.

Sonra kalkıp kapıyı kapadı.

— Size bir sır söyleyeceğim, diyerek Cemal'in önüne geldi.

— Buyurun.

— Sizi sevdim. Şey, yâni iyi kalpli biri. gibisiniz. Yanlış anlamayın lütfen.

Cemal'in başından aşağı kaynar sular döküldü. Başını önüne eğdi.

— Şey, yâni o anlamda söylemiyorum. Dün müdürle muavinler toplandılar. Sizinle ilgili şeyler konuşular. Bugün de---

Cemal meraklanmıştı. Başını kaldırdı. Mehtap cümleyi tam yerinde kesmişti. Ben adamın yüreğini nasıl hoplatacağımı bilirim, der gibi Cemal'i süzüyordu -

— Bugün sizi bir yere götürmek isteyecekler. Tedbirli olun.

— Ne gibi bir tedbir?...

Mehtap güldü. Nazla saçlarını savurdu. Masasına geçip oturdu.

— Bir dostluk benimki. Haberiniz olsun istedim.

— Sağolun, çok teşekkür ederim.

Cemal, elini şakağına koyup düşünmeye başladı.

Bahçede çocuklar koşuşturuyordu. Bağırarak koşan, yürüyen çocuklar-• Pencerenin buğulanmış camları arkasından gördüğü manzarayı, Cemal algılamıyor gibiydi.

Neden sonra ayağa kalktı:

!— Çok teşekkür ederim, izninizle.

— Güle güle, dedi Mehtap. Gülümsedi.

* * *

134

Cemal dalgın adımlarla bahçeye yürüdü. Zil çaldığı için bahçe bomboştu.

«Evelâ! Oğlum Cemal benden sana nasihat:

Kendine dikkat: Bu kızların saçlarının her teli, senin gibi bin Cemal'i idam eder.»

Duvar kenarındaki betonlanmış sahada yürüyordu.

Demek tahmin ettiğim gibi. Adamlar iz sürüyor. Randevu bugün. Yâni geldiğinin ikinci günü..

«Büyük randevu nerde, ne zaman, saat kaçta?

Tabutumun tahtası bilsem hangi ağaçta!»

Belini yokladı. Küçücük tabancası yerindeydi.

Cam vuruldu. Cemal başını çevirdi:

— Zil çaldı Cemal Bey. Ders zili. Sohbet ederken duymamış olabilirsiniz diye söylüyorum. Dersiniz boş mu yoksa?—||

Gülümsüyordu Mehtap.

— Sahi mi dedi Cemal. Dalgınlık. Çok teşekkür ederim. Yarım gülümsemeye Mehtap'a veda etti.

Programa baktı. «Ders B'ye. Görelim ne şenlikler olacak? Dayan aslanım! Allah'ın dediği olur. Tam gaz ileri. Geri adım atan namert olsun! Pilavdan dönenin kaşığı kırılın!»

Koşar adım sınıfa girdi.

— Merhaba arkadaşlar!..

Ses seda yok. Arka taraftaki bıçkınlar zaten ayağa kalkmamıştı.

— Buyurun, oturun!

Masaya oturdu, defteri imzaladı. Tekrar ayağa kalktı. Sınıf hayret edilecek kadar sessizdi. Mazlum'un bulunduğu tarafa yürüdü.

— Dünkü sohbetimizde Yüce Allah'ın varlığı noktasında kalmıştık. Her çağda inananlar ve inanmayanlar-!•

— Derse geçelim, dedi Mazlum.

— Edebiyat güzel konuşma ve yazma dersidir. Her konuşma edebiyattır, yâni derstir.

— Cami edebiyatına karnımız tok, dedi Özgür. Derse geç.

135

— Korktunuz, dedi Cemal.

— Hiçbir devrimci korkmaz, dedi Barış.

— Sığsınız. Derinliğiniz bir karış. Hatta Öyle bile değil. Kartpostal denizi gibisiniz. Sizin suyunuz ayak ıslatmaz. Onun

İçin»

— Edebiyatınız güzelde. Derse geçelim, dedi Serdar.

— Peki efendim, nasıl isterseniz. Demek talimat öyle.

— Talimat filân yok, dedi Mazlum.

Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi Cemal. Alnını oğuşturdu. Masadan kitabını aldı. Yönünü sınıfa döndü. Açtı.

—! Allah var mı, yok mu tartışması- yapacaklara sadece

bir cümle söyleyeceğim.

Sustu. Herkes merakla kendisine bakıyordu. Bu bir cümle neydi? Mazlum bile dikkat kesilmişti.

Cebinden bir kalem çıkararak:

— Nasıl ki şu kalem kendi kendine olmaz, tabiat tarafından icad edilmezse, kaleme benzeyen ve ondan sanat bakımından çok daha harika olan parmaklarınız da kendi kendine olamaz ve tabiat eseri değildir. Mutlaka bir yaratıcısı vardır.

—! Kalem yazıyor, parmağında yazıyor mu, dedi Mazlum. Cemal gülümsedi. Alaylı bir gülüştü bu.

— Parmaklarım olmasa kalem yazar mı? Herkes güldü. Serdar arkadaşına dönerek:

— Aldın mı boyunun ölçüsünü? Kartpostal denizi.

Cemal'e döndü:

— Fakat bir cümle söyleyeceğim dediniz. Bir sürü konuştunuz.

Cemal ona da güldü. Yine alaysı bir gülümseme idi dudaklarında :

— Biliyorsunuz cümleler yapısı bakımından üçe ayrılır: Basit cümleler, bileşik cümleler, iç içe bileşik cümleler. Benimkisi bileşik cümle idi ve aralarında virgül vardı. Nokta değil.

— Sen de aldın mı, dedi Mazlum. Herkes yeniden güldü.

136

— Ben birşey sordum, bir şey öğrendim. Senin gibi kış-üstü oturmadım.

Cemal, gözlüğünün üzerinden Serdar'a baktı. Gülüşmeler bittikten sonra «Hürriyet Kasidesi»ni okumaya başladı.

«GÜNEŞTE YANGIN VAR»

— Cemal Bey, Cemal Bey!..

Cemal sese döndü. Artist Kaya'ydı. Bir eliyle saçını tarayarak kendisini çağırıyordu. Muavin odasının önünde. Ağzında her zamanki gibi uzun Maltepe. Fiyakasından geçilmiyordu.

Cemal Türkçe dersinden çıkmıştı. Yorgun olmakla birlikte neşeliydi. Ortaokullular melek gibiydiler. Ne haylazlık, ne de hainlikleri vardı. Kalplerini bütün temizliği ile öğretmenlerine açıyorlardı. Cemal onlarla olmaktan büyük mutluluk duyuyordu, küçüklere ders vermek büyük bir zevkti.

Kaya'ya yaklaştı:

—! Efendim Kaya Bey?..

— Ne yapıyorsun dersten sonra? Vaktin varsa söyleşelim diyecektim.

Seneryo oynanıyor, diye düşündü Cemal. Mehtap'ın dediği gibiydi.

— Olabilir, hem lâflarız, hem dinlenirim. Dersler bayağı yorucu.

Muavin odasına girdiler. Tamer özel bir ilgiyle :

— Hoş geldiniz Cemal Bey, dedi. Elini sıktı. Hal hatır sordu. Sigara ikram etti.

Cemal sigara kullanmıyordu.

— Çay alır mısınız?

— Aslında çay da mideme zarar veriyor, bilmem ki ihlamur gibi birşeyler var mı?

137

— Malesef, ama dışarıdan meyve suyu gibi birşeyler al-

dirtabiliriz.

— Uzun iş. En iyisi açık çay içelim, olsun bitsin.

— Tabi, hemen söyleyelim.

Sunî bir samimiyet, aşırı bir nezaket, mübalağalı bir kişiliği kamufle etme çabası görüyordu Cemal.

— Okulu nasıl buldunuz, diyordu Tamer. Kaya'dan çok,
o ilgileniyordu.

— Bütünüyle iyi diyebilirim. Son sınıflarda sene ortasında öğretmen değiştirmiş olmaktan doğan yadırgamalar söz konusu, ama zamanla alışırız herhalde. İyi niyetli çocuklar.

— Doğal tabi. Öğretmenden öğretmene en azından üslûp
aykırılığı olur.

— Tabi tabi. Her yiğidin bir yoğurt yeyişi vardır.

— Şey-- Sigarasını çekip dumanlarını havaya savurdu Tamer. Koltuğuna kurulmuştu. Okuldan sonra neler yapıyorsunuz, diyecektim. Biz bekar arkadaşlar akşamlar bir araya gelip kaynatıyoruz. Ara sıra Müdür Bey filan da gelir.

Cemal ayak ayak üstüne attı, gözlüğünü çıkarıp koluna
sildi.

«Tam senoryaya uygun rol yapıyor, hin oğlu hinler!» diye düşündü. Bakışlarını gözlüğünün
üzerinde tutarak :

— Doğrusunu isterseniz samimiyete bayılıyorum. İnsanın boş vakitlerini birlikte geçirebileceği dürüst arkadaşları olmalı Ben de arkadaş canlısıyım. Hatta ben arkadaşlarımın çokluğundan ve bütün boş zamanlarımı doldurmalarından şikayetçiyim de.

Bakışlarını Tamer'e çevirmişti. İsteddiği şaşırtmacayı yapıp yapmadığını ölçmek istiyordu. Tamer'den önce Kaya saçını okşayarak atıldı:

— Nasıl olur Cemal Bey, yeni geldiniz. O kadar arkadaşı nereden edindiniz? Biz, sizi otel köşesinde yalnızlık ve can sıkıntısından pathyordur, diye düşünüyorduk.

138

«Güzel, diye aklından geçirdi Cemal. Bu önemli bir ipucu. Demek beni düşünüyor ve üzerime senoryalar kuruyorsunuz. Bakalım kozları nasıl paylaşacağız.»

Gözlüğünü taktı. Alnını oğuşturdu. Ayak değiştirdi.

— Buraya bir bavul dolusu arkadaşla geldim.

— Ha ha haaa!.. Bavul dolusu kitaplardır, doğa bilir. Haha haaa!. Tuhaf adamsın Cemal hoca! Yaşamı, hâlâ kitaplar da mı arıyorsun ? Biz bıraktık okumayı filân. Yaşamın içindeyiz artık-!•

— Pratiği olmayan teorinin değeri yoktur, dedi Kaya. Okullarda yaşamın teorik yanı öğretilir, okul bitince pratiği yaşanır. Biz bu yoldayız. Yoksa siz---

Cemal elindeki kitabı Tamer'in masasına bırakarak ellerini dizi üstünde kenetledi.

— Felsefe meselesi, dedi. Herkesin hayatta bir miti, bir fonksiyonu vardır. Bu da onun hayat felsefesiyle yakından ilgilidir.

Tamer'in gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Yoksa bu adam Mit'ten falan mıydı?

— Mit mi dediniz? İstihbarat örgütü yâni--

— Söz gelişi yâni. Esasen ben hayatımı kitaplarla özdeşleştirmek isteyen biriyim. Hazır bir romanım var. Bir ikincisi üzerinde çalışıyorum. İki hikâyeye kitabım basılmaya hazır. Şiir üzerinde de çalışıyorum. Bir de seneryo çalışması yapmak istiyordum, İstanbul'dayken. Fakat teşkilat zaman tanımadı, hemen tayin etti.

Tamer'in hayreti daha da artmıştı. Tamam bu adam Mit'-tendi. Gizlemeye de çalışmıyordu. Buraya görevli gelmişti.

— Sizi Mit örgütü mü gönderdi buraya, yâni?..

— Yok canım ne alakası var? Bakanlık teşkilatı-!• «Gizleme, gizleme. Biz kaçın kurrasıyız. Anlarız.» diye düşündü Tamer.

— Edebî çalışma yapmak isteyenler, kendilerine değişik bir hayat felsefesi çizmeye mecburdur. Kitap yazacaksanız, oku-

139

maya mecbursunuz. Antramansız maça çıkılmadığı gibi, okumadan da yazılamaz. Onun için ben bir bavul arkadaşla dolaşmaya mecburum, hatta mahkûmum.

«Bu özel yetiştirilmiş bir eleman, diye düşündü Tamer. Bununla başa çıkmak zor. Tahmin etmiştim zaten. Müdür denen hergele koltuğunu düşünüyor, koltuğundan ilerisini de göremiyor.»

Kelini kaşdı, bıyıklarını çekiştirdi.

Kaya, artistik bir pozla izmariti kapı arkasındaki çöp sepetine savurdu.

—! Tam isabet, dedi. Heyyyt oğlum bee! Baban da bas-

ketçi miydi?

— Şimdi sepetteki kâğıtlar tutuşacak, yangın söndürmeye koşacaksın. Baban itfaiyeci olmadığı için o zaman işin zor olacak, ama-

Sırttı Tamer. Kendi esprisine kendisi güldü. Başka da gülen yoktu.

Çok geçmedi çöp sepetinden dumanlar tütmeye başladı.

Tamer :

— İtfaiyeci kalk, yangını söndür!

—! Yansın elleşme! Bilmem nesini yaptığının devleti t Bırak, yansın! Kapitalizmi ben koruyacak değilim ya!..

—! Yoldaş, sana kapitalizmi koru diyen yok, biz yanacağız !

— Enayi miyiz ulan! Ceketini kapar kaçarız,

—! Yanan okul bizim.

—! Nerden bizim oluyormuş? Bu kapitalist devletin, Amerikan uşaklarının okulu- !!

Odanın içi dumanla dolmuştu. Cemal öksürüğe boğuldu. Bu da bir senaryo sahnesi olmasın, diye düşündü. Toz duman içinde pekâla kendisini vurabilir ve çıkan yangında hayatını kaybetmiştir, deyiverirlerdi. Harika bir senaryo olurdu. Senarist şahane düşünmüştü.

140

Süratle sandalyesinden fırladı. Kapıyı açtı. Ayağıyla sepeti iteledi. Hızlı bir tekmeyle salona gönderdi. Salon betonu. Kağıtlar istedikleri gibi yanabilirlerdi.

İçeri girdi, masadan kitabını aldı. Sert bir sesle :

— Bana mücadele, dedi.

— Beraber çıkarız Cemal Bey, sinirlendiniz galiba, dedi Artist.

— Evet, dedi Cemal. Burnundan soluyordu. Ben aş yediği çanağa kirletenlerden değilim, kusura bakma!

Kaya isterikli bir kahkaha savurdu:

— Kapitalistsin Öyleyse!..

— Evet, serveti kitaplarından ibaret bir kapitalist. O çöp sepeti, bu okul, benim babamın verdiği vergilerle yapıldı. Bunu yakmaya hakkın yok arkadaş!

Tamer araya girerek:

— Kusura bakma, dedi. Kaya'nın arasına artistlik yaptığı olur böyle. Sizi kutlamak gerekir, başarılı bir yangın söndürme operasyonu yürüttünüz.

Cemal'in tepesi atmıştı. Alnını oğuşturdu :

— Ne yapalım? Bu memleketi asalaklar kirletir, temizlemek bize düşer.

Gözlerinden öfke fışkırıyordu. Sinirleri yay gibi gerilmişti. Tepki gösterirse, artist bozuntusunu ayağı altına almaya kararlıydı.

— Yakında yurt çapında bir yangın çıkarsa, böylelerini ağaçtan armut düşürür gibi yere indireceğiz!

«Tamam tamam, diye geçirdi içinden Tamer. Bu adamın Mit'ten olduğuna hiç şüphesi kalmamıştı. Bal gibi görevliydi. Yoksa geleli ne olmuştu? Sınıflardaki konuşmalar, burada iki kişiye attığı hava--- Bugün yine B'de söyleyeceğini söylemişti. Israrla çocukların üstüne gidiyordu. Olay çıksın, elebaşı tes-bit etsin-.. Az önce söylediği şekilde, yurttan yangın çıkınca tes-bit ettikleri ham armut toplar gibi... Dikkatli olmalıydılar...»

Kaya'ya baktı. Suratı asıktı:

141

— Haksızsın! Ben aykırı düşünüyorum arkadaş! Görev yaptığımız okulu yakmak akılcı değil. Hem binanın ne suçu var? İçinde kapitalizm öğretirsen kapitalizm, sosyalizm öğretirsen sosyalizm okulu olur.

— İslâmiyet'i anlatırsan, İslâm okulu olur, diye ekledi

Cemal.

— Çağdaş sistemleri konuşuyoruz. 1400 sene öncenin koşullandırmalarını- ! •

Cemal'e baktı. Bıyıkları ağzının içine sarkan, kot panto-lonlu, bot ayakkabılı adam, diye düşündü. Çağın dışında çözümler mi arıyordu? !-..

Cemal gözlüğünü koluna silerken sandalyeye oturdu. Ayak ayak üstüne attı. Sesini yükselterek:

—! Bu çağın zaten sonuna geldik. 19. yüzyıl kapitalizmin altınçağı oldu. Bu çağın başında komünizmi doğurdu. 20. yüzyılı çocuğuyla paylaştılar. 21. yüzyıl İslâm çağı olacak.

Ses tonunu yavaşlatarak, tane tane konuşmasını sürdürdü. «İnsanların ürettiği

sistemler, insanlar gibi fânidir. Allah'ın sistemi ise baki. İslâmiyet 6. yüzyılın birinci yarısından 18. yüzyıla kadar dünyaya ferman dinletmiş. 18. yüzyıl kapitalizmi, 20. yüzyıl komünizmi eskitti. İnsanlar hangi izmi türetirlerse türetsinler, ölmesine engel olamazlar. Ölümlü varlıklardan, ölümsüz sistemler kurması beklenemez. Bu eşyanın tabiatına aykırı. İbni Haldun'un devletler için yaptığı tesbit, (izm'ler için de geçerli. O, devletler de insan gibidir; doğar, büyür ölür, der. İzm'ler de devletler gibidir; doğar, büyür, ölür

demek mümkün.

Tamer, «Biz adamı sadece faşist biliyorduk, bu adam akıllı bir gerici de aynı zamanda, diye düşündü. Hem de okumuş bir gerici. Diyalektiği de sağlam hergelenin! Ya da bunların hepsi numara. Bizim dilimizi çözmek için olta yemi

lâflar...»

Çekmecedan sigara paketini çıkardı Kaya'ya :

— Sigara, dedi.

142

Artistin yüzünde tikler belirmişti. Kaşgöz oynatıp duruyordu. O böyle sıkıcı ve felsefik konuşmalardan hoşlanmazdı. Her konu sekiz-on cümlelik olmalıydı. Sonunda bir sigara içmeli, aynanın karşısında geçip saçlarını taramalı, keyfince bir ıslık öttürmeliydi. Bu herifi öttürmeliydi. Bu herifi nereden de çağırılmışlardı. Bırakıp gitse...

— Siz içmiyorsunuz hocam.

— İçmiyorum.

— İzninizle yakalım.

Sigarasını yakarken Tamer'in beyninde şimşekler çaktı. Senelerdir bilimsel sosyalizm üzerine etütler yapmıyor muydu? İslâm'ın bağnazlığını, gericiliğini, tutuculuğunu anlatmıyor muydu? Din bir afyon değil miydi? İşte tam sırası. Bilimle, bağnazlık başedemezdi ya. Üzerine gitmeliydi.

— Eski çağlarda dinlerin hükümranlığı varmış. Kapitalizm paranın hükümranlığı, sosyalizm emeğin. Dinlerin çağı çoktan geçmiş. Marks, din halkların afyonudur, der. Bu çağ bilim çağı. Bilimsel olmayan varsayımlara bağlanmak, bir takım doğmalara, değişmez doğrularmış gibi inanmak aykırı bir düşüncedir bence. Muhammed de iyi bir diyalektiğe sahipmiş. Çağında kimsenin başaramıyacağı işler yapmış. Dehasıyla kitleleri peşinden sürüklemiş. Benzer şeyleri, başka çağlarda başkaları yinelemiş. Alın Hitler'i, alın Mussolini'yi. Ya da söven Türkler'-den Cengiz'i, Atilla'yı-•• Ama hepsi çağların gizleri arasında birer anıdır şimdi. Özetlersek, bugün bilim çağındayız. Akıl dini, bilim dini hükümrان olmalı. Muhammedi'n ya da Hitler'in doğmalarını savunmak bana akılcı gelmiyor. İnsan diyalektiği sürekli yeni çözümler buluyor, yeni sistemler üretiyor.

Heyecanlanmıştı Tamer. Kelini kaşdı. Sigarasını tüttürdü. Bir eliyle de çakmağı sürekli çeviriyordu.

Ama bu sefer stresi yenmişti. Bütün kültürüyle konuşuyordu çünkü.

— Ne bileyim, yâni sizin gibi okuyan birinin doğmalara saplanması, aykırı geliyor bana. Bilimsel olun.

Cemal'e baktı. Büyük nutkunun etkisini ölçmek istiyordu.

143

Bu sefer pes ettirmiş olmalıydı.

Cemal gülümsüyordu. Gözlüğünü eline almış, koluna silerken çıplak gözle Tamer'i süzdü. Tekrar gözlüğünü taktı:

— Sizi tebrik ederim Tamer Bey. Kasabaya geldiğim zaman, çorak toprağa düştüğümü sanmıştım. Görüyorum ki burada da düşünen, çeşitli meseleleri irdeleyen insanlar var. Sizinle tanışmak benim için şans oldu. Bundan böyle kitaplarla değil, sizinle de konuşabilirim. Çünkü kitap gibi düşünen birini buldum.

Tamer memnun gülüyordu :

— Estağfurullah dedi, iltifat ediyorsunuz.

— Yok yok, samimiyim. Konuşmalarınızın büyük bölümüne de katılıyorum.

Tamer şaşırmişti. Gözbebekleri hayretle büyüdüler. «Demek bu adam sandığım gibi gerici filan değil, bizi denemek istiyor. Canbaz herif birader. İpten ipe atlıyor.» diye düşündü.

Bakışlarını Cemal'den ayırmadan:

— Katılıyorsunuz demek?..

— Tabi, hem de büyük bir bölümüne. Mesela akılcı olmak, akıl yürütmek. İlmi rehber kabul etmek. Akılcı olmayan hurafelere inanmamak-.

— Değil mi yâni?.. Ben de sanmıştım ki siz---

— Yalnız...

Cemal ne Hitler'i, ne Atilla'yı ne de Cengiz'i savunuyordu. Bu, Tamer'in çok hoşuna gitti. Tamer, kalkıp gerici ve faşist olmadığı için Cemal'i tebrik edip öpecekti. Yalnız kelimesi onu olduğu yere çiviledi.

— Yalnız... devam edin lütfen!

Elindeki çakmağı hızla çevirmeye başladı. Gözleri fıldır fıldır dönüyordu. Sarı, uzun bıyıklarını ısırıldı. Başını kaşdı. Sabırsızlanıyordu.

Kaya da sıkıntıyla olduğu yerde kıvranıyor, dudağından düşürmediği sigarasını âdeta emiyor, elleriyle de sürekli saçını tarıyordu.

144

— Yalnız, zamanla değişen şeylerin yanı sıra, değişmeyen şeylerin olduğunu da görmek lâzım.

— Örneğin-!;

— Meselâ, diyelim isterseniz : İlim geliyor, teknoloji uzayda koşturuyor, iletişim araçları dünyayı bir kasabaya çevirdi. Bütün bunlar doğru. Fakat dünya değişmedi. Ne büyüdü, ne küçüldü. Güneşin çevresindeki ve kendi eksenini etrafındaki dönme hızı artmadı. İnsanlar ölümle baş edemediler. Acizliğimize ve zayıflığımızımıza ilaç bulunamadı. Bir mikroba mağlup olmaktan kurtulamadık. Dün verem yeniyordu bizi, bugün kanser.

—! Erken teşhis konabilirse...

— Kanseri de yensek, bir başka mikrobun türemeyeceğini kim garanti edebilir? Dünyaya bakınız! Yüz yaşını geçmiş kaç insan var?

—• Bilim ölümü yenecek-••

•—! Yense ne yazar? İnsanın sahip olduğu organlar daha fazla yaşamak için elverişli değil ki. Yetmişe basınca romatizmalarınız azıyor, gözünüz «sos» veriyor, kulağınız emeklilik istiyor, aklınız sulanıyor. Yâni ölümü ister oluyorsunuz. Dahası ölüm bir müjde ve kurtuluş haline geliveriyor. O halde--.

Ayak değiştirdi. Ellerini dizi üstüne yeniden kenetledi.

— O halde dedi, Tamer sıkıntıyla. Durmadan bıyıklarım çekiştiriyordu.

— Ölümü öldüremeyen; acizliği, fakirliği ve ihtiyarlığı ortadan kaldıramayan, dünyaya yeni bir ivme kazandırama-yan, zamana bir dördüncü boyut ekleyemeyen insan- !•

— Evet, dedi Tamer sabırsızlanıyordu.

— Ekleyene inanmak ve kul olmak zorundadır.

— Eh birader!..

Derin bir «ah» çekti Tamer. Koltuğuna kaykıldı.

— Bilimin bu saydıklarınıza çare bulacağına inanıyorum ben.

Kader Kapımı Çaldı -F.: 10

145

Birleştik, dedi Cemal gülerek. Ben de Allaha' inanıyorum ve ayrıca bu olumsuzlukların çaresi Allah'tır, diyorum ikimiz de inanıyoruz. Ölüm, hergün yaklaşık 350 bin insanı yeniyor. Bilim ne zaman onu yenecek, bilmiyorum. Sizin ilim hergün 350 bin defa yeniliyor yâni.

Cemal, gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Ayak değiştirdi. Bu arada Tamer Beyi süzüyordu. Müdür yardımcısı sıkıntılı idi. Bıyıklarını ısıyor, elindeki çakmağı bir manivela gibi durmadan çeviriyordu.

— Bence ilim, yeni bir Tanrı değildir. İnsanların yaratıp ortaya koyduğu yeni bir put da değil. Aksine ilim, insanlar ve diğer varlıklar gibi yaratılmış bir şeydir. O da bir yaratıcıya muhtaçtır. Eğer ilim yaratılmış bir varlık olmasaydı, ne atomun çekirdeğindeki ince hesapları bilebilir, ne de galaksilerdeki geometrik hesaplan tanıyabilirdik. Çünkü bunlar insan beyninin ürünü değildir. İnsan beyninden önce var olan gerçeklerdir.

Biz herhangi bir ilmi, belli bir sistematikten ilhamla kazanıyoruz. Yâni bir geometrik diziden gidiyoruz, bir fizik diziden gidiyoruz. Fizik, matematik, geometri ise, kâinat sanatın iskeletidir, bizim icad ettiğimiz şeyler değil. İlim, Büyük Yaratıcı'nın, kâinat sanatını, bilhassa insana tanıtmak için yarattığı bir sistemdir. İnsan, ilmin mahfazası gibidir. Çünkü Yaratıcı kendi güzelliğini tanıtmak için insanı yaratmıştır. İnsan, kendi bestesinin olduğu kadar İlâhî bestenin de bir dinleyicisidir.

Kâinata bakarken bir noktayı göz önünde tutmamız lâzım gelir: kâinatı beş duyumuzla tanıyabiliriz. Kâinatta binlerce ışık vardır. Gözümüz bunlardan yalnızca yedisini alır.

On binlerce ses titreşimi vardır. Kulağımız bunlardan pek sınırlı sayıdaki titreşimi alabilir. Kâinatta milyar santigrada kadar sıcaklık vardır. Dokunma hissimizle bunların içinden yalnızca 15-20 derecelik bir farkı sezebiliriz.

Bizim duygularımız kâinatın büyük yapısını, sanat ve ilmini idrâk edecek kabiliyette değildir. O, halde biz ilme nasıl

146

kavuştuk? Atomu mu gördük? Galaksileri mi gezdik? Gama ışınını, fermiyonlan gözün sınırlı yedi ışığı görme kapasitesiyle gördük de mi bulduk? Hayır. Zihinlerimizde doğan, gönlümüzde yükselen bir arzuyla kazandık. Bu arzu bize, «Bu böyledir» diye seslendi. İlmi bulduk. İçimizden bir spiker, bize, en küçüğün de küçüğü olacak, diye fısıldadı. Atomu tanıdık. İlmin çıkış noktasını iyice tesbit edebilmeliyiz ki, ilmin Büyük Yaratıcı tarafından verildiğine gerçekten inanabilelim. Eğer biz beş duyumuzla kalsaydık ve bu beş duyunun idrâkiyle kâinatı değerlendirseydik, insan dışındaki diğer varlıklardan farklı, bir muhakeme sahibi olacak değildik. Ne aklın, ne ilmin, ne de medeniyetin herhangi bir basamağına, dahi gelemezdik.

Yine beş duyumuzla kalsaydık, önce teknolojiyi bulup, sonra onun matematiğine varmamız gerekecekti. Halbuki insan önce fizik ve matematiği, sonra teknolojiyi bulmuştur. Beş duyuyla izah edilemeyecek olan atomdaki formülleri, atomu keşfetmeden önce öğrenmiştir. Âdeti, atom fiziğine ulaştığı zaman, elindeki belli formülleri kullanır hale gelmiştir. Eğer fizik ve matematik tarihini incelersek, bu ilgi çekici noktayı da tesbit etmiş oluruz. Aslında ilim, Cenâb-ı Hakkın insana verdiği ve «Beni bul, benim sanatımı gör» dediği bir cevherdir. İşte ben ilme böyle inanıyorum.

Tamer çakmağıyla oynuyordu.

— Senin düşüncen hepten aykırı geliyor bana dedi. Hem ne bileyim, nasıl desem?.. Ha, buldum. Deminden beri bir fikri savunuyor gibi değil de akrobasi yapar gibi bir tavır içindesin. Hatta demogoji mi desem--- O da değil--- Buldum, buldum... Şarlatanlık.

— İnsan insanın aynasıymış. Bana bakıp kendi yaptığının adını koydunuz, dedi Cemal. Gülümsüyordu. Çünkü karşısındaki güreşi minder dışına taşırırmıştı, kaçıyordu.

Tamer öfkeyle soludu :

— Sen, tam bir şarlatansın!..

— Evet, şarlatanlar tam sizin gibi bağırır.

147

Tamer hızla çekmecesini çekti. Elini tabancasına uzattı. Kapıp Cemal'in şakağına dayayacaktı ki—

— Bırak tabancayı, dedi bir ses. Soğuk demir şakağına toslamıştı bile. Yüzü birdenbire kireç kesiliverdi. Elleri titremeye başladı. Yavaş yavaş kollarını kaldırdı. Cemal, öteki eliyle çekmeceyi hızla kapattı.

— Eller yukarı!.. İkiniz de!..

Kitabını yavaşça masadan aldı. Geri adımlarla kapıya yaklaşıyordu ki Tamer hırsla çekmecesini çekti ve tabancasına

sarıldı.

— Çek elini dedim, kel fare!.. Öte^dünyayı boylayacaksın

yoksa!..

Cemal koştu ve tabancayı tekrar Tamer'in şakağına dayadı.

Titreyen ellerini geri çekti Tamer : «Çok özel yetiştirilmiş bir it, diye düşündü. Adam sanki San Fransisko Sokakları kom-seri. Ne de çabuk silah çekiyor— Vay hergele vay!..»

— Anlaşılan uslu durmayacaksın, dedi Cemal. Tabancayı kaptı ve beline soktu. Masaya attığı kitabını tekrar kaptı. Ar-tist'e baktı. Bed-beniz atmıştı.

«Belli ki hanım evladı, çok yufka yürekli. Canı da çok tatlı olmalı. Ne tartışmaya girdi, ne silah dalaşına.»

— İyi akşamlar beyler!..

Arkasını dönüp yavaş adımlarla kapıdan çıktı.

* * *

Sert ayak sesleri Mehtap'ın yüreğini yerinden oynattı. Kulağı zaten tetikte idi. Hemen salona fırladı. Cemal, elinde kitap ayaklarını merdivenin basamaklarına adeta vururcasına basarak iniyordu.

Cemal'e doğru yürüdü.

!— Ohhh!.. Çok şükür. Sağlamsınız. Birşeyiniz yok ya

Cemal?..

— Neyim olsun istiyorsun?

148

— Sana tuzak kurduklarını söylemiştim. Hiçbir şeysiz kurtuldun ya, çok şükür!..

— Tuzak mı?

— Tabi tuzak!.. Ne sandın ya?.. Cemal'e iyice yaklaşarak fısıltıyla:

— Cemal lütfen bilmezlikten gelme! Anlamaz numarası yapma!.. Ohhh!.. Öylesine korktum ki sana birşeyler olacak diye—

Cemal, kızdan gördüğü iyiliği düşünüyor, onu kırıp dökemiyor, bu beklenmedik karşılaşmaya da ne anlam vereceğini bilemiyordu. Bu kız, niçin kendisiyle bu kadar ilgileniyordu?

— Peki sağol!

Yürümek istedi. Mehtap iyice Cemal'e sokuldu. Siyah göz-bebekleri, uzun ve güzel kirpikleri, parfüm kokulu kıvrık saçları, bembeyaz gömleği ile âdeta Cemal'in gözünün içine giriyordu.

Bir adım geri çekildi Cemal. Yukarı kata baktı. Gelen giden yoktu. Mehtap kendisine bir adım daha sokuldu.

— Dur, dedi. Müdür de odasında. Gitmedi. Gitmem için bana ısrar etti. Senin için gitmedim. Hemen çıkalım burdan. Sana birşey olmasından korkuyorum.

Cemal'in zihninde şimşekler çaktı:

— Müdür burda mı?

— Hımm, dedi Mehtap. Gözlerinden sevgi taşarak Cemal'e baktı.

— Sen, öğretmenler odasından parkamı getiriver lütfen. Şu kitabı da al.

—• Odamda.

— Odanda mı?

— Evet.

— Kız sen bir harikasin. Çok teşekkür ederim. —• Senin için—

— Getiriver-. Yalnız ben Müdüre bir Allah'a ismarladık diyeyim.

149

— Çıkalım burdan Cemal!..

Cemal, büronun karşısındaki müdür odasına yürüdü İki eli de tabancaların üstünde idi. Kapıyı hızla açıp içeri daldı. Tabancaların ikisini birden çekmişti. Müdür masasında yoktu. Oda yarı karanlıktı. Loştu. Akşam karanlığı pek birşey seçilmiyordu. Müdürün olmadığını sandı. Geri dönecekti ki---

Birden bire flörsan yandı. Mehtap, Cemal'in arkasından yetişip yakmıştı. Cemal iki adım yürüdü..

Müdür, çelik dolabın arkasındaydı. Işık yanmca ortaya çıktı. Gülmekle gülmemek arasında tereddüt etti. Neden sonra gülümseyebildi. İki delikli demir gözünün içine bakıyordu. Bu, bir şaşkınlık gülümsemesi idi.

— Ne o Ce--- Cemal-•• Cemal Bey!.. Kovboyluk mu oynuyorsunuz?..

— Eller yukarı!..

— Ben--- Ben.-- benim mi?

— Söyleneni yap, yoksa kurşunlar göbeğini delecek! — Şaka--- şaka--- şaka yap--

— Şaka falan değil. Dön arkanı! Ellerini duvara daya!.. Numara yapmaya kalkışırsan şarjörü beynine boşaltırım.

Müdür söylenenleri yaptı. Cemal sağa sola baktı. Kapı eşiğine kadar dışarıya çıktı. Yukarıdan gelen var mı, diye kontrol

ediyordu.

— Hanımefendi masanın çekmecelerine bakın, silah varsa

çıkartın, lütfen!..

Tabancanın birini beline soktu. Ötekini yaklaşıp Müdürün sırtına dayadı.

— Yalvarırım yapmayın!.. Yapmayın!.. Size hiç kötülüğüm olmadı. Vurmayın beni!.. Size ne yaptım ben?.. Acıyın bana!..

Cemal üstünü aradı. Bir şey bulamadı. Masanın çekmeceleri de boştu.

— Silahın nerde, söyle çabuk!

150

!— Yok-.- Vallahi de billahi de yok!., inanın bana yok. Olsa..

— Kes sesini-!• Dinle beni! Dön yüzünü! İndir ellerini! O itler bundan böyle birşey yapmaya kalkarlarsa önce seni temizlerim. Bunu böyle bilesin. Şu tabancayı da al. O Kel'e de söyle : Taşıyamayacağı yükün altına girmesin.

Müdürün yüzü kireç kesilmişti.- Bütün vücudu titriyordu. Tüyleri diken diken olmuştu. Gözleri korkuyla tabancaya bakıyordu.

Cemal, Müdürün pantolonunun ıslanmış olduğunu gördü. Belli ki altım ıslatmıştı. İster istemez güldü.

— Şimdilik bana mücadele, dedi. Seri bir hareketle döndü ve kapıdan çıktı. Mehtap arkasından koşuşturdu. Fakat Cemal daha hızlı hareket etmişti. Büroya daldı. Parkasını kapıp kendini salona attı. Kızcağz çantasını alıp ona yetişecekti. Büroya dalarken Cemal yolunu kesti.

— Teşekkür ederim Mehtap. Bu dostluğunu unutmayacağım. Yazık ki karşılığında hiçbir şey yapmıyorum.

Kız sevgi-korku karışımı duygularla Cemal'e baktı.

— Birşey yapmanı istemedim ki-- Yalnız beni bekle. Okuldan birlikte çıktılar. Şehri ikiye bölen caddeye kadar

hiç konuşmadan yürüdüler.

— Hava karardı, evinize götüreyim mi ?

— Hayır hayır. Kendim giderim.

— Çok cesur bir kızsın! Değme erkek senin kadar cesaretli değildir.

— Cesur mu? Aslında korkağın biriyim ben. Ama bugün, sen beni sürükledin. Kendimi tanıyamıyorum. Bugünkü olanlar bir rüya mı, bir filmde mi seyrettim, yoksa yaşadım mı, anlayamıyorum.

— Al benden de o kadar--- Hayırlı akşamlar, bana dua et.

— Edeceğim. İyi akşamlar.!!

Cemal, süratli adımlarla karanlığa karıştı.

* * *

151

i

«Geberteceğim namussuzu!.. Pis Faşist! Nereye kaçtı? Hangi deliğe girdi ? Bir elime geçsin, kıtır kıtır keseceğim onu!.. Köpekçi!.. Köpoğlu köpek!.. Silahla adam tehdit etmeyi sana sormazsam!.. Makam odasında, vazifeli muavine hakaret ha!..»

Kel Tamer odasında dört dönüyordu. Kapı ile masa arasındaki beş adımlık mesafede bininci defa gidip geldi. Ağızına ne gelirse sayıp döküyordu. Küfürler, tehditler, küfürler...

Artist Kaya aynanın karşısında idi. Sıkıntı ile saçlarına çeki düzen veriyordu. Tamer'in ağızından köpükler çıktığını görünce kolundan tuttu.

— Kendine gel Tamer!

— Bırak ulan kolumu! Artist manyağı!.. Bırak!.. Tutma beni. Senin yüzünden hep bunlar! Gittin çağırdın o köpeği t..

—! Kendine gel aslanım!.. Kendine gel!.. Kendine!. Sen

çağırdın onu!

Tamer haykırdı:

—! Gidip karakola şikayet edeceğim. Beni tehdit---

Artık Kaya da bağıırıyordu :

—• Tabancanın ruhsatı var mı? Belki de herif senin silahı karakola teslim etti. Otur da şuraya, aklı başında bir düşünelim. Ne halt edeceksen ondan sonra et!..

—! Kaçalım burdan!.. Karakola gittiye--- Tren kaçta

vardı ?

— Otur şuraya, bir düşünelim, otur be yavrum!

Tamer hırsla, Cemal'in kalktığı sandalyeye oturdu. Otur-masıyla kalkması bir oldu :

—• O iti bulup gebertmezsem!.. Makam odasında silah çekmeyi, silah alıp kaçmayı öğretmezsem!.. Kıtır kıtır kesmezsem namussuzum!.. Gidip karakolu basacağım!.. Otelde geberteceğim seni, pis faşist!.. Salyalı yobaz!.. Otuz Bir Mart artığı!.. Manyak köpek!..

— Otur oğlum şuraya, adam gibi bir düşünelim, otur!..

— Geberteceğim o köpeği!.. Kaya hızla kapıya gitti. Açtı:

152

— Git ulen, geberteceksen gebert! Yeter, küllük horozu gibi burada eşindiğin!..

Tamer hızla kapıya koştu. Çarparcasma kapadı.

— O yobazı üstüme sen saldırttın? Senin yüzünden bütün bunlar! Artist manyağı!.,

İki eliyle Kaya'nın yakasından yapıştı. Bütün kuvvetiyle sarstı:

— Öde ulen tabancamı!.. Sen aldirttm onu!.. O köpeği buraya sen çağırdın! Namussuz seni!..

Gözleri yuvasından fırlamış, ağzı köpürmüş, tüyleri diken diken olmuştu Tamer'in. Arkadaşını sarstıkça sarsıyordu

Kaya, onun bu kudurmuş vaziyeti karşısında ne yapacağını şaşırmişti. Korkuyordu da. Ellerini tutmasa boğulacaktı. Kendisini kurtarmak için çırpınıyordu.

Tamer'in elleri kerpeten gibiydi. Çözölmek bilmiyordu. Boğulacaktı. O da arkadaşının yakasını kavradı. Yüzüne, müthiş bir kafa savurdu.

Kafayı yer yemez Tamer'in elleri çözüldü. Başı dönüyordu. Ayakta sallandı. Kıç üstü yere oturdu. Derken boydan boya yere uzanıverdi.

Kaya korkuyla ecza dolabına koştu. Kolonya şişesini kapıp geldi. Hem Tamer'in başına kolonya döküyor, hem de ayılması için durmadan tokatlıyordu.

Bu sırada kapı açıldı. Müdür içeriye girdi. Oda yarı karanlıktı. Işığı yaktı.

— Ne bu vaziyet Kaya!..

Artist, kan-ter içinde idi. Korkmuştu. Ya adam öldüyse, diye endişe ediyordu.

— Bayıldı.-.

Müdür, hemen Tamer'in başucuna çöktü.

— Kolonya dök--- Ayaklarını hareket ettir.●- Kolonya dök-- Kollarını sall-!• Kolonya dök---

Tokatlaya tokatlaya Tamer'i ayılttılar. Kaldırıp sandalyeye oturtular :

153

Sayıklamaya başladı.

— Tabancam-•• Tabancamı aldı.. Aldı Müdür Bey.. O fa-

şist--. Tabancamı-••

Müdür sert bir tokat daha çıkarttı:

— Ayıl ulen, tabancan bende!.. Aç gözünü! .. Tamer sirkindi. Birdenbire canlamverdi.

— Ne?.. Sahi mi?.. Sende mi?..

— Elini ayağını öpeyim Müdürüm!. .Kapında köle ola-yım--- Sende mi?.. Hani nerde?..

Müdür belinden tabancayı çıkarıp masaya koydu.

— Bu değil mi? *1,

Tamer bir hamlede silahı kaptı. Alıp öptü, öptü, öptü.

— Canım benim! Az kalsın ölüyordum. Hayatım!..

— Manyak bu herif, dedi Artist. Kafasının dört tahtası

birden eksik.

— Peki ne oldu buna böyle. Kaya, olup biteni kısaca özetledi. Tamer öfkeyle soludu :

— Gidip karakola şikayet edeceğim o iti! Siz de şahit

olun!

Müdür altına bir sandalye çekti.

— Ben okulumda olay oldu dedirtmem, arkadaş! Eğer bu olaya savcılık el koyarsa hepimiz içerdeyiz. Mehtap da onun şahidi. Beni müdürlükten, sizi muavinlikten alırlar. Dağıtırlar hepimizi. Okkanın altına biz gideriz. Onun kaybedecek neyi var? Ben şahitlik etmem. Dün gelen öğretmen burada kavgaya ediyorsa, suç sizin. İkinizin de-- Hem adam insanmış vallahi.

Vurmamış seni.

— Suç bunun dedi Kaya. Odayı adımlıyor, aynanın karşısına geldikçe saçlarını düzeltiyordu.

— Adamı kışkırttı. Hakaret etti, diye devam etti.

— Müdür ayak ayak üstüne attı. Öfkeyle:

— Eğer karakola bildirmediyse sapma kadar erkek çocuk. Yarın belli olur.

— Bildireceğini sanmam, dedi Kaya. Aynanın karşısında yakasını ve kravatını düzeltiyordu. Öyle bir niyeti olsa tabancayı size bırakmazdı.

— Doğru, dedi Müdür. Bırakmazdı. Mert çocukmuş.

— Gerçekten, dedi Kaya. İsteseydi, bunu iki kere öldürebilirdi. Tabancayı şakağına dayadı. Tetiğe dokunurse, tahtalı köyü boylardı. Pisi pisine geberirdi vallahi-••

— Yarın özür dile arkadaştan. Bu iş burda kapansın. Nasıl olsa kimsenin kimsede alacağı vereceği yok.

— Özür dilemeli, dedi Kaya. Bu herifle başa çıkılmaz. Cıva gibi oğlan. Fikirse fikir, bilekse bilek. Onu ancak pusu veya başka bir kalleşlik yener.

— Kalkın hadi! Gece yarısı oldu, dedi Müdür. Ayağa kalktı kapıya yürüdü.

Tamer başı önde, süklüm püklüm, ama tabancaya kavuşmuş olmanın sevinciyle paltosunu askılıktan aldı. İçinde ne öfke ne kin kalmıştı. Sadece burnu acıyor, biraz da başı dönüyordu.

Tabancayı yastığının altına koyup yattı Cemal. Hakem gittiği için odada yalnızdı. Kapıyı kilitlemiş, anahtarı pijamanın cebine koymuştu. Odayı diğer kapıların anahtarları açabilirdi. Emniyet söz konusu değildi. Kadir'e ve ayak işlerine bakan çocuğa sıkı sıkıya tenbih etmişti. Arayan olursa, yok demeli ve kesinlikle kendisini çağtırmamalıydılar.

Yatsı namazını odasında kılmıştı. Abdestle yatıyordu. Gözünde zerre kadar uyku yoktu. Her an kapının vurulmasını veya, kırılmasını bekliyordu, sabaha kadar da bekleyecekti.

Tabancayı bırakmakla iyi ettim, diye düşündü. Böylece intikam duygusuna yer kalmamış oluyordu. Geriye işin tartışma ve hakaret faslı kalıyordu ki maç 2-2 berabere sayılırdı. Hakarete hakaret, tehdide tehdit-||

Müdüre gelince- ••

155

Adam iyi korkmuştu. İntikam alır mı idi? Aslında Cemal'e tuzağı o hazırlatmıştı. Mehtap'a ısrarla git dediğine göre bunda şüphe yoktu. Cemal de onu sadece korkutmuştu. Ama ne korkma!.. Altını ıslatana kadar..

Cemal kendi kendine güldü. Adamın ıslanmış pantolonu gözünün önüne geldi. Yeniden güldü.

Onunla da bir bir berabere idi. Lâkin kendi sahalarında şimdiye kadar hep namağlup unvanı taşıyan adamların beraberliği mağlubiyet sayacaklarından ve bunun intikamını almaya kalkışacaklarından şüphe etmemek lâzımdı. Bu ortamda öğretmenlik yapılır "mıydı? Soru Cemal'in beynine paslı çivi gibi çakıldı. «Yo, hayır!..» diyerek sıçradı yatağından. Anahtar sesi duymuştu. Anahtarın kilit içinde bir kere döndüğünü hissetti.

Tabancayı çekip almıştı. Mekanizmayı bir çırpıda kurdu. Anahtarın ikinci defa dönmesini bekliyordu. Kapı açılır açılmaz tetiğe dokunacaktı. Giren kim olursa olsun-!• Fakat anahtar ikinci defa dönmedi. Cemal'in sinirleri çekilmiş kılıç gibiydi. Gözleri kapının arkasını görmek istercesine açılmıştı. Beklerken elleri titremeye başladı. Dizlerini büktü, ellerini dizlerine dayadı.

Neden sonra anahtar sesinin hafifliği ve komşu odanın kapısından geldiğini anladı.

«Off!.. Allah'ım!.. Stresten bunalacağım!.. Kurtar yâ Rabbi!.. Kurtar yâ Rabbi!.. Kurtar yâ Rabbi!..»

Tabancayı yastığın altına soktu. Ellerini açtı, uzun uzun dua etti.

Ruhu biraz olsun serinlemişti. «Bu ortamda öğretmenlik yapılır mı?» «Hayır, hayır!.. Buna ne can dayanır, ne mide, ne sinir!.. Yarından tezi yok, bavulu alıp istasyona- Peki sonra ne yapacaksın? Limon satıcılığı-•• manavlık-.. Mehmet ne kadar da

156

haklıymış! Keşke abimi dinleseydim--- Kasalar'daki dükkânda manavlığa başlamak varmış. O işi götürürdüm de--. Ortaokul ve lisede okurken yazları pazarlarda az mı sebze sattım?..»

O zamanlar annesinin tarladan topladığı biber, salatalık, bamya, patlıcan gibi sebzeleri Cemal kasalarla traktörün arkasına atar, öteki köylülerle pazardan, tarladan, çiftten çubuktan söz ede ede şehir pazarına götürürdü. Pazarın bir köşesinde yer kaptıktan sonra iş kolaydı. Biraz çığırkanlık yaptın mı, gerisi gelirdi. Öğleye kalmaz, satıp bitirirdi Cemal. Hey gidi günler hey!.. O zamanlar okuyup adam olmayı kurardı. Bu tarlalardan, güneşin yüzünde yanmaktan, elleri ayakları yarılana ve nasır tutana kadar çalışmaktan kurtulacaktı. Okumak adam olmak demekti köyde. Memur olmak, sırtını devlete dayamak... Saat dokuzda işe gidip sekiz saat çalışmak-•! Gün doğmadan işe başlayıp 12 saat çalıştıktan sonra hava kararırken eve dönmekten kurtulacaktı. Memurluk, sekiz saat iş--- Köylülere göre bey gibi yaşamaktı. Cemal de öyle düşünürdü. Halbuki şimdi gölgede, kaloriferli binalarda, yedi saat iş--- Gecesi gündüzü iğneli fıçıya dönmüştü. Ne beylik vardı ortalıkta, ne sultanlık. Cemal hamallığa da razıydı. Yeter ki huzur olsun.

Gel gör ki huzur, ülke sınırlarını terkedip gideli çok olmuştu. Müdür okulunda, öğretmen sınıfında, bakkal dükkânında, kaymakam koltuğunda başbakan konutunda, cumhurbaşkanı köşkünde huzursuzdu. Hiç kimsenin ayak izine rastlaya-madığı huzuru Cemal, nasıl ve nerede bulacaktı?

«Öff!.. Öf!.. Öf.. Memleketi cadı kazanı gibi kaynatanları Allah kahretsin!»

«Terör dış kaynaklı.» diyordu başbakan. Herhalde o gün demeç vermek için başka birşey aklına gelmişti. Yoksa bu konu sokakta yürümesini bilen her vatandaşın bildiği bir konuydu. Ama bu memleket insanını birbirine düşman etmenin yolunu nasıl bulmuşlardı. Şu küçücük kasabada ne Amerika vardı, ne Rusya. Ama Cemal, cehenneme düşmüşçesine yanıyordu.

157

Midesi yanmaya başladı. Fena kazınıyordu. Yataktan kalktı. Işığı yakmamaya kararlı idi. El yordamıyla ekmeği buldu. Bir parça koparıp ısırıldı. Artık dolapta ekmek, pasta ve benzeri şeyleri mutlaka bulunduruyordu. Pencerenin önüne gelip boş sokaklara bakmaya başladı.

Sokak lâmbalarının soluk ışıkları, çamurlu yollara düşüyor, şehrin çıkma pencereli, çamurdan sıvalı evleri dinlenebilmek için eski karanlık geceleri arıyorlardı. Elektrik ışıkları çalkalı, insanlar gece ile gündüzü şaşırılmış, ihtiyar evler, artık geceler uyuyamaz olmuşlardı.

Salondan gürültü ve homurtular gelrîeye başladı. Cemal kulak kesildi, Kendisini mi arıyorlardı?

Tabancasına koştu. Mekanizma kurulu idi. Alıp duvara yaslandı. Dışarıyı dinlemeye koyuldu. Oteldeki ayakçının sesi de gürültülere karışıyordu. Kadir'in yükselen sesini tanıdı: —• Gelin hele, bir çözüm yolu bulunur, diyordu. — Tamam usta, ben eve gideyim. Bir kişi de benim yatakta yatar.

Cemal derin bir «oh» çekti. Kendisi ile ilgili değildi. Tabancayı yastığın altına soktu. Ekmeği bitirmişti. Bisküviye uzandı. Pencereye doğru tekrar yürüdü. İslî puslu sokaklar, su birikintileri, küçük taşlar gözüne doldu. Yollar, memleketin aynası idi. 65 senedir imar edilmeyen memleket, çamurlu yollara dönmüştü.

Dolaba gidip biraz bisküvi daha aldı. Pencerenin önüne döndü. «Terör dış kaynaklı.» cümlesi takıldı kafasına. Gidip tabancayı aldı. Işığı yaktı. Markasına baktı: «BARETTA» «Tamam, terörün kaynağı tabancanın üstünde de yazılı.

Dış kaynaklı.»

Zihnî bir saat düzeninde işlemeye başladı.

Tabancayı bir sınır şehri olan A'da iken almıştı. Bir öğrenci velisi olan kaçakçı, Hoca demişti, Suriye'den müthiş silah sokuluyor, içeri giren merminin haddi hesabı yok. Silah ve

158

mermiler dış kaynaklı idi. Silahı ismarlayan ideolojiler desen öyle. Tamer'in savunduğu, Mazlum'un ağzına sakız ettiği, burjuvazi, kapitalizm, sosyalizm, komünizm dış kaynaklı. Faşizm, nasyonal sosyalizm, milliyetçilik-- Ülkede vuruşan ideolojilerin hepsi ithal malı idi. En çok yerli olduğu iddia edilen milliyetçilik bile Fransız ihtilâlinin patentini taşıyordu.

«Zavallı insanım!..» diye inledi Cemal. Kafanı yabancı ideolojilere kiralamışsın. Habire kendini kırıp geçiriyorsun.. Kendine sahip çıksan; dinine, imanına, ahlâkına dönsen---«Müslümanlar kardeştir.» diyen ve her vatandaşı kardeş ilân eden bir dini bırakıp izmler uğruna kavga vermek--•• Anlaşılır şey değil! Bir yanda, «İnsanlar tarağın dişleri gibi eşittir, hepsi Allah'ın kuludur.» diyen Peygamberimiz. Öte yanda, «İnsanlar iki sınıftır; sağanlar ve sağılanlar.» diyen sosyalist Jak London. Bir yanda insanları yardımlaşmaya ve kucaklaşmaya çağıran İslâmiyet, öte yanda proleter, burjuva, kapitalist, milliyetçi, komünist gibi sınıflara ayırarak vuruşturan izmler-. İslâm'dan ayrı düşmenin bedelini ne kadar da ağır ödüyoruz! Hergün vurulan civan gibi delikanlılar, yavrusunu yitiren analar, kocasını kaybeden kadınlar, yetim kalan yavrular... Kana boyanan memleket--•• Otel odalarında, evinde, bürosunda sinir krizleri geçiren, gözlerine uyku haram olmuş Cemaller, Kayalar, Tamerler-- Gerçi Kaya denen dümbeleğin böyle bir kaygusu olduğu şüpheli idi ya. Tamer ve

müdürün yüreğinin kinle, intikam ateşiyle yanıp tutuştuğu muhakkaktı.

Zavallı insanım benim!..

Sonra da kendine acımak geçti içinden :

«Zavallı Cemal!..» diye mırıldandı.

Yatağın başına gitti. Tabancayı aldı. Elini cebine koydu. Pijamanın cebine sığıyordu. Dışardan bakan anlamazdı.

«Aman!.. Anlasa ne yazar!..»

Yavaşça anahtarı kilide soktu. İki kere çevirdi. Sol eliyle kapıyı araladı. Sağ eli tetikteydi. Başını uzatıp salona baktı.

15&

Kimsecikler yoktu. Tuvalete gitme bahanesiyle büroya da bir bakmalıydı. Ayaklarının ucuna basarak yürüdü.

Kadir, gazetenin içine düşecek kadar eğilmiş okuyordu. Delikanlı ise sandalyenin- birine oturmuş, ötekine ayaklarını atmış, sırtını duvara vermiş uyukluyor.

Çıkmışken lavobaya kadar gidip yüzünü yıkamaya karar

-verdi. Yürüdü.

«Amma da vesveseli adammışsm.» diye düşündü. Herşey dünkü gibi, daha doğrusu her akşamki gibi. Ne eksik ne fazla. Kendini vehimlere kaptırarak odaya hapsedip çıldırmaya doğru dolu dizgin yelken açmanın mantığı yar mı? Git yat odana! Öğleye kadar uyu. Nasıl olsa öğleye kadar dersin yok.»

Aynada bir süre yüzünü seyretti. Yorgunluktan göz halkaları morarmıştı. Gözleri kanlıydı. Alını kırış kırış. Alın çizgilerinin bu derece derin olduğunu ilk defa farkediyordu.

«Allah büyük. Hiçbir şeyin yok. Turp gibisin aslanım, git

yat!»

Cemal hadiseleri yaşarken nasıl soğuk kanlı olabildiğine şaşırıyordu. Halbuki şimdi olanları düşünürken nerdeyse kalbi duracaktı.

Odasına geldi. Yatağa girdi.

Mehtap'ı düşündü. Enli yüzlü, siyah gözlü, kıvrıkcık saçlı tombul kız. Çirkin kız-- Çirkin fakat iyi kalpli. Serap'taki güzellik onda olacaktı ki..- Birinin içi mükemmel, ötekinin dışı---Fonksiyonlar uygulanıyor. Allah adil. O altın sarısı saçları, yosun yeşili gözler, o şuh bakışlar... Serap bir afetti.

Bereket boy -bos cüceydi de-•! Yok, yok, o kız bir dünya güzeliydi.

«Amaaan sen de!.. Dünya güzeli olsa ne olacak? O fingir fingir kızla sırf güzelliği için evlenecek misin ? Sonra Esra, daha mı az güzel?.. Hani sen böyle afetlerden uzak duracaktın? Hani bunların saçının her teli, bin Cemal boğardı?

Esra'yı hatırladığına sevindi Cemal. En iyisi, en kısa zamanda düğünü yapıp, onu getirmeliydi.

160

«Alıp gelmeli mi?.. Onu?.. Bu cehenneme?.. Akimi kaçırmışsın oğlum sen!.. Zavalılık bu strese kaç gün dayanabilir?.. Bir hafta... Bir ay!.. Dünyada olmaz!..

Baddaniyeye sarındı, yatağın içine oturdu. Yastığı arkaya koydu. Sırtını duvara dayadı. Tabanca yanibaşmdaydı. Kapıyla oynandığı an tetiğe basmaya hazırdı. Tilki uykusuna yatmış olacaktı. İçindeki altıncı his böyle emrediyordu. Düşman pusudaydı. Her an tetikte olmalıydı.

Ertesi gün öğle üzeri, sabahçılar okuldan çıkarken Cemal 'okula geldi. 6 Edebiyat hemen etrafını sarıverdi.

— Hocam merhaba!

— Hoşgeldiniz!

!— Nasılsınız hocam?

Serap yeşil yeşil ve şuh bakışlarla Cemal'i süzüyordu:

!— Hocam benimle-!• Şey, bizimle yâni... Resim çektirir misiniz? Lütfen hocam!..

6 Edebiyat, Cemal'in tutunduğu yegâne daldı. Onlarla da takışırca, okul tam bir cehenneme dönüşecekti. Kendisini taviz vermeye mecbur hissediyordu. Aslında bu kızın, ku badai şımarması hoşuna gitmiyordu. Öğretmenlik otoritesi bakımından, öğrencilerle arasında mesafeli bir yakınlık olmalıydı. Serap, bu mesafeyi çoktan aşmıştı.

— Hocam çekilelim, lütfen!..

— Lütfen hocam.

Ricacılar çoğaldı. Her ağızdan «lütfen» yağıyordu. Böylesine bir ilgi, hangi gönlü fethetmez? Cemal razı oldu. Gülen tir yüzle sordu:

— Nerede çekiliyoruz?

— Surda hocam, bahçenin şu köşesinde.

— Fotoğraf makinanız var mı?

— Ayıbettin hocam, sizin için değil mi ? Yerde olmasa gökten indiririz, dedi Kemal.

— Bu işte yağ var, bal var. Biraz da kâr var hocam, diyerek güldü Hikmet.

— Sen yavşaklığı bırak da !•

— Sen koş foto şipşaka yoksa-.

— Tamam, kimse dağılmasın. Kemal, foto şipşağa koştu.

— O hooo, arkadaşlar bu iş iki saat alacak. Sonra çekilelim.

— Alsın hocam, dedi Serap. Sizin için iki gün bile bekleriz.

— Bekleriz, dedi Saniye.

Sınıf başkanı biraz nazla, perçemini arkaya savurarak :

— Ben o kadar sabırlı değilim. Yarım saatte gelmezse-••

— Hocam, dedi Serap. Zeytin yeşili gözlerinin içi parlıyordu. Bunların çoğu yağcı. Sizi en çok seven benim. Sahiden...

— Hadi ordan, dedi Saniye. Yağı en bol olan sensin.

— Sen bakma hocam onlara!

— Kızlar stüdyoya buyurun, dedi Hikmet.

Fotoğraf çektirmek isteyenler köşeye doğru yürüdü. Gülsüm yanbaşımdan hiç mi hiç ayrılmıyordu. Sınıf bahçe duvarına doğru akmaya başladı.

Cemal, büroya baktı. Mehtap pencerede idi. Süzgün gözlerle kendisine bakıyordu. Gür, kıvrıkcık saçlarını kulağının arkasına atarken Cemal'in kendisine baktığını gördü ve gülümsedi.

Öğrenciler içeri alınıyordu. Tamer ve Kaya dikkatle kendisini süzüyorlardı. Müdür de öğrencilerin başında idi. O da arada bir kendisine bakıyordu.

Hava parçalı bulutlu. Güneş kah pırl pırl gözlerle yeryüzünü okşuyor, kâh buluttan gözlükler takınıyordu. Kış soğğunun süngüsü düşmüştü. Artık el-ayak buz kesmiyordu.

Cemal akşam verdiği karardan sonra hiçbir şeyi umursa-mıyordu? «Bu şartlarda öğretmenlik yapılmazdı.» O halde bun-

dan sonraki işi aktörlük olmalıydı. Senaryoya göre rolünü oynayacaktı. Pes etmeyecek, kaçtı gitti, üç gün dayanabildi de-dirtmeyecekti. İki hayatlı adam, tek hayatlılardan mı korkacaktı? Ölüm birdi ve değişmesi imkânsızdı. Ne öne alınabilir, ne de tehir edilebilir. Öyleyse inceldiği yerden kopsundu. Mücadeleyi sürdürecekti.

Bu fotoğraf çekirme hikâyesi, iyi ki çıkmıştı. Müdür muavinlere ekstra hava atmış olacaktı. Koca sınıf peşine takılmıştı. Gerçi derse geç kalma ihtimali vardı, ama ne önemi var?.. Yine de bir an önce foto-şipşak'ın gelmesini istiyordu.

Öğrenciler içeri alındıktan beş dakika sonra Kemal, baş-parmağıyla zafer işareti yaparak çıka geldi. Elinde fotoğraf makinası vardı. Kocaman ağız kulaklarına varıyordu. Nefes nefese :

— Haydi millet hizaya!

!— Stütyoya lütfen, dedi Hikmet'e.

— Hocam şöyle buyurun.

— Tavşan yapmaca yok, dedi sınıf başkanı.

— Tabi, dedi Hikmet koç boynuzu dururken... Kemal, Fatma'ya eliyle işaret ederek.

—! Mister şöyle teşrif eder misiniz?

— Elinizi çabuk tutun mösyö, güneş kaçacak!

—! Madamlar, matmazeller, gülümseyin, çekiyorum dedi Kemal-. Lütfen koç boynuzu, eşsek kulağı, tilki kuyruğu istemiyorum.

— Adam gibi durun, dedi Gülsüm. — Siz de madam, dedi Hikmet. Gülsüm burun kıvrıdı. Nazla:

— Je suis matmazel, dedi.

— Bir--- iki--- üç. şip-şak.

Bir daha hocam, bir daha, dedi Serap.

Cemal, zil çaldı, dersim var, dediyse de bütün sınıf önünü kesti. Rica ediyorlardı. Kel Tamer içeri girmemiş, kapıda kendisini süzüyordu. Mehtap pencereden ayrılmamıştı. Müdür üst

katın salon penceresindeydi. Cemal, «sonra, başka zaman» di-, yerek birkaç adını attı. Çocuklara naz, rakiplerine fiyaka satıyordu. Nihayet ricaları kabul etti.

Serap arkadaşlarına döndü :

—! Bu sefer sayıyı ben sayacağım. Herkes ona göre hareket etsin, dedi.

Gülüşmeler, fısıldaşmalar-- «Çekilelim, çekilelim-•»

— Gülümseyin lütfen, dedi Kemal.

Serap başını arkadaşlarına çevirerek saymaya başladı:

— Bir.-- iki— Kemal bir dakika—

Cemal bir anda etrafının boşaltıldığını farkettiler.

— Şip, şak!

Serap arkadaşlarına baş parmağıyla zafer işareti yaparak gülüyordu.

— Hayırlı olsun, dedi Hikmet.

— Hocam, siz de bizden sayılırsınız artık, dedi Kemal.

— Bana oyun oynadınız, dedi Cemal. Yüzü kızardı. Kızmış gibi yaparak okula doğru yürüdü.

— Hocam kızmayın lütfen!

— Darıldınız mı Hocam!

— Bu bir şakaydı Hocam!

Sınıfın bir yarısı Cemal'in önünü kesmişti. Cemal gülümsemeye çalışarak:

— Size kızarmıyım canım, dedi. Yalnız Serap'ın şakasını

sevmedim. Yürüdü. •t— Görüşürüz Hocam.

— Yeni şakalarla buluşmak üzere!

— Güle güle Hocam, dedi Serap. Keyifle gülüyordu. Saniye öfke dolu gözlerle ona bakarken Fatma ve Gülsüm onu tebrik ettiler.

— Hadi millet dağılm dedi Kemal. Rejisörünüz sahneyi boşaltmanızı istiyor.

**#

164

Cemal gülümseyerek girdi 1-A sınıfına. Çocukların hepsi gülümsüyordu.

— Merhaba arkadaşlar!

— Merhaba Hocam!..

Sınıfın duvarları çın çın öttü. Taban tavan hep bir ağızdan «merhaba» diyordu. —• Nasılsınız?

— Sağol!..

— Siz de sağolun. Buyurun oturun!

Cemal memnun ve mesut masaya geçti. Defteri imzaladı. Sınıfı sayıp yoklama fişini yazıyordu.

Orta sıralarda oturan cin fikirli Faysal, Cemal'in de duyabileceği bir sesle :

!—Aslan aslan, dedi. Hocaların aslanı! Güler bre!.. Güler!..

— Nefis Hoca, dedi Gülbahar. Tatlı dilli, güler yüzlü.

— Bana da kes, birbuçuk olsun, dedi Haydar.

— Kuyruğundan, yağlı olsun, diye ekledi Gökhan.

— Yağsa Allah belamı versin, dedi Faysal. Cemal gülerek masayı bırakıp sınıfa döndü.

—! Evet arkadaşlar. İstiklâl Marşı'mızı okuyup açıklamıştık. Önemini vurgulamıştık. Sıra nasıl yazılıp mecliste nasıl kabul edildiğine gelmişti. Derse geçmeden önce geçen dersin önemli noktalarını hatırlayalım, isterseniz. Evet Faysal, neydi İstiklâl Marşı'nın anlamı?

Faysal, bakışlarıyla sağa sola hava attı. Hoca adımı biliyor, ben önemli adamım, der gibiydi. Ayağa kalktı:

—! İstiklâl Marşı bağımsızlığımızı temsil eder. O bir simgedir. Ona saygı duymayan ve onu gür sesle söylemeyen, milletimizin istiklâline saygı duymamış olur.

— Öyleleri haindir, dedi Küçük Mehmet.

En önde oturur, sık sık söz almadan esprili lâflar ederdi. Nitekim onun «haindir» sözüne herkes güldü. Cemal de gülümsüyordu :

165

— istiklâl ne demek Mehmet?

— Bayrağımızın gölgesinde ve kendi vatanımızda kimseye eyvallah etmeden yaşamak.

!— Eyvallah nereden çıktı Mehmet?

— Keseden!.. Herkes yeniden güldü.

— Kesen çok zenginmiş. Paradan başka şeyler de var demek.

— Sadece para yok zaten. Yeniden gülümsedi Cemal:

— Yine de zenginsin. Para olan keselerde senin sahip olduğun istiklâl serveti yok.

Küçük Mehmet gururla omuzlarını kabarttı. Başını dikti, arkaya yaslanmış, yan gözlerle sağma soluna bakıyordu.

— Evet, Gülbahar İstiklâl Marşı'ndan çıkaracağımız ana fikir ne idi?

!— Türk milleti tek kişi kalsa bile kimseye boyun eğmez, bayrağımızın göklerde dalgalanmasını sağlar.

— Aferin!..

Faysal yerinden fırladı. Heyecanla bağırdı:

— Tarih boyunca hür yaşamış milletimiz, istiklâlinin önüne çıkacak her engeli coşkun bir sel gibi aşar. Canavar ruhlu düşmanlara gereken dersi verir Hocam!..

— Bravo Faysal. Kitap gibisin.

— Evelallah Hocam. Hocamız kim?

— Ben de söylicem.

— Ben de!

— Ben de Hocam!

Bütün parmaklar havadaydı. Cemal kime söz hakkı vereceğini şaşırmişti.

Küçük Mehmet sabredemedi:

— Müslüman milletimiz kimseye eyvallah etmeden tarih boyunca yaşamış, bundan sonra da yaşayacaktır.

— Eyvallah etmeden, diye tekrarlayarak güldü Cemal.

— Eyvallahcı, diye bağırdı Haydar.

—! Şimdi de İstiklâl Marşı'mızın nasıl yazıldığına gelelim. Cemal önemli taraflarını not ettirerek İstiklâl Marşı'nın yazılışını anlattı. Herkes zevkle dinliyordu.

— Hocam, dedi. Gülbahar. Fıkra'yı unuttuk. Ben bir fıkra anlatacağım.

— Birinci dersin sonunda anlatacaktık, değil mi?

— Anlatsın Hocam, dedi Küçük Mehmet. Dersin sonuna bir fıkra daha buluruz.

— Anlatsın Hocam!

Cemal gülümsedi. Başını «anlat» der gibi salladı.

— Üç kardeş varmış Hocam. Birinin adı Sanane, birininki Banane, üçüncüsü Terbiye imiş. Banane ile Sanane bakkala ekmek almaya gitmişler. Bakkal bunları pek sempatik bulmuş. Yavrucuğum senin adın ne, demiş. Büyük kardeş :

— Sanane, demiş. Bakkal bozulmuş. Ötekine de sormuş :

— Banane, demiş o da. Adamcağız kızmış :

— Sizde hiç terbiye yok mu, diye bağırılmış. Çocuklar ikisi birden:

— Terbiye evde kaldı, anneme yardım ediyor, demişler.

Sınıf gülmekten kırılırken Cemal tebessüm etmekle yetindi. Gülbahar'ı da tebrik etti. Sınıfta herkes fıkra anlatmak isteyince durakladı.

— Bir teklifim var, dedi. Gelecek ders fıkra anlatma yarışması var.

— Yaşasın!..

— Yaşasın!..

— Hocaların aslanı be!

— En iyi anlatana sözlüden on.

— Yaşasın!..

— Şeker, be şeker!..

— Bal bal!..

— Bir sonraki haftaya da İstiklâl Marşı'nı en iyi okuma

yarışması. On kitabı ezbere okuyana sözlüden on. En iyi okuyana bir şiir kitabı hediye edeceğim.

— Ben okurum, dedi Küçük Mehmet.

— Ben de, diyerek atıldı Faysal.

— Ben de, dedi Haydar.

— Şimdi kim okur?

Küçük Mehmet yine parmak kaldırdı.

— Gel, dedi Cemal.

Küçük Mehmet sert adımlarla tahtaya geldi ve on kıtalık İstiklâl Marşı'nı bir solukta okudu. Herkes şaşırıp kalmıştı.

!— Tebrik ederim, dedi Cemal. Bn güzel okuyana şiir kitabı verecektim, ama sen de güzel okudun. Sana da vereceğim.

— Kitabın adı ne, diye sordu Faysal. Cemal gülümsedi:

— Sürpriz olacak, söylemem dedi.

— Hocam dersten sonra top oynayalım mı? Küçük Mehmet ciddi ciddi soruyordu :

— Top diye seni mi oynayacağız?

— Hocam size bir çalım atarım ki-- Yere devrilirsiniz.

— Yok, parende atar, dedi Faysal.

— Oynayalım hocam, dedi Haydar.

—! Lütfen Hocam, sizi çok seviyoruz, diye bağırdı Gökhan.

— Bizimle de oynayın, diye atıldı Gülbahar. Cemal gülerek sordu :

— Ne zaman oynayacağız?

— Türkçe dersinden sonra iki saat beden eğitimi dersi var, dedi Faysal. Beden hocamız yok.

— İyi, dedi Cemal. Memnuniyetle.

— Bizimle de oynayacaksınız, ama, dedi Gülbahar.

— Tamam. Hepinizle. Şimdi de İstiklâl Marşı'nı mecliste okunması ve kabul edilmesine gelelim.

Dersi anlattı. Zile bir dakika' vardı:

— Çocuklar ders sıkıcı mı oluyor, nasıl geçiyor, diye sordu.

— Oyun gibi, dedi Faysal.

168

Küçük Mehmet bağırdı:

— Yalnız siz çok çalım atıyorsunuz. Maçta intikamımı alacağım.

— Hoca seni şut diye kaleye atar, dedi Gökhan. Herkes gülüşürken zil çalıyordu.

Tamer bıyıklarını çekiştirdi. Odasındaki pencereden bahçeyi seyrediyordu. Gördüklerine inanabilmiş değildi. Durduğu yerde duramıyor, içini yiyordu :

— Şuna bak, şuna, diye bağırdı. (Artist'e döndü.

— Gel de özür dilememi istediğiniz pis faşiste bak! Anam avradım olsun, herifte şeytan tüyü var! Eğer burda bir hafta kalsın, okulu peşinden sürükleyip götürmezse, gel de yüzüme tükür!

Kaya, aynanın karşısına geçmiş sigara tütürüyordu. Saçlarını tararken :

— Ne yapıyor, diye sordu.

— Orta birlerle top oynuyor.

•— Oynasın aslanım! Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur. Canın istiyorsa in sen de oyna!

Tamer kelini kaşdı, sinirli bir ses tonuyla:

— Ne yavaş adamısın! Yakışıklılığına diyecek yok, ama beynin kuş beyni. Değirmenin alt taşı gibi çalışıyor. Herifin amacı top oynamak değil ki•|•

' — Ya ne? —• Çocukları kandırmak.

— Valla mı?

Tuhaf tuhaf baktı arkadaşına. Top oynayarak adam kandırıldığını ilk defa duyuyordu.

— Ciddi misin, yoksa üşütme filan mı var?

169

Tamer arkadaşına baktı. Her zamanki alaycı tavrı içindeydi. Sigara ağzında, elleri cebinde. Pencereye doğru geliyordu.

— Kuş beyinli! Şu herifin top oynayışına bir bak. Onse-kizin içinde köşeye dikilmiş. Ağaç gibi. Ayağına topu atarlarsa vuruyor, yoksa kavak gibi sallanıyor. Bunun anlamı nedir?

— Nedir?

— Çocukları tavlamak. Sahadan örgüte giden yolu arıyor herif. Çocukların kalbini çalıyor. Gerisi kendiliğinden gelir. Koca 6 Edebiyattan sonra, minicik orta birleri peşine nasıl takabiliyor, anlamak zor! Tüm paslar da ayağına geliyor. İtde

şeytan tüyü var.

Kaya sigarayı dudağından düşürmeden dumanlatıyordu. Cam buğulandı. Avucunun içiyle onu sildi.

— Aslında bu çamurda top oynamak, bence enayiliğin dışı. Hem de plastik top. Bu herifte senin sandığın gibi şeytan tüyü falan yok, inek tüyü var. Önüne katan istediği otağa götürüyor. Son sınıflar okulun ön bahçesinde otlatmışlardı. Ortaokullar arka bahçede çamurun içinde gezdiriyorlar.

Tamer bıyıklarını ısırdı. Başını camdan çevirmeden : —! Senin kafan artistlikten başka bir şeye çalışıyorsa, ben dünyanın en adi adamıyım.

— Onda şüphe yok. Adi olmadığını iddia eden mi var?

—! Sulanma! Lut gölü gibi çukurlaşırsın sonra. Bu zevzeğin davranışı, tam anlamıyla tabana inme politikası, eğer bilinçli bir şekilde yapıyorsa- Ki yemin ederim bilinçli. Bu it, çok iyi eğitilmiş bir pravakatör ajan. Namussuzum tam bir ajan. Teori-pratik iç içe, komple bir adam, hergele!

— Çok yönlü olduğu şüphesiz.

Tamer, arkadaşının kendisini tasdik etmesinden hız alarak :

— Yâ, dedi. Hizaya gel! Sınıflarda kusursuz bir gerici. Dün gördün : Burada tam bir polemik ustasıydı. Sonra da Hobvud filmlerindeki kovboy rolünü oynadı. Bugün kitleleri

170

peşinden götürüyor. Mehtap ona aşık. Sinemaların jönleri gibi kız tavlıyor. Sen-ben senelerdir buradayız--.

•— O kız, bana yaldızlı davetiye gönderse, peşinden gitmem. Onu tavlamayı hüner sayıyorsan, şapşalın birisin.

— Hadi ordan yavşak. Sen aynanın karşısına geçip hayran hayran kendini seyretmekten başka ne iş becerirsin?..

— Ya sen?.. Kelini kaşımaktan başka hünerin var mı?

— İtlik yapma, sana ne benim kelimden? Dünden beri zaten kafamın tası atık.

— Götür tamire. Yeni tas taktır. Hem de bu seferki kalaylı olsun. Şöyle on kilometreden parlam. Şimdi parıltısı ancak üç kilometreden görülebiliyor.

— Yok be! Kafamın dışı kel, ama içi saat gibi işliyor Seninki? Dışı süs, içi pis.

Kendi kafanla ilgili yorumlarına katılıyorum. Tamamen doğru. Dışı kel, içi saat gibi. Ama mutlaka birinin kurması lâzım. Kurulmazsa abuk-subuk çalışıyor. Hani bozuk saat bile günde iki kere doğruyu gösterir ya. Seninki de günde bir iki defa ancak--- He he heee!..

!— Yok be! Kuş beyinli, yavşak! Seninki çok güzel. Değirmenin alt taşı gibi çalışır.

— Gole bak. Herifçioğlu bu işi oynuyor. Bakma sen sahada kavak gibi sallandığına. Çocuklar ufak olduğu için ciddiye almıyor da ondan.

— Ben müdüre gidiyorum. Faşizme dur demek lâzım.

— Git de saati kurdur, abuk-subuk çalışıyor.

— Konuşma be yavşak!..

— Saat gibi he he heee! Kurmazsan çalışmıyor.

Tamer kapıyı çarpıp çıktı. Merdivenleri paldır küldür indi. Büro kapısında dikkatle kendisini gözleyen Mehtar'ı görmedi bile. Kapıyı vurup içeriye daldı.

Müdür pencerenin önünde bahçeyi seyrediyordu. Sırtı odaya dönüktü. Gürültüye başını çevirdi. Tamer'i görünce dışarıya bakmaya devam etti.

171

— Müdür Bey faşist köpeği görüyor musunuz? Çocukları ayartmak için onlarla top oynuyor. Önlem alalım!..

Müdür sessizce dışarıyı gözetlemeye devam ediyordu. Tamer burnunun dibine kadar sokuldu :

— Öğleyin de 6 Edebiyat toplu resim çekti. Namussuzum bu herifte şeytan tüyü var. Okulu peşine takacak önlem

almazsak-••

Müdür, başını çevirmeden dümdüz bir sesle :

— Özür diledin mi?

— Bir devrimci, bir faşistten özür ^.dilemez.

— Bunun öteki faşistlerle diyalogu var mı? Çetin'le, Ömer'le, Osman'la filân?..

— Olması gerek.

— Gereği boş ver şimdi. Var mı?

— Kesin saptamış değilim, yalnız--!

— Yalnızı malnızı bırak. Peşine iki adam tak. İzlesinler. Okuldan çıktıktan sonra nereye gidiyor? Kimlerle görüşüp konuşuyor ? Hangi kahveye çıkıyor ? Arasira öğretmen odasını kolağan et. Kime yakın oturuyor, kimlerle sıkı-fıkı, iyice sapta. Sonra değerlendirme yapalım. Bir adamı, çocuklarla fotoğrai çekti, top oynadı diye dışlamak yanlış. Önce olumlu yaklaşalım. Senin tutumun başından beri aykırı. Gözlemlerim bana. bu adamın faşistlerle iç içe olmadığını, bireysel hareket ettiğini söylüyor. Onu sıkıştırıp faşistlerin kucağına itmeye gerek yok. Bizden olmasa bile, onlarla olmaması önemli. Duygusal değil, akılcı olmak gerek. Romantizm çağı çoktan geçti.

Tamer donup kalmıştı. Bu müdür neler söylüyordu?.. Hiç kimse kendisini desteklemiyordu. Adam yerine koyan yoktu. Bir faşist kadar itibarı kalmamıştı. Ondan özür dilemesi bile isteniyordu. Pis Artist'ten yediği zokayı sindirebilirdi, ama bir faşist kendisine karşı yeğlenmesini kabullenemezdi. Bu devrimci bilincine aykırı idi. Müdür düpedüz koltuk telaşmdaydı, onun için kendisini tersliyordu. «Akılcı olmak gerekmiş.» Dev-

172

rim öğretileri yerine, koltukta kalma manevraları yapmak akılcılık oluyordu.

— Kaya'ya haber ver. Çıkıp biz de voleybol oynayalım. Onu da çağırırız. Dünkü aykırılıktan sonra, iyi bir diyalog olur.

Tamer sessizce odadan dışarıya süzüldü. Bıyıklarını çekiş-tire çekiştire merdivenleri tırmandı. Odasına daldı. Artist yoktu.

!— Haydi Tamer Bey dik, diye bağırdı Cemal. Yükselen topu yumruğunun bütün gücü ile vurdu. Top sahanın ortasında bulunan Müdür'ün göğsüne çarptı ve dışarıya yuvarlandı.

Öğrenciler bu nefis kütü çalgınca alkışladılar.

— Tebrikler Tamer Bey! Senin gibi pasör dünyada bulunmaz.

Sağol.

Müdür bozulmuştu. Orta sahadaki yerini değiştirdi. Fakat ortada Kaya da dikiş tutturamadı. Orta alınamayınca takım allak-bullak olmuş oyun dengesini yitirmişti. Bir ara Müdür file dibindeki

Tamer'e bir şeyler fısıldadı.

Bu fısıltıdan sonra Tamer top kaldırmaz oldu. Ya topu içeri atıyor, ya kendisi vurmaya çalışıyordu. Bu durum öğrencilerin Cemal'e yaptığı alkışın kesilmesine sebep oldu. Çünkü küt vuramaz olmuştu. Böylece oyun dengelendi. Hatta rakip taraf birkaç sayı fark attı. Set de bitmek üzereydi.

Cemal oyundaki yerini değiştirdi. Sanki takım kendisinden ibaretmiş gibi karşı takımla birlikte kendi oyun arkadaşları da ya topu kurtarmıyor ya da Cemal'e pas atmak yerine birbirleriyle oynuyorlardı. Seti rakip taraf alıyordu. Alkış rüzgârları o tarafa esmeye başlamıştı. Oyun da bitmek üzereydi. Müdür heyecanlanmış, servis atmaya başlamıştı.

Hakem:

— Atan set sayısı, karşılayan on iki, diye bağırdı.

Cemal ortayı alıyordu. Gelen topu tek pasla geriye iade

173

etti. Müdür, henüz servis yaptığı noktada çizginin üzerinde duruyordu. Top geldi, onun boş bıraktığı alana düşüverdi.

— Servis, dedi Hakem.

Cemal, hemes servis atan öğrenciyle yer değişti. Sahaya

arkasını döndü.

Bütün gözler üzerindeydi. Herkes bu değişiklikten birşey-ler bekliyordu. Cemal'in bakışları Mehtab'a takıldı. Birinci katın penceresinden oyunu seyrediyordu.

Hırslıydı Cemal. Bu seti mutlak lehte bitirmek istiyordu.. Bir işi iyi sonuçlandırmak için mutlaka iyi başlamak lâzımdı.

İyi başlamışlardı ama-

Topu havaya attı, elinin içiyle ve bütün gücüyle vurdu.. Top havada dönerek, herkes fileye takılır diye bakarken hiç kimseye çarpmadan rakip sahaya iniverdi.

Oyunun havası değişivermişti. Böyle servisler atılmaya devam ederse rakip takımın yapacağı hiçbir şey yoktu. Top acayip bir şekilde dönerek ve mermi hızıyla gidiyordu.

Cemal ikinci servisi atarken herkes nefesini tutmuştu. Top havada uçtu. Cemal yine avucunun içiyle ve bütün gücüyle vurmuştu. Bu sefer file dibinde oynayan Kaya'nın parmaklarını haşlayarak yere indi.

Seyircinin şaşkınlığı gitmiş, alkışlamaya başlamıştı. Hakem düdüğünü öttürdü : —• Atan on dört, karşılayan on dört! Son servisi herkes Cemal'in atmasını beklerken o topu Tamer'e attı.

— Buyur Tamer Bey, oyunu sen bitir! Tamer heyecanlanmış, daha çok da şaşırmıştı. Topu sağ eline alıp servis yerine giderken öteki eliyle kelinin kaşıyordu.

«Bu adamla işimiz zor.» diye düşündü Müdür. Başarıyı paylaşmayı biliyordu. Pekâlâ bir servis daha atıp seti bitirebilirdi, ama öyle yapmadı. Alkışlar bile onu şımartmıyordu. Takımın sevgisini de kazanacaktı. İşte takım oyununu bozan Tamer'i onurlandırmıştı.

174

Herkes Tamer'in nasıl bir servis atacağını merak ederken o:

— Müdür Bey kurtar, diyerek topu minare boyu havaya dikti ve servis dışarıya gitti.

— Olur, dedi Cemal, kaçabilir. Sıkı durun, geleni alıyoruz. Müdür havalı bir servis attı. Tamer top dışarıya düşüyor,

diye bakarken çizginin üstüne indi. Hakem yeni bir düdük öttürdü :

— Atan, set sayısı; karşılayan on dört!

Cemal sinirlenmişti. Keltos'un yüzünden set gidecekti. Alkışlar Müdür'den yana dönmüştü. Öğrenciler ve oyun arkadaşları tempo tutuyorlardı. Müdür topa vurdu.

«Oleeey!» diyen bir tempo okul duvarında yankılandı.

Tezahürat Cemal'i büsbütün kızdırmıştı. Topun file üstünden hemen sahaya ineceğini tahmin etti. Orta alandaki yerinden fırladı ve file üstüne gelmiş bulunan topa, müthiş bir küt indirdi:

«Oleeey» diyen sesler kesiliverdi. Hava birdenbire bulandı. Çok geçmeden seyirci yeniden renk kazandı.

Öğrenciler bağırılmaya başladılar :

— Hocam servisi siz atın.

— Siz atın hocam.

Cemal, Tamer'e baktı. Onun da «Buyurun, atın.» demesini bekledi. Fakat Tamer bıyıklarını çekiştirip kös kös etrafa bakıyordu. Bunun üzerine kendisine verilen topu, yuvarladı:

— Buyur Tamer Bey, göster hünerini.

Bu kadarını ne Tamer, ne Müdür, ne de Kaya bekliyordu.

Tamer, duygulandı bu sefer. Bir kaşık suda boğmak istercesine kin duyduğu adam, kendisine inanılmaz bir saygı ve jest gül destesi sunuyordu. Pekâlâ, Tamer servisi ben atayım, hatta Keltos servis benim, diyebilirdi. Maçın havası bunu gerektiriyordu. Hatta Cemal'in yerinde Kaya bile olsa,

böyle derdi. Fakat Cemal büsbütün başka türlü davranıyordu. Topu kendisine attığı yetmiyormuş gibi Tamer Bey diyordu.

175

! «Bu sefer atmayalım.» dedi.

— Kaya al, diye bağırdı.

Fakat top bu sefer de fileye takılmıştı.

— Moralinizi bozmayın, dedi Cemal. Geleni alıyoruz.

Maç oldukça nazikleşmişti. Bu top da kurtulmazsa set bitmiş, karşı taraf sadece seti değil, sinir savaşını da kazanmış olacaktı. Heyecan doruklardaydı. Tempo yine Müdür'ün lehine döndü. Müdür yine topu Tamer'e kadar göndermeyi düşündü. Fakat attığı top Cemal'de kaldı.

Cemal arkadaşlarıyla paslaştı ve topu biraz uzunca Müdür'e doğru gönderdi. '!

Müdür top dışarıya düşer, düşüncesiyle bıraktı. Fakat çizginin üstünde kalmıştı.

— Dışarıda, diye bağırdı. Oleeey, kazandık. Buyurun beyler ! Üç tıraş yirmi beş, buyurun!..

ı Tamer itiraz etti:

— Yok arkadaş, çizgi üstü. Hakem gözünü aç! Doğru söyle. Etki altında kalmadan ver kararını!

Hakem bir Müdür'e bir Tamer'e baktı. Seyirci bağıırıyordu:

«Çizgi üstü!.. Çizgi üstü!..»

«Hakem, seti satma!..»

«Çizgi üstü.!»

«Hakem bu tıraş sabun istemez! Bal gibi dahil.»

Hakem büyük bir ciddiyetle topun düştüğü yere kadar gitti. İze bakacaktı ki Müdür, ayağıyla topun toprakta bıraktığı izi silerek:

— Dışarıda, işte şuraya düştü, diye bağırdı.

Hakem düşündü, taşındı. Tekrar file dibindeki yerine

!döndü.

Müdür tehdit ediyordu:

— Hakem dışarda, yoksa seni okuldan kovarım ha!.. Tamer başka, Kaya başka türlü bağıyordu. Birbirlerine

•girmişlerdi.

Müdür seyircilere de bağırdı:

176

— Kesin sesi!.. Hepinizi dağıtırim yoksa!.. Bütün öğrenciler sustu.

Hakem, Müdür'e rağmen karar verilemeyeceğini anlamıştı. Dödüğünü iki kere öttürdü :

— Set bitti, değişin!

Tamer küplere bindi: «Olmaz arkadaş! Haksızlık bu!.. Ben bırakıyorum!..»

Cemal, Tamer'in koluna girdi.

— Boş ver, dedi. Maç bitmedi henüz. Öteki setleri alırız. Önemli olan oyundur. Sinir bozmaya değmez.

Tamer, önce nazlandı ise de sonra razı oldu. Oyuna devam edecekti.

Hemen pasörlükteki yerini aldı. Cemal'e döndü :

— Küte geç, dedi. İş iddiaya bindi. Ben haksızlığa tahammül edemem.

—• Ağlama, dedi Müdür. Seti ağlayan değil, oynayan alır.

— Sıkı dur, beş sayı alırsanız, hepinizin hamam parası benden.

— Siz on sayı alın, benden iki kilo baklava. — Almayan!..

— Almayan âdidir. Ya sen!..

— Tamam, almayan âdi oğlu âdidir.

Maç keskin bir düdükle yeniden başladı. Hiç kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.

Takımın yeniden oyun düzenine girmesi, Cemal'i tekrar sahanın yıldızı haline getirdi. Tamer'in diktiği bütün toplan, karşı sahaya gülle gibi indiriyordu. Zaman zaman Tamer'le yer değiştiler. O da küt vuruyordu. Gerçi Tamer'in kütleri ya fileye takılıyor, ya dışarıya çıkıyordu. Lâkin bu oyun şekli, sayılar eşitlenene kadar sürüyordu. Sayılar dengelenir dengelenmez Cemal yerini alıyor ve böylece karşı takımla kedinin fareyle oynadığı gibi oynuyorlardı. İnsiyatif tamamen ellerine geçmişti. İkinci set Cemal'in istediği gibi bitti. Rakip takım onikide kalmıştı. Tamer onuncu sayıdan itibaren «Gelsin bak-

lavalar!.. Tatlı yiyelim, tatlı oynayalım. Oooh!.. Misk gibi baklava kokuları alıyorum.» gibi sloganlar atmaya başlamıştı. Müdür de beşinci sayıdan sonra, «Üf be terledim. Kaya maçtan sonra doğru hamama. Beleş yıkanmak da nefis olur.» gibi espriler savurdu.

Üçüncü sete Tamer iddialı girdi. «Beş sayı vermeyelim.»

diyordu. Bunlara hamam parası da yok.

—• O zaman servisleri benim atmam lâzım, dedi Cemal. — At, bitirelim şu işi.

—• Oyun olmaz bu sefer. Herşey servisten ibaret kalır. !—• Olsun, deneyelim. Bu iş nasıl olsa beş set üzerinden

yürür.

—! Peki, nasıl istersen.

Cemal servise geçti. Üstüste attığı yedi servis kurtarılamadığı için sayı oldu. Sekizinci fileye takıldı. Rakip takım bu arada bir sayı aldı. Fakat ikinci servisleri filede kaldı.

Cemal üstüste yedi servis daha attı. Durum ondörde bir idi. Herkes bu iş, burda biter derken, son servis saha dışına

uçtu.

Müdür'ün ve Kaya'nın yüzleri barut gibiydi. Tamer durmadan işletiyordu :

«Beş sayı alın, hamam parası benden!»

«Baklavadan vazgeçmem!»

«Bu sahada hiç oyuncu yok mu? Hepiniz ağaç mısınız?»

«Trene bakar gibi ne bakıyorsunuz ? Kurtarsanıza!»

«Davullar çift çift vurula, Şen ola, düğün şen ola!»

«Kız Kaya, ojelerin mi bozuluyor kuzum, topa vursana!» Bu sırada servis atması için önüne yuvarlanan topa Müdür, müthiş bir tekme savurdu. Top okul duvarına çarparak ! geri döndü. Ortalığı derin bir sessizlik kapladı. Hava alabildiğine gerginleşmişti. Cemal, bu maçı kazanmanın, çok şey kaybetmek olacağını seziyordu. En iyisi, bu işi burada bırakmaktı.

Tamer'i kazanmıştı, ama Müdür'ü kaybediyordu. Müdür'ü kaybetmektense maçı bırakmak daha iyi idi. Top getirilip servis atılırken Cemal:

— Ben bırakıyorum, dedi. Fena yoruldu. Onu Müdür ve Kaya takip etti. Maçı bıraktılar. Tamer keyfinden uçuyordu:

— Bebeler, dedeler, hele hele artist kızlar bu oyunu oynayamaz sporcu lazım sporcu!

— Hadi oradan armut herif, dedi Kaya.

— Artist kız, tırnaklarının ojesi bozuldu mu?

— Kes sesini Keltos, sen kelini kaşı. Oyun senin neyine!

— Artist kız!..

— Efendim, Keltos'um!..

— Bakayım ojelerine-!•

— Gel canım, şu aynanda bir makyaj tazeleyeyim. 1 Tamer'in yanma geldi, avucunun içiyle başına bir şaplak indirdi:

— Ayna ki ne ayna! Prenseslere lâyıık!

— Vurma be yavşak!.. Çok sulandın aaa!.. Kaya, hızını alamadı, bir şaplak daha indirdi:

—! Prenseslerin aynası!.. Makyaj tazeleyecek varsa, beri gelsin!.. Saç da taranabilir.

— Çek elini kız! Okulda makyaj yasak, haydi evine bakayım !

Sahadaki boşalan yerleri öğrenciler tamamladı. Oyun devam etti.

Ortaokullular Cemal'in etrafını sardılar. Hocalarını kutluyorlardı.

— Tek basma bir takıma bedelsin Hocam, dedi Faysal.

— Servisleriniz sahanın ortasında şimşek gibi çakıyor, dedi Küçük Mehmet.

— Ya kütler, hele de kütler-!!

— Hocam tek kelimeyle harikaydınız, dedi Gülbahar.

İ79

Cemal, onlarla ayak üstü bir süre sohbet etti. Hepsinin gözleri ışıltı ısıldı. Memnundular.

— Son servisi de atacaktınız ki, dedi Faysal. Maçı bitirmeliydiniz. O zaman sizi omuzlarımıza alıp

şöyle bir bahçe turu atardık.

— Müdür de bir güzel hepimizi pataklardı, dedi Küçük

Mehmet.

Bu espiye herkes güldü.

— Hocam, Kel Tamer sizi çağırıyor. Cemal, Faysal'm başını okşadı.

— Hocalarına adıyla hitap et, dedi"- Tamer pencereden, kendisini çağırıyordu.

Cemal, geliyorum, diyerek işaret verdi. Çocuklarla veda-laştı. Faysal arkasından «Hocaların aslanı!» diye bağırdı. Mehtap kat penceresindeydi. «Çirkin Melek, belki de bu okulu senin yüzünden terkedeceğim.» diye mırıldandı Cemal. Yürüdü.

«BABİL»

Dünyada beş dil ailesi vardır, arkadaşlar. İnsanlar gibi yeryüzündeki diller de akrabadır. Kelime çeşitleri, cümle kuruluşları, fiil çekimleri, ses ve yapıları bakımından benzerlikler arzederler. Başlıca dil aileleri şunlar :

- a) Ural-Altay dil ailesi
- b) Hint-Avrupa dil ailesi
- c) Ban tu dil ailesi
- d) Sami dil ailesi
- e) Çin-Tibet dil ailesi

Türkçe, Ural-Altay dil ailesindedir.

— Hoca Farsça hangi dil ailesine girer?

Barış, ayak ayak üstüne atmış, kalemi sigara gibi kula-

180

I

ğınm üstüne koymuş hem parmakları ile sıra üzerinde trampet çalıyor, hem soruyordu:

Cemal dümdüz bir sesle :

— Hint-Avrupa dil ailesine, dedi.

— Kürtçe?..

— Bilmiyorum.

—• Türkçeyi biliyorsun, ama dedi Mazlum.

— Tabi, ana dilim, ana dilimi de bilmeyeyim mi?

— Kürtçe de benim ana dilim.

— İyi. Onu da sen öğren.

— Ya kuş dili, diye bağırdı Özgür?

Cemal, sınıfın önündeki yerinden Özgür'e doğru hareket etti. Ağır adımlarla yürürken koşar adım düşünüyordu.

«Beyler, ders işletmeme ve hır çıkarma kararında görünüyordu. Oturuşları, tavırları, soruları-!! İdare yönlendirmiş olamazdı. Hele dünkü voleybol maçı ve çay sohbetinden sonra... Öyleyse sınıfı bulandıran bu kasırgayı körükleyen mihrak ne-resiydi?»

— Kuş dili, anlattığım dil ailelerine girmez.

— Neden?

— Çünkü, onu konuşanlar insan değil.

— Ben konuşuyorum!..

—• Bildiğim kadarıyla kuşlar hayvandır, hayvanların dilini de—

—• Hayvanlar konuşur, dedi Serdar.

Sınıfta herkes güldü. Cemal de gülümsedi. Özgür ise barut fıçısı gibiydi:

— Kes, sesini!.. Hayvan baban !..

— Ben demiyorum aslanım. Hoca söylüyor.

— Hoca, sen bana hayvan mı diyorsun? Ayağa kalkmış, nerdeyse kavga edecekti.

— Hayvanların dilini de, insanların konuştuğu dil aileleri içinde sınıflandırmak mümkün değil.

— Tereyağından kıl çeker gibi sıyrıldı, dedi Mazlum.

181

Özgür'e döndü:

— Bu herif seni, sulu yola götürüp susuz getirmezse namussuzum !

!—• Aksini iddia eden yok, dedi Özgür. Namussuzsun!

— Kes ulan, takarım haaa!..

— Bakarsın-•• Bakar Arapça şey demek.

— Arapça biliyor musunuz Hoca, dedi Serdar.

— Biraz.

— Bakar, ne demek?

— İnek anlamına gelir.

Serdar, Mazlum'a döndü : /

•— Möööö, deyiverdi. Sınıf kahkahaya boğuldu.

Mazlum arkadaşını iteleyip sıranın ortasına çıktı. Ser-dar'm üzerine yürüdü.

— Lâfını geri al ulan öküz!

— Almıyorum, inek! !— Öküzoğlu öküz!

!— İnekoğlu inek!

— Hayvan!..

— Mal!..

Cemal, «Her zamanki gibi. Bir âğız dalaşı, gelir geçer.» diye düşünürken yumruklar yavada uçmaya başladı. Hiç kimsenin aralamaya koştığı filan da yoktu. Kimi hâlâ gülüyor, kimisi de seyrediyordu.

Cemal koştı.

— Durun! Kavgayı bırakın, diye bağırdı.

Dinleyen yoktu. Sırtı kendisine dönük olan Mazlum'u belinden sıkıca kavradığı gibi süratle tahtaya doğru yürüdü ve kapının önüne kadar getirdi. Cemal, onu kucağına aldığı sırada, Serdar fırsatı ganimet bilerek burnuna iki müthiş yumruk indirmişti. Mazlum'un burnundan kan dökülüyordu. Cemal kapıyı açtı:

!— Git yüzünü, yıka, gel!

Unun peşi sıra Barış da dışarıya fırladı. - Cemal, hemen Serdar'm yerini değiştirdi. Kapının girişindeki ön sıraya oturttu. Böylece Mazlum'un bulunduğu sıranın en uzak noktasına düşmüş oluyordu.

Cemal, için için böyle bir kavgaya sevindi. Hele Mazlum'u tuttuğu sırada onun yumruk yemiş olmasına-•! Böylece sınıfın en dobra ve cesur öğrencisi, fesatçı guruptan kopacaktı. Hiç bir şey olmamış gibi ders anlatmaya devam etti.

«Diller yapı bakımından da üçe ayrılır :

- a) Eklemeli diller
- b) Çekimli diller
- c) Bükümlü diller Türkçe eklemeli bir dildir.»

— Peki Hocam, niçin bu kadar çok dil var, diye sordu Çiğdem. İlk insan herhalde bir kişi idi ve bir dil konuşuyordu.

Çiğdem yüzüne savrulan kumral saçlarını iki eliyle kulaklarının arkasına attı.

' — Bu sorunun cevabını bilmiyoruz, dedi Cemal. İlk insan Hz. Adem ve eşi Hz. Havva idi ve şüphe yok ki bir dil konuşuyorlardı. Bir dil, nasıl oldu da bu kadar çeşitlendi ? Bu çeşitlik tarihin hangi döneminde meydana geldi ? İlk dil hangisiydi ? İlim henüz bu soruların cevabını vermiş değil. Yalnızca bir efsane anlatılır:

!•

«Efsaneye göre, bugünkü Mezopotamya'da Babil devleti varmış. Oldukça zengin bir devlet. Hatta Babil'in asma bahçeleri dünyanın yedi harikasından biri kabul edilir. Halk lüks ve debdebe içinde yaşıyor, zenginliğin verdiği şımarıklıkla her türlü ahlâk ve dini kuralları çiğniyormuş. Allah'ın gönderdiği elçilere de kitaplara da kulak tıkamışlar. Bu da Allah'ın öfkesini çekmiş. Tevrat'ın ifadesine göre, bunlar tek kavimdi ve aynı dili konuşuyorlardı. İçine daldıkları günahları terkedeceğe de benzemiyorlardı. Bunun üzerine Allah onların dillerini ayırdı ve ademoğulları kentlerini kuramadılar. Oraya karışıklık manasında «Bâbil» dendi, diyor kutsal kitap.»

Bu sırada kapı homurdandı. Paldır küldür Mazlum ve Barış içeri girdiler. Mazlum'un sert saçları diken dikendi. Sağ gözü morarmıştı. İki de külhanbeyi havasmdaydılar. Serdar'ı yerinde göremeyince hindi gibi kabararak yürüdüler ve sıralarına oturdular.

Cemal, sınıfla birlikte sessizce külhanbeylerini seyretti. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Bıyıklarını ısırdı. Kendini zor tutuyordu. Dersin başından beri «ya sabır» çekmekten yorulmuştu. Bu, bir çeşit sinir harbiydi. Harbi kaybederse, sonu geldi demekti. Bunun için kendi kendine telkinler yapıyordu:

«Sinirlenme Cemal! Sen sakın adamsın. Sabırlısın. Kolay kolay kızmazsın. Kızmamaksın,

sinirlenmemelisin. Bu turedilerin oyununa gelmemelisin!.. Dayan aslanım!..»

Külhanbeyleri yerine oturduktan sonra hiç bir şey olmamış gibi devam etti.

«Birbirinin dilini anlamıyan insanoğlu o günden itibaren dünyanın dört bir yanına dağılmış ve gittiği yerlerde başka

diller...»

— İnanmıyorum bunlara dedi, Özgür.

Sıra arkadaşı Tolga da aynı sloganı tekrarladı.

— İnanmıyoruz!

— İnanmıyabilirsiniz. Çünkü bu bir efsane. Kur'an ayeti değil.

— Kur'an'a da inanmıyorum, dedi Özgür.

Hırçın ve öfkeliydi.

— Hepsi saçma, dedi Mazlum. Saçları kirpi tüyü gibi diken dikendi. «Ben de inanmıyorum!»

—• İnanmıyoruz diye diretti Barış.

Cemal alnını oğuşturdu, bıyıklarını ısırıldı. Pencereden dışarıya baktı. Ne yapmalı, diye düşündü. Cinleri beynine üşüş-müştü. İçinden bir ses, yürü üstlerine, hiç değilse birinin ağzını burnunu dağıt, ne olacaksa olsun, diyor, bir başka ses, ikna yolunu seç, külhanbeyi seviyesine inme, diyordu.

184

Sıraların arasına doğru yürüdü. Barış'm başucuna kadar geldi. Gözleri alev alevdi. Beyni kazan gibi kaynıyordu. Sinirleri geriliyordu.

!— Neye inanmıyorsun, aslanım?

Sesi sertti. Gök gürültüsü gibiydi. Yumruklan sıkılmıştı.

—• Anlattıklarına!

— Ne anlattım?

— Ne anlattıysan.-.

— Nesine inanmıyorsun?

— Hiçbir şeyine!

— Peki sen doğrusunu söyle. Benim anlattıklarım saçmay-sa, sen doğrusunu anlat!..

Özgür'e döndü :

— Ne anlattı len?..

— Tevrat masallarından bir masal.

— Tevrat masallarına inanmam ben. Biz sosyalistiz. Sosyalizme inanırız.

— Dinlerin doğmalarına inanmayız, biz, dedi Mazlum. Biz görmediğimiz şeye inanmayız.

Cemal, bulunduğu noktadan geri döndü. Tahtaya doğru yürüdü. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Maz-lum'a bakarak:

— Sosyalizmin ilk teorisyeni kim?

— Kari Marx.

— Hangi yıllarda ve nerede yaşamış, söyler misin? Mazlum, gözlerini kaçırdı. Tırapet çalar gibi parmaklarını sıraya vurdu. Belli ki böyle bir soruyu beklemiyordu.

—| Rusya'da. Şey yıllarında-•• Dirseğiyle Barış'a dürttü.

— Söylesene len, hangi yıllarda yaşamış?..

— Şey yıllarında oğlum-•• Biz ne bilelim len kelek, tarihçi miyiz?

Mazlum, başını dikerek :

— Biz tarihçi değiliz.

Cemal, bıyıklarını ısırdı. Başını önüne eğip düşündü.

— Marx hangi milletten, nasıl bir adam? Güvenilir biri mi?

— Rus olmalı-|• Hangi milletten len, diye tekrar Barış'a

sordu.

— Ne bileyim len ben? Tarihçi miyim?

Cemal, ikisinin de kof ve boş olduğunu görüyordu. Smifa baktı. Herkes heyecanla tartışmayı takip ediyorlardı.

— Marx bir Alman yahudisi. Sömürülmemek, enayi olmamak iddiasıyla ömür boyu aylak gezmiş,

hazır yemiş, çoluk çocuğuna bile bakmamış bir adama inanıyorsunuz. Allah'ın sözü Kur'an'a inanmıyorsunuz. Herkesin «emin insan» dediği, cmrii boyunca alın terinden başka birşey yememiş ve herkese dâima doğruyu söylemiş ve iyilik etmiş Hz. Muhammed'e (s.a.) inanmıyorsunuz. Bu sizin tercihiniz.

Pencereden dışarıya baktı. Sınıftaki homurtuları duymuyordu. Uzun bir süre dışarıya baktı. Aslında pencereden bir şey görüyor değildi. Dalmıştı. Sadece düşüncelerinin derinliğinde geziyordu. Neden sonra, ânî bir hareketle yürüdü ve hızla Maz-lum'un yanına geldi.

•— Gelelim senin inandıklarına, yâni gördüklerine, dedi. Sahi, sen bütün gördüklerine inanıyor musun? Her şeyi gördüğüne de inanıyor musun? Meselâ sesimi görüyor musun?

Mazlum, Barış'a baktı. Ne diyeceğini şaşırmişti. Görmüyorum, dese tongaya basacaktı. Çünkü ses vardı. Görüyorum, dese--- Ses neydi ve nerede idi? En iyisi işi lâfa boğmaktı.

— Bunun dersle ilgisi yok, derse geç!

— Çiçeğin kokusunu, demirin sertliğini, portakalın tadını, Barış'm Marx'a inanan aklını da görmüyorsun, sanırım. Bu kadar zavallı bir göze herşeyimizle bağlanmak doğru mu sizce?

Sınıfta derin bir sessizlik oldu. Herkes şaşırmişti. Demek ki göze inanmak, görmediğime inanmam demek, doğru değildi. İlk defa böyle bir şey duyuyorlardı. İşin içinden çıkmak kolay değildi. Barış, derse dön, diyecekti ki--

186

— Dış dünyayı beş duyu ile algılarız, dedi Çiğdem. Saçlarını arkaya savurarak CemaJ'e baktı.

— Güzel, dedi Cemal. Demek ki gözden başka görme organları da var. Yâni gözün görmediklerini gören şeyler var. Burnumuz kokuları, dilimiz tadlan, derimiz sığağı, soğuşu, sert, yumuşağı görür. Sesi de---

— Kulaklarımız görür, dedi Çiğdem. Elâ gözlerinde bilmenin verdiği sevinç kıvılcımları oynaşyordu.

— Güzel, dedi Cemal. Radarlar uçakları, mıknatıs demiri--.

— Fotoğraf makinesi de görür, diye ekledi Serdar.

— Evet, görme organları gözden ibaret değil demek ki. Mazlum'un saçları diken diken olmuştu. Gözlerinden kin

fişk iriyordu:

. — Yağcılar, diye homurdandı. Bir sürü dalkavuk, tasdik-leyin bakalım! Görüşürüz sonra!

Cemal, Mazlum'a doğru yürüdü. Kirpiye dönmüş kafaya baktı.

— Avucunda bir sürü mikrop var, onları görüyor musun? Dişlerini fırçalamamışsın, ağzın mikrop

dolu. Sabahtan beri sınıfa onları saçıyorsun? Mikroplan da mı görmüyorsun yoksa?

— O mikrobun gözleri, mikroplan göremez, dedi Serdar. Hele ben şişirdikten sonra. He he heee!..

Herkes bir parça gülümsedi. Mazlum iyice kudurdu :

— Bu sınıfta iki mikrop varsa, biri sensin! Cemal, ellerini havaya kaldırdı :

— Yoo, dedi. Hakaret etmek yok. Düşünüyoruz ve konuşuyoruz. Bu sefer kavga etmenize izin vermem.

— Derse dön, diye kükredi Mazlum.

— Öfkelenmek yenildiğini kabullenmek demektir. İnsanlar akılları ile çözemedikleri problemleri, pazularıyla çözeceklerini sanır ve kaba kuvvete başvururlar. Fakat kaba kuvvet işi daha da karmakarışık eder. Bu yüzden savaşlardan sonra tekrar masanın basma oturur, meseleleri akıl yoluyla çözmeye koyulurlar. Bizler tarih okuyan insanlarız. Lütfen akıllarımızı önceden kullanalım.

187

«Derse dön, çağrısına gelince, Edebiyat duygu ve düşüncelerimizi güzel ve sanatlı dille anlatma sanattır. Şu anda duygu ve düşüncelerimizi anlattığımız göre, döneceğimiz bir yer yok, demektir.

«Göze dönersek-. Sudaki bir çubuğu nasıl görürsünüz arkadaşlar ?»

— Kırık, dedi Ayşe. Gözlerini kırıştırdı, gülümseyerek.

— Güneş gibi yıldızları geceleyin nasıl görürüz? —! Minnacık, dedi Çiğdem.

— Yedi renkten oluşan güneş ışıklarını?.. —! Beyaz, dedi Serdar.

t | |

—• Yanıp sönmekte olan florasan lâmbası ışıklarını devamlı yanar sanırsınız. Resimlerden ibaret filmleri...

—! Hareket eder gibi görürüz, dedi Çiğdem.

—! Sözü uzatmaya gerek yok. Sadece gözünün gördüğüne inananlar, yanlış bir inanç sistemine sahip olurlar. O halde gözden başka görme araçları var. Çıplak gözle görülmeyen mikropları ve uzak yıldızları nasıl mikroskop ve teleskopla görüyorsak, yine çıplak gözle görülmeyen geçmişteki olayları, Ta-rih'in; Coğrafi devirleri, Coğrafya'nın gözüyle görebiliriz.

Arkadaşların bir türlü gözlerine görülmeyen ve BabiPi yerle bir eden Allah'ı da akıl gözüyle görmemiz lâzım. Sudaki çubuğun eğri olmadığını, Güneş ışığının beyaz değil, yedi renkten oluştuğunu, hareket eder görünen filmlerini cansız film negatifi olduğunu, minnacık yıldızların güneş büyüklüğünde gezegenler olduğunu söyleyen akıl gözü, bize Allah'ın varlığını da

söyler.

— Nasıl söyler diye sordu Serdar.

— Olayı basite indirirsek, bir iğne ustasız, bir harf yazarsız olamaz. Kalem nasıl insan beyni icad etmişse, her icadı planlayan, insan beynini de planlayan elbette vardır. Uçaklar havada pilotla uçarken, Dünya'nın, Güneş'in ve milyarlarca yıldızın fezada pilotsuz uçtuklarını akıl kabul etmez. Buna benzer binlerce örnek düşünülebilir. Her sanat eseri, bize bir sa-

188

natkârı tanıtır. Simetrik olan gözleriniz size Allah'ın geometri bildiğini haykırır.

Dünyanın ekseninin 23,5 derece eğik oluşu bize dört mevsimin hesabını yapan bir mühendisin varlığını haber verir.

Kemik iliğinden canlı hücre yapıldığını anlatan Biyoloji bize, Allah'ın en büyük Kimya âlimi olduğunu söyler.

Fotoğraf makinası yapan insan, gözü yaratana hayran olmazsa, budaladır.

Koltuk değneği ile insanı takur-tukur yürütebilen doktor, maratonlarda atletleri koşturan ayakları yaratana secde etmek mecburiyetindedir.

Elektriği icad ederek geceleri aydınlatan insan beyni, gündüzleri Güneş'le aydınlatana nasıl hayranlık duymayabilir?

1500 derece sıcaklıkta amonyak elde edebilen kimyacı, vücudumuzda 37 derecelik bir sıcaklıkta amonyak üretildiğini görünce, vücut laboratuvarının sahibini nasıl merak etmez?

Cansız robotlar yapan teknik, canlı insanı yaratana görmezlikten gelebilir mi?

Atom ve hidrojen bombalarını icad ederek güç elde ettiği için övünen insan, hergün Güneş'te binlerce hidrojen atomu patlatan Allah'ın gücünü görmezse, kör değil midir?

Barajlar yapmakla övünenler, okyanusların büyüklüğü karşısında küçük dillerini yutmalıdırlar.

Diş hekimliği fakültesi kurup takur-tukur plâstik dişleri insanların ağızına dolduranlar, ağızlardaki canlı dişleri yaratana niçin ve nasıl görmezlikten gelebiliyorlar?

«Fezaya gitmekle övünen insan, kendisi o fezalara gitmeden evvel, o muhteşem yıldızları yaratana niçin merak etmez? insanoğlu saatte 29 bin kilometre hızla gidebilen füzeleri fezaya fırlatabiliyor. Bu büyük başarı, saniyede 300 bin kilometre hızla dünyamıza ışık gönderen Allah'ın sanatı karşısında ne kadar zavallı değil mi? Biz küçük füzeyi 29 bin kilometre uçururken, Dünyayı saatte 107, 219 bin kilometre hızla uçurana nasıl hayranlık duymayız ve «yok» deriz.

189

Havada sadece uçaklar ve füzeler uçurabilen insan, sinek kadar küçük, Güneş kadar büyük uçak yapamayacağını düşünmek ve fezada 200 milyar yıldız uçurana secde etmek zorunda değil mi?

«Gözünü fezaya diken insan, yerde tavuğu geçemediğini ve yumurta yapamadığını niçin itiraf etmiyor?

«Şeker pancarından şeker elde ettiği için övünenler; ottan, samandan et ve süt imal eden ineğin sanatı karşısında parende atmak mecburiyetinde değiller mi?

«Reçel yapanlar, ondan daha kaliteli balı yapan, zehirli arının Yaratıcı 'sini inkâra kalkışlırlarsa gülünç olmazlar mı ?

«Her yaz yüzerken yüzlerce insan denizde boğulurken, yumurtasından çıktığı gün soluğu suda alan ördek yavrusuna yüzmeyi kim öğretti, sorusuna cevap bulmak zorundadır.

«Yoksa ineklerin Kaliforniya, arıların Moskova, ördek yavrularının Sorbon, tavuğun Cambridge üniversitelerinde eğitim gördüğünü mü iddia edecekler?

«Allah'ı göremedikleri için inanmayanlara sadece kâinatın boyutu hakkında bilgi vermekle yetineceğim. Uzay Pilotu John Gleen'in verdiği bilgilere göre, tesbit edilebilen fezanın hududu en az iki milyar ışık yılı. Yâni bir insan, ışık hızıyla gök yüzünün bir ucundan öteki ucuna gitmeye kalkışsa iki milyar senede ulaşabilecek. Üstelik gökyüzü sabit değil; ilim de Kur'an da hergün yeni güneş sistemleri yaratıldığını söylüyor. 70-80 senelik bir ömre sahip olan insan, iki milyar ışık yılı bir mesafede fezaı yaratan Allah'ı göremiyorum, diyerek inkâra kalkışsa, ne kadar zavallı duruma düşer, değil mi ?»

Cemal milyonlara hitap eden bir konferansçı gibi coşmuştu. Ağzından hikmetler dökülüyor, vecizeler süzülüyordu. Gözlerinde alev yalımı kıvılcımlar. •• Baktığı yeri yakıyordu. Tek tek gözlerin içine bakıyor., her yürekte zengin ilhamlar uyandırmayı biliyordu.

Külkanbeyler şaşırmışlardı. Bu gök gürültüsünü andıran konuşma, hepsini sindirmişti. Şimşek gibi beyinlerinde çakan

190

cümleler, dimağlarını kamaştırdı. Bu nutuktaki derinlik ve zekâ keskinliğine karşı koymaları imkânsızdı. İlimse ilim, ede-biyatsa edebiyat-!• Cemal'de, düşünmeden ve sadece sloganlarla konuşanların sığılı yoktu. Yıllarca derinlemesine etütler yaptığı bir sahada konferans veren insanın rahatlığı içindeydi. Örnekleri öylesine kolay buluyor ve peşpeşe sıralıyordu ki hadise gözlerinin önünde olmasa, insan ezberlenmiş bir yazının okunduğunu sanabilirdi. Üstelik bir şiir okur gibi duygulu ve etkili konuşuyordu.

Mazlum birkaç defa itiraza niyetlendi ise de cesamet edemedi. Cemal coşkun bir çağlayan gibiydi. Mazlum, bu çağlayanın önünde sürüklenerek boğulmaktan korktu. Sonra kendi fikirleri bu gök gürültüsü karşısında ancak sinek ve vızıltısından ibaretti.

Ayrıca bu yangına atılan iki kova suyun, alevlerin iştahını kabartacağını görüyordu. En iyisi ses çıkarmamaktı. Ama bu müthiş ışık gözlerini kamaştırıyor, sıcaklığı onu terletiyordu. İtiraz etse, edemiyor; kabullenmeyi ise hiç mi hiç istemiyordu. Bugüne kadar din ve Tanrı kavramlarının böylesine savunulduğunu hiç görmemişti. «Görmediğime inanmam.» dediği zaman, kimsenin

ağzını bıçak açmazdı.

Halbuki herifçioğlu, sesimi görüyor musun, sorusuyla bıçakları kesmez hale getirmişti. Bilmem kaç türlü göz icat etmişti. Tann'ı da akıl gözüyle görmek lâzımdı. İki milyar ışık yılı ötesini göremeyen nasıl Tann'ı görebilir diyordu? Böylesi şeyleri ilk defa duyuyorlardı. Tam bir bozguna uğramışlardı.

Barış'a dirseğıyle dokundu. Sabote et, der gibi baktı. Arkadaşı omuz silkti.

Özgür, ne halt edeceğıiz dercesine kendisine bakıyordu. Ser-dar'la aralarındaki köprüler tamamen yıkılmıştı. Sıkıntıdan patlayacaktı, oturduğu yerde oturamıyordu. Sıkıntı basmış, ter içinde kalmıştı.

191

Cemal, zil çalana kadar insanın kanını coşturan bir tempoyla konuştu. Zil çaldıktan sonra da; «Allah, ahiret, Kur'an ve İslâmiyetle ilgili şüphesi olan ve bu konuları tartışmak isteyene her zaman kapım açık. Akıl ve ilmin hakemliğinde her konuyu tartışabiliriz. İslâm'ın akla ve ilme tasdik ettirmediğı bir meselesi yoktur. Bana böyle bir konuda konuşma fırsatı veren ve ayrıca beni sabırla dinleyen arkadaşlara çok teşekkür ederim.» diyerek sınıftan çıktı.

. «YEPYENİ BİR DÜNYA»

Cuma namazından sonra Cemal, Çetin Beyle karşılaştı. Sevincinden uçacak gibi oldu. Demek Çetin Bey namaz kılıyordu. Demek okulda «Selâmün aleyküm.» diyebileceğı bir adam vardı. Yüzüne gülecek, derdini anlayacak, sevincini paylaşacak-•! İçi içine sığmaz oldu. Bir hafta boyunca nasıl olmuş da bunu anlayamamıştı. Gerçi bütün hafta oldukça yoğun, heyecanlı ve tehlikeli geçmişti. Kasırğa misali, çğılık çğılığa akıp gitmişti. Öğretmenler odasına birkaç defa uğramıştı. Müdür ve muavin odaları, büro ve bahçe, bütün teneffüslerini doldurmuştu.

Öz kardeşinin boynuna sarılır gibi Çetin Beyin üzerine atıldı. Kucaklaştılar.

— Allah kabul etsin Çetin Bey. Demek siz de camiyle dosttunuz.

— Allah kabul etsin Cemalciğim! O da ne demek? Camiden başka dostumuz mu var?

Gülümseyen bir çehre, enli bir yüz. Nurlu bir alın. Geniş kanatlı iri bir Karadenizli burnu. Enli bir gene ve kar kesilmiş saçlar, hafif dudaktan aşağıya sarkmış ince bıyıklar...

— Sizi burada görmekle ne çok sevindim, bilemezsiniz.

192

— Ben de. Hafta içinde doğru dürüst tanışamadık. Ele avuca sığmıyorsun ki birader. Bir bakıyorum futbol oymuyorsun, bir bakıyorum resim çektiriyorsun, sonra muavin odaları, müdür, sekreterler--

— Sığmıyor muyum, diyerek gülümsedi Cemal. Gözlerini, Çetin Beyin gülen gözlerinden ayırmadan ona baktı. Bu tatlı mavi gözlerin içinde âdeta bir müjdenin parladığını görüyordu. İri gövdesi, geniş omuzları ve levent endamıyla Çetin Bey güvenilecek bir dost manzarası sergiliyordu. Gülen gözlerinde zekâ pırıltıları oynaşıyordu.

Çetin Bey, Cemal'in koluna girdi. Kırk yıllık dost gibi yürüyorlar, hatta dertleşiyorlardı.

İnsan her zaman az bulunan şeylere kıymet verirdi. Cemal için Çetin Bey, bu ortamda sahip olamayacağı bir hazine idi. Yepyeni bir dünya keşfediyordu.

Kasabanın ortasındaki yol kavşağına geldikleri zaman Çetin Bey:

— Gel, seni bizim karargâha götürüyüm, dedi.

— Karargâhınız da mı var? Desene bir hafta boyunca, şu boşuna yalnızlık cehenneminde yanmışım.

Çetin Bey gevrek ve şen bir sesle:

—! Ele avuca sığmıyorsun derken onu anlatmak istiyorum ya, diyerek güldü. Sürgünde bir hükümet kurduk.

— Hükümet ha!

Cemal de gülümsedi. Yepyeni bir dünya doğmuş gibiydi. Karargâh ve hükümet. Demek Çetin Bey yalnız değildi. Hükümet teşkil edecek kadar arkadaşı vardı. Cemal, okyanusda yalnız değildi. Batarsa SOS işareti verecek ve kurtarmaya koşacak dostlar vardı.

Karargâh, kavşağı çok yakın, caddeye bakan bir bakkal dükkânı idi. Dikdörgen biçimindeki bu küçük dükkânda tam bir kasaba havası esiyordu. Cemekândaki kâğıtlı şekerlerden, yerdeki çuvalara doldurulmuş patates, pirinç ve mercimeğe kadar-. ! Vatandaşın evinde ihtiyaç duyabileceği herşey az çok

Kader Kapımı Çaldı -F.: 13

193

vardı. Hatta sadece köylülerin satın alabileceği, petrol lâmbası, fener fitili, elektrikli elfeneri bile.

Çetin Bey yüksek sesle selâm verdi:

—• Selâmün aleyküm Hikmetçiğim!

— Aleyküm selâm Çetin Abi. Hoş geldin. Şöyle buyurun.

İki ufak tabure, zaman zaman üzerine oturulduğu anlaşılan yassılmış iki-üç çuval, tahtadan yapılmış ekmeğe, nohut, buğday gibi şeyler koymağa yarayan bölmeler. Bu dükkân günün belli saatlerinde cemaatlaşıyor ve heyecanlı sohbetlere şahit oluyordu.

— Seni, Cemalciğimle tanıştırayım. Edebiyat öğretmeni.

— Memnun oldum. Hoş geldiniz.

Yumuşak saçlı, yeşil gözlü, sivri çeneli, bıyıklan dudaktan çeneye kadar sarkmış yakışıklı bir delikanlı. Gülümseyerek Cemal'e baktı. Çetin Bey :

— Hikmetçiğim Sivas Eğitim Enstitüsünde okur. Dükkânı da idare eder.

— Peder gelmediği zamanlar.

*

— Okul açık değil mi, diye sordu Cemal.

Hikmet gülümsedi. Bu, öfkeyi haber veren bir gülümseme idi.

—! Okul, Leningrad Enstitüsüne dönüştü, onun için gidemiyoruz. İki senedir dükkânda Hayat Enstitüsünü tamamlamaya çalışıyoruz. Karga suratlı herif, ak güvercinler uçurarak geldi, kısa zamanda güvercinlerin leş kargasına döndü ve gözümüzü oydu. Dev-Yol, Dev-Sol'dan referansı olmayanı okula almıyorlar.

—• İki senedir bir referans uyduramadım mı Hikmetçiğim,. dedi Çetin Bey. Mavi gözleri daima gülümsüyor, bir yandan, da elindeki küçük teşbihi evirip çeviriyordu. —!|| Var abî referans-!•

— Yine de gidemiyorsun ?

— Okulun kapısından içeri adım atar atmaz vurulmamıza

dâir bir referans bu.

194

Çetin Bey, elini dizine vurdu. Şen bir kahkaha attı Bu, onun tipik hareketlerinden biriydi. En kötü şartlarda bile gülmesini bilirdi.

— Hârika!.. Böyle bir referans şeklini ilk defa duyuyorum. Sen ne yamanmışsın sahi!..

Felâketler zamanla nasır bağıyor, ateşi külleniyor ve yara içte kalıyordu. Bu tür felâketler üstüne gülerek konuşabiliyordu.

Hikmet de Çetin Bey de kabuk bağlamış bir yara üzerine konuşuyor ve gülüyorlardı. Fakat Hikmet'in yeşil gözleri bulanmıştı. Alnının kırışıklarından nasır tutmuş acıların içten içe sızladığı seziliyordu.

Cemal, dal gibi taze bir genç olan Hikmet'in alnında oluşmuş derin kırışıklıklara daldı. Karaoğlan'ın ak günleri, nice gencin bahtını karartmıştı. İktidar hırısı, politikacıları ne kadar körleştiriyordu. Koltukta kalmak sevdasıyla, kanayan yarayı, açmış kırmızı bir gül, ağlayan gözü, bir dağ başı pınarı, feryadı sevinç çığı, çoğu az, karayı ak görme hastalıklarına yakalanıyorlardı. Daha da fenası, bu hastalıkları meziyet sanıp başarılı bir iktidar olduklarını, televizyon ekranlarında, ağızları köpüre köpüre anlatıyorlardı.

Hergün beş-on kişi ölürken anarşinin kökünün kazınacağını, bu eylemlerin son çırpınışlar

olduğunu, kardeş kavgasına son vermek üzere olduklarını söyleyebiliyorlardı.

Tiryakiliğin çeşitleri vardı. Sigara, içki, futbol, piyango, kumar, toto, okuma, seyahat gibi. Politika bunlardan hiçbirine benzemiyordu. Cemal, doktorun bir çift sözünüle sigarayı, içkiyi ' bırakan tiryakileri görmüştü. Nihayet bir yaştan sonra futbol cu top peşinde koşmaya paydos diyordu. Öbür tiryakilikler de ömrün belli mevsimlerinden sonra terkedebiliyordu. Ama iktidar hırsı, mevki ve makam sevgisi, bir ömür insanın yakasını bırakmıyordu. Politik hırs, her bayalığı, politikacının gözünde normalleştiriyordu.

195

Hele amaca ulaşmak için her yolu meşru gören Makyave-list politikacılar çikalı, dürüst insanlar politikadan öğrenmeye

başlamıştı.

Cemal, sessiz düşünmeyi bir yana bırakarak :

— Bu politikacılar milletin canına okuyacak, dedi. Yalan söylemeye de utanmıyorlar. Yüzleri manda kösesi gibi, hiç mi hiç kızarmıyor. Enflasyon düşecek diyorlar, yükseliyor. Anarşi önlenecek diyorlar, tırmanıyor. İnsanca, hakça bir düzen getireceğiz diyorlar, insanların onurları ve hakları daha çok çiğneniyor. Hükümet dimdik ayakta, bir çivi bile sökemezler diyorlar, ertesi gün hükümetten veya partiden birileri istifa ediyor.

— Hepsi üç kâğıtçı, düzenbaz, hepsi madrabaz dedi Hikmet. Öyle olmayanlar azm azı. Varlıkları ile yoklukları belli

değil.

Çetin Bey, elini dizine vurdu. Şen bir kahkaha daha savurarak :

— Cemalciğim bunlar mesleklerinin icabını yapıyorlar. Yunanca politika çok yüzlülük demek. Politikacı, çok yüzlü adam. Dürüst adam, tek yüzlü ve özü sözü bir olur. O zaman da bu mesleği yapamaz. Mehmet Akif Büyük Millet Meclisin-' de, 1. devre milletvekiliydi, bilirsin. İstiklâl Savaşı kazanıldıktan sonra ayrıldı.

— Liste dışında bırakıldı.

— O da doğru. Akif şöyle der : «Şudur, hayatta en beğendiğim meslek :

Sözüm odun olsun, doğru olsun tek.» Mithat Cemal Kun-tay, onun ömrünün sonuna doğru iki yüzlü adamları sevmeye başladığını söylüyor.

— Allah Allah! Tuhaf!

— Mithat Cemal'in açıklaması ilginç. «İnsanlar o kadar çok yüzlü olmuşlardı ki iki yüzlüler dürüst kabul ediliyordu.» Artık Akif gibi insanlar yetiştiremeyeceğimize göre---

— Hârîka bir yorum, dedi Cemal. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Tekrar taktı. «Benzeri bir anekdot da Yahya Kemal için anlatılır, diye devam etti. Yahya Kemal, uzun bir zaman Meclis'te bulunmuş. Onca politik tecrübeden sonra birgün şöyle demiş:

«Politikada hakikat, dâima geç söylenir.» Yeni milletvekillerinden birine, geçenlerde bu cümleyi aktarmışlar. Ne dese beğenirsiniz? «Ppolitikada hakikat hiçbir zaman söylenmez. Yahya Kemal politikayı hiç anlayamamış.»

Hikmet, çenesine doğru sarkmış bıyığını, sağ eliyle yukarı doğru büktü.

— Medenileşiyoruz abi, dedi. Dosdoğru adamları teneke gibi eğip bükmeye medenileşmek diyoruz. Cemil Meriç'ten okumuştum. Fourier isimli bir Batılı, medenî insanı tarif ediyordu. Ama son derece ilginç ve harika bir tarif.

— Cemil Meriç, yaman adam, dedi Cemal. Anlat hele, ne diyor ?

Hikmet bıyıklarının ucunu büktü, gülümsedi.

—• Beğeneceğinizden eminim. Harika bir tarif. Diyor ki:

«Medenî insan içtimaî bir ylandır. Nezaket ve terbiye icabı yalancı olmak zorunda. Medeniyette âdet boğazlaşmaktır, bir nas uğruna boğazlaşmak. Hem de mânâsını ve ne işe yaradığını anlamadan. Delil mi istersiniz? İnsan hakları ve hürriyetleri için yapılan katliamlar ortada. Medeniyet üç kâğıtçılara saraylar yaptırır, dahilere kümes.»

Nasıl, hârîka değil mi?

Cemal'den önce Çetin Bey, gevrek sesiyle :

— Nefis! Hikmetçiğim, sende ne cevherler varmış da bizden saklamışsın!

—• Gerçekten dört dörtlük, dedi Cemal. Eksiksiz bir tarif. Barış-ıçin savaşıları, ak güvercin uçurup kargalara milletin gözünü oyduranları, üç kâğıtçı Ceyarlar üreten medeniyeti bundan güzel tarif etmek zor. Tek kelimeyle enfes!

Hikmet keyiflenmişti:— Kıyak adam bu Cemil Meriç! Dobra dobra yazıyor.

Sohbet politikadan okula, hükümetten Akif'e, karaborsadan tüp, çay, şeker ve yağ yokluğuna, anarşiden dinsizliğin revacına kadar bir sarkaç gibi gidip geldi. Rahatlamıştı Cemal.

Anlattığını dinleyen, konuştuğunu anlayan, sözü sözüne, özü özüne uyan insanlar bulmak, onu tarif edilemeyecek kadar

sevindirmişti.

Okul raporu da oldukça sevindirici idi:

«Öğretmenler odasında gördüğü at nalı bıyıklı Mehmet Bey ve masanın daima başucunda oturan Osman Bey, Çetin Beyle aynı evde kalıyorlardı. Sağlara arkadaşlıklar. Son sınıfları CemaPe devreden Ülkü Hanım inanç bakımından sağladı. Nişanlısı Gazi Bey orta yerde bir şarkıcı idi. Yâni zararsız. Salonda ve öğretmenler odasında daima volta atan ve hiç oturmayan Sarı Fuat ile Kara Abdurrahman stajyer idiler. Stajyerliklerinin kalkabilmesi için idareden yana gözükmüyorlardı, ama aslında milliyetçi ve müslüman çocuklardı. Kocasını maden mühendisi olan sarışın hanım, sağ duyulu bir kadıncağızdı. Cemal'i bir haftadır kısıp alan Müdür, Tamer ve Kaya ise Aydınlikçı olarak tanınıyorlardı. Mehtap alevî idi, ama vicdanlı, hanım hanımcık bir kızcağızdı.»

Mehtap'la ilgili yorum, Cemal'i yerinden oynattı:

— Ne diyorsun Çetin Bey, o kız alevî mi?

— Evet.

— İnanamıyorum. Nasıl olur, neden Müdürün kurduğu fesat tuzaklarını bana haber veriyor?

— Alevî olmak, kötü insan olmak mânâsına gelmez Ce-malciğim. Sünnî dediğimiz adamlar içinde ciğeri beş para etmez adamlar yok mu? Onlar içinde de fevkalade iyi insanlar var. Esasen bizim okulda olanların alevîlik ile bir ilgisi yok. Dinsiz, imansız yetiştirilmiş, sonra da kafaları kâfir bir ideolojinin sloganları ile kuşatılmış zavallılar, anarşistlik yapıyorlar. Bu zıppıktılar alevî değil. Düpedüz dinsiz Allah'sız hepsi. Sen alevîye kurban ol.

198

Cemal heyecanlandı. Çetin Beyden doğrusu, bu kadar objektif ve isabetli yorumlar beklemiyordu. Ayağa kalktı:

— Vallahi doğru, dedi. Ortaokulda şu mealde konuşmalar yapıyorum : «Alevî-sünnî kavgası yanlış. Hepimizin Allah'ı, peygamberi, kitabı, kıblesi, kâbesi, dini bir. Üstelik bayrağı, vatani, tarihi de aynı. Bizi birbirimize bağlayan bu kadar birlik bağları varken ne diye kavga ediyoruz? Sonra Hz. Ali'yi hepimiz seviyoruz. O da Peygamberimizi canından çok seviyor. Hepimiz onlar gibi olalım. Bizim dinimiz kardeşliği emreder, düşmanlığı değil.»

«Çocukların gözlerinin içi gülüyor. Çünkü onların fitratı henüz bozulmamış. İmanları çalınmamış. Lisede Allah kelimesi ağızından çıktı mı, heriflerin tüyleri diken diken oluyor.

—• Çok haklısın Cemalciğim, dedi Çetin Bey. Teşhiste de, tedavide de birleşiyoruz. İyi ki tanıştık. Hikmet gördün mü, Çarşı Camisine gitmekle ne iyi etmişim!

199

«BİZİ NE GERİ BIRAKTI?»

«Milliyeti nisyân ederek her işimizde Efkâr-t Freng'e tebâiyyet yeni çıktı.» «Din imiş miltete pâ-bend-i terakki, Evvel yoğidi, işbu rivayet yeni çıktı.»

Apansız yalnızlık hisleri ile dolup taşı Cemal. Otel odaları ne kadar tatsız-tuzsuz yerlerdi. Hele yalnızlıktan yana ne kadar acımasızdılar. Şayet birgün insanlar, yalnızlık kavramını unuturlarsa, gardiyan suratlı otel odaları, sessizliğin müthiş diliyle, onu yeniden öğretilirdi. Tenha değildiler. Ama herkes kalabalık içinde yalnızdı. Ortak noktalarınız yoksa, tanıdığınız insanlar arasında da yalnızdınız. Meselâ Cemal, otel sahibi ile tanıştıyordu. Eğer müşteri yoksa, bir santim kalınlığındaki cama sahip gözlüğünü takmış, gazetesini okuyordur. Ama Ce-mal'le okumaktan başka ortak noktası yok. Cemal, şimdi yatağında sırtüstü yatmak yerine onun yanına gitse, «nasılsın, iyi misin, ne var ne yok»tan sonra ona gazetenin pıtırakh tarla gibi sevimsiz bir Türkçe'yle yazılmış makalelerinden birini okuyacaktı. O olanaklı, olasılıklı, gereksinimli, devinimli kelimeleri Cemal, oldum olası sevmemişti. Hele Cumhuriyet'in imansız, kitapsız, sevgisiz yazarlarını-!• Bazan ne yazmışlar diye okuduğu olurdu, ama Kadir Beyin Tevrat'tan âyetler okur gibi okuyuşuna katılmak mümkün müydü? Onun için Kadir Beyin yanına gidemezdi. Hele yalnızlık duygularının kendisini kuşattığı bir zamanda, nadas edilmiş tarla gibi yazıları dinlemeye katlanamazdı.

200

Şu an Cemal, mantığı ile değil, gönlü ile olmak istiyordu. Bir şiir, bir mûsiki, bir ney sesi veya ilâhi dinlemeyi öylesine istiyordu ki--- Sözden çok sese, güfteden ziyade besteye hasretti.

Yalnızlık bütün heybetiyle yüreğine çöreklenmişti. Ruhu akrebin kısılcacmdaydı. Bunahtıyordu. Kahveye gitse--- Oyun bile arkadaşla oynanırdı. Keşke Çetin Beyin adresini almış ol-saydı--- Esra'dan hâlâ cevap gelmemiştir. Okuldaki «meydan savaşları» hafta boyunca Cemal'e yalnızlığını unutturmuştu. Bütün akşamlar ertesi günkü savaşa hazırlığın hayalleri ile geçmişti. Fakat gelen gün cumartesi idi. Savaş projeleri yerine sere serpe duygular; düzensiz ve âvâre hülyalar, hayallerini işgal etmişti. Avarelik, can sıkılmaktan başka bir işe yaramıyordu.

«Telefon!.. Telefon çalıyordu.»

Neden olmasmdı? Pekâlâ Esra'ya telefon edebilirdi. Hemen şimdi.

Yataktan doğruldu. Pabuçlarını ayağına geçirdi. Büroya yöneldi.

Kadir, gazetenin içine gömülmüş okuyordu. Ayakçı delikanlı üç-dört sandalyeye birden uzanmış yatıyor. Soba tandır gibi kızarmış. Oda alabildiğine sıcak.

Cemal'in geldiğini gören Kadir Bey, gazeteyi masaya bıraktı. Gözlüğünü çıkarıp buharını sildi. İri, çakır gözlerini kırpıştırarak Cemal'e baktı:

— Sana yeni bir arkadaş geldi. Öğretmen. Endüstri Meslek Lisesine tayin edilmiş. Senin odaya verecektim, lâkin bankacı çocuğun izinden dönmesine az kaldı.

—! Sen işini bilirsin.

Bu küçük iltifat Kadir Beyi keyiflendirdi:

— Okumuş adamın hali başka. Tepeden tırnağa nezaket. Yontulmamış adamlara iltifat ediyoruz, küfür anlıyolar, kü-fürü de iltifat.

— Sağol Kadir Bey. Aslında sen buraya sadece otel açmamışsın, Anadolu'nun bu kuş uçmaz, kervan göçmez köşesinde ilim ve kültür meşalesi tutuşturmuşsun. Bazıları bunu anlamı-

201

yorsa üzülme. Her okula giden mezun olmaz. Arka kapıdan çıkanlar daima bulunur. Biz onlara yine de öğrenci deriz.

— Ne güzel döktürdün Hoca!.. Ağzına sağlık. Oğlum, kalk, Hoca'ya ve bana iki çay söyle.

Ayakçı otelin alt katındaki kahveye çay söylemeye giderken Kadir Bey gazeteden bir pasaj okumaya başlamıştı bile.

BİZİMKİLER VE TÜRKLER

«Adam yakmıyordu : '—!

— Okullar açılıyor diye yeni bir kundura aldık çocuğa. Allah seni inandırсын üç günde açıldı. Az kalsın oğlanı dövecektim. «Baba dedi, ben ne yapayım, ayakkabıları elime alıp çıplak ayakla mı yürüyeyim?» Acıdım. Ayakkabıyı aldığım dükkâna gittim. Tezgâhtara başvurduğum. «Biz sattığımız malı geri almayız, kim bilir ne yaptınız da böyle oldu?» demesin mi?.. Az kalsın olay çıkaracaktım. Ondan sonra işin yoksa karakol, mahkeme, savcı-!• sürün dur. Yutkundum, içime attım. Bastırdım öfkemi. Eve geldim, bir sigara yaktım, bir bardak

da soğuk su içtim- ••

Öykü uzayacaktı, ama yan masadaki müşterilerden biri

şıppadak lâfa girdi:

—! Ben 19 yıl Almanya'da çalıştım. İsteddiğin dükkâna git,

gözü kapalı alışveriş et. Birisi:

— Alman'm malı sağlamdır.

Öteki:

— Bizimkilere güvenme!..

Bizbize olduk mu neler konuşuruz? Bizim esnaf müşteriye malın çürüğünü satar. Manava gittiğinde dikkatli olacaksın ki kaşla göz arasında armudun çürüğü kese kâğıdına dolmasın. Kasabın terazisi sanki doğru mu tartıyor? Lokantacının

202

eti, Sur dışında kesilmiş beygir etinden mi? Odun kömür alırken gözlerin radarlaşacak, yoksa kazığı yersin. Memur rüşvet almaz mı? Para her kapıyı açmaz mı? Bizimkiler böyledir işte--Milyonlar sayıp

araba alırsın, üçüncü gün kapının kolu elinde kalır. Cam sileceği su koyverir, benzin borusu çatlar. Neymiş? Yan sanayi imiş. Bizimkileri denetlemek çok zormuş. Bizimkiler vergi de kaçırmış. Bir işadamı bağıra bağıra konuşuyordu :

— Bu memlekette vergi kaçırmayan, devleti kazıklamayan zengin olamaz.

Geçenlerde delik deşik bir yoldan geçiyoruz. Araba dalgalı denizde inip kalkan sandala döndü. Yolculardan biri öfkeyle söylendi:

— Bu yol, daha geçen yıl yapılmadı mı?

Kadir Bey iyice coşmuştu. Çayların geldiğini bile görmezlikten geldi. Gazetesinin içine bir kat daha gömülerek devam etti. Cemal'in sessizce dinlemesi onu mest etmişti. Muzır bir şey, bu mutluluğunu bozacak diye ödü kopuyordu.

Cemal, çayını aldı, sessizce şekerini karıştırırken, «hep o terane. O kötü, bu kötü edebiyatı. Memleket battı, batıyor yaygarası-••» diye düşündü.

«... Bizim müteahhit çalar. Bizim kömürcüler kışda kıyamette yoksulun ciğerini söker. Bizim sporcular disiplinsiz, tembel, dağınaktır. Bizim polis karakolda adam döver. Bizim gazeteciler yalan yazar. Bizim sanatçı diye bellediğimiz hatunların hepsi kendisini satar. Bizim sendikacıların rengi sarıdır. Bizim ihracatçı kurtlu ve çürük mal satıp üstüne devletten teşvik alır.

Kendi kendimize, biz bize, baş başa kapalı kapılar arkasında konuşurken «bizimkilere» basarız kalayı-••»

Kadir Bey, gazetenin ve gözlük çerçevesinin üstünden hırsızlama bir bakış fırlattı. Cemal dinliyordu. Devam etti:

«Ama bizimkilerin yanı sıra bir de Türkler vardır ki sanki başka millettir.

— Türk memuru namusludur, rüşvet almaz.

203

— Türk sendikacısı bilinçli ve sorumludur.

— Türk basını gerçeği ve doğruyu yazar.

— Türk esnafı haram yemez.

— Türk işçisi çalışkandır.

—! Türk işadamı yurdunu çok sever, Türkiye'nin çıkarlarını özçıklarından üstte tutar.

— Türk sporcusu her yarışmada, her maçta arkasında Türk milletinin olduğunu bilir.

—! Türk doktoru parayı değil, hastasını düşünür.

— Türk müteahhidi dürüştür.

•i

| | |

Demek ki ayrı iki millet var :

Bizimkiler-..

Ve Türkler.

Bizimkiler, Türkleştiği zaman Türkiye'de her şeyin düzeleceği , anlaşılıyor.»

Kadir Bey, yazı kendisininmiş gibi bir gururla, sevinçten gözleri parlayarak ve gözlüğünün çerçevesi üstünden Cemal'e baktı. Mübalağalı bir sesle gümbür gümbür:

—• Nasıl Hoca? Hârika değil mi?

Epeydir sesli okumanın verdiği yorgunluk ve heyecanla ağzı köpürüyordu. Çadır gözleri iri iri açılmıştı.

Makalenin bitişi Cemal'i şaşırtmıştı. Gözlüğünün camını koluna silerken :

— Gerçekten hârika. İki tip iyi tesbit edilmiş. Birincisi çıkarıcı, bencil, ahlâksız ... İkincisi idealist. Yazar idealist insanların azaldığını, hatta kalmadığını, bunun aksine çıkarıcıların hava gibi dört bir yanımızı kuşattığını çok güzel tesbit etmiş.

Kadir Bey kaim ve şen-şakrak sesiyle :

— Değil mi?

— Sonuç beni şaşırttı. Düzen bozuk, bizi sosyalizm kurtarır, şeklinde bitmesini beklerken, idealist Türkler olabildiğimiz gün kurtulacağımız vurgulanmış.

— Güzel değil mi?

204

— Çok güzel de---

Kadir Beyin neşesi sönüverdi. De'si neydi? Kulak kesildi. Cemal, önemsiz birşeyden bahsedermiş gibi düz ibr sesle :

— Bence yazının ufacak bir eksiği var.

Kadir Beyin gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Gazetesi tenkit edilecek diye ödü kopuyordu.

— Bizimkiler ile Türklerin arasındaki farkın nereden kaynaklandığı göz ardı edilmiş. Yâni çıkarıcılar

ile idealisti birbirinden ayıran fark--- Bizimkiler niçin Türkleşmiyor? Türkler niçin Bizimkiler'e dönüşüyor? Bu sorunun cevabı yok.

Kadir Beyin neşesi uçup gitmişti. Bu kadar hârika bir yazı tenkit edilir miydi? Öf öf öf !•-• Gözlüğüne çıkardı. Anlamsız ve dalgın gözlerle Cemal'e baktı. Gazeteyi kenara iterek çaya sarıldı.

— Hoca sen değişik bir adamsın, pek tekin biri değilsin galiba, diye mırıldandı.

— Ne gibi?..

— Bu yazıyı tam dokuz adama okudum. Onuncusu sensin. Hiç kimse yazıda bir eksiklik bulmadı, aksine çok övdüler Yalnız sen-.. •••

— Bu bir düşünce yazısı. Doğrusu ben de beğendim. Prop-lem güzel anlatılmış. Çözüm de Türkleşmek şeklinde gösterilmiş. Bu da güzel. Ben bir de sağlamasını yapalım istedim. Denklem sonucunu körü körüne tekrarlamak yerine irdeledim. Düşünce, düşünceye kapı açar. Yazar, Türkleşmek yerine, niçin Bizimkiler'e dönüştüğümüzü açıklamamış. Ama bu sorunun cevabı mutlaka olmalı. Meselâ siz ne diyorsunuz? Niçin Avrupalılar iyi, çalışkan, dürüst de Bizimkiler dalavereci?

Kadir Bey gözlüğüne sapını dudakları arasına sokarak düşündü. Yanıbaşında yanan sobaya baktı. Gözlüğü ve gazeteyi bırakıp sobanın başına geçti. Birkaç kürek kömür attı.

Cemal, ilk defa Kadir Beye takılmıştı. Şimdiye kadar hiç aykırı bir fikir öne sürmemişti. Batılılardaki dürüstlük ve bizdeki yozlaşma ve çözülme üzerine söyleyeceği bir konferanslık

205

etüdü vardı. Fakat Kadir Bey konuyu kapatmışa benziyordu. Üstelememeliydi. Çünkü adamın neşesi kaçmıştı. Zaten diken üstünde duruyordu. Okul iğneli fiçı gibiydi. Bir de Kadir Beyle takışırsa-!• Hayat, kelimenin tam manâsıyla zehir olurdu. En iyisi başka bir dala konmaktı.

—• Kadir Bey, ben bir telefon açabilir miyim? İstanbul'la görüşmek istiyorum da-.-

— Tabi tabi---

Cemal postahaneyi aradı. Santrale telefon numarasını yazdırdı. Otelin numarasını verdi. Ahizeyi yerine koydu. Ayağa kalktı, gidecekti.

— Hoca---

— Buyurun Kadir Bey!

Sobaya iki kürek kömür daha salladı. Kapağını kapattı.

— Şu sacı görüyor musun?

Sobayı çevreleyen duvarda sac çakılı idi. Isıyı duvar yutmuyor, odaya yansıtıyordu.

— Güzel bir buluş.

— Değil mi ama?.. Sobadan çıkan ısı çinko saca çarpıyor, odaya geri dönüyor. Duvar olsa ısıyı yutar. Isı tasarrufu böyle sağlanır.

— Gerçekten güzel. İlk defa böyle bir şeyle karşılaştım.

— Değil mi ama?.. Bu otelin pencereleri de çift camlıdır. Ona da dikkat ettin mi ?

— O da güzel bir düşünce, çok iyi etmişsin.

Masanın başına geçti. Faltaşı gibi açılmış iri gözleriyle Cemal'i süzdü :

— Yâni bana değer veriyorsun, değil mi? Fikirlerime ve düşüncelerime yâni---

—• O da söz mü Kadir Bey? Sen kültürlü, okuyan ve düşünen bir insansın. Değer vermesem oturur da seninle sohbet

mi ederim?

Gözlüğü eline aldı. Cemal'e doğru uzatarak :

206

— Öyleyse bana inan. Sana yeminle söylüyorum, bizi din geri bıraktı. Bunu böyle bil!

«Tipik bir ateist,» diye düşündü Cemal. İnançsız. Geçmiş bilmez, kendini tanımaz. Batı'yı turist kadar tanır. Hatta o kadar da tanımaz. Hakikatlere dürbün yerine, at gözlüğü ile bakan gazetesi ne kadar ve ne şekilde anlatırsa, o kadar bilir. Batı'yı bari bütünüyle bilse--• Victor Hugo'nun, «Ben Doğu dünyasına daima bir şâir sevgisi duydum.» dediğini bilse. Koca Alman imparatoru Bismark'ın Peygamberimizle çağdaş olmadığı için üzüldüğünden haberi olsa-- Alman şâiri Goethe'nin müslüman olduğunu ve Hz. Muhammed'i (s.a.v.) öven şiirler döktürdüğünü bir öğrense-!• Batıya körü körüne hayrandır. Gözünde İslâmiyet öcüdür, Hristiyanlık cici.. Boudler'in inandığını, Dante'nin Kur'an'dan Cennet ve Cehennem'ine pasajlar aktardığını, hergün birkaç Batılı'nın niçin Müslüman olduğunu bir bilse- !•

Gözlüğünü koluna sildi. Alnını oğuşturdu.

Soba çıtırtıları, sandalyaya uzanmış ayakçının homurtuları, duvar saatinin tiktakları, odadaki sessizliğin düğümlerini çözme yarışındaydılar. Kir rengi duvarlar, çift camlı pencereler, iki yanağı ruj sürülmüş gibi bir allıkla yanan soba, kanaatleri tuğla gibi sertleşmiş bu yaşlı adama, Cemal'in ne diyeceğini merak ediyorlardı.

—! Fikirlerinizi paylaşmak isterdim. Söyledikleriniz aklın, ve ilmin tesbitlerine dayanıyorsa doğrudur. Din derken İslâmiyet'i mi Hristiyanhğı mı kastettiniz?

— Hoca, amma da ofsayta düştün ha! Türkiye'de kaç Hıristiyan var ki?---

—• İslâmiyet'in kaynağı Kur'an ve Hz. Muhammed'ia (s.a.v.) sözleri değil mi?

—! Öyle derler.

Kadir Bey son derece ihtiyatlı idi. Yaş tahtaya basmama-ya çalışır gibiydi.

20?

— Peki, dinin bizi geri bıraktığını söylerken Kur'an'ı ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hadislerini okudunuz mu? Yâni bir

araştırma yaptınız mı ?

Kadir Bey kulaklarına kadar kızardı. Gözlüğünü evirip çeviriyordu. İri falak burnu, kalın dudakları seğrimeğe başladı. Şakaklarından terler döküldü. Ne diyecekti? Okudum dese---Okumamıştı. Okumadım dese---

— Ben okumadım, ama okuyanların yazdıklarından böyle

l>ir gerçeği yakaladım.

Cemal, adamın zayıf tarafını bulmuştu. Acımasızca atağa

ialktı:

«i.

— Günümüzde aydın geçinenlerin dinle ilgili görüşleri sizinki gibidir. Koftur, içi boştur. Dini kaynaklarından araştırmazlar. Onun bunun dediklerine inanırlar. Bakınız ben Kur'an'ı "baştan sona okuyan bir insanım. Hâlâ da hergün birkaç sayfa •okumaya çalışırım. Kur'an ilme, çalışmaya, doğruluğa çağırır insanları. Hatta kim bunları yaparsa Cennet gibi bir ödül alacaktır, der. Yazıda anlatılan «Bizimkiler» gibi davrananların da Cehennemlikler olduğunu söyler. Yâni Kur'an, Türkler gibi •olana ödül, Bizimkiler gibi olana ceza getirmiştir.

Bu bir.

İkincisi-!•

Kadir Bey fena sıkışmıştı. Sirtından terler dökülmeye başladı. Üstündeki yeleği çıkarıp duvardaki çiviye astı. Yine san-dalyasına oturdu. Cemal makineli tüfek gibi konuşuyordu.

— İkincisine gelince-•! Size bir sorum var. Elinizi vicdanınıza koyun ve doğru cevap verin. Biz ne zamandan beri geri

kalmaya başladık?

Kadir Bey şaşırmişti. Bunu beklemiyordu.

— Şey, dedi--- Şey-- Ne bileyim yâni? İkiyüz, bilemedin

iiçyüz senedir.

— Güzel. Peki ne zamandan beri İslâmiyet'le tanıştınız? Kadir Bey dudaklarını ısırıldı. Bakışlarını tavana dikti, bir

süre düşündü. Gözlerini Cemal'den kaçırmak :

208

— Şey-- İyi bilemeyeceğini ama çok evvel.

— Ben söyleyeyim. Bin sene evvel. Onuncu yüzyılda ilk defa Karahanlılar İslâmiyet'i kabul etmiş, sonra da öteki Türk boylan arasında yayılmış. Türkler, müslüman olduktan sonra dünya çapında devletler kurmuşlar. Karahanlılar, Gazneliler, Eyyubiler, Selçuklular, Osmanlılar !- İslâmiyetten önce Türklerin kurduğu devletler kısa ömürlü olurken, müslüman olduktan sonra kurdukları devletler asırlarca yaşamış. Üstelik çağ açıp çağ kapayan devletler bunlar. Hem de insanlığa adalet, ilim, sanat, kültür alanında hizmetler etmişler. Dinden uzaklaşan insanlar, çarşaf gibi Osmanlı İmparatorluğunu mendil kadar bırakmışlar. Bundan utanmadıkları gibi, Avrupa'ya çöpçü gönderen bugünkü Türkler, Viyana'ya ordu gönderen atalarına çamur yağıdırıyorlar.

Bu İslâmiyet bizi neden iki, bilemedin üç asırdır geri bırakıyor da, onu kabul ettiğimiz tarihten itibaren dünyanın en büyük devletlerini kurmamızı engellemiyor? Bunu araştırdınız mı?

Kadir Bey, gözlüğünün sapını ağızına sokmuş, dalgın gözlerle bakıyordu. Gözlerini tavandan yere indirir indirmez Cemal devam etti.

— Sonra İslâmiyet Arapları da olumlu yönde etkilemiş. Çölde deve gütmekten, çapulculuktan başka birşey bilmeyen bedeviler, İslâmiyet sayesinde kısa sürede insanlaşmışlar. İlim, sanat ve insanlık alanında öylesine ilerlemişler ki dünyanın süper devletleri olan Sasani ve Bizans İmparatorluklarını geçmişler, onları yenmişler. Ortadoğu'da, Endülüs'te, yâni bugünkü İspanya'da asırlar süren devletler kurmuşlar. Sonra da dinle bağlarını gevşettikleri için geriye doğru saymaya başlamışlar. Yâni İslâmiyet, Arapları da ilerletmiş, geriletmemiş.

Dinin bizi geri bıraktığı iddiası çok gülünç, çok- ! Sonra, yeni Türkiye kurulumu 60 küsur sene oldu. Bu kadar sene içinde Almanya ve Japonya iki defa sıfırdan süper devlet olma noktasına gelmişler. Türkiye ise hâlâ geri kalmışlık yaf-

Kader Kapım Çaldı -F.: 14

209

tasını üstünde taşıyor. Halbuki Cumhuriyeti kuranlar, İslâmi-yetl'e olan bağlarını tamamen koparmışlar. Neden Türkiye üç kağıtçı, hırsız, düzenbaz, hileci, tenbel adamlarla doldu?

Mühendisimiz Amerika'da başarılı. Sporcumuz Alman takımlarında iyi. İşçimiz Avrupa'ya gidince süper. Aynı adamlar Türkiye'ye gelince rüşvetçi, sorumsuz, dalavereci, kaptıkaçtıcı oluyorsa, kabahat dinin mi ? Yoksa onları eğri - büğrü ve şahsiyetsiz yetiştiren eğitim anlayışının mı. Altmış yıldır okullardan ve vicdanlardan kovulmak istenen din değil mi? Neden İlerlemedik? Tanzimat dönemi devlet adamlarından Ziya Paşa bakınız ne diyor ?

<i,

«Din imiş devlete pâ-bendi terakki (ayak bağı), Evvel yok idi, bu rivayet (söylenti) yeni çıktı. Milliyetimizi nisyân ederek her işimizde, Efkâr-ı Freng (Batı'ya) tabaiyyet yeni çıktı.»

Yâni din bizi geri bıraktı teranesi o zamandan beri tekrarlanan bir tekerleme.

Dine gelince-••

Kadir Bey hayretle dinliyordu. Böyle şeyleri hiç kimseden duymuş değildi. Bu Hoca hakikaten çetin cevize benziyordu. Bununla başa çıkmak kolay olmayacaktı. Acaba nasıl itiraz etmeliydi?

— Dinimiz bakınız neler söylüyor :

«Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?» «Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz.»

«İlim, Çin'de de olsa gidip alınız.» «Çalışanlar Allah'ın sevgilisidir.» «İnsan için, sâdece çalıştığının karşılığı vardır.» «Düşmanınızın silahı ile silahlanınız.»

Bunlar Kur'an ve Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ait sözler. Böyle ilkelere sahip bir dini geri kalmaya sebep göstermek insafsızlıktır Kadir Bey, insafsızlık!..

210

İnsafsızlık kelimesi Kadir Beyin beynine bir dev şamarı gibi sakladı. Üstündeki gömlek terden sırlıklam olmuştu. Gözlüğünü bir çıkarıyor, bir takıyordu. Kısa beyaz saçlarını sık sık kaşıyor, ruhunu boğan girdaptan kurtulmanın bir yolunu arıyordu.

— Sizden bunu beklemezdim Kadir Bey! Önce araştırmalısınız, sonra hüküm vermeli ve yemin etmelisiniz. Başkalarının dedikleri üzerine yemin etmek sizin gibi düşünen bir insana yakışmaz!

Kadir Bey gözlüğünü masaya bıraktı. Ayağa kalktı. Ağzı köpük köpüktü. Gözleri yuvalarından fırlamışçasma dışarıydılar. Yumruğunu sıktı. Hırsıyla masaya indirdi. Yumruk, gözlüğe isabet etmişti. Param parça oldu. Ama Kadir Bey fena içerlemişti. Gözlüğün un ufak olmasına aldırmadan kükredi:

— Amma da ham yobazmışsın ha! Bu kadar saçmayı nasıl da ezberlemişsin? Kafanın içi, örümcek bağlamış! Aydm bir öğretmen nasıl böyle şeyler düşünebilir? Defol odamdan!---. Defool!--

Tam bu sırada telefon çaldı. Cemal, salondaki telefon kabinine koştu.

— Alooo!---

— Ben Cemal. Nasılsın güzelim?

— Bir haftadır okula gidiyorum. Seni çok özledim.

— Nerede miyim?

Cemal, ahize tıkrıtlarından Kadir'in bürodaki telefonla kendisini dinlediğini anladı.

— Cehennem'deyim, Cehennem'de!.. Kart mı kart, kâfir mi kâfir bir zebanisi var. Eline geçeni-•;

211

— Okula benziyor, benzemesine de--- Moskova'daki bir okula mı, yoksa Pekin'deki bir okula mı pek iyi anlayabilmiş değilmiş.

— Sağlığım iyi, çok şükür. Biliyorsun iyi kareteciyim. Askerdeyken şahane nişancıydım. Hayatımla oynanacak olanın canını ortaya koyması lâzım. Onun için endişe etme! Kolay yutulur lokma değilim.

— Kolay kolay faka basmam inşaallah 1 Gece uyumuyorum zaten. Her an elim tetikte. Gündüz bir arkadaşın evinde kestiriyorum.

— Askerde az uyumaya alışmıştım, biliyorsun.

— Beni merak etme. Kendine iyi bak. Neler yapıyorsun, bakayım ?

— Üzme canını. Ecel birdir, değişmez. Kısmetin ne ise, kaşığına o çıkar.

— Kadere iman eden, kederden emin olur. Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler. Öyle demiş İbrahim Hakkı Hazretleri.

— Bir öğretmeni mi vurdular ?!-• Allah rahmet eylesin. Ço-luğu, çocuğu?...

— Bu iş böyle. Ölen şehit oluyor, kurtuluyor da geride kalanlar çekiyor. Allah ecir ve sabır versin. Ne diyelim?

— Bir ortaokul sınıfım var, bal mı bal. Kübra'ya fıkralar, bilmeceler topluyorum. Mektupta yazarım.

212

— Lise'lilerin kimisi ile savaş halindeyiz, kimisiyle can -ciğer dost.

— Mektubu almadın mı?

— Haftaya tekrar ararım, inşaallah. Allah'a ısmarladık.

Cemal, abdest alıp odasına çekildi. Kapıyı kilitleyip yatağına oturdu. Korktuğu başına gelmişti. Artık otel de akrep yuvasından farksızdı. Eskiden yılanların dışarıdan içeri sızmasını bekliyordu, şimdi otelin içi mayın tarlasına dönmüştü.

Gerçi Kadjr'e telefonla iyi bir mesaj vermişti. Fakat olan Esra'ya olmuştu. Zavallı kız kimbilir nasıl üzölmüştü? Bu gece hiç mi hiç uyumamalıydı. Kart Zebani kendisi bir halt etmese bile pek âlâ dışarıdan iki ipsiz - sapsız zibidi bulabilirdi. Uyanık kalmak için birşeylerle meşgul olmalıydı.

İçi volkan gibi kaynıyordu. Budala herif, nasıl da sara-lanmış gibi «defol» çekmişti. Kart domuz!

Muşamba seccadesinin üzerinde yatsı namazını kıldı. Yatağının üzerinde, uzun zaman Kur'an okudu.

Ruhu biraz olsun serinlemişti. Bavuldan çıkarıp dolaba dizdiği kitaplara baktı. Şiir mi, roman mı, hikâye mi?.. Yoksa---Çile'yi çekip aldı.

Yastığını duvara yasladı. Tabancasını yanı başın koydu. Parkayı picamanm üstüne çekti. Yatağın içine oturdu. Okumaya başladı:

«Gaiplerden bir ses geldi, bu adam, Taşısın boşluğu ense kökünde! Ve birden bire tepemden uçtu dam, Gök devrildi, künde üstüne künde-••

Akrep nokta nokta ruhumu sokmuş, Mevsimden mevsime girdim böylece. Anladım ateşte, cimbızda yokmuş, Fikir çilesinden büyük işkence- ||

213

Uyku katillerin çile çeşmesi, Yorgan Allahsıza kadar sığmak. Teselli pınarı, sabır memesi, Size şerbet, bana kan dolu çanak !|•-

Son dörtlüğü büyük bir ızdırap duyarak ve yeniden yeniye okudu. Psikolojisine uyan mısraları yutarcasına tekrarlıyordu. Sayfalan çevirdikçe; şâirle özdeleştı. Şâirin bunalımları ve hafakanları Cemal'i büyölüyordu. Yine de Necip Fazıl ile arasında mühim bir fark vardı. Necip Fazıl kendisiyle, Cemal dışarıyla kavgalıydı. Fakat çile ve bunalım noktasında kesışiyorlardı.

Cemal, kirli ve gardiyan suratlı duvarlara bakarak düşünüyordu. «Uyku katillerin bile çeşmesi» mısraını belki yüz defa okumuştı, ama hiçbir zaman bu mısrayı bugünkü kadar anlamamıştı.

Elindeki kitabı birkaç sayfa birden çevirdi:

«Yeryüzünde yalnız benim serseri, Yeryüzünde yalnız ben derbederim.»

Beyti tekrar tekrar okudu. Kirli duvarlara, çift camlı pencerelere bakarak şâiri düşündü. Onu son defa Ankara'da konferans veririken görmüştü. Futbol sahası kadar geniş bir solon hıncahıç dolmuştu. Binlerce inşanı coşturuyordu. On binlere, yüzbinlere seslenen adam:

«Yeryüzünde yalnız benim serseri,

Yeryüzünde yalnız ben derbederim.» diyordu. Hayret etmemek imkânsızdı. Zirve ile uçurum kadar büyük bir tezat...

Sayfaları çevirdi:

«Vicdan azabına eş kayna kayna Sakarya; Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!»

214

Tam Cemal'i tarif eder gibiydi. Eksiği var, fazlası yoktu. Öz yurdunda garip ve yabancı idi. Odanın dışı düşman doluydu. Kart Kadir'den tut; karanlığa, ite, çakala kadar-!•

Konferansı hatırladı Cemal. Yobazın tarifini yapmıştı şâir.

«Yobaz; bir fikre, bir ideolojiye veya bir inanca körü körüne saplanandır. Sahip olduğu fikri ve ideolojiyi şüpheyle sorgulamayan, karşı fikirlerde onu tartışmaya ve karşılaştırmaya tahammül edemeyen ham yobazdır, kaba softadır. Devrim-bazların sandığı gibi, yüce dinimize samimiyetle inanan ve bağlanan temiz kalpli insanlar değil.»

Tamı tamına Kadir Beyi tarif etmiş gibiydi. «Araştırmalısınız Kadir Bey, sîzden bunu beklemezdim.» dediği zaman, kızıl görmüş boğa gibi nasıl da kükremişti herif:

«Katılmıyorum !•-! Defol odamdan!.. Defool!-»

Okumaya devam etti:

«İnsan üç-beş damla kan, ırmak üç - beş damla su---Bir hayata çattık ki hayata kurmuş pusu.»

Sanki Cemal'i anlatıyordu. Hayatına pusu kurulmuştu. Hem de insafsızca-••

«Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek, Siz hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?..»

Kapı kolu gıcırdadı. Belli ki biri açmak istiyordu. Kilitli olduğunu anlayınca kapıyı vurdu :

«Tak tak tak!..»

Cemal hemen tabancasını kaptı. Mermiyi namluya sürdü. Yüreği yerinden oynamıştı. «Geldiler,» diye mırıldandı. Yataktan sıçrayıp dolabın arkasına çömeldi. Bunlar, iki üç saniye içinde olup bitmişti. Bir yandan da kapıya nişan almaya devam ediyordu.

Kapı tekrar vuruldu. Kapı kolu yeniden aşağıya doğru basıldı.

215

— Kim o?

— Hoca, uyudun mu, açsana!.. ! ,

— Kimsin sen?

— Yılmaz Hoca. Sanat Okulu öğretmeni.

Cemal'in yay gibi gerilmiş sinirleri boşandı. Tabancayı parkanın cebine koydu. Kapıya doğru iki adım attı. Titriyordu. Eli ayağı buz kesmiş gibiydi. Kalbinin gümbürtüsünü duyuyordu. Kapıya doğru iki adım daha attı. Durdu :

— Yanında kimse var mı ?

— Bir arkadaşım var, buralı.

— Kim? J-

— Otelci?...

— Ayak işlerine bakan oğlan var, büroda uyuyor. Kadir

gitmiş.

— Yalan söyleyeni-!•

— Vallahi diyorum. Kadir'le atışmışsınız, duydum. Yemin

ederim ki gitmiş.

Cemal seri bir hareketle kapıyı açıp kendisini kenara attı. Sağ eli parkanın cebindeki tabancada idi.

Gerçekten iki kişi idiler. Telaşsız, dümdüz adımlarla yürüyüp boş yatağın üstüne oturdular. Cemal kapıyı kapatıp kilitledi. Hoşbeşten sonra:

— Atıştığımızı nereden duydun Allah'ını seversen ?

— Şurası avuç içi kadar bir yer. Yukarı mahallede yellen-sen, aşağı mahalleden kokusu duyulur.

Yılmaz Hocayla gelen ufak tefek delikanlı böyle diyordu. Sigarasını tüttürdü. Karayağız, zayıf, gelimsiz bir gençti Fakat siyah gözlerinde zekâ ve cesaret pırıltıları vardı.

— Lâf aramızda Hocam, yaman nutuk atmışsın Kadir'e. Cevap veremeyince saralı hayvanlara dönmüş, kızmış köpürmüş. Senden sonra aynen pırrr... Korkaktır zaten bunlar!... Tavşan

yürekli hepsi.

Sigarasından bir nefes daha çekti. Kırk yıllık arkadaşığı-

rmş gibi Cemal'e baktı. Gülümsedi:

216

— Ayakçı diyor ki len bıkmıştım şu anız herifin nutuklarından. Hiç kimse susturamıyordu. Ama Hoca bir haşladı ki görme. Çanına ot tıkadı valla. Sus pus kaldı. Sonunda da saralı danalar gibi

böğürdü, diyor he he heee!.. Ağzına sağlık Hoca!..

O kadar sakin ve neşeli anlatıyordu ki-- Bir hikayeci rahatlığı içindeydi.

— Bunları ne zaman duydunuz Allah aşkına?

— Sigarasından bir nefes daha çekti. Gülümseyerek : İstihbaratımız kuvvetlidir Hoca!..

Cemal'in hayretle düşünceye daldığını gören Yılmaz Hoca, elini dizine vurdu :

— İnanma sen bu palavracıya, dedi. İki saattir ayakçı ile çene çalıyorduk.

Geniş çehreli, enli yüzlü, kalın ve siyah saçlı, iri burunlu siyah ve büyük gözlüklü, siyah saçlı, sevimli bir adamdı. Bir an için Cemal, kul sıkışmayınca. Hızır yetişmezmiş, diye düşündü. Vücudunu saran ürpertiği unutmuştu. Az önce odaya hakim olan kâbuslardan eser kalmamıştı.

— Neden yok, dedi delikanlı. Ben Hoca'nın sınıflarda sosyalist denen itleri yerin dibine batırıp çıkardığını da biliyorum. Geçen gün Hoca öyle bir nutuk atmış ki birbirlerine girmişler. Birinin gözü, nah böyle şişmiş. Öyle değil mi Hocam?..

— İstihbaratın yamanmış, kim anlatıyor bunları sana? Delikanlı, mesele önemsizmiş gibi elini salladı :

— Ohooo! Bunlar yukarıki kahvede bile konuşulan şeyler. Basit. Benim istihbarat her yerden haber alır.

Yılmaz Beye döndü :

— Gördün mü, Hoca nasıl takdir etti.

— Hadi oradan! Övünmekten başka işin yok, dedi Yılmaz Bey. Hindi gibi şişersin de şişersin.

Elindeki anahtarlığı evirip çevirdi. Cemal'e döndü :

— Hoca bu oteller çekilmez. Bu saat olmuş, hâlâ yatmamışsın. Huzurun yok. Ben ev tutmaya karar verdim. Mümin,

217

sağ olsun iki odalı bir ev bulmuş. İstersen gel, beraber oturalım.

Cemal, cennet müjdelenmiş gibi sevindi.

— Hay Allah razı olsun! Sizi bu saatte buraya Allah gönderdi. Ne zaman tutuyorsun?

Yılmaz Beyin gözleri parladı. Geniş yüzünü tatlı bir gülümseme kapladı. Anahtarlarla oynamaya devam ederek :

— Yarın cumartesi. Çarşıdan divan, yatak, çarşaf, öte-beri alırsın. İstersen hemen yerleşiriz. Ev sahibi Almanyalı. Anahtar bir akrabasıymış.

— Olur, dedi Cemal. Yalnız-•! «i

— Ev çok güzel, bizim mahallede, rahat edersiniz Hoca, dedi Mümin.

— Bizim kararnamenin ne zaman geleceği belli değil- Gecikirse-•!

Mümin, izmariti yere atıp ayağı ile söndürdü.

— Adam Almanyalı. Acele etmez. Kaçıp gidecek haliniz yok ya. Bizim mahalle fıstık Hoca! Takımımız bile var. Akşamları maç yapıyoruz. Sonra komünist iti havlamaz bizim mahallede. Buralar onların kemik yaladıkları yerler.

— Hay Allah razı olsun, diye güreledi Cemal. Hızır mısınız mübarekler! Yarından tezi yok, taşınalım. Bu kart domuzun ahırından kurtulalım.

— Aslan Hoca, dedi Yılmaz Bey. İkimiz olursak hem kira yarıya iner, hem de çay filan pişirir, kahvaltı yaparız. İcabında hazır konserve falan pişiririz.

— Orası kolay. Yemeklerin hepsini ben pişiririm. Yeter ki bu ahırdan kurtulalım.

Okuldan, çarşıdan, havadan sudan epeyce konuşuldu Geç vakit misafirler Cemal'e veda ettiler.

* *

218

— Merhaba yoldaşlar, diye selamladı Kadir. Fakat selâmına kimse dönüp bakmadı bile. Karakoldaki herkes bilirdi ki bu adam, otelinde bir pislik olmazsa, dünyada karakola uğramazdı.

Zorla gülümsemeye çalışarak:

— Paralar benden, var mı benimle Yamuğ'un meyhanesine gelecek?

Büroda oturan üç memur da hayretle Kadir'e baktılar Her zaman yalvaran ve yaltaklanan, fakat kuruş yedirmemek için direnen adam, ne zaman değişmişti?

— Hangi dağda kurt öldü Katır Ağa?

— Kurt ölmedi, içimden geldi yahu!

— Biz seni biliriz, sen katırsın, sen! Mutlaka bir bit yeniği var bu işin içinde.

— Yok, vallahi yok!

Kadir hemen elini cebine attı. Sigara paketini çıkarttı. Kendisine katır diyenden başladı.

— Filtresiz içmem. Kendin kaçak gâvur sigaraları içersin, bize gelince filtresiz ha!..

Kadir yarım reveransla paketi cebine attı. Öteki cebinden, uzun Maltepe paketini çıkarttı.

— Yeter ki sen iste Sadettin Beyim!

— Beyin kadar başına taş düşsün, ver bakayım! Gene ne pislik var, anlat hele.

Kadir, kendisi de bir sigara yakarak, altına sandalye çekti.

— Nasılsınız yoldaşlar?.. Sizin işiniz de hayli zor. Oniki saat mesai, yirmi dört saat nöbet. Akşamdan nöbet gereği dışarı çıkmayacağınızı düşündüğüm için gelmedim. Demlenmenin de tam sırası değil mi?

Patavatsızca ve iri bir kahkaha savurdu. Ondan başka gülen yoktu. Kısa saçlarını eliyle arkaya doğru taradı. Sigarasından hırsla birkaç nefes çekti.

— Haydiyin bre, n'oldu size? Davranın birkaç kadeh atalım!

219

Ufak-tefek sarışın polis, ağzının içine dolan bıyıklarını çekiştirdi ;

—; Burada bir kemiği tavşan yakalayacak tazı yok. Başının çaresine bak arkadaş!

— Estağfirullah Beyim, o nasıl söz? Ben sırf size ziyafet-|•

— Bırak bu ağızları, biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz. Senin ne pinti, yavşak olduğunu bilmeyen mi var?

— Yahu amma büyüttünüz işi ha! Şunun şurasında bir kadeh atalım, dedik. Ben gidiyorum işte!

Ayağa kalktı, kapıya doğru üç adımı attı. Geri döndü. —• Felekten bir gün çalalım, dedik diye hepiniz azrail kesildiniz.

Sadettin, elindeki teşbihi evirip çevirmeye devam ederek :

— Şu ziyafeti, her zamanki gibi neden emniyet amirine veya kaymakama değil de bize çekiyorsun? Bizi ayartacaksın, bir olay çıkacak. Nöbet mahallini terkten başımız derde girecek.

Kadir, şen bir kahkaha savurdu :

— Amma da fiat artırdın ha!

— Sahi dedi Kerim, komsere niye çekmiyorsun bu ziyafeti?

Kadir yine güldü :

— O kadar etmez canım. Bir yabancı tavşan var, ürkütülecek o kadar.

Sadettin bıyık altı gülümsedi. Teşbihi başparmağıyla işaret parmağına takarak :

—! Yakayı ele verdin Katır Bey, dedi. Ürkütülecek tavşan var demek! Sen ne katıroğlu katırsın seen!.. Ne hinoğlu .hinsin!..

Sadettin'in karşısındaki masada oturan ve elindeki mika mektup açacağını durmaksızın evirip çeviren Yaşar ayağa kalktı. Kadir'in önüne kadar geldi. Eliyle çenesinden tutup bakışlarını gözlerine çiviledi.

220

— Bak Katır Ağa, sabahberi tilkiye tavuk ikram edeceğine, yeşil yonca veriyorsun. Sofu Sadettin, felekten gün çalmaktan ne anlar? Söyle geçmişinin ervahına Yasin okusun. Pazarlığı benle yapacaksın!

— Peki--- peki--- peki---

— Dur, daha sözüm bitmedi. Şimdiye kadar bizi basit ve ucuz yemlerle avlanacak balık gibi gördün.

Üç metrelik odada volta atarak ?

— İçinden gelerek davet ettiğin bu toya, Kerim'le geliriz, lâkin içtiğimize karışmayacaksın bir. Meze sınırlaması kabul. etmem iki. Canımın istediği kadar içerim üç---

Kadir'in önünde durdu. Ani bir hareketle tekrar çeneyi yakaladı:

— Tamam mı Katır?..

Kadir, bir doksan boyundaki Yaşar'ı dikkatle süzdü : «Bu kalasta iş var, diye düşündü. Ağız bozuk, ama bu mollaya iş gördüremeyeceğine göre--- Kerim'le bu kalası ayartmaktan başka çaresi yoktu. Şu Hoca deneri mendebura Kadir'in kim olduğunu bir göstermeliydi. «Yok kareteciymiş, askerde nişancıymış-•• Onun hayatıyla oynayacak olan, hayatını ortaya koymalıymış--» Kadir bu ayakları yutar mıydı hiç? Hey gidi toy tavşan hey!... Kadir sana Hanyayı Konya'yı öğretsin de gör, telefonla hava basmayı-••» Bu kalas da bugün okkayı kaçıyordu ya-. Ya herro, ya merro---»

— Yabancı olmaz, dedi. Hele viski falan dünyada olmaz. Rakı şarap-!•

— Cin, tonik, vermut-!• diye devam etti Kerim. Sadettin döner sandalyeyi arkaya itti. Ayaklarını masaya

uzattı. Teşbihle oynamaya devam ederek :

— Ulan kaz buldunuz, yoluyorsunuz. Adama hem eşeğe biner gibi biniyorsunuz, hem de ayaklarınızı sallıyorsunuz; insaf bre!..

Kadir, heyecanla ayağa kalktı. Sadettin'in karşısına kadar geldi. Birden bire gözleri duvardaki Atatürk portresine

221

gitti. Sonra duvardaki Mehmetçik resimli İstiklâl Marşı levhası dikkatini çekti. Kapının ardında asılı nöbet talimatı levhası üzerinde durmadan, askılıktaki pardüsü ve şapkalara baktı, Sadettin'e :

— Yaşa be Molla! İnsaf dinin yarısıdır. Dedem hocaydı,

öyle- • •

Sadettin birdenbire ayaklarını masadan indirdi. Ayağa

kalktı ve elini Kadir'e doğru sallayarak:

— Kes ulan Katır, yeter sabahtan beri anırdığın!.. Burda herkesin adı var. Bilmiyorsan öğren! İçimizde hayvan lakabı taşıyan sadece sensin, anladın mı? Bibef--dolması!.. Salatalık! Hıyar!.. Başlarım mollana da, sana da!.. Defol surdan!..

Kadir zıpkın yemiş balık gibi sersemleyivermişti. Olduğu yerde çakılı kaldı. Bön bön Sadettin'e bakıyordu. Ağzı açık

kalmıştı.

—! Ağzını kapat avanak diye bağırdı Sadettin. Sinek kaçır sonra. Tirene bakar gibi ne bakıyorsun öyle.

Yaşar, hemen yerinden kalktı. Kadir'in koluna girdi. Onu kapıya doğru yürüttü.

— Gel benim Katır Ağam. Eşek hoşaftan ne anlar? Sen gelmiş bu softaya-•• Hadi Kerim, fazla naz aşık usandırır. Ağamızın içinden gelmiş, bu saatta ta şehrin bir ucundan kalkmış, zahmet edip buraya teşekkür etmiş. Bize icabet etmek düşer... Yürü Ağam sen, biz hiç seni kırar mıyız?

Kerim çarçabuk masasından kalktı. Pardesü ve şapkalarını kapıp yürüdü. Kapıdan çıkarken Sadettin'e :

— Hoşça kal abi, soran olursa idare edersiniz!

— Yeter ulen, bugüne kadar siz zıkkımlanırken idare ettiklerimiz! Karakolun eşeği biz miyiz? Her yük bize biner. Nöbet raporuna-!;

— AmaaaaL. İyi ki bir raporun var. Hadi eyvallah!..

— Cehenneme kadar yolunuz var!.. Kerim kapıyı çarpıp çıktı.

222

Yamuğun meyhanesi şehri dörde bölen artı şeklindeki caddenin güney batısına düşerdi. Tarihi hamamın bir sokak üstünde. Gece geç vakte kadar sadece burası açık olurdu. Kasaba sürgün yeri olduğu için, çoluğunu çocuğunu getirememiş çoğu memurun geç vakte kadar demlendiği yer burası idi.

İzbeden pek farkı yoktu. Tek ampul ile aydınlanırdı. Elektrik kesildiği saatlerde çifte petrol lâmbası yakılırdı Kadir, kaç defa şuraya bir lüks al, demişti. Anasına yandığının memleketinde hergün on dört saat elektrik kesiliyordu.

Yamuk, böylesi daha romantik oluyor, diyordu. Sonra lüks alsa tüpü nereden bulacaktı? Bayiye altı ayda bir tüp geliyordu. Lâmbalar hiç olmazsa gazı az yakıyordu.

Dikdörtgene benzeyen meyhanede muşamba örtülü sekiz küçük masa ve etrafını çevreleyen tahta kanapeler vardı. Duvarlarda bira ve içki fabrikalarının reklâm takvimlerinden kalma açık saçık resimler. Toz-toprak zemin. Raflara dizilmiş içki ve bira şişeleri. Kapının yanında lavabosuz bir musluk. Duvardaki çiviye asılı, rengi kaybolmuş bir havlu. Ocağa yakın büyükçe bir tel dolap. Ocağın yanbaşında bir gaz tenekesinden ibaret, etrafı mezbeleyi andıran çöp sepeti.

Tenekenin etrafından hiç eksik olmayan sinekler. Etleri cız-bız yapmaya yarayan külüstür bir mangal. Ocağın gerisinde yığılı odunlar. Mangalı yakmaya yarayan birkaç çuval odun kömürü- ••

Kadir, meyhanenin ilkel manzarasına baktı, baktı:

— Gelinecek yer değil, ama ne yaparsın?.. İşimiz düşüyor. Davar ağılı bundan yüz defa daha temizdir.

Kerim demini almıştı. Geviş getirir gibi ağzını yayvanlaş-tırarak :

— Katır Ağa ne diyon, dünya yuvarlak mı, değil mi ? Kadir sinsi sinsi güldü. Masa arkadaşları kendilerinden

gececek kadar içmişler, şarkılar mırıldanıyor, birbirlerine ipe sapa gelmeyen sorular soruyorlardı.

— Kömürde kızarmış etin tadı başka oluyor, değil mi ama? /

223

-t- Haaa haa haaa!.. Kömürde değil mi ya! Kaynanam bayılırdı kömürde pişmiş rakıya--- İlginç değil mi yâni?.,

Yaşar gözlerini süzerek Kerim'e baktı:

— Kömürde pişmiş vermut'u tercih ederim. Ne zevk değil mi yâni ?

Kadehi başına yeniden dikti.

Kerim, çatalını soğana yeniden batırdı. Kocaman bir parçayı ağzına attı. Üstüne kadehten bir

yudum rakı yuvarladı.

. — Ben, balık şişesinde gazoz olmayı tercih ederim yâni. Zevklerle renkler ne kadar ayrı değil mi yâni?..

— Ben, dedi Yaşar, havada bulut elsam, diyorum. Kaderim bulut olsa, ne iyi değil mi arkadaş?

Kerim, soğanın kalan yarımını da ağzına attı. Kadehinden tekrar yudumladı:

«Kaderime arkadaş dost bulamadım.»

— Değil mi yâni, arkadaş, dedi Yaşar. Şarkıya o da katıldı :

«Neye seçti kader beni anlayamadım? Yıllardır soruyorum, bu soruyu kendime, Yaşadım mı, öldüm mü, anlayamadım!»

Koro, gittikçe yavaşladı, akortsuz seslerle sürdü :

«Neden saçların öyle beyazlanmış arkadaş? Sana da benim gibi çektiren mi var?.. Görüyorum ki hergün meyhanelersin, Yaşamaya küstürüp içtiren mi vaaaar?..»

Kadir, tamam diye düşündü. Bunlar bu kafayla Azrail'e bile bıçak çekerler. Bizim tavşanın postu delindi sayılır.

Kendisi bir kadehten fazla içmemişti. Böyle mühim projeleri uygularken ayık olmak lâzımdı. Yoksa işler kördüğüm

olurdu. Masadakilere :

— Bundan sonra bizim tavşanı da ürkütelim be, ne dersiniz yiğitler?..

224

Yaşar eliyle tarif ederek:

— Bacaklarından tutup şöyle ikiye ayırıvereyim mi? Ha 3ıa haaa!..

Tavşan etiyle rakı-- Ne şahane gider!..

«Bu gördüğün arkadaş Agora meyhanesi, Burda biterken başlar gariplerin çilesi---»

— Ne ses bendeki değil mi, Zeki Bülent Müren gibi--.

— Ben Alain Delon'a benzettim, iyi mi ?

— Enfes sesimiz var, dedi Kadir. Davranın tavşan ürkütmeye gideceğiz daha--.

Yaşar çatalıyla etten bir lokma daha aldı. Tekrar ete uzandı ve onu da boğazına tıktı. Bir üçüncü

lokmayı da ağzına doldurdu. Bir daha, bir daha derken tabaktaki bütün etleri ağzına attı. Avurdu davul gibi şişmişti. Kaldırıp kadehi de başına dikti. Ağzında boş yer yoktu. Rakılar dudaklarından süzülüp üstüne döküldü. Elleriyle ağzından yanaklarına, boğazına dökülen kusmuklu rakıları yüzüne ve gözüne sıvadı:

— Katır Ağa sende fıstık, yok mu, diye sordu.

Ağzı silme doluydu, ne dediğini anlamaya imkân yoktu. Kadir, ne diyor, gibilerden Kerim'e baktı. O da soğan tabağında ne varsa boğazına tikiyordu. Avurdu iyice dolduktan sonra kadehi başına dikti.

—! Şey istiyor-- Yâni kabuğu soyulmuş fıstık--- Fena mı?..

Kadir, fıstık var mı, diye meyhaneciye seslendi.

Yamuk «cık» diyerek başını salladı.

Yaşar, ağzındakileri güçlükle çiğniyordu. Eliyle tarif ede-

— Şöyle... Saçları, yâni.-- uzun fıstık. —! Yokmuş, dedi Kadir.

— Senin yâni... şey--- Senin evde de yok mu?

— Domuzlaştm iyice. Ben pezevenk başı mıyım?

— Şeysin!.. Ne kızılıyorsun be Katır Ağa? Fıstık sorduk, şunun şurasında.

îKader Kapımı Çaldı - F.: 15

225

Kadir sıkıntıyla başını kaşdı. Birdenbire yüzünde şeytanî bir gülümseme dolaştı.

— Kalkın otele gidiyoruz, otelde var. Haydiyin!..

— Sen ne kıralıçesin be!.. Ne malsın yâni?.. Kadir masadan kalkıp kapıya doğru yürüdü.

Yaşar ağzındakileri yutamamıştı. Sandalyeden doğrulur-ken midesi bulandı. Ağzındakileri, midesindekilerin bir kısmıyla birlikte masaya kustu. Ellerini masaya dayadı. İçini olduğu gibi boşalttı.

Kusmuqları gören Kerim'in de midesi bulandı. Ayağa kalkıp iki adım atmıştı ki o da kustu. "Baygın soğanlar, iyi çiğnenmemiş etler, leblebi kırıkları-.. Bunları gören Kadir'in- de-başı döndü. O da kapının önüne içini boşalttı.

— Mikrop herifler! İçmesini bilmezler, meyhaneye gelirler. Domuz bunların hepsi, diye söylendi.

İki arkadaş midelerindeki fazlalıkları olduğu gibi boşalttılar. Sonra da kolkola girerek meyhaneden çıktılar.

— Ne güzel eğlendik, amma neşe bizimki, değil mi dedi Kerim.

— Krallar gibiyiz Allah'ıma!.. Bana yan bakanın-••

— Ben Roma padişahı-- Dik durun karşımda! Yakarım vallahi!..

Naralar savurarak otelin yolunu tuttular.

Cemal yataktan fırladı. Hemen parkasını giyindi. Tabancasını kapıp kendisini dolabın arkasına attı.

Kapı gittikçe daha hızlı tekmeleniyor ve sarhoş naraları-kapıyı aşarak Cemal'in kulağına doluyordu.

- — Fıstık, aç kapıyı İstanbul padişahıyım ben.

Yeni bir tekme ve yeni bir nara :

— Aç bre dilber. Roma padişah kralı var kapında.

226

— Aç be fıstık!..

— Aç bre yosma!..

—Aç diyoruz sana! Yoksa-••

Cemal kapıyı dövenlerin sarhoş olduğunu anlamıştı. Tabancayı dolabın üstüne uzattı. Bu sırada kilidin içinde bir anahtar döndüğünü farketti. Kapıya anahtar uydurmuşlardı. Anahtar ikinci defa döndü. Tam bu sırada Cemal kapı kolunu aşağı basıp kapıyı açtı ve kenara çekildi.

Kadir kapı açılır açılmaz kenara çekildi ve Yaşar'ı ileri itti.

Cemal, kapıdan giren karaltının midesine yumruğu indirdi. Yaşar ikiye katlanıvermişti. Cemal, elini bıçak gibi yaparak ensesine indirdi. Peşpeşe ensesine inen darbelerle Yaşar iki seksen yere uzandı.

Cemal, devrilenin polis olduğunu görünce irkildi. Bu adam, bu saatte, otel odasında ne arıyordu? Acaba otelde kalıyor da sarhoş olduğu için yanlış odaya mı gelmişti? Yoksa Kadir mi alıp getirmişti ?

Olan olmuştu. Senaryonun ardında Kadir varsa, yakalamalıydı. Kapıdan dışarı çıkar çıkmaz ikinci polisle karşılaştı.

Yanlışlık ihtimali sıfırlanmıştı. Demek kendisi için gelmişlerdi. İyi de o fıstık ve yosma naraları neydi? Problem çözecek zaman değildi.

— Dokunma yakarım! Kerim tabancaya davranmıştı.

Cemal, seri bir karete tekmesiyle Kerim'in elindeki tabancayı havaya uçurdu. İkinci tekmeyle de

suratına patlattı. Arkasından şimşek hızıyla iki yumruk indirdi. Kerim önce yalpaladı, sonra da sırtüstü yere yıkıldı.

Cemal, hızla büroya koştu. Fakat Kadir çoktan tüymüştü. Geri döndü. Kerim'in midesine bastı. Kusmuklar ağzından dökülmeye başlamıştı. Suratına bir tekme daha patlattı.

Bu sırada Yaşar, yalpalayarak kendisine doğru geliyordu. Bir yandan da tabanca mekanizmasını kurmaya başlamıştı.

227

Hızla koştu. Yaşar'm üstüne uçtu. Tekmeler bir doksanlık adamın tam göğsüne gelmişti. Yaşar sırtüstü yere devrildi. Düşerken de kafa tan diye yere vurmıştu. O kafadan artık hayır gelmezdi. Nitekim Yaşar, düştüğü yerden kalkmadı. Uzanıp

kaldı.

Otelde kim varsa, uyanmış ve salona dökülmüştü. Herkes kavga seyrediyordu. Cemal, kendisine hayran hayran bakan seyirci kalabalığı önünde polislerin tabancalarını aldı. Odasına gitti. Ufak-tefek eşyasını topladı. Parasını ve tabancasını alıp dışarı çıktı. Odanın anahtarını Yılmaz Beye verdi.

—! Ben karakola gidiyorum, eşyalarisana emanet.

Yılmaz Bey, telaşla:

— Sakın ha, dedi. Bu köpeklerin arkadaşları pestilini çıkarır.

— Emniyet amirine çıkacağım.

— Bu saatte emniyet amirini nerede bulacaksın? O zamana kadar seni mahvederler. Hemen buradan toz ol.

— Nereye?

— Nereye gidersen git, ama burada durma! Bu saatte taksi bulamazsın. İki üç istasyon öteye git. Oradan trene bine,r, ipi kırarsın. Yalnız dikkatli ol, telefonla istasyonlara haber •uçurabilirler. Sakın yakınlarda ele geçme.

— Haydi hakkını helâl et!

— Yolun açık olsun. Allah'a emanet ol.

Kırk yıllık dost gibi kucaklaştılar. Cemal'in içi burkuldu. Yazık dense ağlayacaktı. Ondaki durgunluğu farkedenden Yılmaz

Bey:

— Durma, dedi. Otelci karakolun yolunu tutmuştur.

— Bu iyiliğini unutmayacağım, haydi Allah'a ısmarladık. Sür'atle kapıdan çıktı. Salonu doldurmuş olan kalabalığı

yararak merdivenlere koştu.

228

RİCA, TARİH, İMZA

Beş katlı hükümet binasının merdivenlerini ağır adımlarla çıktı. Olayı nasıl anlatacağını, neresinden başlaması gerektiğini hâlâ kestirememişti. Vali'nin tepkisi ne olacaktı? Karakola mı, savcılığa mı sevkederdi? Acaba şikâyetten vaz mı geçseydi?.. Bu fikrin yanlış olduğunu kendisine binbirinci defa söylememiş miydi? Polis nasıl olsa peşindeydi. Şikâyetçi olmasa sanık olarak enselenecekti.

«Amaaaan, polis her kovaladığını tutabiliyor mu sanki? Hergün bu kadar adam vuruluyor, hani katiller?..»

Geniş merdivenler, yüksek duvarlar, birbirini kovalar gibi koşuşturan insanlar: Asık yüzler, endişeli çehreler, gülenler, somurtanlar, kızıp köpürenler. •• Erkekler, kadınlar, ihtiyarlar, orta yaşlılar, çocuklar •|

Birinci kat üniversiteye aitti. İkinci kat adliye. Üçüncü kat vilâyet-•| Upuzun salonu yürüdü. Kalem, vali yardımcısı, kâtipler, kapılar, kapılar..• Duvar diplerinde, kapı önlerinde bekleyen insanlar. Kimileri banklara oturmuş, kimileri ayakta, kimisi çömelmiş. En uçta valinin makam odası. Sekreterlik, vali odasının yolunu kesiyor. Orta yaşlı, gözlüklü bir bayan masanın başında örgü örüyor. Yan tarafındaki koltuklarda birkaç kişi oturuyor. Köşede- ••

Evet köşede bir polis-•• Cemal irkildi. Üç gündür köşe-bu-cak kaçtığı polis-•| Kendisini düşmanın kucağına mı atıyordu?

Hemen geri döndü. Merdivenlerden aşağı indi. Tabancaları kontrol etti. İkisi de yanındaydı. Kendisininkini arkadaşına bırakmıştı. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuş-turarak düşünmeye başladı. Ne yapmalıydı?

Kalbi güm güm atıyordu. Tüpleri diken diken olmuştu. Titriyordu.

Ne yapabilirdi ?

Üç gündür boşuna mı ecel terleri dökmüştü? Polise enselenmeden valiye ulaşmanın yolu yok muydu?

229

En iyisi savcılığa gitmekti. İkinci kata indi. Adliye koridorları daha da kalabalıktı. Savcı yardımcısının kapısı önünde biraz bekledi. Düşündü. Vazgeçti, valiye gitmeliydi. Tekrar üst kata

çıktı. Polis, yerinde lök gibi oturuyordu.

Yazdığı dilekçeyi cebinden çıkarıp yeniden okudu. Epey uzun olmuştu, ama güzel anlatmıştı. Saat 11'e geliyordu. Polisin oradan aynlaacağı anı bekliyordu. Bu adam mutlaka oradan kalkacaktı. Çay içmeye, tualete, yemeğe-. Bir yere gidecekti.

Nihayet polis ayağa kalktı. Gerindi. Tabancasını düzeltti.

Izbandut gibiydi. Kapıya yöneldi. Salona çıktı.

Cemal, hemen harekete geçti. Duvarın dibinden önüne bakarak yürüdü. Bir eliyle de alnını oğuşturuyor, yüzünü gölgeliyordu.

Sekreterliğe girdi. Valinin kapısına yöneldi. Ama sekreter

hanımın tiz sesi, onu bulunduğu yere çiviledi:

— Beyefendi nereye gidiyorsunuz? Cemal sese baktı:

— Vali Beyle görüşmek istiyorum.

— Bekliyeceksiniz. Sıra var--. Hem derdiniz? Cemal, hikâyeyi bir solukta özetledi.

— Önce vali yardımcısı ile görüşün.

—! Hayır, vali beyle görüşmek istiyorum.

— Bekliyeceksiniz. Oturunuz. Sıranız gelince-.

Cemal sıkıntıyla bir koltuğa çöktü. Parkaya iyice büründü. Tabancaların görünmesine imkân yoktu, ama o yine de onları iyice kapatıyordu. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Tekrar taktı. Cebinden gözlük kılıfını çıkarıp içinden cam silmek için kullanılan ince bezi aldı. Gözlüğünü yeniden çıkarıp camları iyice temizledi. Gözlüğünü taktı. Herkesin kendisine baktığını zannediyor, başını yerden kaldırmıyordu. Odaya iyice alıştıktan sonra etrafına bakındı."

Sekreter hanım örgüsüne devam ediyordu. Yambaşmada oturan kelli felli iki adam birbirleriyle hararetli bir konuşma-

230

ya dalmıştı. Polisin yeri boştu. Sekreterliğin salona bakan cephesi bütünüyle camdı ve bütün salon görünüyordu. Cemal, camdan salona bakıyor, polis gelirse diye içinden dualar mırıldanıyordu. İcini müthiş bir sıkıntı basmıştı. Terliyordu. Oda mı sıcaktı, yoksa- ••

İçeriden üç kişi çıktı. Bekleyen iki kişi içeriye daldı.

Sekreter işine ara vererek :

—! Dilekçenizi verin, dedi. Ben bir ön görüşme yapayım.

Bu sırada polis memuru geldi. Sekretere yakın sandalyesine oturdu.

Cemal, oturduğu yerde dokuz doğruruyordu. Dilekçeyi bir !okursa-••

Polis memuru elinin ucuyla sumenin üstünde duran dilekçenin yönünü kendisine doğru çevirdi. Göz ucuyla okumaya başladı. Biraz sonra faltaşı gibi açılmış gözlerle Cemal'e baktı. Öfke dolu bir sesle :

— Ver bakayım şu tabancaları!

Cemal, korktuğum başıma geldi, Allah kahretsin, diye düşündü. Soğukkanlı olması gerektiğini biliyordu. Telaşa kapılmamalıydı.

— Üzgünüm, dedi. Vermek isterdim. Bence de bir mahzuru yok. Lâkin vali bey isteyebilir.

— O iş benden sorulur. Ver şunları!

— Sizden sorulduğu muhakkak da--. Polis ayağa kalktı.

— Çok konuşuyorsun, ver bakayım şu tabancaları! Cemal, sıçrayıp valinin kapısına dayandı.

— Vali bey diye bağırırım, vallahi! Polis bir an durakladı. Sekreter bağırdı:

— Giremezsiniz! Çekil oradan!

Yerinden fırladı. Cemal'in içeri girmesine engel olmak istiyordu.

Cemal, kapıyı vurup içeri daldı.

231

Sekreter arkası sıra koştu. Koşuşturma valinin yanibaşma

kadar sürdü.

Cemal, mobilya masa, döner koltuklar, yekpare halıdan ibaret zemine bakmıyordu. Koruma polisi de peşleri sıra odaya girmişti. Cemal, valinin yanına iyice sokuldu. Odadakiler bu koşuşturmaya bir mânâ verememişlerdi. Vali, ne oluyor, der gibi Cemal'e baktı. Sekreter pür-telaş:

— Efendim sırasını gözetmeksizin-••

— Vali Bey sizinle görüşmeme engel olmak istiyorlar, size getirdiğim bu polis tabancalarını almaya kalkıştılar.

Vali, kalın camlı gözlüklerinin üzerinden Cemal'e baktı.

— Polis tabancaları sende ne geziyor?

— Onu anlatmak için geldim.

— Anlat bakalım. Epey bir macera yaşamışa benziyorsun! Cemal, bir solukta bütün olup bitenleri anlattı. Dilekçesinin sekreter masasında olduğunu ilâve etti.

Vali kızmıştı. Koruma polisi ve sekreterine bakarak:

— Siz orada vatandaşa hizmet için mi oturuyorsunuz, eziyet için mi? Vali kapısı devlet kapısı değil mi? Defolun bakayım!

Sekreter ve polis çıkana kadar arkalarından baktı. Sonra

Cemal'e döndü.

—• Dilekçeni al, gel.

Cemal, üç-beş adım yürümüştü ki:

— Dur, dur! Sen, otur söyle.

Zile bastı. Çok geçmeden sekreter görüldü.

— Dilekçeyi getir.

Sekreter dilekçeyi getirip valiye verdi ve dışarı çıktı. Vali, gözlüğünü çıkarıp masanın üzerinde duran diğer bir gözlüğü taktı. Dilekçeyi okudu. Sonra da altına birşeyler çiziktirdi Cemal'e döndü :

— Hoca şunu al, kaleme git. Yazsınlar, getir.

Cemal, ayağa kalktı. Kağıdı aldı.

— Teşekkür ederek dışarı çıktı.

232

Sekreter ve polisin kaplan kiniyle kendisine baktıklarını görüyordu. Aldırmadan kaleme yürüdü. Bu arada dilekçenin üzerindeki çivi yazısına benzer işaretlere göz attı. Okuması hayli zordu :

«D Kaymakamlığına

İlgili polis memurlarının derhal açığa alınarak soruşturma yürütülmesini rica--- Tarih, imza---»

Ortaokullular, Cemal'i büyük bir sevinçle karşıladılar. Sınıfa girince bir alkış tufanı koptu. Cemal, dakikalarca süren bu alkışın sebebini anlayamamıştı. Masaya oturdu. Defteri ve fişi imzaladı. Ayağa

kalktı. Alkış hâlâ kesilmemişti. Eliyle, susun işareti yaptı:

•— Gülbahar ne var, niçin bu kadar neşelisiniz?

!— Sizi gördük ya hocam! Ondan-..

— Her hafta görüşüyoruz.

— Dün okula gelmemişsiniz. Bırakıp gitti, diye duyduk. —! Kaçtı diyorlardı hocam, diye bağırdı Faysal.

— Kovaladık, ifrar etti, dediler hocam.

— Eşek sudan gelinceye kadar dövdük, diyorlardı. !— Gelmez yere gitti, diyorlardı.

— Çok üzüldük hocam, dedi Gülbahar.

Cemal'in yüzünde buruk bir gülümseme dolaştı. Daldı.

«Demek ki otel kavgası eğilip bükülerek herkese anlatılmış, tam bir şayiaya dönüştürülmüştü. Kendisi olmadığına göre, herşeyi istenilen şekilde söylemekte bir mahzur yoktu. Yalan dolan, ne olursa olsun-•• İnsanoğlunda insaf denen şey yoktu. Dövmüşler, kovmuşlar... Gelmez yere göndermişler.••»

İdareye bir dilekçe yazmalı, emniyetteki işlerim dolayısıy-le pazartesi günü ve sabahleyin derslere giremedim, izinli sayılmamı istiyorum, demeliydi. Polisler açığa alınınca-.-

— Görüyorsunuz buradayım. Dayak yemiş halim de yok.

233

— Yok hocam, diye bağırdı Faysal. Öğrenciler hep birlikte, yok hocam, diye bağırdılar.

— Öyleyse derse geçebiliriz.

— Dersten sonra maç var, ama hocam, dedi küçük Mehmet.

— Takım hazır mı?

— Gökhan ve Faydar bağırdılar :

— Hazır hocam!

— Hazır hocam!

— Peki öyleyse!.. İstiklâl Marşı 'm ezbere kim okuyacak?

— Hepsini mi, dedi Gülbahar.

— Evet, dedi Cemal gülümseyerek.

— Okursam ne var, diye sordu Faysal.

— On.

Faysal çalımla tahtaya geldi ve on kıtayı birden okudu.

— Aferin, yıldızlısından bir on!

On almak Faysal'ı deli gibi sevindirmişti. Yerine otururken herkese havadan bakıyordu. Küçük dağları ben yarattım, der gibiydi.

Birkaç parmak birden havadaydı. Cemal onlara da okutup, on verdi. Sonra da yeni bir derse geçti.

Derste bir dilekçe yazıp müdür odasına gitti. Müdür onu görünce, besmele görmüş şeytan gibi pipirik-'- lendi. Masaya uzatılan dilekçeye şöyle bir göz gezdirdi. Aklına Tamer'in, «Bu adam niit'ten.» sözü geldi. Nitekim dilekçede olağan birşeyden bahseder gibi «emniyetteki işlerden» bahsediyordu.

— Oturun hocam, ne içersiniz?

Cemal koltuğa kuruldu. Ayak ayak üstüne atıp kasıldı. Müdürü şaşırtmıştı. Rolünü sürdürmeliydi.

Hizmetçi Ali Efendi çayları verdikten sonra odadan çıktı. Mehtap büro kapısında dikiliyordu.

Ali Efendi, ağzını kocaman açarak, fakat alçak bir sesle :

234

— Böylesini görmedim. Hiç bir öğretmen müdürün yanında öyle oturamaz.

Mehtap hayretle :

— Kim, kim, kim?..

— Yeni gelen hoca---

— Cemal Bey mi?

— Yeni gelen, yeni gelen-•!

— Ne yapıyor, ne yapıyor?

— Ayak ayak üstüne atmış. Müfettiş gibi, müfettiş gibi!.. Abooo, bugüne kadar hiç böylesini görmedim.

— Yaşasın! Bravo Cemal'e, hoşuma gitti.

— Ne, ne, ne? Cemal mi? Nereden bu samimiyet kız? Yoksa-!!

— Sen de aklın fikrin domuzlukta!

Mehtap saçlarını arkaya savurdu. Nazla geri dönüp odasına gitti.

Cemal, çay içip dışarı çıktı. Çocuklar kapıda onu maça davet etmek için bekliyorlardı. Sevinçle haykırdılar :

— Haydi hocam!

— Takımlar hazır hocam!

— Peki, geliyorum. ' Cemal'in sesini duyan Mehtap odasından dışarı fırladı.

Fakat çocuklar çoktan etrafını çevrelemiş, alıp götürüyorlardı. Mehtap süzgün gözlerle onların arkasından baktı. Pencereye yöneldi. Oyunu seyredecekti.

Maç tam bir şova dönüşmüştü. Oyun dışında kalan çocuklar, top Cemal'e geldikçe tempo tutuyor :

«Hocaların en iyisi!»

«Cemal!..»

«Hocaların aslanı!..»

«Cemal!..»

«Millî Cemal!..»

Şov, herkesin dikkatini çekmişti. Mehtap zevkle seyrediyordu. Tamer ve Kaya şaşkınlıkla pencereye üşüşmülşerdi. Şov

235

karşısında Müdür de şaşkına dönmüştü. Başka zaman olsa, derslere engel olduğu gerekçesiyle böyle bir şamataya kesinlikle izin vermezdi.

Cemal, bunalımlı günlerden sonra yeniden formunu bulmuştu. Başka zaman olsa, tezahürlara metelik vermez bu dünyanın kahrı da gülümsemesi de birdir, ikisi de aldaticı, der geçerdi. Fakat bu sefer, aleyhine yapılmış onca propagandaya, kendini cevap vermiş sayıyor ve çocuklara ses çıkarmıyor, hatta alkışlardan ve tezahürattan hoşlanıyordu.

Maçın ilk devresi 8-2, Cemal'den tarafın galibiyeti ile bitti. Takım arkadaşları onu omuzlayıp sahayı dolaştırdılar «Alkışlar sahayı inim inim inletiyordu. İkinci yarıda Cemal takım

değiştirdi.

Maç başlar başlamaz da ilk golü, karşı kaleye gönderdi. Saha tekrar alkış ve tempolarla çınladı. İkinci ve üçüncü gol de birincisini takip etti. Oyun zevkle sürüp gidiyordu.

Bu sırada nöbetçi öğrenci koşarak geldi. Nefes nefese idi.

— Hocam ziyaretçiniz var.

Cemal meraklanmıştı. Kim olabilirdi?

Terini silerek sahayı terketti. Ceketini Gülbahar'ın omu-zundan aldı. «Benim melek öğrencim.» diyerek ona teşekkür etti ve ön kapiya doğru yürüdü.

Kapıda başı bereli, gür kaşlı, gür bıyıklı, eli tesbihli, yarı hoca, yarı külhanbeyi tavırlı biri bekliyordu.

Hizmetli Ali.Efendi, hocam beyefendi sizi bekliyor, diyerek misafiri takdim etti.

— Ben polis memuru Sadettin.

— Adım Cemal, hoş geldiniz.

Sadettin Bey, bir eliyle teşbih çekerken, ötekiyle de bıyıklarım büktü.

— Hemşeriymişiz. Tanışmak için geldim. Bizim sarhoşları iki seksen uzatan yiğit kim diye merak ettim.

— Estağfirullah, sarhoş dövmekten kolay ne var? Kim olsa becerir. Buyurun, öğretmenler odasına gidelim.

236

«Ali Efendi, bize iki çay!»

Merdivenleri tırmandılar. Öğretmenler odasında kimse yoktu. Herkes dersteydi. Masanın arkasındaki koltuklara oturdular.

— Tabancaları valiye götürmeyi nereden akıl ettin? Harika bir düşünce! Öyle olmasa vali, o hergeleleri açığa almazdı. Belki de sen suçlu duruma düşerdin.

Sadettin, hayran hayran Cemal'e bakıyordu.

— Hesap edilerek yapılmış bir iş değıl, dedi Cemal. Aklıma öyle geldi, öyle yaptım.

— Bütün şehir seni konuşuyor. Bir numara oldun.

— Allah mahcup etmesin hemşerim. İnsanların gözünde bir numara olmak ile yüz numara olmak arasında bir fark yok. Kalabalıklar bugün vezir ettiklerini, yarın rezil etmekten çekinmezler. Bence önemli olan Allah rızasını kazanmak. İnsanların alkışları ile yuhları arasında bir fark gözetmemek lâzım.

— Oooo, sen hayli derin gidiyorsun! Ben de dini severim, ama bu kadar derinlemesine düşünemem, doğrusu.

— Estağfirullah, derinlik kim, ben kim?

Bu sırada çaylar geldi. Ali Efendi, her zamankinden farklı bir saygıyla ve gülümseyerek çayları uzattı. Manâlı manâlı güldükten sonra:

— Allah nazardan saklasın hocam. Şehrin yıldızı oldunuz.

— Neden yıldız olmuşum Ali Efendi?

— Hocam cahiliz diye bizi makaraya alma, o kadarını biliriz gayrı.

— Sağol Ali Efendi. Çay için teşekkürler.

— Afiyet olsun hocam, bu sefer çaylar benden.

— O neden?

— O nemrutların hakkından geldin ya hocam. Bu kadar da bizden olsun, çorbada tuzumuz bulunsun.

— Hangi nemrutlar bunlar?..

— Yeme bizi be hocam!.. O polis artıklarından milletin •çektığı-•!

237

— Sağol Ali Efendi, duadan eksik etme.

— Allah senden razı olsun hocam. Bir iyi ettin ki sorma ••• Ali Efendi sevinerek gitti. İkramı kabul olmuştu ya, ondan keyiflisi yoktu.

Çaydan sonra bahçeye çıktılar. Kısa sürede candan iki dost oluvermişlerdi. Gurbet, yalnızlık ve arkadaşsızlık; insanları birbirinden uzaklaştıran mesafeleri öylesine çabuk kapatıyordu ki-

Bahçeden dışarıya çıktılar. Yürüye yürüye Hikmet'in dükkânına gelmişlerdi. Dükkân ağzına Jkadar dolu idi.

Çetin Bey, Hikmet, Yılmaz Bey, Barış Manço bıyıklı Mehmet Bey--

Cemali bir kahraman gibi karşıladılar. Hepsi ayrı ayrı öpüp tebrik etti. İltifatlar, ikramlar, tebrikler

yağmur gibi yağıyordu.

Cemal, bütün bu olup bitenlere inanamıyordu. Rüyada mıydı? Yoksa sahiden mi kahraman kabul ediliyordu. Eğer bütün bunlar rüya ise, ne zaman bitecekti. Kaç gündür çektiği onca çileden sonra, bugün olanlara nasıl inanabilirdi? Yılmaz Bey :

— Geldiğine çok sevindim hoca, dedi. Hele böyle anlı-şanlı bir zaferle dönüşüne hepimiz sevindik. Eşyalarını taşıdım. İki odalı bir ev. Ben divan, yatak, yorgan aldım. Sana da alırız. Allah izin verirse birlikte kalırız.

Herkes sevinçli, herkes memnundu.

— Böyle bir sevince ne zamandır hasrettik Cemalciğim, dedi Çetin Bey. Her zamanki gibi gülümseyen çehresi ile herkes

adına konuşuyordu.

Daha sonra söz döndü dolaştı, Mehmet Beyin bıyıklarına geldi. Müdür kestirmesini istemişti. Hatta bunun için yazı bile yazmış. Mehmet Bey yazıyı çöpe atınca, kaymakama şikâyet etmişti.

Bıyıkları, kaymakam da uzun bulmuş ve kısaltması için ricada bulunmuştu, fakat Mehmet Bey kesmem diye diretmmişti..

238

Yarım ay şeklindeki bıyıklar dudaklarından çenesine sar-. • kıyordu. Mehmet Bey bıyıklarını büktü ve gülümsedi:

— Yedirir miyim bunları bre! Osmanlı hilâli, erkeklik timsâli bunlar. Hele öyle avrat kılıklı heriflerin lâfiyla. He he-heee!..

— Bravo Mehmetçiğim, dedi Hikmet. O da hilâl şeklindeki kendi bıyıklarını okşuyordu.

Yılmaz Bey kökünden budanmış bıyıklarının üstünü kapatarak :

— Etmeyin be, dedi. Biz bıyıkları kestiysek---

— Daha gür gelsin diye değil mi Yılmazcığim, diyerek Çe-~ tin Bey cümleyi tamamladı.

— Aslan hoca, dedi Sadettin, taşı gediğine koydun. Bana da komser kes, dedi. Erkek adamın bıyığı olur, ben karı değilim, dedim.

!— Aslan Sadettinciğim, eskiden vatan-yurt kavgaları olurdu, şimdi bıyık kavgası veriyor arkadaşlar.

Herkes güldü. Sandalya, tabure ve çuvalların üzerine otur-, muş olan herkesi tek tek süzen Çetin Bey :

— Hükümet sallanıyor, dayanın. Halk Partisinin kendi milletvekilleri bile istifaya başladı. Bakanlar hazan yaprakları gibi birer ikişer dökülüyor. Karanlık günler inşaallah bitecek.

Sohbetten sonra Yılmaz Bey, Cemal'in koluna girdi.

— Haydi hoca, biraz daha çene çalarsak, gece yerde yatarsın. Dükkânlar kapanmadan başımızın çaresine bakalım.

* * *

Ertesi gün öğleyin yemeğe çıkarken Mehtap, Cemal'in yolunu kesti. Kıvırcık saçlarını sağ eliyle tutuyor ve nazlı gülüyordu. Cemal ondan önce davrandı:

— Merhaba Mehtap! Nasılsın bakalım ?

— Sana söyleyeceklerim var. Hem de önemli.

— Evet iyilik meleği.-• Yemeğe gidiyorum ama.

— Lütfen beş dakika büroya gelir misiniz?

— Sen istersin de olmaz mı canım? Ama altıncı dakikada

îzin isterim.

Mehtap büronun kapısını kapatıp masasının başına geçti. Cemal kapıyı açıp sandalyaya oturdu.

— Niye açtınız? Size söyleyeceklerim sır ama-

— Rica ederim, yanlış anlama, dinimize göre bir erkekle, bir kızın, bir odada yalnız kalması günah. Kesinlikle sana karşı bir saygısızlık söz konusu değil. Sen ki bir iyilik meleğisin-••

— Çok dindarsın ama-

— İnsanları memnun etmek imkânsız. Bari Allah'ı, memnun edeyim, istiyorum. Kimi çok dindarsın diyor, kimileri daha ileri gidip gerici, mürteci, yobaz filan olduğumu-!|

— Kitap gibi konuşuyorsun.

— Teşekkür ederim. Müsvedde defter gibi konuşmaktan

iyidir.

— Edebiyatçı olduğumu biliyorum.

— Ben de senin bildiğini biliyorum.

Mehtap önüne bakarak güldü. Sesini yumuşatarak:

— Dün akşam iki saat senin hakkında konuştular.

— Desene züğürtlerin çenesini yorduk.

— Ayyy!.. Kitap gibi konuşmaktan vaz geçecek misin? Yoksa anlatmam, bak!

!— Üç dakika kaldı. Karnım zil çalıyor. —• Ne kadar aksisin-•• Neyse, neyse. •- Bugün seni bir yere çağıracaklar, sakın gitme. Komplo olabilir.

— Bir dakika önce bitirdiğin için seni tebrik ederim. Özellikle benim adıma dedektiflik ettiğin için de tabi.

— Aşkolsun Cemal.

— Mümkün değil, biliyorsun nişanlıyım.

— Çok fena bir çocuksun.

— Teşekkür ederim Mehtap Abla. —• Boğacağım seni şimdi!.-.

— Gençliğime bağışla. N'olursun? Haydi Allah'a ısmarladık. İyilik meleği, hoşça kal.

* * *

240

«.KÖPRÜLER YIKILIYORDU»

Cemal gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu ve gözlüğünü yeniden taktı. Gözlerini, müdürün göz bebeklerine dikerek:

— Konuyu sil baştan alalım. Hayat kıymetsiz bir eşya değildir. İnsan, aklım veya hayatını yolda bulmamıştır. Kasaptan da almamıştır. İnsanoğlu fezaya gidebilmekte, fakat labo-ratuvarda hücre öğretememektedir. Yâni her hücre fezayı fırlatılan uzay gemilerinden daha sanatlı ve daha kıymetlidir. O halde aklımıza şunu sormak zorundayız :

«Feza üssünde, dünyanın en akıllı bilim adamları çalışıyor ve füze yapıyor. Acaba, ilim adamlarının yapamadıkları hücre kimin eseri ?»

Tamer, elindeki demliği sobanın üstüne bıraktı, öfke köpüren gözlerle Cemal'e baktı. Kaya, sigarasını efkârlıca tütürüyor, akşamdan beri devam eden tartışmaya önem vermiyor-muş gibi davranıyordu. Münakaşayı daha çok müdür sürdürüyor, sık sık Tamer de karışıyordu. Yine dayanamadı ve lâfa karıştı:

— Buna saçmanın felsefesi derler. Hücrenin bilim adamları tarafından yapılmadığını hepimiz biliyoruz.

Cemal gülümsedi:

— Öyleyse insanın beceremediği bu işi kim yapıyor? Bakınız bir misâl daha vereyim! İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi profesörü Sara Aktik şöyle diyor :

«Bir hücreyi laboratuvarda inceliyoruz. Mikroskobun gözü önünde canlı bir hücreye, iğne dokundurduğumuz zaman hücre ölüyor. Görünüşte, madde olarak hücreden hiçbir şey eksilmemiştir. Ama hücre canlılığını yitirmiştir. Canlılık nedir, hayat ne? Anlayamıyoruz.

Biz yumurtada hangi maddenin, yüzde kaç oranında olduğunu biliyoruz. Bunları aynı miktarlarda tartıp bir yumurta kabuğunu doldurabiliriz. Ama bu yumurtayı tavuğun altına koy-

,1

Kader Kapımı Çaldı -F.: 16

241

duğumuz zaman civciv çıkmaz. Tavuğun yumurtasından ise çıkar. Yâni tavuk, insandan daha mı akıllı?»

Yumurtanın yanı sıra sahip olduğumuz beyin, göz, kalb gibi organları yabana atamazsınız. Bunları değersiz taş parçası görmek körlük olur. Hayatı kim yaratmıştır, bu kıymetli organları bize kim emanet etmiştir. Bizden bunlara karşılık ne istiyor. Bilmek aklın borcudur. Hayatın olduğu her yer, onu yaratanı gösterir. Hayat, taklit edilemez bir mühürdür. Allah, onu her canlının üzerine vurmuş. Bu, benim eserimdir, demiş. Akıl, bu mührün kime ait olduğunu da bulmayacak da ne yap-

pacak ?

Cemal, gözlüğünü çıkardı. Tamer'e ve müdüre ayrı ayrı

baktı:

— Bu konudaki tezlerinizi dinlemek isterim, dedi.

Tamer, çaydanlığı sobanın üstüne koymuş ve ayakta bekliyordu. Müdür, odadaki iki divandan birine bağdaş kurmuştu. Kaya ile Cemal, onun karşısındaki divanın üstündeydiler.

Odada sigara dumanından göz gözü görmüyordu. Duvara asılı takvimin rengi, yerdeki kilimlerin deseni seçilmez olmuştu.

Müdür, sigarasından bir nefes daha çekti. Dumanları, burun bacalarından dışarıya püskürttü. Felsefe ekollerini ve ünlü filozofları düşünüyordu. Yaratılış ve hayat konusunda söyle* diklerini hatırlamaya çalıştı. Ama yumurta, civciv, göz, bilmem ne felsefe literatüründe önemli bir yer tutmuyordu.

Ondan önce Tamer atıldı:

—! Söylediklerin saçma arkadaş! Hayat da, biz de, evren de tesadüf sonucu ve kendi kendine var olmuştur. Coğrafyadaki teorilere göre, Dünya, Güneş'ten kopmuş, sonra onun uydusu olmuş ve etrafında dönmeye başlamış. Belli bir süreç içinde magma soğumuş, yer kabuğu oluşmuş. Canlılar türemiş. Amip, bitkiler, balıklar, hayvanlar-. Derken maymun ve maymundan insanlar türemiştir.

— Bütün bunlar tesadüfen ve kendi kendine mi oldu, diyorsunuz Tamer Bey?

— Doğal olarak tabi. Öne sürdüğün dogmatik fikirlerin kabul edilir yanı yok bence.

Cemal, Vali'yle dirsek teması çalışıyor, bilinmekten aldığı moralle kendine güveniyor, tiz perdeden ve cesaretle konuşuyor, her tezin üstüne kuvvetle gidiyor ve mutlaka istediği sonuca varmak için bütün bilgi hazinesini maharetle kullanıyordu.

Gözlüğünü taktı, Tamer'e bakarak :

—! Üç tez ortaya attınız: Tesadüf, Kendi Kendine Oluş, Doğa. Önce tesadüften başlayalım isterseniz. Sokrat'ın :

«Kâinatta, tesadüfe tesadüf edilemez.» hükmünü bir an göz ardı edelim. Düşünelim.

Çaydanlığı sobanın üstüne koydunuz. Odanın gerisinde de bardakları var, şeker var, tabak ve kaşıklar var. Şu anda müthiş bir fırtına çıktığını camlan kırıp odadaki eşyaları alt-üst ettiğini kabul edelim. Bu hengâmede çay ve şeker bardaklara dolup, tabaklar bardakların altına, kaşıklar içine girerek önümüze içmeniz için gelebilir mi, bu varsayımı kabul eder misiniz?

— Bardakları bırak biz hurda haş oluruz, dedi Kaya.

— Güzel! Hergün vücudumuza giren besinleri düşünelim. Şu anda teneffüs ettiğimiz hava belki Hint okyanusundan buharlaşıp geldi. Çaya atacağımız şeker Konya Ovası toprağından gelmiş olabilir. Çay Rize'den, çay suyu bilmem ne dağından, yediğimiz patates Niğde ovasından vs. Bütün bunlar vücudumuza girip göze, kulağa, beyine, saça, el, ayağa tam bir intizamla dağılıyor ve hiçbir yanlışlık olmuyorsa, tesadüften nasıl söz edebiliriz? Hele gözlerimiz, kulaklarımız, kollarımız, ciğerlerimiz, ayaklarımız çift ve birbirine simetrik ise yâni vücudumuzun çatısında müthiş bir matematik uygulanıyorsa bunun tesadüfen olması imkânı var mı ?

Fizik, Kimya, Biyoloji ve bütün fen ilimleri kâipattaki mükemmel düzeni anlatır. Nizam olmasa ilim olmaz. Su bugün kaldırma kuvvetine sahip olsa yarın olmasa fizik biter. Işık bugün yayılsa, yarın yayılmasa hayat olmaz. Örnekler saymakla

242

243

bitmez. Ölçü ve nizam tesadüfü reddeder. Dünya'nın Güneş'ten koptuktan sonra 149,5 milyon km'de durması, ekseninin 23,5 derece eğik olması, kendi etrafında tam 24 saatte dönmesi nasıl tesadüf olabilir?

O zaman Sokrat haklı: «Kâinatta tesadüfe tesadüf edilemez.»

Tamer, çaydanlığı aldı, bardakları doldurmaya başladı. Gözlerini bu suretle Cemal'den kaçırmış oluyordu. Doğrusu matematik denklemi çözer gibi iddialarının çürütüleceğini aklının köşesinden bile geçirmemişti. Bu örnekler karşısında söyleyebileceği bir şey yoktu. Müdür'e baktı. OLda sessizliği tercih etmişti. Kaya büsbütün ofsayttaydı.

Cemal ezbere şiir okur gibi hiç teklemeyen devam etti.

— Kendi kendine oluş tezine gelince :

Tamer Bey siz eyleme geçmeseniz; su çaydanlığa dolup ocağa geçerek kaynar, sonra çay gidip çaydanlığın içine girip kendi kendine çay demlenebilir mi?

!— Öyle düşünürsen tabi olanaksız da-.

— O halde çaydan yüz derece daha sanatlı ve insana daha faydalı elmanın, buğdayın, portakalın, binlerce meyve ve sebzenin oluşunu kendi kendine oluş teziyle nasıl açıklayabilirsiniz ?

Sonra kendi kendini yaptı ne demek? Önce bir şeyin kendisinin önceden var olduğunu kabul ediyorsunuz, sonra kendisini yaptı diyorsunuz. Kendinin önceden var olmadığını kabul ederseniz, olmayan birşey kendini yapamaz zaten. İddia böylece çürür. Ama kendisi önceden var dersanız, onu kim yaptı, sorusunu cevaplamanız gerekir.

Bir mektup kendini yazabilir mi?

Bir resim, kendini yapabilir mi?

Bir heykel, kendisini yontabilir mi?

Bir kitap, kendisini yazabilir mi?

Bir saat, kendisini yapabilir mi?

Varlıkların en beceriklisi olan insan bile, kendisini yapmak

244

şöyle dursun, bir el, bir böbrek, bir göz, bir beyin yapamıyor. Hastahaneler niçin dopdolu? Sağlık Bakanlığı niçin var? Niçin hergün radyoda, kan aranıyor anonsları bangır bangır bağırır?

Kan, beyin, göz yapamayan insan, kendini yapabilir mi ?

İnsan yapamazsa, hangi şey, kendini yapabilir, yapabiliyor?

Cemal sustu. Herkes susmuştu. Kaya, bardağına şeker doldururken müdür sıkıntıyla ayak değiştirdi. Birşeyler söylemeli idi, ama ne demeliydi ? Tamer, hergün yaptığı saçmalıklara bugün yeni boyutlar eklemeseydi, bu iş bu kadar çıkmaza girmezdi. İşte adam, yaratılış konusunda dopdolu idi, bülbül gibi şa-Tnyordu. Konuyu ustaca kaydırmak ekonomiden, siyasetten söz açıp

demogojiye getirmek dururken herifin ekmeğine yağ sürmek neyin nesi idi. Dişlerini sıktı. Gözleri ile Tamer'in gözlerini aradı. Sus, diyecekti. Ama Tamer yangına bir teneke gaz daha döküverdi:

— Doğa, dedi. Doğa herşeyi yapar?

Cemal, gülümsedi. Tamer'in bu cümleyi söylemesini bekliyordu. Kuş, kapana gelmişti. İşi kolay olacaktı.

— Doğayı kim yaratır?

— Doğayı mı? Şey, o kendi kendini yaratır.

— Yâni mektup kendini yazar, kitap kendini kaleme alır, resim kendini yapar mı diyorsunuz?

— Demogojiyi bırak şimdi! Doğa mektup değil, kitap ve resime ise hiç benzemez. O herşeyi ve kendini yaratır bence.

—! Fikirlerimizi netleştirelim Tamer Bey. Meselâ Doğa nedir, tarifini yapabilir misiniz?

— Tabiattaki tüm varlıklar.

— Meselâ neler?

— Örneğin dağ, taş, insan, hayvan, canlı ve cansız tüm varlıklar.

— Güzel! Bu varlıklar içinde herhangi birşey yapmak için düşünme, plânlama, bilme ve bildiklerini gerçekleştirme gücü-

245

ne sahip hangi varlıklar var. Hangi varlık akıl, ilim, şuur ve icat gücü taşıyor. Yetenekleri en yüksek olanı hangisi? —! Doğal olarak insan.

— Peki insan beynini, tabiattaki hangi varlık yapmıştır? İnsan mı, hayvanlar mı, bitkiler veya ağaçlar mı?

Cemal durdu, etrafına baktı. Tamer hırsla sigarasını dumanlatıyor, müdür yiyecekmiş gibi ona bakıyor, Kaya her zamanki umursamaz tavrıyla konuyla ilgilenmiyor veya önem vermiyor gibiydi.

— Benim bir yeğenim var, dedi Cemal. Beyni sakat. Doğuştan havaleli doğdu. Sekiz yaşında. Hâlâ,, havalesi sürüyor. Babası eczacı. Götürmediği doktor kalmadı. Hatta okutmadık hoca bırakmadı. Faydası yok. Son olarak üç yaşında iken İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi hastahanesine tedavi için ben götürdüm. Beyin filmi çekirdim. Doktora dedim ki, ben bu çocuğun amcasıyım. Ne kadar doktora götürdüysek, hepsi bizi oyaladı. Yalandan başka birşey vadetmedi. Lütfen bana doğruyu söyler misiniz? Çocuğun nesi var? Ne yapmalıyız?

İyi hatırlıyorum. Kadın birdenbire durgunlaştı. Bakışlarını bana çevirdi. Ümitlendim. Ümit verici bir şey söyleyecek sandım. Gözlerinin içine baktım. Doktor birden gözlerini benden kaçırdı. Uzaklara

bakarak :

«Yazık ki çocuğun beyni gelişmemiş. Bazı bölümler su toplamış. Beyin yerine su göletleri var.»

«Peki ne yapabiliriz?»

«Bu çocuk doğuştan kolsuz doğsaydı, ne yapabilirdik?»

«Hiç mi bir şey yapılamaz?»

Omuzlarını silkti. Bana bakmadan :

«Sizi buraya sevkeden doktora götürünüz. Belki vitamin ilaçları ile bir şeyler-•!»

Cümlesini tamamlamadan yorgun ve ümitsiz adımlarla yanımdan uzaklaşıp gitti. Belli ki çocuğun durumu onu da etkilemişti. Gül gibi çocuk, o gün bugün ne konuşur, ne duyar, ne yürür. Bu olaydan sonra da belki yüz doktora götürdük, ama

246

nafile, insanoğlu beyninin su toplayarak gelişmemiş beynin eksikliğini tamamlamaktan aciz. Bırakın beyni yapmayı. İnsan böyleyken bize beyni ağaçların, ineklerin veya bulutların verdiğini nasıl söyleyebiliriz?

— O halde geriye; herşeyi avucunun içi gibi bilen, gücü herşeye yeten, herşeyi yaratan bir Allah'ı kabul etmekten başka çâre kalmıyor.

— Başka çâre kalmadığını kabul etmiyorum, dedi Tamer. Sigarasını hırsla içine çekti. Bakışlarını tavana doğru savrulan dumanlara çevirdi. Bir şeyler söyleyecekti ki Cemal:

— Öyleyse bana, insan beynini kimin yaptığını ve nasıl yaptığını anlatın da kabul edeyim.

— Şu anda anlatamıyorsam da ileride anlatabilirim. Böyle bir tartışmaya şimdilik hazır olmayabilirim. Ama---

Müdür sigarasını bitirip izmaritini söndürmüştü.

— Tamer sen çayları doldur, diyerek onun sözünü kesti. CemaPe döndü :

— Bu konu, felsefecileri tarih boyunca meşgul etmiştir. Tanrı'nın varlığını kabul eden de var, etmeyen de. Henüz bilim bu konuyu çözmüş değil. Bence biz de bu konuyu çözüme ulaştıramayız. En iyisi bunları bir kenara bırakalım da biraz da ekonomi ve politika konuşalım.

Cemal, gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Bu sırada Tamer'in uzattığı çayı alıp içine şeker koydu. Müdür, top oynarken sahada yaptığını burda da yapıyordu. Mağlûbiyeti kabul etmemek için maçı iptal edecekti. Nitekim topa tekme vurarak ekonomi ve politika duvanna çarptırıyordu. Çayını karıştırırken :

— Mantık ve ilim verileriyle Allah'ın varlığını anlatan filozoflar var, biliyorsunuz. Meselâ Descartes. Metot Üzerine Bir Konuşma adlı kitabında ilginç bir şekilde Allah'ın varlığından bahseder. Önce herşeyin varlığından şüphe eden meşhur filozof, şöyle der:

247

«Düşünüyorum, o halde varım.

Kendi varlığım şüphe götürmez. Bu varlığa kendi kendime sahip olmuş değilim. Kendimi ben yaratmadığıma göre, kendisine bağlı olduğum ve sahip bulunduğum herşeyi kendisinden edindiğim daha mükemmel başka bir varlığın bulunması lâzımdır.» der ve ekler :

«Hakikati aramak maksadıyla geometrik isbatlara baktım. Meselâ bir üçgeni varsayarak onun üç açısının iki dik açıya eşit olduğunu söylüyorlar. Halbuki yeryüzünde üçgen diye bir şey yok. Halbuki «mükemmel varlık fikri» üçgenin açılarının iki dik açıya eşit olması fikrinden daha açık.

«Dolayısıyla bu mükemmel varlığın, yâni Allah'ın varlığı, en az herhangi bir geometrik isbat kadar kesindir.»

Epiktetos, Düşünceler ve Konuşmalar kitabında, dünyayı mükemmel bir fuara benzetir. Bu muhteşem fuarın bir kuvvet tarafından yaratılmaması ve yönetilmemesini kabul edilemez bulur.

Örnek verir :

«Bir şehir veya bir ev, ustasız var olamayacağı gibi, biri bakıp onarmazsa, varlığını sürdüremez.»

Dünyayı çok büyük ve olağanüstü bir makinaya benzetir :

«Bunun tesadüfen var olması ve varlığını sürdürmesi kabul edilemez. Dolayısı ile dünyayı yaratan ve döndüren bir güç vardır.» der.

Hatta dünyadaki insanları bir fuarı gezmeye gelen turistlere benzetir:

«Bunların kimi satmak, kimi almak için gelir. Bunlar dünyayı yöneten «güç» kimdir, nasıl yönetir, O'nun yarattığı bizler kimiz, niçin varız?» sorularını düşünmez, düşünenlerle alay ederler. Eğer öküzlerle domuzlar da konuşabilseydi, yemden başka şey düşünenlerle böyle alay edeceklerdi.» der.

Çağımızın en büyük ilim adamı Einstein! «Allah'ın varlığını kabul etmek için atomdaki düzene bakmak yeter. Dinsiz ilim kör, ilimsiz din topaldır.» diyor.

248

Edison : «Hiçbir keşif, otların toprağı yarıp çıkması kadar muhteşem değildir. Çünkü otlar, Allah'ın en büyük mucu-zesidir.» diyerek imanını ortaya koyar.

Pastör : «Mikroplardaki ince sanatı gördükten sonra, sonsuz bir ilim sahibinin varlığına inanmamak mümkün mü?» diye sorar.

Sokrat, Aristo'ya ders verirken şöyle der : «O'nun yarattığı her eser, sanat ve intizamı haykırıyor.»

Kant: «Görülen her varlık, görünmeyen yaratıcımızın eseridir, insanlar hakikati görmek zorundadır. Fakat ne hikmetse böyle bir nimet itilir. Tıpkı güvercinin uçmak için, onu uçuran havayı itmesi gibi,» demekten kendini alamaz.

— Peki var da neden göremiyordun, dedi Tamer. Cemal, güldü. Tamer'in kırışmış alnını, sinir kesilmiş yüz

hatlarını inceledi.

—| Demek ki var olduğunu kabul ettiniz, şimdi iş görmeye geldi, dedi.

— Yooo, etmedim. Ama sorum önemli.

— Einstein, şöyle diyor.

— Bırak Einstein'ı meinsteni de, soruma cevap ver.

— Bırak ki vereyim. Sonsuz boyutları bilemediğimiz için onu göremiyoruz, ama onun varlığı muhakkaktır, diyor Einstein. Kâinatın bilinebilen genişliği iki milyar ışık yılı. Dünyadan dışarı çıkamayan insan, iki milyar ışık yılı ötesini görebiliyor mu ki, böylesi muazzam bir kâinatı kolayca yaratan ve idare eden Allah'ı görebilsin. Sonra herşeyi gözümüzle göremeyiz. İnsan burnu kokuları, kulağı sesleri, derisi sıcak ve soğuğu, mikroskopla mikropları gördüğü gibi insan aklı da her şeyi yaratan Allah'ı görmek zorundadır. Her eser, ustasını anlatır. Her resim ressamını.

Sonra Allah'ı anlatan sadece batılı ilim adamları değil. İnsanların beşte birini peşine takmış sürükleyip götürən Hz. Muhammed (sav), büyük ve dahi İslâm bilginleri - İmam-i

249

Azam, İbn-i Sina, Farabi, Gazali gibi binlerce insan da Allah var, diyor ve onun eserlerini görüp, sıfatlarını anlatıyor.

Bu sırada Kaya, beklenmedik bir şekilde yerinden fırladı. Birdenbire, o sakin hali kayboluvermiş, ateş almış barut gibi parlamıştı:

— Bu konferans çok oldu be birader, diye haykırdı. Kafanı davul oldu akşamdan beri! Kesin şunu artık!

Kapıya doğru yürüdü. Hızla dışarı çıktı ve kapıyı olan şiddetiyle çarptı.

Cemal, şaşırmıştı. Hiç değilse Kaya'dan iyimser bir hava bekliyordu. Ama anlatılanlar duvara nasıl tesir etmişse, ona da öyle etki etmişti. Hayretinden küçük*~dilini yutacaktı.

Müdür gerginleşen havayı yumuşatmak ister gibi:

— Tamer çayları tazele, bana bir sigara daha at, dedi. Ce-mal'e döndü :

— Ayıklama yapıyorsun. Kabul etmeyenler de var. Epik-tetos, Descartes, Einstein, Sokrat, Pastör... Ama Sartre, Völ-taire, Darwin de var. Söylediklerini küçümsüyor değilim. Ama benim saydıklarım da küçümsenecek isimler değil. En iyisi bu konuyu kapatalım. Çünkü bîr sonuca varmaz. Felsefe yüzyıllar boyu vardırıramamış. En iyisi- ••

Cemal, Müdürün sözünü kesti:

— Bir şeyin varlığını isbat eden iki kişi bulunsa yeter. Yokluğunu iddia edenlerin çokluğu bir şey ifade etmez. Meselâ Hindistan cevizinin dünyada var olduğunu savunsanız ve bir ceviz gösterseniz kâfidir. Öte yandan binlerce insan, yok dese ne ifade eder? Delilsiz iddia neye yarar?

Bu sırada Kaya içeri girdi. Baktı ki tartışma hızından bir şey yitirmemiş. Hırsla bağırdı:

— Yeter be, yeter!.. Bu alığın akşamdan beri öttüğü yetmiyor mu be!..

Kapıyı çarpıp tekrar dışarı çıktı.

Cemal, taş gibi donakalmıştı. Ebûcehil'in, Peygamber (sav) mucizelerine nasıl inanmadığını bir türlü anlayamamış-

tı. Ama demek ki insan, inanmak istemedi mi; delil, isbat, keramet ve hatta mucize kâfi gelmiyordu. Boşuna dememişler : «Görmek istemeyenden daha kör kimse yoktur.» diye düşünüyordu ki ayağı müthiş bir sızı ile yandı:

— Vay anam!..

Tamer, getirdiği çayı, Cemal'in ayağına dökmüştü.

Mehtab'ı düşündü. «Gitme.» demişti. «Sana bir tuzak kurabilirler.» demişti. Elâ gözlerindeki asıl endişeyi hatırladı. Demek ki bu kız kendisini adam akıllı seviyordu. Tuzağın bundan sonrasını olsun boşa çıkarmalıydı.

Hemen ayağa kalktı. Parkasını kapıp sırtına geçirdi. Ellerini cebine soktu.

— Bana mücade, herşey için teşekkürler!

Belki ikna ederim düşüncesiyle o ana kadar toleranslı davranan Müdür, birdenbire soğukkanlılığını kaybederek bağırdı:

— Bu deli saçmalarını sakın okulda tekrarlamaya kalkma ! Yoksa başına geleceklerden sen sorumlusun! Okulumda böyle yobaz fikirler istemem. Anladın mı?

Cemal kapıya kadar yürüdü. Kaya'nın içeri girme ihtimalini düşünerek duvarın dibine çekildi.

— Saçma fikir, isbat edilemeyen fikirdir. Tıpkı sizin öne sürdüğünüz herzeler gibi!»

Tamer, ağız dolusu söverek elindeki çaydanlığı Cemal'e fırlattı. Cemal, tam bu sırada eğildi. Çaydanlık önce duvara, sonra kendisine çarptı ve yere yuvarlandı. Sıcak sular, tekrar , ayaklarını haşladı. Ama hırsından acı duyacak halde değildi. Botlarını taktı ve hızla kapıyı açıp kendisini sokağa attı.

Bütün gücünü ayaklarında toplayarak koşmaya başladı. Peşinden silah sesleri geliyordu. Daha da hızlı koştu. Yol yokuştı. Ay hilâl. Önünü görmesi mümkündü. Sokaklar yarı aydınlık. Bir maratoncu hızıyla koştu, koştu, koştu

* * *

250

251

«Bütün köprüler yıkıldı.» diye mırıldandı Cemal. Olacağı buydu. Balayı bitmişti. Bundan sonra aynalar sert konuşacaktı. «Hayatın kahrı meğer çekilmez şeymiş.» Tartışma akşamından beri artık selâmlaşmıyorlar, birbirlerini yiyecekmiş gibi bakmakla yetiniyorlardı. Adamlar, patlamaya hazır birer barut fıçısı gibiydiler.

Okuldan eve dönüyordu. Çamurlu sokaklar, evleri kuşatan çamurla sıvanmış bahçe duvarları, üst katlan çıkmalı orjinal Osmanlı evleri artık dikkatini çekmez olmuştu. İlk günler, Ulu Camiden başlayarak bu iki katlı kerpiç evlere ne çok hayranlık duymuştu. Hatta yirmi dört pozluk hjr film bile çekmişti.

Bir haftadır okulun da tadı tuzu kalmamıştı. Fen sınıfları yabancı arıların kovanına benziyordu. Hemen her ders çingar çıkarıyorlardı. Artık bahçedeki voleybol oyunlarına almaz olmuşlardı. Bugün koridorda Mazlum'dan bir omuz yemişti. Bereket versin ev neşeli idi. Faysal hergün süt ve yoğurt getiriyor; şakalar, şaklalanlıklar, komiklikler gırla gidiyordu. Bazen abisini, bazen okul arkadaşlarından biri de getirdiği oluyordu. Süt ve yoğurt paralarını büyük bir nazla alırdı.

— İstemez hocam, bugün bizden olsun, izin verirsiniz bir ağalık yapalım, derdi.

Hava güneşli idi. Çamurlar yer yer kurumuş, yollarda yürümek kolaylaşmıştı. Cemal, duvar diplerini takip ederek yürüyordu. Okuldan sonra iki yüz metre ancak yürümüşü. Bir adam boyundaki bahçe duvarından hemen sonra kavşak vardı. Kavşakta ne idiği belirsiz üç kişi. Cemal dikkatle baktı. Hiçbirini tanımıyordu. Öğrenci olamazlardı. Ortalık tenhaydı.

Karşı duvara doğru yürüdü. Üç kişi yolun o yakasına geçtiler. 18-20 yaşlarında ancak vardılar. Yolun kavşakla kesiştiği noktada volta atıyorlardı.

Cemal, yavaşladı. Arkasına baktı. Kimsecikler yoktu. Hayret etti. Sokakta hiç değilse üç-beş öğrenci olmalıydı. Belki de yolun öbür başını kesmişlerdi. Geriye dönmesi tehlikeli olabilirdi. Önünde ise bir lanet çemberi vardı. Yaklaştıkça üç deli-

252

kanlı yolun kenarlarına serpildiler. Hangi noktadan geçmeye kalkışsa birine toslayacaktı.

Yavaş adımlarla ve gençleri süzerek yürüyordu. Acaba lider hangisi idi. Silah varsa hangisindeydi ?

Yollar buraya kadar mıydı? Kin ve kan, önüne pusu mu kurmuştu? Yiyecek ekmek, içecek su bu kadar mıydı? Ana, baba, kardeş, arkadaş, cümle eş-dost ile beraberlik burada mı noktalanacaktı? Yoksa bir çıkış yolu var mıydı?

Son adımını da attı ve durdu. Dudaklarında şehadet mırıltıları vardı.

Yan gözlerle kendisini süzen delikanlılar, önünü kesmek üzere ikişer adım arayla bir çizgi üzerine dizilmişlerdi. Sağ baştaki sivri burunlu, san saçlı olan biraz aralıklı duruyordu. Silah onda olabilirdi.

Bir elinde kitapları vardı. Öteki elini beline attı ve tabancasını çekip mekanizmayı kurdu. Bu sırada kitapları duvar kenanna çoktan fırlatıvermişti.

Aralarında üç-beş adım ancak kalmıştı. Bağırıldı:

— Durun! Bir adım daha atan kurşunu yer!

Üçü birden durdular. Sağ baştaki elini cebine soktu. Silah çekeceği kesindi. Cemal, hızla ona doğru yürüdü ve tekmeyle nara ile birlikte savurdu :

— Yeaaaa!..

Suratına tekmeyle yiyen delikanlı çekmekte olduğu tabancayı elinden yere düşürmüştü. Cemal fırladı, bir tekme de tabancaya vurdu. Hızla öteki ikisinin üzerine yürüdü. İkişer adım gerileyerek CemaFin önünü boşalttılar.

Tabanca on adım ileri fırlamıştı. Delikanlılar, kapmak için koşuştular.

— Durun!.. Tabancaya elini süren kurşunu yer! y...

Kıvırcık saçlı, deri montlu olanı şaşkınlıkla durakladı. Öteki iki adım attı, arkadaşına baktı. Gözlerini korkuyla Cemal'e çevirdi. Cemal'in kararlılığı onu da yerinde çiviledi.

— Duvarın dibine çekilin.

253

Emirlere harfi harfine uyuyorlardı.

—• Arkanızı dönün!

Bir yandan gözleri ile Cemal'i takip ederken, öte yandan da deneni yaptılar. Cemal, gidip tabancayı aldı. Beline soktu. Delikanlıların yanına kadar sokuldu. En baştakinin ayak arasına müthiş bir tekme savurdu. Delikanlı kıvrılarak yere çöktü. İkincisi de tekmeyle yer yemez, aynı şekilde yere kıvrıldı. Üçüncüsü çoktan tabanları yağlamıştı.

Çarçabuk birincisine döndü. İki büklüm eğilmiş olan delikanlının suratına bir diz çıkarttı. Karnına ikinci bir tekme yerleştirdi. Bütün gücüyle ikincisinin üzirine çullandı. Tekme tokat Allah ne veriyse girişti. Delikanlının çamur deryasına yuvarlanması bile Cemal'in hızını kesmedi. Evire çevire dövmeye balşadı. Suratı kan çanağına dönmüştü. Üst baş çamurdan ibaretti. Son tekme de karnına yiyen delikanlı iki seksen hareketsiz yere serildi.

Boşta kalan delikanlı da kirişi kırmıştı.

Cemal, kitaplarını topladı, caddeye baktı. Üç-beş okul öğrencisi geliyordu. Bir ordu düşmandan kaçır gibi hızla koşmaya başladı. Tanınmamalı idi.

Eve kadar nefessiz koştu. Evin bulunduğu sokağa geldiği zaman sağma soluna baktı. Anahtar kilidin içinde çevirdi Kapıyı açtı. Yeniden etrafa baktı.

İçine sığmıyordu. Yüreği korkuyla vuruyor, bütün vücudu tirtir titriyordu. Takip edilip edilmediğini, birilerinin kendisini görüp görmediğini kontrol etti. Karşık evin peri gibi uzun saçlı gelini penceredeydi. Sokağın aşağı başından feracesine bürünmüş gelen iki kadına gözü takıldı. Hemen kendini içeri attı. Kapıyı içerden kilitleti.

Kitapları pencereye fırlattı. Ceketini yatağın üstüne savurdu. Pantolonu çıkarıp pijamayı giydi. Yatağa gömüldü.

Hergün okulda geçen işkence dolu dakikaları unutmak için bulduğu yegane yol bu idi. Uhud Savaşında müslümanlar bozguna uğrayıp perişan oldukları zaman Allah» onlara hafif bir uyku vermiş, bir an yenilginin dehşetini böyle unutmışlar ve sonra da tekrar derlenip toparlanarak üzerlerine çullanan düşmanı silkelemeye muvaffak olmuşlardı. Cemal de okuldaki sinir buhranlarını unutmak için eve gelir gelmez kendisini yatağa atıyor, uyuyarak işkence saatlerini unutmaya çalışıyordu.

Fakat bu sefer gözünü uyku tutmadı. Yatağın içinde fırlıyor, uyku denen rahmet deryasından gözlerine bir damlacık düşmüyordu.

fçî şüphe ve vesveselerle cehennem gibi kaynıyordu.

Ya iz sürmüşlerse...

Ya iz sürmüşlerse.

Ya pencereden içeriye tararlarsa••!

Sokak penceresinden içeri el bombası fırlatılırsa...

Polise de ihbar edebilirlerdi.

Ya tabancalarla yakalanırsa•••

Acaba evini biliyorlar mıydı ?

«Amma da soru ha! Polis kasabayı avucunun içi bilir Bilmese nasıl görev yapar?»

Beyni zonklıyor, damarlarından kan çekilir gibi oluyordu. Sinirleri felç olmuştu. Asabı müthiş bozulmuştu.

Uyuyamayacağını anladı. Yataktan fırladı. Giyinmeye başladı.

Evi terketmeliydi. Aranırsa ele geçmemenin bir yolunu bulmalıydı. Ayrıca şu tabancayı defetmeliydi. Örgüte filân ait ise, kimbilir kaç cinayette kullanılmıştı?

Neyi, nasıl yapmalıydı ? İstişare edebileceği birini bulmalıydı? Meslek Lisesine gidip Yılmaz Beyi arasa mıydı? Ya da Çetin Beyi?.. En iyisi Sadettin idi--- Yoksa kaymakama mı gitmeliydi? Yok, yok--
- Tabancayı Yılmaz Beye vermek en iyisi idi. Ya da saklamalıydı.

254

255

Çarçabuk evden çıktı. Her sabah karate çalıştığı çığdemli tepeye doğru koştu. İki dakikada evlerden kurtulmuş, tarlalarla yüz yüze gelmişti.

Ekinler yeni yeni yeşeriyordu. Badem ağaçları telli-du-vaklı. Armutlar kırmızı-yeşil fistanlarını giymişlerdi. Kimi ağaçlar bir iskeletten ibaret. Henüz İsrail'in Sur'unu duymamış ve ölüm uykusundan uyanmamışlardı. Su arkı boyunca kümelenen karamık çalılıarı diplerinden sürgün vermişti. Tepeye doğru, boz toprak yer yer tenini gösteriyordu.

Cemal tepeye kadar koştu. Su arkı boyunca ilerledi. Sımsıkı örülmüş bir karamık çalısının arasına tabancayı fırlattı. Böylece bir mikrobu defetmişti. Yine koşarak geri döndü.

Eve dönmemeliydi. Her ne kadar hava güneşli ise de yerler ıslaktı. Bu tepede akşamlayamazdı. Üstelik hava soğuktu. Doğruca çarşıya inmeli idi. Hikmetlerin dükkânını bir yoklar, kimseyi bulamazsa, karakola giderdi.

Koşar adım yokuşu inmeye başladı.

— Deme Cemalciğim, yolunu kestiler ha, diye hayret ve üendişe ile karşılık verdi Çetin Bey.

İri, mavi gözleriyle Cemal'i süzüyordu. Vakitsiz ağaran saçları alınına dökülmüştü. Burun kanatları yay gibi gerili idi. Sol eliyle alın perçemini kulağının üstüne savurdu. Yüzünde ani bir gülümseme dolaştı.

— Hepsini dağıttın demek.-- Helâl sana!.. Yüzü yeniden bulandı. Endişe dolu bir sesle :

— Durma! Doğruca kaymakama git. Olayı aynen anlat. Gerekirse, bir dilekçe de savcılığa verelim. Ama zannediyorum, kaymakam olayı savcılığa havale eder, buna lüzum kalmaz. Hemen bir dilekçe yaz. Tabancayı da kaymakama ver. Hemen!..

256

— Dur hele, dedi Hikmet. Acelesi ne? Ben bir çay söyleyeyim de rahat bir nefes alsın adam. Cemalciğim hele bir" dakika otur, çay hemen gelir.

Çaycıya koştu.

Dükkânda başka kimse yoktu. Çay gelene kadar hiç kimsenin ağzını bıçak açmadı. Cemal, kaymakamın ne tepki göstereceğini, savcılığa sevk edilirse neler olabileceğini düşünüyordu.

Daha dün gelen bir öğretmenın yolunun kesilmesi Çetin Beyi delice endişelere sevk etmişti. Gerçi Cemal de cıva gibiydi. Ele avuca sığmıyordu. Böyle birisi için, kasaba dardı doğrusu.

Çay söyleyip gelen Hikmet, müşterilerle meşgul olurken arada bir Cemal'e bakıyor ve gülümsüyordu. Kahveci çayları "bırakıp gittikten sonra neşeyle güldü.

— İç şu çayı da için ısınsın. Seni ilk gördüğümde kanım kaynamamıştı, ama şimdi çok seviyorum. Endişelenme! Ben, •Çetin Bey gibi düşünmüyorum.

— Nasıl, yâni, dedi Çetin Bey.

— Bu iş çok kıyak olmuş. Bundan sonrası daha kıyak gelir.

— Kaymakam ne der, diye sordu Cemal.

— Ne diyecek, yol kesen haydutları bulması için polise hemen emir verir. O tabansızlar da Sadettin ile Hayati'nin eline bir geçerlerse---

Hikmet'in yüzündeki bahar neşesi, Çetin Beye ve Cemal'e sıçradı. İkisi de gülümsediler.

Upuzun bir salon. Yekpare, yün bir halı. Formika masa. Sıra sıra sandalyalar. Biri kaleme, diğeri koridora açılan iki kapı. Enine en, boyuna boy eklenmiş duvarlar. Masaya ve kaymakama tepeden bakan Atatürk resmi.

Kader Kapımı Çaldı-F. : 17

257

Cemal, Orwell'in 1984'ünü hatırladı. Bir Numaralı Vatandaş, her yerde hazır ve nazırdı. Herkesi görüyor, herşeyi biliyor, her tarafa yerleştirilmiş kameralar sayesinde her vatandaşın, her halini filme alıyor ve herkesi denetliyordu.

Bu o kadar değil, diye düşündü. Sadece resmî daireleri gözetliyor. Yol kesen, adam öldüren, banka soyan ona görünmüyor.

Kalemdeki memur dilekçeyi daha önce iletmişti için kaymakam, başım kaldırır kaldırmaz :

— Hoca kaç senelik öğretmensin, dedi.

Gayet yumuşak bir ses tonu ile sonuyordu. Döner koltuğuna gömülmüş, iri yapılı kaymakamla tezat teşkil eden sesi, Cemal'i şaşırttı. Acaba ne öğrenmek istiyor, diye düşündü Bu-koca adamın sesi, sahiden böyle minnacık mı idi? Yoksa çalmak istediği bir sır mı vardı?

— Bu üçüncü.

Kaymakam, olup bitenleri bir kere de sözlü olarak dinledi. Cemal'i tecrübesiz bulmuştu. Olanlardan ona da yüzde çıkarıyordu. Fakat kaymakamın baş sallamalarından hissenin yüzde kaç olduğu anlaşılıyordu. Bağırıp, çağırma, azarlama, takdir, kınama olmadığına, hatta ses tonu bile sertleşemedi-ğine göre, bu yüzde pek fazla değildi.

Kaymakam, sumenin yanibaşmda duran tabancayı elin& alıp yeniden gözden geçirdi ve Cemal'e acır gibi baktı:

— Gidebilirsin hoca, dedi. Başın sıkışınca yine gelmekte tereddüt etme.

—• Teşekkür ederim.

Cemal, sauna buharına yakalanmış gibi bulanık düşüncelerle odadan çıktı. Merdivenlere yürüdü. Kaymakam ne demek stiyordu. Böyle olaylar devam mı edecekti?

Sorunun cevabını, Hikmetlerin dükkânına geldiği zaman-Yılmaz Beyden dinleyecekti. Dükkândakilerin suratı asıktı.. Ağızları bıçak açmıyor, başlar öne eğik, gözler yere çivili.

258

Cemal'in verdiği selâmı, Hikmet kolu kanadı kırık bir sesle aldı. Yeşil gözlerinde her zamanki neşe kıvılcımlarından eser yoktu. Çeneye doğru sarkmış uzun bıyıklarını, sıkıntıyla çekiştirdi.

— Ne var, niye konuşmuyorsunuz ? Hepinizin gemileri birden mi battı ?

Kimsede ses seda yoktu?

—• Yılmaz Bey ne var?

Cemal, fena endişelenmişti. Hergün 8-10 kişi vuruluyordu. Acaba kim gitmişti? Nerede, ne olmuştu? Ateş yalımı gözlerle Yılmaz'a bakıyordu.

— Haydar Beyin yolunu kesmişler.

Haydar Bey, Yılmaz'm okul arkadaşı idi. Meslek lisesinde birlikte çalışıyorlardı. İnançlı bir insandı.

— Yapma. Nerede şimdi?

— Hastahanede.

—! Durumu nasıl? Yarası falan?..

— Tehlikeli değil. Fakat feci dövülmüş.

— Vay alçak herifler vay!.. Döven kim?

— İkisini tanıyormuş, bizim okuldan. Fakat ikisi meçhul.

— Ne duruyoruz? Hastahaneye gidelim.

— Oradan geliyorum. Taburcu olacak. Rapor almak için yattı. Doktorların yapacağı çok şey yok. Akşama evine gideriz.

— Öyle olsun.

Olay Cemal'in düşündüğü kadar vahim değildi. Çetin Bey, saçlarını eliyle arkaya itti:

— Çetin bir gün. Bundan sonra sokağa yalnız çıkmayalım. Bir yerden bir yere giderken birkaç kişi olalım. Memleket buhranlı günler geçiyor, ^ri kıyım adamlar ölüyor. Profesör, belediye başkanı, parti lideri, sendikacı, savcı-•• Hükümet bunalımı da var.

Hikmet bıyıklarını çekiştirdi.

— Hükümetin partisinden üç milletvekili istifa etmiş. Ba-

259

kan İşgüzar hakkında soru önergesi verilmiş. Bu gidişle hükümet morga konacak.

— Çok sürmez, dedi Çetin Bey. Onun için kendimizi kol-layalım.

Cemal, gözlüğünü çıkarıp koluna sildi, alnını oğuşturdu.

— Fakat memleketi öyle bir hurdalık haline getirdiler ki--Bürokrasiden ekonomiye, polisten belediyelere kadar herşey hurda haş oldu. Anarşi ve terör memleketi yangın yerine çevirdi. Ufukta iç savaş görünüyor.

— Doğru, dedi Çetin Bey. İki senede memleketin anasını ağlattılar. Devlet kendisi anarşi arıyor. Aî senin müdürü. Okulda disiplin sağlaması gereken adam, öğretmenlerini kışkırtıp senin üstüne salıyor. Herifin kendisi anarşist. Polisi, valisi, savcısı bakanı öyle. Bakanın anarşist öptüğü ülkede terörü kim durduracak ?

— Zor, dedi Cemal. Herşey arap saçına döndü. Yılmaz Bey, ellerini önüne kavuşturmuştu. Cemal'e baktı: —Bin sene İslâm sancağını şerefle dünyada taşımış bir

milletin çocuklarını dinsiz imansız yetiştirirseniz olacağı bu. Başka ne bekleniyordu ki.-. Buhara'dan Viyana'ya, Yemen'den Bosna'ya at koşturanlar ekonomi ekonomi veya devrim devrim diyerek mi çalıştılar? İlim aşkına, medeniyet aşkına diye naralar mı savurdular? Bir gencin kafasını ilimle aymlatabilirsiniz, ama imansız bırakıp da ruhunu aç koyarsanız, hatta senin ruhun yok, diye inkâr ettirmeye kalkışsanız olacağı bu. Vicdanını öldürdüğümüz nesiller intikam alıyor. Rüzgâr eken

fırtına biçer.

— Doğru, dedi Cemal. Akim nuru medeniyetin fenlendirdi. Vicdanın ışığı ise dinî ilimlerdir. İkinin kaynaşması ile hakikat ortaya çıkar. Ayrıldıkları zaman sadece dinî ilimleri okumaktan taassup, sadece fen ilimlerini okumaktan dinsizlik ve anarşi çıkar. Milletin huzurunu katleden anarşi dinsizliğin eseri değil midir?

260

— Ah bire, diyerek elini dizine vurdu Çetin Bey. Bakan olacak adamları buralarda süründürüyorlar, ah!..

Sohbet her zamanki heyecan ve canlılığı ile sürüp gitti. İkinci üstü dağılırken Hikmet masanın çekmecesinden bir zarf çıkardı.

— Cemal Bey, diye bağırdı. Sana bir müjdem var! Cemal, kapıdan çıkmak üzereydi. Başını çevirdi. Mektubu

görünce ok gibi yerinden fırladı. Ne zamandır, toprağın cemre sıcaklığını beklediği gibi mektup bekliyordu. Elini uzattı. Hikmet mektubu bir elinden ötekine aktararak kaçırdı.

— Müjdemini isterim arkadaş, bedava mektup yok.

— Ver şunu, ne istiyorsan sonra iste.

— Müjdemini-..

— Bırak Allah'ını seversen, bu işin şakası olmaz.

— Döner ismarlarsan-..

Cemal, seri bir hareketle Hikmet'i kucakladı. Kemiklerini sızlatana kadar sıktı. Sonunda mektubu kaptı. Zarfın üzerine bir göz attı.

— Haydi bana eyvallah, diyerek dükkânı terketti. Okula güvenmediği için mektuplaşma adresi olarak dükkânı vermişti.

* * *

I

3. B Ö L Ü M İZDIRAP SELİ

Devrim sarasına tutulmuş üç-beş kopye Mn oyuncağı olmak. |• Dedesinin İstiklâl Savaşı vererek düşmanı kovduğu yurttan, İstiklâl Marşı söyleyememek--- Ceddinin kahramanlık hikâyelerini destanlaştıran marşları «şövenist»ce şeyler diye küfür yağmuruna tutanlara boyun eğmek zorunda kalmak-•| «Allah Allah» diyerek düşmandan kurtarılan vatanda, «Allah» dediği için gerici, yobaz, faşist ilân edilmek- |• Namus için canını verenlerin torunlarını, namus düşmanı olarak görmek... Öz

vatanında garip, öz vatanında parya muamelesi görmek-•! Bütün bunlar Cemal'i bunaltıyor, kahrediyor ve ızdırap selinde boğuyordu.

SEVDA KAPIMI ÇALDI

Cemal, bir ceylan çevikliği ile köşeyi döndü. Sokağa saptı. Hava henüz tamamiyle kararmamıştı. Yol çamur denizi. Su birikintileri yama gibi yollara yapışmış. Cebine attığı mektubu bir çırpıda çıkardı. Açtı ve okumaya başladı:

«Esselâmün Aleyküm.

«Bir Tanem,

Kısa süre beraber olmamıza rağmen, öylesine çabuk anlaştık ki-- İnanmadığım olay başıma geldi.»

262

Cemal, şaşkın ördek gibi sulara girince, okumaya ara verdi. Önüne baktı. Odacıklar çoktan göle dönmüştü. Öfkeyle suyun içine yürüdü. Paçaları baldırlarına kadar ıslanmıştı. Ayakkabıları su dolu idi.

— Allah kahretsin, dedi. Kahbe dünya, ne zaman ağzıma bir parmak bal çalsan, bir kepçe de zehir yutturursun!

Yolun kenarına çekildi. Elektrik direğinin dibinde durdu. Kalbi güm güm vuruyordu. Kıyamet kopsa, mektubu okumadan hiçbir yere gidemeyecekti. Zira okuduğu satırlar, içinde kıyameti çoktan başlatmıştı.

Yağmur hafiften çiseliyordu. Mektup ıslanmaya başladı. Yer yer mürekkepler dağılıyordu. Cemal, hastanın çorba içtiği gibi mektubu satır satır yudumlamaya devam etti:

«Aşk denen şeye inanmazdım. Meğer başıma gelmediği içinmiş. Seni ne çok sevdiğimi, yokluğun öylesine veciz anlattı ki tarif edemem.

Pazartesi günü annemle Kerim Abilere gittik. Senin İstanbul'a naklini yapmak için söz veren adamı sormak için. Otur-. duk, konuştuk. Senin bulunduğun kasabadan söz açtılar. Kötülediler de kötülediler. Uzun uzun konuştular.

Beni çok üzdüler. Anlatılanlara inanmadım, ama üzülmekten de kendimi alamadım. Kendi kendime, Cemal'im bir çiçek, onun bulunduğu yerde kötülükler olmaz, o dikensiz bir gül, diye söylendim. Gece yatağa gidince dikensiz gülümü hayallemişim. Dikensiz olman, savunmasız kalman demektir. O zaman daha çok üzüldüm. Çünkü insanlar türlü türlü. İçlerinde yılan gibi zehirlemekten zevk alanı da var, arı gibi karşılıksız bal üreteni de. Dikensiz menekşeler, karanfiller, çiğdemler de bulunuyor dünyada, sırf dikenden ibaret kaktüsler de.

«Allah'ım çiçeğimi koru, onu soldurma. Dualarımızı ve dilekelerimizi gerçekleştir. Bizi ayırma!» diye uzun uzun yalvardım. Hem de yaşlı gözlerle.

Misafirlikte çok çay içmiştim. Onun için uykum kaçtı. Bütün geceyi seni düşünerek geçirdim.

263

Mektuba başlarken neler yazacağımı, sayfayı nelerle dolduracağımı, düşünmüştüm, ama şimdi defne yeşili, gül kırmızı, çiğdem sarısı, karanfil güzeli sevgilerle satırlarımı dolduruyorum. Yüreğimde çiçeklenen sevgileri anlatmak istiyorum. «Seviyorum, özledim, selâmlar-!•» yazayım, bütün mektubu böyle doldurayım, istiyorum. Şimdi görüyorum ki sevgi öylesine bereketli bir pinarmış. Sularını mürekkep diye kalemime çekince yazacaklarım bir türlü tükenmiyor.

Postacı kapıdan iki zarf uzatıp döndüğü zaman fevkalade hiçbir şey yoktu. Ama zarfın üzerinde kendi adımı görünce, yüreğim ağızma geliverdi. Çünkü bu hayatta adıma yazılmış ilk mektuptu ve senden geliyordu. Hemen öteki mektubu Küb-ra'ya uzatıp salona koştum. Süratle açıp okumaya balşadım. Sonunda, Allah'ım dedim, sana çok şükürler olsun, beni sevgililerin en iyisi ile karşılaştırdın. Sevginin en temizini, en yücesini ve en berragını bizim kalblerimize koydun. Çok şükür-!•

Yazdığım güzel fıkralar Kübra'mın pek hoşuna gitti.

Günlerim seni düşünmekle ve resimlerimize bakmakla geçiyor. Kur'an okumak, zaman zaman dinî toplantılara gitmek-•!•»

Cemal inat ettikçe yağmur bastırdı. Mektubun biteceği yoktu. Işık yetersizdi. Damlacıklar, kısa zamanda mektup kağıdının üzerinde sulu boya resimler yapıyordu.

Canı sıkıldı:

«Adaletin bu mu dünya, bir üzüm salkımı yedirir, yüz tokat vurursun.» diye söylenerek mektubu katladı. Ayakkabılarının içine dolmuş suyu boşalttı.

Dalgın, hülyalı ve sevdalı adımlarla evin yolunu tuttu.

* *

Cemal'in işi asıl o gün bitmişti. İkinci yazıları okuduğu gün, okulda tutunduğu tek dal da elinde kalıverdi. Ve o gün Cemal, hayatında ilk defa yenilgiyi kabul etti. Bunalmış, ne

264

yapacağım bilememişti. Erkekler olsa mesele değildi. Fen A, B ve C'de hergün düello vardı. Cemal bütün külhanbeylerin üstüne yürüyordu, ama kızlar-••

O gün-..

Ne külhanbeylik yapabildi, ne ağız dalaşı, ne de meydan okuma.

Herşey bir hafta öncesinden başlamıştı. Yazılı için kararlaştırılan günde Edebiyatın cici kızları, sınıf

kapısında Cemal'in yolunu kestiler. Dudaklarında cıvı cıvı gülücükler... Yüzleri çiçek çiçek. Üzerlerinden neşe akıyor.

— Hocam seni çok seviyoruz.

— Çok seviyoruz hocam.

— Ay, en çok da ben seviyorum.

— Vallahi yalan, ben daha çok seviyorum.

— Aha yemin kız, vallahi ve billahi en çok ben---

— Ben de sizi.

— Anlaştık öyleyse.

— Her zaman anlaşıyoruz zaten.

— Ne şeker hocasın sen. Hocaların balı.

— Çok ballandırdınız-!| Neden bilmiyorum.

— Hocam- •|

, —• Buyurun.

— Yazılı yapmayın bugün. Çalışmadık.

— Ama siz bugün istemiştiniz.

— Evet, ama arkadaşlar çalışmamış. Seni çok seviyoruz. Sen hocaların en şekerisin!..

Cemal, bu kadar yağdı doldurabileceğim çömleğim yok diye düşündü. Kızlar, kendisi ile resmen alay ediyorlardı. Kişiliğini, meslek itibarını, üç-beş yalan iltifata değiştirdiğini zannetti.

—! Olmaz arkadaşlar, dedi. Prensiplerimizi bozmayalım. Aldığımız kararları çiğnemeyelim. Ölçülü ve disiplinli olalım. En önemlisi sözünün eri insanlar olalım, lütfen.

Cemal, o güne kadarki iyiliğinin, Edebiyat sınıfının olur olmaz her isteğine evet demesine borçlu olduğunu bir an unu-

265

tuvermişti. Küçük bir unutkanlıktı bu. Fakat bedeli büyük olacaktı.

— Hocam seni çok-

— Olmaz arkadaşlar!

— Hocam n'olursunuz!

— Lütfen hocam!..

— Ay, hocam lütfen-••

i

— Olmaz. Buyurun sınıfa!

— Yapmayın hocam, çalışamadık.

— Aşkolsun yâni hocam!

Smıf başkanı Aysel'in sinsi bakışları 'arkasında akrep ze-hiri saklıydı. Cemal'in önüne dikildi. Öfkeden dudakları titriyordu. Omuzuna dökülen siyah saçları, kanı çekilmiş gibi kuru çalıya dönmüştü. Yüzü oldukça asabi.

— Hoca bu işin hiç yolu yok mu?

Sert bir kayaya çarpmışçasma irkildi. Bu ne dehşetli öfkeydi ? Her zaman gülen bu sakin ve sevimli yüz ne kadar da çirkinleşmişti Allah'ım!.. Öfkesi burun deliklerinden taşıyordu.

— Şey-.

— Ne hoca?.. Çabuk söyle. Lâfı ağzında geveleme!

— Bir emir.--

— Kimden? •!• Müdür, kaymakam, vali---

Cemal irkildi. Bu kız ne diyordu?-Validen emir mi getirecekti? Ne demeliydi. Vaz geçtim, iptal ettim diyebilir miydi ? Diyemedi. Şaşkınlıkla:

— Müdülden yazılı bir kâğıt yeterli.

Kupkuru dudaklarının arasındaki dili bir yılan çevikliği ile kıvrıldı:

— Yazılıyı iptal edilmiş bil! Koşarcasına sınıftan çıktı. Ötekiler Cemal'i bırakmış değillerdi:

— Hocam n'olursun yâni?..

— Ay hocam, bizi nasıl kırabilirsiniz?

— İptal ettiniz değil mi hocam?.. Ah siz ne iyisiniz.

— Lütfen arkadaşlar, prensip sahibi olalım. Başarının sırrı bugünün işini yarına bırakmamaktır.

— Hocaaaaam!..

— Lütfen-•!;

Cemal, henüz sınıfa girmeye fırsat bulamamıştı ki Müdür merdivenin başında göründü. Yanıbaşında Aysel vardı. Bir solukta merdivenleri tırmandılar. Müdür son derece ciddi idi Ta-Tum elbisesi, sivri burnu, asma kabağı gibi bıyıksız suratı, ar-îcaya taranmış sert ve siyah saçları ciddiyetten ibaretti.

— Cemal Bey, yazılıyı iptal edin!

— Yazı gönderin. Aysel:

— Al, diye soludu.

Cemal'in yüreği kurşun yemiş gibi sızladı. Titreyen elleri île kağıdı aldı. Yavaş yavaş okudu. Bir daha, bir daha göz attı kağıda. Yazılar gözünün önünden silinmiş gitmişti. Hiç bir şey görmüyor, olup bitenlerin zamanın kaçınıcı boyutunda cereyan ettiğini kavramaya çalışıyordu. Bu iptal yazısı dünden hazırlanmış olmalıydı. Ya da basılı evrak falan-.. Ama nasıl olurdu? İptal yazısı fikrini kendisi ortaya atmamış mıydı? Önceden hazırlanmasına imkân var mıydı?

Onun dalıp gittiğini gören Müdür; bir kahraman tavrıyla :

— Tamam mı Cemal Bey?

— Tamam.

— Tebellüğ ettiğimize dair imzalayın lütfen!

— Tabi...

Cemal bir ruh gibi derse girdi, ruh gibi çıktı. Bir okul müdürünün öğretmeni atlayıp birkaç saniyede yazı çıkarmasını hafsalası almıyordu.

Dersten çıkarken Aysel'in kanlanıp canlanmış dudakları, yay gibi gerilip okunu fırlattı:

— Nasılmış?.. Biz adamı muma çeviririz.

Ok, vınlıyarak gelip Cemal'in beynine saplandı. Eve gidene kadar beyninin içinde vınlıyıp durdu. Bütün olup biten-

267

.1.

leri yeniden ölçüp tartıyor, sonunda bu cümle beynine çakılı-veriyordu.

Eve gider gitmez yatağa gömüldü. Yılmaz Bey gelene kadar uyumuştı. Saat 17.30'da gürültüye uyandı. Yılmaz Bey gelmişti. İkinci namazı geçmek üzereydi. Rüyasında Aysel'i görmüştü. Kedi tırnaklarına benzeyen pençeleri ile üstüne saldırıyordu. Müdür, Fatma ve öteki arkadaşları-••

O gece, büsbütün karışık rüyalar görecekti.

O hafta karmakarışık geçti.

Ertesi hafta yeni baştan, ama intikam alırcasma test soruları hazırladı. Ben, onlara yapacağımı bilirim, diyordu. Soruları Mehtap daktilo ediverdi. Cemal, başlangıçta epey tereddüt etmişti. Mehtap'a güvenmeli miydi? Ya soruları verirse... O zaman ikinci bir mağlubiyet mukadderdi. Birincisinin acısı, evlat acısı gibi yüreğinde dururken ikincisini tatmak- ••

Cemal'in tereddüdünü gören kızcağız :

— Aaaa, bana da mı güvenmiyorsun Cemal?.. Aşkolsun vallahi!.. Bunu senden beklemezdim. Seni, babama değişmem vallahi!

— Sahi mi?

— İnan bana. Sen, beni ne sanıyorsun, Allah aşkına!..

— Bilmem.

— Bilmezmiş. Anamın ölüsünü öpeyim söylersem-••

— Peki, dedi Cemal. Sana zahmet olacak ama-

— Ne münasebet, severek yazacağım.

— Yazmıştı da. Sorular bittikten sonra, sevgi dolu gözlerini Cemal'e dikti:

— Başarılar dilerim, demeyecek misin?

Cemal irkildi. Kendisini Müdüre kadar gidip şikayet eden, üstelik düpedüz alay eden o-- «Nasılmış?.. Biz adamı muma çeviririz.» diyen Aysel'e-••

— Bilmem, dedi.

— Bilmez olur musun?

268

Mehtap daktilonun tuşlarına dokundu. Etili, kalın parmakları sihirli bir kolaylıkta tuşların üzerinde gezinmiş ve soruları bitirmişti.

— Ne zaman basmalı bunları?

- Sen meraklanma. Ben hallederim. Yarın sabah benden alırsın.
- Sen bir harikasin! Ama bırak bunu da ben yapayım, sana zahmet olmasın.
- Severek yapacağım.
- Teşekkür ederim.

Cemal duygulandı. Bu kızın kalbi hakikaten altındı. Böylesi dünyada bulunmazdı. Hele Edebiyatın cellatlarına kıyaslanırsa bu tam bir melekti. Ya Esra?..

Mehtap, Cemal'in elindeki soru kağıdına uzandı. Kağıtla birlikte Cemal'in çantasını da çekip aldı. Birkaç kağıt, bir kitap, bir defter-•• Defterin arasında bir zarif kağıt. Üzerinde incecik bir yazı. Bir şiir.

Mehtap hemen şiiri kaptı. Okumaya başladı.

«Seni Düşünüyorum. Apansız uyanınca gecelerde Kim bilir saat kaçta, nerde Saatim çalınca seherde Bil ki seni düşünüyorum.

Ben bu aşka düştüm düşeli Kimi gün endişeli, kimi gün neşeli, Yüreğime bir cemre düştü düşeli Bil ki seni düşünüyorum.

Bir güzel kuş ötünce uzakta, Çiçekler açınca dalda, budakta, Yanık bir türkü duyarsan, eski plâkta Bil ki seni düşünüyorum.

269

Yanakları allanıvernişti. Gülümsüyordu. Şimdi inanılmaz: ölçüde sevimliydi. Bir eliyle nazlanarak saçlarını kulağının arkasına attı. Gülen gözlerle Cemal'e baktı:

— Bana mı yazdın?

Cemal bocaladı. Gözlerini kaçırdı. Ne demeliydi? Evet dese... Hayır dese-.. Bir tebessümden ibaret mutluluğu kızcağıza çok mu görüyordu. Her işini severek yapan, hatta casusluğu bile kendisi için göze alan bu kızcağızı bir kere olsun se-vindirse ne olurdu?

— Neden defterimi karıştırıyorsun, ver şunu bakayım î Mehtap kağıdı kaçırdı. -i,

—! Söylemezsen vermem. Kime yazdın? N'olursun söyle••• Nişanlına tabi-... Beni sevmezsin ki--- Ben senin için---

Cemal, gözlerini Mehtap'a çevirdi. Kızın siyah gözbebek-lerinde bir ümit parlayıp sönüyordu. Sevimli yüzünde buruk ve eğreti bir tebessüm vardı. Kıvırcık saçlarını düzeltiyor, ama bütün dikkatini Cemal'in üstünde tutuyordu.

Ayrılık günü Esra'nın gözlerinden yanağına süzülen' yaşları hatırladı. Bakışları parmağındaki

yüzüğe gitti. Esra'ya söz vermemiş miydi? Ondan gelen mektubu hatırladı.

Bunaldı. Mehtap ne zor bir soru sormuştu. Bakışlarını yeniden kızıdan kaçırdı:

— Şu an seni düşünüyorum. Ne çok iyiliğin dokundu bana. Sen gerçekten bir iyilik meleğisin.

Mehtap, nemli gözlerle Cemal'e baktı. Başını önüne eğdi. Sol eli saçlarına takılı kaldı. Sağ elinde hâlâ şiir duruyordu. Cemal'den istediği bu değildi. «Şiiri sana yazdım. Seni bütün kalbimle seviyorum. Sen benim canımsın.» gibi sözler bekliyordu. Fakat-- Cemal'in sadece kendisi kırılmasını diye iltifat ettiğini biliyordu. Ama bugün, bu kadarını söylemişti ya.

«Sen gerçek bir meleksin-••»

Köprüleri atsa-- Eline ne geçecekti? Yarın belki-!;

— Şiir bende kalabilir mi?.. Senden bir hatıra.

— Şey, tabii, ama-

270

— Ama, ne?

— Hatıra deyince- •!

— Evet.

— Ayrılıyormuşuz gibi. Sen okuldasın, ben okulda. —• Ama olsun.

— Peki, nasıl istersen.•-

* * * !

Cemal, yazılı yapmadan önce sorulan, sınıfın eski edebîyat öğretmeni Seviye Hanıma gösterdi.

—• Nasıl olmuş, bir bakar mısınız?

Seviye Hanım üstün körü bir göz attı. Son sınıfları başından attığı için son derece memnundu.

—! Eh iyi, deyiverdi. Aslında test sorularından anlamıyor-du, sınıf seviyesine uygunluğunu anlayacak kadar da dikkatli' bakmamıştı. Üstelik kendisi Türkçe öğretmeni idi, Cemal Edebiyat. O daha iyi bilirdi.

Cemal, yazılıya Müdürü de çağırdı. Test yazılısını birlikte yaptılar.

Müdür renk vermedi. Sorulara bakıp bu işin kokusu son-, ra çıkar, dercesine, eh güzel, dedi. Yazılıda çit çıkmadı. Çıkmadı, ama Pazartesi günü notlar okunurken mangalda kül kalmayacaktı.

Cemal, kendi kalesine gol attığının farkına varmadan yazılıları okudu. Notunu duyan homurdanıyordu. Birinci yazılıda yedi-sekiz alanlar, ikiye-üçe düşmüşlerdi. Sınıf başkanı yerinde duramıyor, sağını solunu, az sonra kopacak olan kıyamet için hazırlıyordu. Notlan okuyup bitirdikten sonra, Cemal" ders kitabını aldı. Sıraların arasına yürüdü. Sınıf için için kaynıyordu. Bir yanardağ gibi sancılıydı. Bakalım lâvlar nereden püskürmeye başlayacaktı? Bir lâv püskürmesinden önce derse-

271?

geçmek, yangına meydan vermemek istiyordu. Bütün duygularını şiire gömercesine tonlu bir sesle okumaya başladı:

«MAKBER

«Eyvah, ne yer, ne yâr kaldı! Gönlüm dolu âh ü zâr kaldı! Bakî o enîs-i dilden eyvah; Beyrut'ta bir mezar kaldı.»

Sınıfın en arkasında oturan Kemal'in yanına kadar gelmişti. Hiç kimsenin kitaba iltifat ettiği yoktu. Cemal, nefesinin boşa gittiğini görüyordu. Sınıfın havası bulanmıştı. Fırtına koptu kopacaktı.

Kemal gülerek:

— Hoca makber ne demek?

— Mezar.

— Sınıfı mezara gömdün hoca!

— Neden?

Kemal'den önce sınıf başkanı atıldı:

— Test yapmakta bir amacın vardı. Bizi test tabutuna koydun, şimdi de mezara yatırıp arkamızdan eyvahlı meyvahlı şiirler okuyorsun.

— Yazılıları kabul etmiyoruz!

— İntikam almak için bu yolu seçtin!

— Yazılıları iptal et!

— İptal, iptal!

Başkanın bir saat zembereği gibi kurduğu grup bir nefeste infilâk etmişti. Cemal, yatıştırmayı denedi:

«Arkadaşlar, soruları eski öğretmeninizin de fikrini alarak hazırladım. Müdür Bey de beğendi. Özellikle test yaptım ki iptal hadisesinden sonra zayıf alan olursa, duygusal davrandığımı

sanmasınlar. Testte objektif olmak mümkün. Cevap doğruysa puan alınır, yanlışsa-..

272

Hava durulacağına dalgalandı:

— Senden hoca olmaz, dedi başkan. Dişlerinin arasından kin boşanıyordu. Cemal bu kini görür görmez korktu. Böylesi bir kine karşı ne yapabilirdi? Karşısındaki nihayet bir kızdı. Meydan okuyamazdı, kavga etmeye imkân yoktu. Bağırıp ça-ğırsa-..

— Yazılıları iptal et!

— İntikamcı seni!

— Bu notlan kabul etmiyoruz! Etmiyoruz arkadaşlar!..

— Etmiyoruz!..

— Etmiyoruz elbette!..

Yeniçeriler kazan kaldırmıştı, kelle istiyorlardı.

Cemal, bir an «ettim» demeyi düşündü.

Fakaaaaat..

Bu ikinci yenilgi olacaktı. Sonra- Bunlara ne soru be-ğendirebilirdi, ne hocalık!.. Böyle devam etse- Karşısındakiler kararlıydı, hır çıkarmak istiyorlardı.

— Arkadaşlar, ders dinlemek istemeyenler çıkabilir. Lütfen!..

Gürültüler, homurtular, itirazlar sürüp gitti.

— Başkan, lütfen dışarı çıkar mısın? Siz de yanındaki 1.. Tatma, Zülfiye-- Lütfen!..

— Çıkmıyoruz! Bizi sınıftan atamazsın!

— Sınıftan öğrenci atmayı o kadar kolay mı sandın?

— Gücün yetiyorsa at da görelim!

Cemal, öğretmenlik otoritesinin sıfır olduğunu görüyordu. Beyni uğuldamaya, başı dönmeye, ayakları titremeye başladı. Kızları, kolundan tutup dışarıya savuramayacağına göre---

Doluktu. Yazık, değseler ağlayacaktı. Başı öne düştü. Kısa bir an düşündü. Masaya gitti. Yavaş hareketlerle sandalyaya oturdu. Kitap okur gibi yapıyordu. Ama hiçbir harfi gördüğü yoktu.

Bağırınlar, çağırınlar, iptal et, çek git, mars oldu, diyenler gırlaydı. Sınıf kaynıyordu.

'Kader Kapımı Çaldı -F.: 18

273

«Bu iş burda bitmeli» diye düşündü Cemal. Çekip gitmeliydi. Sonrasını, sonra düşünürdü.

Kitaplarını topladı. Kapiya doğru yürüdü. Kapı koluna yapıştığı sırada başkanın sesi, bütün ses dalgalarını aşarak kulağına doldu :

— Güle güle, gidişin olsun, dönüşün olmasın!..

Kızlar korusu, bu tek mısralık şarkıyı tekrarladı:

«Güle güle, gidişin olsun, dönüşün olmasın!..»

Kel Tamer el çırpıtı:

— Yaşasın! Erkeklerin yapamadığını kızlar başardı. Helâl size kızlar!

Müdür, koltuğunda keyifle döndü.

— Aferin başkan! Hergün fittirtacaksın o faşisti. Göreyim sizi.

Başkan gülümsedi. Arkadaşlarıyla göz göze geldiler. Fatma, Zülfiye, Aysel hep birlikte gülüştüler.

— Kolay hocam, dedi başkan. Siz, bize yetki verin yeter. Edebiyatçıyı bir haftada çıldırtmazsak-..

— Yüzü mosmor oluyor, dedi Aysel. Zülfiye, Tamer'e göz kırptı:

— Bugün bir tahtası çatladı. Gelecek derse-••

— Hepten oynatır, dedi Saniye.

— Bize bir hafta süre tanıyın. Pabucunu dama atarız,, evelallah!

Müdür elini masaya vurdu. Gözleri parlıyordu. Gülerek :

— On gün izin. Kovarsanız, size dönercide şölen!

— Tamam, dedi başkan.

!— On güne kalmaz, dedi Zülfiye. Bu hafta, bilemedin gelecek hafta.

— Yarınki derse sigortalı attırırız, dedi Saniye. Fatma güldü :

— Yarın, yarın!

Tamer kelini kaşdı. Gülerek bıyıklarını çekti.

— Kızların devrimcisi yaman oluyor. Boşuna şimdiye kadar erkeklere talimat vermişiz. Bilinçsiz, budala hepsi!

!— Kızlar yaman, dedi Müdür.

— Gerçek devrimci bunlar.

Müdür yerinden kalktı. Kapıya gitti ve açtı.

— Mehtap!.. Bize yedi çay. İvedi olsun.

Tekrar yerine geçip koltuğuna kuruldu. Masanın çekmecesini çekip bir maltepe çıkardı.

— Tamer dağıt bakalım.

— Cömertsiniz Müdür Bey.

— Haketti kızlarımız.

— Tabi tabi, hakettiler. Yakması da benden.

Hizmetli Ali Efendi çay tepsisiyle müdürün kapısına geldiği zaman Mehtap da büro kapısındaydı. Hizmetli kapıyı açar açmaz, duman bulutu yüzüne hücum etti.

Ali Efendi'den çok Mehtap şaşırmişti. Hele kapı aralığından 6-Edebiyatm kızlarını, müdür odasına sigara içerken gördüğü zaman-..

Hadise Ali Efendi'nin ağzını açık bırakmıştı. Çayları dağıtıp dışarıya çıkınca Mehtap'a yaklaştı.

— Viliiii viliiii giz! Devrim devrim deyip dururlar. Gözlerimle görmesem inanmazdım.

— Neyi gördün Ali Efendi ?

— Devrimi, devrimi!

— Nasıl devrim o Ali Efendi?

— Hadi giz ordan! Gızlar sigara içiyor müdür odasında, inanmazsan, git de bak.

— Devrim dediğin o mu?

— Ya ney? Okulda bundan başka devrim gördün mü sen? Başını iki yana salladı. «Cık cık» çekerek yürüdü.

Cemal ertesi gün endişe dolu adımlarla sınıf kapısına kadar geldi. Durdu. Düşündü: Esra'dan mektup almış, sevineceğine üzülmüştü. Evin yakınındaki bir tanıdık öğretmenin vurulduğunu, iki küçük çocuğuyla, hanımının yapayalnız kaldığını yazıyordu. Hergün her yerde, her meslekten adam vuruluyordu. Dün dersten sonra akşama kadar bunalımları unutmak için uyumuş, akşam üzeri görüştüğü Metin Bey, «Cemal'çiğim yazılıyı yenile istersen. Bol not ver. Bu zamanda kendimizi ezdirmemek, hatta hayatta kalabilmek başarıdır. Hükümet çatırıyor. Gün olur, devran döner. Vazife sırası bize geldiğinde sapasağlam olmalıyız. Çürük gemilerden güçlü donanma olmaz, biliyorsun» demişti.

«Yok, abi dedi Cemal. Onurumla, gururumla oynadılar. O zibidi müdürle, dört eksik eteğe pes etmem ben! İnceldiği yerden kopsun! Olaylarla ilgili dilekçeleri artık noter kanalıyla okul müdürüne postalıyordu. Şikâyetlerden ve doğrudan müdüre verdiği dilekçelerden hiçbir sonuç çıkmamıştı. Gerçi no-terli dilekçelerden de birşey çıkacağı yoktu ya---

Cemal, olup bitenleri bir kere daha ölçüp biçti. Acaba Metin Bey mi haklıydı? Galiba--- Ama yapamayacaktı. O yazı... Birkaç dakikada suratına çarpılan o yazı olmasaydı--- «Bismillah» diyerek sınıfa girdi.

Üç-beş kişi hariç ayağa kalkan olmamıştı. Serap, o fettan gülüşü, o şuh edasıyla havalı adamlarla masaya kadar geldi:

— Hocam resimlerimiz-|• Ne şeker çıkmışsınız hocam!..

Prensler gibi.

Cemal defteri imzaladı. Resimlere baktı.

— Çok güzel. Teşekkür ederim Serap.

Yüzünde en ufak sevinç belirtisi yoktu. Bakışları anlamsız, tavırları manasızdı. O yazıdan beri içine düştüğü dipsiz denizde boğulmamak için kulaç savuruyordu.

— Bir tane de siz istemeyecek misiniz hocam!..

— Olabilir, ne kadar?

276

— Aşkolsun hocam! Benim hediyem olsun. Rica ederim.

— Peki sağol.

— Hocam lütfen benimkini imzalar mısın?

Cemal dalgındı, düşünüyordu. Bu kız da ne kadar anlamsız şeyler peşindeydi. Fotoğraf, imza, hatıra-- Bunlar öylesine boş şeylerdi ki Cemal için--- Şimdi bunları düşünecek halde değildi. Acaba

ayağa kalkmayan şu saygısız şeytan ordusu karşısında ne yapmalıydı, önemli olan buydu. En iyisi vurdum duymazlık mı idi? Hiç bir şey olmamış, her şey yolundaymış-casına mı davranmalıydı ? Nasıl olsa az sonra cenk başlar. Böylesi sakın saatlerden sonra, denizlerde mutlaka fırtına beklenirdi. Karşı taraf silah kuşanmış, tetikte bekler gibiydi. En iyisi temkinli davranmalıydı. Her halde, ilkaşı günahı en çok olan atacaktı. Savaşı başlatan taraf olma---

— Hocaaaaam!..

— Efendim Serap.

— İmza hocam---

— Kemal arkadan bağırdı:

— Kırmayın kızı hocam, sizi seviyor, anlayışlı olun biraz. Hikmet de aynı denize taşı savurdu :

— Aşığınızı kırmayın hoca, imzalayın.

Kemal ile kıdemli sevgilisi, Hikmet ile yanındaki Gülsüm fıkır fıkır gülüştüler.

Gülsüm de koroya katıldı: Serap nazlandı:

— Rica ediyorum hocam.

Sınıf başkanının gözleri çakmak çakmaktı. Gürledi:

— Ders yap hoca. Gözdelerinde başka zaman fingirdeşir-sin!

— Adamın gözü oynaşta, derste değil ki, dedi Aysel.

— Hm hm, oynaşta, diye fıkırdadı Zülfiye.

Cemal'in sigortalı attı. Yüzü kül gibiydi. Gözleri küçüldü. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Önüne uzatılan fotoğrafı çala kalem imzaladı.

277

— Aaa hocam, ithaf yok mu?

— Nasıl yâni?

— Cemal, aptallaşmıştı. Dudaklarını ısırıldı. Bomboş gözlerle Serap'a bakıyordu.

— Mutluluklar, sevgiler dilerim gibi şeyler yazılır hocam hatıralara. Edebiyatçılar daha iyi bilir yâni.

«Değerli öğrencim Serap'a mutluluklar-..» Kitabı aldı, masanın başından kalktı. Orta sıranın önüne kadar yürüdü. Serap naz satıyordu :

— Aşkolsun yâni hocam, dedi ve dudak büktü. Sonra da yerine oturdu.

Cemal, Makber'i yeniden okudu. Sonra da okumak isteyen var mı, diye sordu.

Kimsenin eli kalkmadı. Ders dinleyen yoktu. Sadece birkaç kişinin önünde kitap vardı. Diğerleri birbirleri ile fısıldaşıyor, yer yer gülüyorlardı.

— Açıklıyorum, dedi Cemal. Şâir, bu şiirinde ölümü ve ölüm karşısında da insanların acizliğini, zavallılığını çok güzel dile getiriyor. Ölüm, sayılı ömür dakikalarının sonudur. Yüceliklerin en ulaşılmazıdır. Allah'ın garip ve anlaşılmaz bir sırrıdır. İnsan hayatın ne olduğunu anlayamadığı gibi, ölümün ne olduğunu da anlamaktan acizdir.

— Allah deyip durma, diye çıktı başkan. Bıktık senin Allah'ından!.. Yeter artık!

— Doğru dürüst anlat şunu, vazedip durma, dedi Aysel.

— Molla n'olacak, dedi Zülfiye. Buradan çıksın, doğru camiye gider.

— Ölüm, mezar, Allah--- Cenaze imamı mısın be?..

Cemal, iyice bunaldı. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Duymazlıktan gelse, imkânı yoktu. Devam et-se--- Çekip gitse miydi, yoksa?.. Bir tanesinin ağzını, burnunu clağıtı mı verseydi?.. Galiba en iyisi bu idi! Ama nasıl?.. Kızlarla kavga-•• Şu başkan denen şom ağızlı şeytanın suratına-•!

Nefretle başkana baktı. Gözleri küçülmüş, gözbebekleri minnacık kalmıştı. Bütün vücudu sinir kesilmişti.

— Cin çarpmış gibi ne bakıyorsun öyle, diye soludu başkan. Şeytan suratlı!

Cemal, gözlerini pencereye çevirdi. Nereye bakacağını bile şaşırılmıştı. Yeniden gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını tekrar tekrar ve uzun uzun oğuşturdu. Kitaptaki mısraları tekrar okudu :

«Makber, sonudur dekâyıkın bu. En yükseğidir şevâhıkın bu. Bir sırrı garibi Hâhk'ın bu. Bedbaht o hakikat anlaşılmaz. Sânın bu, cihanda; lâyıkın bu.»

— Arkadaşlar Hâlık, Allah demektir, yaratıcı demektir. Şiire herhangi bir ilâve yapmıyorum.

— Herşeyi doğa yaratır, diye bağırdı başkan.

— Doğa ne biliyor musun sanki?.. Anlat bakayım neymiş, şu doğa!

— Yok ya! Anlatacakmışım. Bilmiyorsun, git bir bilene sor. Senin gibi cahillerle mi uğraşacağım?

— Cahilliğini şarlatanlığıyla kapanmaya çalışma da. .

— Senin gibi câhilleri öğretmen tayin edenin suç zaten!..

— Küstahlaşma, dedi Cemal. Birden bire sertleşiverdi. Yumruklarını sıkımişti. Gözleri küçülüyor, dişleri birbirine vuruyordu. Hırsla konuşmaya devam etti. Makinah tüfek hızıyla atış yapıyordu.

— Benim bildiğim doğa, diğer adıyla tabiat; taş, ağaç, hayvan, manda, inek, öküz, dağ, dere tepe, su, ırmak, deniz gibi akılsız, bilgisiz, hünersiz varlıklar yığınınından ibarettir. Tabiattaki ilim ve akıl sahibi tek varlık insandır. O da bırak bir şey yaratmayı kazalarda kan kaybeden insanlar için kan bile yapamıyor. Hergün radyolarda kan anonslarından geçilmiyor. Kan yapamayan; sinir, göz, el ve beyin gibi organlar yapama-

278

279

yan insanlar bir yanda-ıı Aklı ve bilgisi olmayan inek, öküz, taş, ağaç, bulut, deniz, dağ gibi diğer varlıklar bir yanda. Düşünmek zorundayız : Beynimizi kim yapmıştır ? İnekler mi ? Dağlar mı? Denizler mi? Sular mı, mantarlar mı? Tabiat bütün bunlardan ibaret değil midir? Saçmalayacaksak bile akıllıca saçmalamanın bir yolunu bulmalıyız. Akılsız, bilgisiz ve şuarsuz varlıklara yaratıcı demek için akılsız, şuarsuz ve bilgisiz olmak gerekir.

— Sensin akılsız!..

—Nutuk çekeceğine ders işle dedi, Aysel.

— Dersi karıştıracağınıza, adam gibi dinleyin siz de!..

— Bizim vaaz ihtiyacımız yok. Burası Kur'an kursu değil, okul. Anladın mı?

— Ben şiiri açıklıyorum. Kur'an kursunda şiir açıklanmaz. Şiirde önemli olan şâirin ne demek istediğini anlamaktır. Birkaç bend sonra şâir şöyle diyecek :

«Sen Hâlıkımızsın ettik iman! Bir sende bulur bu yes payan.»

«Allah'a gönülden inandığını ve ölüm karşısında O'na sığınmaktan başka çare bulamadığını söyleyecek. Şâir Allah diyorsa, ben şiirini açıklarken nasıl doğa-boğa derim?

— Boğa sensin, saçmalama!..

— Peki öyleyse, dedi Cemal ve ön sıranın üstünde duran kitabı alıp masaya yürüdü. Sandalyeye oturdu. Hürriyet Kasidesini açtı. Sınıf listesini önüne koydu. Ders işletmeyecekleri apaçık ortada idi. Başka bir yol denemeliydi.

— Sözlü yapıyorum, dedi. İlk numara, lütfen şu beyti açıklayınız ?

«Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selâmetten Çekildik izzet-i ikbâl ile bâb-ı hükümetten.»

— Bilmiyorum hocam?

— Hükümet, bir asır iktidarda kalmak için selâmet par-

tisi kurup din sömürdü. Sonra İzzet Paşayı muhalefete çektik, diyor. Şey-.- Namık Kemal politika yapıyor, yâni. Sizin anlayacağınız böyle.

!—• Aysel sen açıkla!

Aysel, ağzındaki sakızı kocaman şişirdi ve patlattı. Bir süre daha sakızın tadını çıkarttıktan sonra:

!— Ay kız sıra bana mı geldi yâni ?

— Sıra takip etmiyorum, dedi Cemal.

— İyi öyleyse. Önce sen, şu bizim kompozisyon notlarını söyle bakayım. Sonra ben---

— Yılışma lütfen. Kompozisyon dersinde değil, edebiyattayız.

Aysel, yeniden sakızı şişirip patlattı. Bu sefer oldukça iyi' patlamıştı. Bütün sınıf kahkaha ile güldü. Aysel, hiçbir şey olmamış gibi:

—• Şimdi okusan bir şey mi olur yâni--- Güzel güzel dinleriz.

Cemal'in sınırları felçti. Ne gülecek, ne de kızabilecek durumdaydı. Ruhu cenderede sıkılıyor, sınırları testere ile biçiliyor, damarlarından kanı çekiliyordu. Sınıfı terkedecekti, ama geçen seferki bırakıp gidişi bir işe yaramamıştı. Üstelik müdür, neden sınıfı başı boş bırakıyorsun, diyerek kendisini suçlamıştı. Dört gözle zilin çalmasını bekliyordu. Dersten sonra kendini eve atacak, uykularda teselli arayacaktı.

— Başımıza ne geldiyse, o gerici Abdülhamid'in yüzünden geldi zaten, dedi başkan.

— Otuz üç sene memleketi geri bıraktı, diye ekledi Zül-fiye.

— Çok da yobazmış, dedi Aysel.

— Cahilin tekiymiş, dedi başkan.

Buruk ve acı bir gülümseme dolaştı Cemal'in dudaklarında :

— Yılan kendi eğrisini görmez, deveye boynun eğri dermiş. Tıpkı sizin gibi. Padişah Abdülhamit ile şâir Abdül Hak

Hamit'i birbirinden ayıramayacak kadar bilgisizsiniz. Otuz üç sene koskoca cihan devletini idare etmiş bir padişaha cahillik çamuru atarsınız. Önce kendi eğrinizi düzeltin. Şu şiiri doğru -dürüst bir

açıklayın da göreyim bakayım.

Başkanın yüzü birdenbire asabileşti. Renkten renge girdi. Dudakları titriyordu.

— Suç senin, diye bağırdı. Doğru dürüst ders işlesene! Hem bir şey öğretmezsin, hem de bizi cahillikle suçlarsın. Asıl cahil sensin!

«Akrep nokta nokta ruhumu sokmuş, Mevsimden mevsime girdim böylece. Anladım ateşte, cimbızda yokmuş Fikir çilesinden büyük işkence.»

diye mırıldandı Cemal.

Gözlerinin içi yanıyordu. Bakışlarını elindeki kağıttan kaldırmadan :

— Cahillerin, bize karşı söylediği cahil sözü, iltifattır canım, kendini üzme!

Başkan, kurşun yemiş boğa gibi yerinden fırladı:

— Bana canım diyemezsin, nereden canın oluyormuşum,

heee?..

— Özür dilerim, dil alışkanlığı. Arkadaşım, demek iste-

<dim.

Başkan daha da köpürdü :

— Özür de dileyemezsin! Ben senin nereden arkadaşın oluyorum? Senin arkadaşın filan değilim, anladın mı?

— Teşekkürler... Anladım. Peki, az önce okuduğum beytin anlamını, açıkla bakayım.

— Sözlü istemiyoruz. Doğru dürüst ders yap!

— Sağlıklı sözlü yap, diye seslendi Zülfiye.

— Sözlü sağlıklı ve yönetmeliklere uygun. Lütfen sorulara cevap verin. Sen söyle Zülfiye. Namık Kemal hangi tarihlerde yaşamış? <

282

Bu sırada Aysel, yeniden sakızı patlattı ve sınıfı kahkahaya boğduktan sonra :

— Babamın asker arkadaşymış. Fi tarihinde yaşamış hoca!..

Cemal duymazlıktan geldi :

— Zülfiye sana sordum.

— Sen derse geldiğin zaman tüylerim diken diken oluyor herif! Bir de seni adam yerine koyup cevap mı vereceğim?

— Başkan sen söyle!

— Başkasına sor, sınıfta benden başka adam mı yok? Körün değneğini bellediği gibi her şeyi bana sormanın âlemi var mı?

— Aysel-••

— Tenezzül meselesi-•• Şey, yâni babamın asker arkadaşını bilmeyecek miyim? Aşkolsun yâni!..

— Sevim lütfen sen söyle.

— 1840-1880 yıllarında yaşamış hocam.

— Teşekkür ederim.

— En önemli eseri?..

— Vatan şâiri olarak bilinir. En çok heyecan uyandırmış kitabı Vatan Yahut Silistre-••

Sözlü bitmişti. Zil çaldı çalacaktı. Cemal saatine baktı. Saniyelerin dolmasını bekliyordu.

— Notlan oku, dedi Aysel.

Cemal, dolduruşa geldiğini düşünmeden bir uçuruma adım atar gibi bir çırpıda sözlü notlarını okuyuverdi. Gerçi taban puan yüksekti. Yanlış doğru, bir şeyler söyleyene 4-5 vermişti. Birkaç tane 8 vardı. Tabi cevap vermeyenler 1-2 almışlardı.

Aysel yeniden sakızı şişirdi ve patlattı. | — Bu sözlüyü istemiyoruz, iptal et yâni!..

— Kasıtlı sözlü yaptın, dedi Zülfiye.

Başkanın dudaklarından kan çekilmişti. Titriyorlardı. Hışım la :

— Sana gösteririz! Biz bir alırız, ama o nasıl beş alır ?

283

O diye gösterdiği Sevim'di. Saniye de aynı tonda haykırdı:

— O nasıl beş alır, o? Buna, imkânı yok göz yummayız! Cemal, zilin hâlâ neden çalmadığına hayret ediyordu. Ne

yapmalıydı. Bunca lâfa ne demeliydi ? Söylenenlerin akılla, mantıkla bir ilgisi yoktu.

— Ne bakıyorsun öyle? Cevap versene, dedi başkan.

— İtirazlarınız boşuna. Arkadaşınızın aldığı not bileğinin hakkı. Siz, benim not verme yetkime karışamazsınız.

!— Biz herşeye karışırız. Sen, bizi sözlü yapamazsın.

— Yaptım bile.

— Biz de imtihan yapacağız, not'-vereceğim, anladın mı ? Bu sırada zil çaldı. Cemal, dünyayı sırtından atmış gibi

bir hafiflikle yerinden doğruldu. Kapıya yürüdü. Aysel arkasından bağıyordu :

— Bize zayıf verirsin ha! Ahmak herif seni! Zülfiye kantarlı bir küfür savurdu.

Cemal dönüp bakmadı bile-. Beyni zonklıyor, başı dönüyor, gözleri müthiş bir acı ile yanıyordu. Vücudu zemheride kalmış gibi zangır zangır titremeydi.

«Nasıl beş alırsın sen, seni kaltak seni!»

«Seni orospu seni!..»

«Kancık!..»

Cemal, kapının önünde duraladı. Başını sınıfa çevirdi. Başkan ve takımı Sevim'in başına çullanmış, kızı linç ediyorlardı. Kan beynine sıçrayıverdi. Hızla geri döndü :

—r Bırakın onu bakayım, hepimizi çiğnerim yoksa, diye bağırdı.

Zavallının saçlarını yolan, yüzüne inen eller bir an durdu.

Cemal, yeniden kükredi:

— Bırakın, diyorum, leş kargaları!

— Bırakın, dedi başkan. Bize leş kargası dedi. Duydun mu Hikmet? Şahit ol.

284

Hikmet, kendini olup bitenlerin dışında sayıyordu. Hoca kendisine beş vermişti. Manitasına da. Başkana öteden beri kızılıyordu. Edebiyatçıyla takışmasına sevinmişti bile.

— Sorununuzu dışarda halledin, deyiverdi. Başkan hızını alamamıştı. Arkadaşlarına döndü :

— Hadiyin kızlar, müdüre gidiyoruz! Hişimla Cemal'den önce sınıftan çıktılar.

* * *

Cemal doğruca öğretmenler odasına gitti. Yıkılırcasına bir sandalyeye çöktü. Çantasından kâğıt çıkardı. Okul - müdürlüğüne dilekçe yazacaktı. Tabii noter kanalıyla gönderilmek üzere.

.....•|••.....Lisesi Müdürlüğüne.••

«Yaz dostum!..

Yaztahtaya bir daha, Tut defteri kitabı. Sarı çizmeli Mehmet Ağa, Bir gün öder hesabı!..

Yaz dostum!..

Yaz dostum!..

Güzel sevmeyene yiğit denir mi ?

Yaz dostum!..

Altı-üstü beş metrelik bez için---

Yaz dostum!.-.

Selâm vermeyene adam denir mi?..

Yaz dostum!..

Boşa koysan dolmaz, dolusu alır mı?..»

Mehmet Bey baş köşeye oturmuş, Barış Manço'nun moda şarkısını söylüyordu. Onun da bıyıkları genesine sarkıyordu. Bu yüzden Sarı Çizmeli Mehmet Ağa şarkısını en çok, Mehmet Bey mırıldanıyordu.

285

Şarkı biraz da Cemal'e lâf atmaktı. Zira kalem-kâğıt, çi-ziktiren oydu. Fakat Cemal ona bakacak ve şakalaşacak durumda değildi. Cinler beyninde hora tepiyor, cadılar başında kazan kaynatıyordu, gözlerinin önünde şimşekler çakıyor, sinirlerinden yıldırımlar geçiyor, dilekçeyi bir an önce tamamlamak için acele ediyordu. Daha notere gidecekti.

Mehmet Bey yerinden kalktı. Cemal'in başucuna gelip yazdıklarına göz gezdirdi.

— Hımmm her günkü senaryo, bunlar kurulu saat gibi. . Mutlaka dışardan kuran var.

— Değil mi?

4

— Şüphelen olmasın dostum, bir öğrenci öğretmenine böyle şeyler söyleyebilir mi? En azından sınıfta kalmaktan korkar.

Yürüdü. Radyonun başına gitti. Oynak bir türkü bulana kadar düğmeleri kurcaladı.

«Haticem saçlarını dalga dalga taratmış. Mevlâm bizi topraktan, onu nurdan yaratmış.»

— Tamam işte böyle çal, diyerek yerine geçti.

Dakika geçmemişti ki Artist Kaya kapıda göründü Elleri cepte, sigarası ağzında. Var mı benden yakışıklı, derce-sine.

Ne Cemal'e, ne Mehmet Bey'e baktı. Doğruca radyoya gitti. Başka bir istasyon aradı. Radyonun düğmesini kurcaladı, kurcaladı. Nihayet hareketler bir musikide karar kıldı.

Cemal kulak kesildi. Bu çalınan parçaya aşına idi., ama nerden? Çok geçmeden güfte de duyuldu.

«Tarihi çevir nal sesi kısarak sesi bunlar, Delmiş Roma'nın kalbini mızrak gibi Hunlar!.. Dünya atının nallan altında ezildi, Kaç Haçlı sefer, göğsüne çarpınca kesildi. Birgün gemiler dağlara tırmandı denizden, İman ve zafer bizlere miras dedemizden.»

Artist Kaya musikinin ritmine uygun bir ıslık tutturdu ve odadan çıkıp gitti.

Marştan sonra Türkçe bir konuşma. Cemal dikkatle dinledi. Cidde radyosu, Türkçe yayın bölümü Kahramanlık ve Ci-had konulu bir konuşma sunuyor, arada da mehter marşları çalıyordu.

Cemal de Mehmet Bey de gülümseyerek birbirlerine bakiştılar. Mehmet Bey yerinden kalktı.

— Şu dalgayı öğreneyim de biz de çalalım, dedi.

Radyo ibresine dikkatle bakıp sigarasını tüttürdü ve tekrar yerine oturdu. Cemal de dilekçesine döndü.

Konuşma bitip yeni bir marş başlamıştı ki Kel Tamer kapıda göründü. Doğruca radyoya gitti. Hemen istasyon değiştirdi. İbreyi oradan oraya gezdirdi. Aradığını bulamamış olmalı ki «çat» radyoyu kapattı. Cemal'e ve Mehmet Bey'e bakmadan :

«Buraları şövenistler doldurmuş, meydanı boş buldular, istedikleri gibi at oynatıyorlar.» diye homurdandı.

Ne Cemal, ne de Mehmet Bey cevap vermeyince kös kös kapıya yürüdü. O çıkınca :

— Ecdat müziğine şövenist diyor, dedi Mehmet Bey. xA.r-kasından sunturlu bir küfür savurdu. «Biri açıyor, öteki kapatıyor. Açıkça bizi tahrik edip olay çıkarmak istiyorlar.» diye söylendi.

* *

Ertesi gün Cemal nöbetçiydi. Kel Tamer de nöbetçi müdür yardımcısı. Cemal salondan hiç ayrılmadı.

Önünden sükseli adımlarla yürüyenler, omuzunun üstünde yan bakış fırlatıp geçenler, lâf çaktıranlar, yiyecekmiş gibi bakıp geçenler-••

Erkek öğrencileri gözüyle takip etti. Kızlardan çekindiği için görmezden geldi. Hatta bir ara Yörük Abdurrahman yanına iyice sokuldu :

286

287

«Dostum bütün okul senin üstüne oynuyor. Sen bir mazeret uydur, sıvış da senin yerine ben nöbet tutayım.» dedi.

Yörük Abdurrahman, Antalya'h, imanlı bir çocuktü. Henüz stajyerdü. Gelir gelmez okulun havasını sezdiği için inancını gizlemiş, bıyıklarını ağzının içine tarayarak saçları kulağının üstüne yıkmış ve «olanaklı olasılıklı» bir dil kullanmaya başlamıştı. Manisalı Sarı Fuat'la bir evde oturuyor, ikisi de okulda devrimci görünmeyi tercih ediyorlardı. Okulda ne Cemal, ne de diğer inançlı öğretmenlerle görüşmüyorlardı. Mekke kâfirleri zulmünden korkarak, imanını saklayan ilk müslüman-lar gibiydiler.

I

İman ve inkâr savaşı amansız bir biçimde sürüyor, 20. yüzyılda nice Bilâller, Cemaller, Yâsirler zulüm görüyorlardı. Küfür ordusu da tastamamdı: Ne Ebucehil eksikti, Ebuleheb. İki ayda hayat, Cemal'in burnundan gelmişti. Artık hiçbir şeyi umursamıyordu. Ağız dalaşını, kavgayı, sövmeyi. Hatta böylesi şeyleri arar olmuştu. Hergün sabah namazından sonra ve tatil günleri kıra koşuyor, karate hareketlerini defalarca tekrarlayarak vücudunu zinde tutuyor ve bir kavgaya hazırlanıyordu. Fakat düşman beklemediği taraftan gelmişti. Kızlarla nasıl kavga edebilirdi, erkekler olsa.--

— Sağol Abdurrahman Bey, dedi. Aldırma. Nerde incelir-se orda kopsun-!-

Okul dağılmış, saat 18'i bulmuştu. Nöbet sona eriyordu. Cemal dalgınlıkla ıslık çalarak Tamer'in odasına girdi. Nöbet defterini imzalayacaktı.. Kel Tamer masasının başındaydı.

— ıslık çalma, burası dağbaşı mı?

Cemal öfke ve hınç dolu gözlerle masaya yaklaştı. Bakışlarını Tamer'in üstüne çiviledi. «Ne demek istiyorsun?» der-cesine.

Masada açık duran defteri imzaladı.

Tekrar geriye döndü. Yeni bir ıslık tutturdu. Yavaş adımlarla odadan çıktı. Kapıdan iki-üç adım uzaklaşmıştı ki, bir homurtu duydu. Hızla döndü.

288

Kel Tamer koşar adım ve ağız köpüre köpüre geliyordu.

Cemal yumruklarını hazırladı.

— Faşist köpek!..

Tamer kapıyı «çat» diye çarparak içeriden kapadı.

Cemal yine sinirleriyle başbaşa kalmıştı. Dudaklarını ısırды. Gözlerini kapadı. Kapıya koştu. Var gücüyle yumruklarını indirdi. Vurdu, vurdu, vurdu---

. * * * '

Dilekçe elinde dalgın adımlarla çarşıya doğru yürüyordu. Kafası kazan gibiydi. Bakıyor, fakat hiçbir şey görmüyordu. Noter binasının önünde durdu. İkinci kata mı tırmanmak, Hikmetlerin dükkânına mı gitmeliydi. Bir süre bocaladı. Neden sonra dükkâna gitmeye karar verdi.

Hikmet, her zamanki gibi onu gülerek karşıladı.

— Ne o hoca, Karadeniz'de gemilerin mi battı? Sana müjdem var.

— İyi değilim.

— Müjdem var, dedim. Döner isterim. Elindeki mektubu gösterdi.

— Hemşerim neyin var, dedi Sadettin. Sivil giyinmiş, başına bir bere oturtmuş, elinde otuzüçlük teşbih, dükkânın önün-, de oturuyordu.

Cemâl, Esra'dan gelen mektuba bile sevinmeyecek haldeydi. Zarfı alıp cebine koydu. Hikmet'e :

— Ne zaman istersen döneri yeriz, diye teminat verdikten sonra, Edebiyatın kızlarıyla olan meydan savaşını hikâye etti ve dilekçeyi Sadettin'e uzattı.

Sadettin, kalın kaşlarını yıkarak dört sayfalık destanı okumaya başladı. Bir eliyle de durmadan teşbih şaklatıyordu.

— Hımmm, vay eş--- Hemşerim bu adliyelik vak'a. Müdüre neye veriyorsun, savcıya götür şunu!

— Bilmem.

Kader Kapımı Çaldı -F.: 19

2Ş9

— Şahidin var mı, şahidin?: İki kişi yeter.

— Beş alan çocuğu linç ettiler hemşerim. Kim, nasıl şahitlik eder?

— Vay anasına be!.. Öyleyse kaymakama hemşerim! Hemen başlığını değiştirelim.-. Durma, durma. Haydi-!!

Cemal yeniden kağıt-kalem alıp geldi. Sadettin ile birlikte kahveye gidip bir masaya çöktüler. Yen

bir dilekçe daha dö-şendiler.

Mayıs ayı. Günlük güneşlik bir hava. Ortalık mis gibi ağaç ve çiçek kokulan. Kaymakamlığa doğru yürürken Sadettin hayıflandı :

— Ah hemşerim, ah!.. Şunlardan biri elime düşecek ki---Allah yaratmış demem!..

* * *

Tamer bıyıklarını çekti. Kelini kaşdı. Odadakileri tek tek süzdü. Mazlum, Barış, Özgür, Tolga, Sait, Kerim-! Çaylarını yudumluyorlardı. Sert, haşın ve havalı bir sesle :

— Kızlar kadar olamadınız be! Edebiyatın kızları fittirtti adamı. Siz bir halt edemediniz. Gözünün üstüne vurup geniş dünyayı dar edemediniz bir türlü. İki aydır koca okul bir faşistin hakkından gelemiyor. Ne biçim devrimcilik bu?

Özgür gözlerini kırptırdı, sesini akort etti:

— Edebiyatı yakmış. Hepsine kale direği, simit dağıtmış. Bizi de döker alimallah.

— Döker valla, dedi Barış.

— Zaten hepimizi yakacak, dedi Mazlum.

Tamer sinirlenmişti. Masadan kalktı. Orta yerde gezindi. Tek tek çocukların gözlerinin içine baktı.

— Tuuuuh be evrahmıza!.. Lan, bu köpeği okul sonuna kadar kovamayacak mısınız? Ulen oğlum, başka yerde yoldaşlar kent kurtarıyor, kent! Buldukları yere polis, jandarma sokmuyorlar. Fabrikada, okulda, üniversitede-! Her yerde savaş veriyorlar, savaş!.. Elbette her savaş kanlı olacak. Devrimci dediğin özverili olur. Devrim için kendi çıkarını feda

200

eder. Sıcak döşeklerde, sıcak sınıflarda, sıcak kucaklarda uyurken devrim olmaz. Herkes can verirken, siz ne yapıyorsunuz, siz!..

Odada tekrar dolaşmaya başladı. Dudaklarını ısırıldı. Yeniden çocukların karşısına geçti ve hepsini tekrar süzdü.

— Öteki yoldaşlar da sizin gibi tavşan yürekli olsaydı, ne Fatsa kurtulurdu, ne Tunceli, ne Kars, ne bilmem nere ? Ödlek herifler!.. Bu hafta son. Bu faşisti buradan postalayacaksınız. Bu hafta!.. Tamam mı?.. Not fişlerinizi ben dolduracağım. O kadar!..

— Tamam şef, dedi Mazlum. Hallederiz.

— Tamam, dedi Özgür.

Tamer hepsinden tek tek söz aldı. Devrim üzerine yemin ettirdi.

* * *

Günlerden cuma idi. Sabahın ilk saati. Cemal hurdahaş bir zihinle Fen-B'ye gidiyordu. Hafta oldukça yoğun geçmişti. Çıldırma noktasına geldiği anlar oluyordu. Hâlâ da beyni kazan gibiydi. Bir de bugünün altı saati bitse, diyordu. Önü cumartesi, pazar---

Besmele ile sınıfa girdi. Öğrencilerden kimi ayağa kalktı, kimi aldırmadı bile. Hiçbir şeyi problem etmeme kararındaydı Cemal. Görmemiş gibi masaya gitti. Henüz yoklama yapmamıştı ki Barış oturduğu köşeden bağırdı:

— Yazılıları oku!

Cemal sesi tanıdı. Çıngar çıkarmak istiyordu. Belliydi. Cemal, alttan aldı :

— Okuyacağım.

Çantasını açtı. Bir tomar kağıt çıkardı. Okumaya başladı : «Beş, altı, yedi, sekiz-- Beş, altı, yedi sekiz---» Edebiyattaki tecrübeden sonra Cemal, taban puanları yüksek tutmuş, kimseye de zayıf vermemeye dikkat etmişti. Notlar biter bitmez Mazlum kükredi :

291

Bizi notla susturamazsın. Hakkımızı söke söke ala-
cağız!

— Söke söke, dedi Özgür. Bizi susturamazsın!..

— Susmayız! Herşeyin hesabını soracağız, diye bağırdı

Kerim.

Cemal'in sigortaları yeniden atmıştı. Gözlüğünü çıkardı. Koluna sildi. Alnım iyiden iyiye oğuşturdu. Sınıfın ortasına kadar geldi. Çok defa orta sıranın önünde durur, dersi öyle anlatırdı. Eğer dışarıdan kışkırtma olmaz da öğrenciler kendi düşünceleri ile hareket ederlerse, onları ya ikna eder, ya da susmaya mecbur bırakırdı. Ama çocuklar uzaktan kumanda ile yönlendiriliyorlarsa, Cemal'in çabaları suya çizilen nakşa dönerdi. Cemal ikna etme ümidiyle konuşmaya başladı:

— Arkadaşlar, susmanızı hiçbir zaman istemedim. Konuşma ve yazma bu dersin tabiatında vardır. Susarsanız ders olmaz. Konuşan arkadaşlar beni memnun ediyor. Yalnız onlardan ricam slogan atar gibi, kavga eder gibi, lig maçında tempo tutar gibi konuşmayı bıraksınlar. Duygu ve düşüncelerimizi kompozisyon kuralları içinde anlatalım.

«Hak almaya gelince-!• Kağıtlarınız burada. İsteyen gelir, görür. Hakkı olan varsa, veririm. Soracağı olan ben burada iken sorsun. Biliyorsam cevaplarım. Bilmiyorsam araştırır, bir dahaki derse cevaplamaya çalışırım. Biz birbirimize dostuz. Öğretmen, öğrenci için vardır-••»

— Nutuğu kes, diye bağırdı Mazlum. Derse geç!

— Derse geç, dedi Barış.

Çocuklar taş gibi idi. Cemal yağmur gibi zarif çiselemişti. Ama taşlar yağmurdan etkilenmiyordu.

Cemal masaya geçti. Kitabı açtı. Kısa bir şiir okudu. Açıkladı. Sonra da sözlüye geçti.

Artık ne yaptığının farkında değildi. Robota dönmüştü. «Sözlünün sırası değil» diye düşündü. Ama sene sonu yaklaşıyordu. Not vermeliydi:

292

«Arkadaşlar sözlü yapacağım. Karnenizde çoğunuzun zayıf-mış. Kurtarmanız için az önce anlattığım şeylerden soracağım. Bazen de konuyla ilgili olarak geçmiş parçalardan da sorabilirim, ama basit--!»

«Sorular, cevaplar.- Sorular, cevaplar---»

Herkese üçer soru sordu. Birini bilene dört, ikisini bilene yedi, üçünü bilene on. Herkesin önünde defter kitap. Bakmak serbest.

Mazlum, bir soru bildiği için dörtlüktü, ama Cemal hır çıkmasın diye beş vermişti. Barış hiçbir şey bilemedi, ona da dört. Sıra notlan okumaya gelince kıyamet koptu.

Barış en arkadan homurdandı:

— Herkese beleş, bize gelince Yarabbi şükür he!..

— Zayıf vermek istemezdim, ama hiçbirini bilemedin.

— Sen bilinecek soru sorar mısın?

— Ne kurnazsın sen, dedi Özgür.

—• Herşeyi tereyağından kıl çeker gibi halledeceğini sanıyorsun, ama yanılıyorsun, dedi Kerim. Karşında enayi yok.

— Hesap soracağız diye gürlledi Mazlum.

Barış kafasını öndeki arkadaşının arkasına saklayarak:

— Orospu çocuğu, zayıf verirsin ha, diye homurdandı. Cemal'in zihni allak-bullak oluverdi. Kan beynine sıçradı.

Dişlerini gıcırdatıp yumruklarını sıktı. Üç adım yürüdü. Durdu. «Bu çirkeflerin isteği beni tahrik edip ezmek» diye düşündü. Pusuya düşmemeliydi. Kaymakam, dilekçeyi okuduktan sonra, «Başm sıkışırda gel.» demişti.

Gefri döndü. Kitaplarını alıp sınıfı terketti.

Öğretmenler odasına geldiği zaman öfkeden tir tir titriyordu. Bed-beniz atmıştı. Yüzü kâğıt gibiydi.

Öğretmenler odasına girer girmez Metin Bey hayretle :

— CemaPciğim n'oldu hayrola?

— Cemal ağlamaklıydı. Oturup oturmamakta tereddütlüydü.

— Sorma abi, «eşşoğlular» anama sövdüler, diyebildi.

293

I

— Yaaa! Hangi sınıfta-••

— Fen-B. Müdüre gitsen-!||

— Bırak müdürü. Köpek köpeği ısırılmaz.

— Ne yapayım abi?

— Yaz bir dilekçe doğru kaymakama. Bu okulda görev yapamam de, yeter Allah'ını seversen! Canını mı vereceksin?

— Sağol abi.

— Yaz, yaz çabuk. Hemen kalem kâğıt çıkar.

** *

«S

Uzunca bir salon. Mobilya masa. Döner koltuk. Koltuğa gömülü iri gövdeli bir adam : Kaymakam.

Cemal'in kaleme verdiği dilekçe önünde duruyordu.

— İyi günler efendim.

— Dilekçeni okudum.

Cemal yazık dense ağlayacaktı. Ayakta duruyordu. Konuşmayacak kadar doluydu. Göz yaşları, göz bebeklerini perdeliyor, karşısında duran kaymakamı iki-üç görüyordu. Masa heyula gibi bir şeydi. Oda daralıyor, genişliyor, yükseliyor ve yeniden alaçlıyordu.

— Ne istiyorsun?

Cemal yutkundu. Ağlamamak için kendini zorladı. Ne demeliydi? Keşke Çetin Beye ne istediğini bir sorsaydı. Ama artık geçti. Ne istediği önemli miydi acaba? İstifa mı demeliydi, yoksa beni azledin mi deseydi? Yutkundu. Eliyle gözlerini oğuş-turur gibi yaparak kuruladı. Başı öne eğikti. Şimdi yerdeki halının desenlerini allak bullak görmeye başlamıştı.

Başını kaldırmadan, ağlamamak için kendini tutmaya çalışarak :

— Bu okulda çalışmam artık, diyebildi. Kaymakam sıradan bir iş konuşurmuş gibi düz bir sesle :

— İzin mi, tayin mi?..

Cemal, inanılmaz bir şey duymuş gibi kaymakama baktı. Gözlerinden aşağı iki damla yaş süzüldü. Yutkundu.

— Bilmiyorum, dedi.

Artık ağlıyordu. Gözlüğün camları buğulanmış, hiç bir yeri görmez olmuştu. Gözlüğü çıkarıp camları silmeyi bile dü-şünemiyordu. Başka zaman olsa saniyede bu işi hallederdi. Düşünceleri karma karışıktı. Daha doğrusu ne düşündüğünü bilmiyor, sisli puslu bir dünyada bocalıyordu. Kendini kaybetmişti. Sokakta mı, okulda mı, evde mi, kaymakamlıkta mı, yerde mi, yoksa gökte miydi ? Herşeyi ve her yeri unutmuştu. Zihni adamakıllı bulanmıştı. Esra'yı görür gibi oluyor, arkasından Mehtab'ın kıvrık saçları, uzun ve siyah kirpikleri hayaline doluyor, derken Çetin Beyin «yaz, çabuk bir kâğıt çıkar» diyen silueti görünüyor, Sadettin Beyin teşbih çeken elini far-kediyor. Mazlum'un hesap soracağız, diyen sesini duyar gibi oluyor, peşinden Kel Tamer'in, burasını dağ başını mı sandın, ılık öttürme diye bağırışını duyuyordu. Müdür, yazılıyı iptal et, diye kağıt imzalatıyor, Barış Manço bıyıklı Mehmet Bey, «Yaz Dostum» şarkısını mırıldanıyor-!!

Kaymakam, yerinden kalkmış, Cemal'in yanına kadar gelmişti. Kolundan tuttu.

— Hoca beni duymuyorsun, dedi. Otur şöyle hele. On gün izinlisin. Sonrasını gelince düşünürüz. Ben gerekli yazışmaları yaparım.

Cemal'i bir sandalyeye oturttu. Elini, Cemal'in gözü önünde salladı:

— Elimi görüyor musun, dedi.

Gözlüğün camları iyice buğulanmıştı. Gözleri, şiddetli bir sonbahar yağmuruna yakalanmışçasma boşanıyordu. Cemal hiçbir şey görmüyordu. Gözlüğünü çıkarıp silmeyi de nedense bir türlü akıl edemiyordu.

Kaymakam, gözlüğü yavaşça Cemal'in gözlerinden çıkardı. Kan çanağına dönmüş iki ateş parçası ile karşılaşınca ürktü. Geri çekildi.

— Sen mahvolmuşsun hoca, dedi. Seni doktora sevkedeyim. !Masasına doğru yürüdü.

— Yok yok, telefon edeyim, doktor buraya gelsin. Telefona sarıldı. Hastahaneyi aradı. Santralla konuştu,

hemşirelerle görüştü. Doktor yoktu, dışarı çıkmıştı. Gelince beni arasın, diye talimat verip kapattı.

Cemal, sarsıla sarsıla ağlıyordu artık. İçi allak bullaktı. Düşünceleri bulutlar kadar dağınık, yüzü alev alev yanan bir soba gibi kıpkırmızıydı. A

Uzun bir süre göz yaşı sağanağında ıslandıktan sonra duruldu. Gözlerini odada gezdirdi. Kaymakamla karşılaşınca düşüncelerinde birdenbire bir durulma oldu. Şimdi herşeyi apaçık hatırlıyordu. Buraya dilekçe vermek için gelmişti. Ayağa kalktı. Ondaki sakinliği farkedenden kaymakam, izinli olduğunu tekrarladı.

Cemal:

— Sağolun, diyebildi ve odadan sessizce, ama perişan ve mahvolmuş bir halde dışarıya çıktı.

Üç katlı kaymakamlık binasını kahrolmuş adımlarla ter-ketti.

Devrim sarasına tutulmuş üç-beş kopilin oyuncağı olmak- ! • Dedesinin İstiklâl Savaşı vererek düşmanı kovduğu yurttan, İstiklâl Marşı söyleyememek-- Ceddinin kahramanlık hikâyelerini destanlaştıran marşları «şövenist» diye küfür yağmuruna tutanlara boyun eğmek-•• «Allah Allah» diyerek düşmandan kurtarılan vatanda «Allah» dediği için gerici, yobaz, faşist ilân edilmek-•• Namus için canını verenlerin torunlarını, namus düşmanı olarak görmek-•• Öz vatanında garip, öz yurdunda parya muamelesi görmek-•! Bütün bunlar Cemal'i bunaltıyor, kahrediyor ve ızdırap selinde boğuyordu.

Hükümet meydanından Hikmetlerin dükkânına doğru yürürken beyninde korkunç kıyametler kopuyor, içinde patlayan yanardağın lâvları yüreğini yakıyor, dudaklarından alev yalımı birkaç kelime dökülüyordu :

«Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!..» Meydan biterken iç çekti. Yeniden dolukmuştu. Yumruğunu sıktı. Düşerini gıcırdattı. Elini boşlukta salladı. Kahırla söylendi:

«Dert çok, hem-dert yok, dost bîvefa, felek bîrahm talih zebun.»

* *

Ayağında dolağı, elinde çomağı, sırtında mintanı kağınının önünden çekip gidiyordu. Kağnıda birkaç parça eşya: Pulluk, boyunduruk, ok, eğef, öküzlerin yem çuvalları ve bir ekmek bohçası- ••

Cemal, öğleden sonra kağnıyı eve bırakıp öküzleri otlatmaya gidecekti. Güneş doğmadan tarlaya yetişmiş, sıcak çökene kadar bir dönüm nohut ekmişti. Öğleden sonranın keyfi daha başkaydı. Kitabını kapacak, öküzleri önüne katacak otağa gidecekti.

Yemyeşil çimenlik, çiğdemler, papatyalar, kır çiçekleri ile dolu tepeler-|- Billur suların içinde resmi geçit yaptığı çay. Bin-bir türlü kelebeğin, çiçekten çiçeğe uçarak dans ettiği ekin tarlaları-|| Keyfle otlayan ve sineklere kuyruk savuran, ay boynuzlu, ceylan gözlü öküzler-••

Cemal hem rengârenk, desen desen, mis kokulu, muhteşem ve harikulade güzel tabiat kitabını, hem de el kitabını okuyacaktı. Daha çok tabiat kitabını okurdu. Süt beyaz yaprakla-rıyla bir papatya, gülümseyen renkleriyle sarı çiğdem, renk cümbüşü kanatlarıyla kelebek--- Harikulade güzel ve esrarengiz mânâları vardı hepsinin. Bir kitaptan çok daha güzel, çok daha anlamlı idiler.

Tabiattaki yeşilin binbir tonunu görüp hayran olmamak. •| Kara toprağın karanlıklarından yüzlerce renkte bitki baş kaldırıyor, boy atıyordu. Cansız toprakta hayatın binbir cilvesini seyretmek--• Cemal bir bayram sabahı, namazda duyduğu se-

297

vinci ve vecdi tabiatı seyrederken duyar, Yüce Allah'ın bu mucize eserleri karşısında zevkle kendisinden geçirdi.

Kağnıyı kapının önüne çekti. Öküzleri salıp çeşmeye götürdü. Çomağını, dolağına vura vura ıslık çalıyor ve öküzlerin pufloya pufloya su içişini keyifle seyrediyordu.

Öküzler için, ıslıkla içilen suyun zevki başkaydı.

Cemal, çomağına yaslandı. Öküzleri seyrederken İstanbul'a gidip geldi. Çoktandır Esra'ya mektup yazamamıştı Çi-, menlikte menekşe moru, çiğdem sarısı, çimen yeşili, gök mavisini güzelliklerle dolu bir sevgi şiiri döktürüp göndermeliydi. Sıra sıra dağların ardında kalan öğretmenlik. Uzun kirpikli, kıvrıkcık saçlı, sevimli Mehtap-|| Kel Tamer-|• Yeşil gözleri daima gülen Serap-|• Fettan kız. Çakır gözleri gülümseyen Çetin Be-3'in «Cemalçığım» diyen şen sesi--- Kara Abdurrahman--- Medeni yüzlü, şeytan karakterli, maskeli bir vicdana sahip ola» Müdür--

— Selâmün aleyküm Cemal Hoca.

— Aleyküm selâm muhtar. — Ne o, uzun düşünüyorsun?

— Heç be muhtar!

— Sana rençberlik yakıştı. Boş ver öğretmenliği. :

— Baba mesleği yakışmaz mı?

— Öğretmenliği satıyon mu?

— Sattım bile---

— Yoo satamazsın. O kadar sene dirsek çürüttün, göz nuru döktün. Kolay mı?

— Orası öyle amma--- Amması---

— Sorma be muhtar--- Boş ver.

Muhtar ellerini arkasına kavuşturmuş konuşuyordu. Ce-mal'e yaklaşınca ellerini çözdü. Bir avuç mektup taşıyordu Cemal, mektupları görünce heyecanlanıverdi. Esra'dan mektup!•! Olamazdı. Henüz bildirmişti köyde olduğunu.

— Sana bir telgraf- |•

298

— Kimden?.. Nerden?..

— Ben ne bilirim yahu senin arkadaşlarını ? Al da oku! Cemal imlâsız ve noktalamasız, sarı telgraf kâğıdına bir

göz attı:

«Cemalciğim, tayinin S'ye çıktı. Müjdelerim. Abdurrahman.»

— Yaşa be muhtar!.. Hacı olasın iyi mi?

— Ne o çok sevindin galiba!

— Cehennemden tayinim çıkmış!

— Nereye?

— Cehennemden kurtuluyorum yâ, nereye olursa olsun!.. Bana mücade muhtar---

Cemal çomağını havaya savuruverdi.

— Heeeeyyt!.. Yaşasın!..

«BİR CEHENNEMDEN ÖTEKİNE»

Silahsız pusatsız-- Tabancasız bıçaksız cehennemden pasaportunu alıp çekip gitmek--- Yüzmüş yüzmüş kuyruğuna gelmişti. Hır çıkarmadan, köpekle dalaşmaktansa, çalıyı dolaşıp buralardan savuşmak istiyordu.

Kapının önünde durdu. Derin bir nefes aldı. İçi içine sığmıyordu. Sahiden kurtuluyor muydu? İnanılır gibi değildi, ama--- Şimdi bir imza, birkaç resmi evrak alıp--- Göreve başladığı günden beri kararnamesi gelmediği için maaş alamamıştı, onları alabilecek miydi?

Kapıyı vurdu.

Masanın başında, ayakta, sivri burunlu, siyah saçlı, siyah gözlü, mavi takım elbiseli bir adam :
Müdür.

— İlişik kesmek için geldim.

Siyah gözlerde intikam ve kin kıvılcımları yanıp söndü.

299

— Kesmem.

— Tayinim çıktı.

— Farketmez. Sana devlet kapısında iş yok artık.

— Bakıyorum devlet gibi konuşuyorsun.

— Orası seni ilgilnedirmez.

— Doğru da--- Bırak yakamı artık.

—• İlişğini kesmiyorum. İstifa etmiş durumdasın. Savul bakalım.

— Raporlarım var.

— Aldım, o sahte evraklarını. Üstüste alınan raporlar geçersiz. Birinci raporun on gün, ikincisi 15. Onbeş gün görevine gelmeyen memur istifa etmiş sayılır. Sen de bu durumdasın. Yıkıl karşımdan!

— Bugün raporun son günü. İlişğimi kesmek zorundasın.

— Kesmem. Yıkıl karşımdan!

— Bana bir yazı ver. İlişğini kesmiyorum de, resmen.

— Vermem.

— Müdürsün, Çamlıbel'de yol kesen Köroğlu değil. Kanuna göre iş yapmak zorundasın.

— Kanun benim. Ben ne yaparsam, kanun odur. Savul bakayım!

Zile bastı. Gelen hizmetliye, muavinleri çağır, direktifini verdi.

Cemal, okulun dağbaşmdan farkı olmadığını biliyordu. Geldiğinden kimsenin haberi yoktu. En iyisi, itlerle dalaşmadan, çalıyı dolaşmah idi.

— Görüşürüz, deyip kapıya yürüdü.

Kendisinden emin, gurur dolu bir ses, kulaklarında yankılandı :

— Artık görüşmeyiz!

* * *

Kaymakam dilekçeyi okuduktan sonra, döner koltuğun içinde yuvarlanır gibi yönünü CemaPe çevirdi.

300

— Hoca, sen dışarıya çık, ben müdürle bir görüşeyim.

— Sizi ne zaman rahatsız edeyim ?

— Ben çağırıyorum, bekle!

— Peki efendim.

Cemal dışarıya çıktı. Bir ümit ışığı içinde parlayıp sönüyordu. Müdürün bahsettiği genelgeyi duymuştu. Ama ne zaman yayınladığını, hangi tarihten geçerli olduğunu bilmiyordu. Böyle bir genelgeyi müdür, kendisine bilerek duyurmamış olmalıydı.

Salonu enine boyuna arşınlamaya başladı. Hırsıyla ve hızlı hızlı gidip geliyordu. Elli metrelik salonda belki elli defa gidip geldi.

Neden sonra bir zil sesi.-- Kaymakam kapısında ışık yandı. Kapıcı telaşla odaya daldı. Çarçabuk dışarıya çıktı.

— Seni çağırıyorlar.

Telefon etmiş olmalıydı. Tamam mı, devam mıydı? Çiftliğe mi dönüyordu yoksa? Çiftçilik gerçi iyi idi, ama Esra seyir kıızıydı, köye gelir, o hayata karışır mıydı ?

Kapıyı çalıp içeri girdi. Bir doksanlık, iri kıyım kaymakam ellerini oğuşturuyordu.

— Malesef hoca. Genelge öyleymiş, müstafi sayılıyorsun. •— Yapılacak bir şey?..

!— Malesef.

Cemal, ölü adımlarla hükümet konağım terketti. Telgrafı aldığı gün ne çok sevinmişti. Madem olmayacaktı, ne diye köydeki keyfini bozmuşlardı?

Öğretmenlikte yenecek ekmek, içilecek su bu kadarmış, diye düşündü. Esra'ya telefon edip durumu anlatsa mıydı? Yo yo yooo!.. Olayın şokunu atlattıktan sonra belki---

Hikmet dükkândaydı. Yeşil gözleri gülüyordu. Cemal'i görünce ciddileşti:

— Hayrola, ne oldu?

— Mustafiymişim.

— Ne yapacaksın?

301

— Çiftin başına-••

— Yooo, pes etmek yok arkadaş. Sonuna kadar kovala. Valiye git. Bakanlığa git.

— Genelge-!•

— Adamını bul, birader. Memlekette, adamını buldu mu olmayacak iş mi var? Eğitim Enstitüsünde üç sene okuduk, tam mezun olacağımız sırada arka kapıdan kovdular. Şimdi üç aylık kurslarla binlerce adama diploma dağıtıyorlar. Ne genelgesi? Adam bulmak önemli.

«Adam bulmak» diye mırıldandı Cemal. Fasulye çuvalının üzerine oturdu. Önüne bakıyor, kara' kara düşünüyordu.

— Adamını bulduktan sonra, dağ yerinden oynatılır. Düşünme kara kara.

— Bu devirde adam bulmak-•! Çölde inci aramak gibi bir şey.

— Çöle gitme birader, denize dal.

— Sen niye dalmıyorsun?

— O zaman bekle. Bu kıcı kırık hükümetin sonu yakın. Düştü düşecek. Bir gümledi mi?..

Bıyıklarını çekiştirdi. Gülümsedi.

—• Cemal Hoca, bir gümledi mi, seni bu okula müdür yaptım gitti.

— Güldürme adamı!..

— Vallahi, diyorum. Al sana yemin. Yeter ki sen iste. Yap-tırmazsam yüzüme tükür.

— Sağol, dedi Cemal.

Başını kaldırdı. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Alnını oğuşturdu. Buruk bir gülümsemeye Hikmet'e baktı.

— Bu müdürlük işi iyi oldu. Gel dönerciye gidip şunu kutlayalım.

— Değil mi? Hadi gidelim. Para benden. Kasada oturan babasına döndü :

— Baba, biz gidiyoruz. Birlikte çıktılar.

302

Hikmetin babası, başını salladı. Kendi kendine mırıldandı :

«Olmayan geline düğün. Delikanlılık işte. Şu çocuğun da başına gelenler. - •»

* * *

Milli Eğitim Müdürlüğünün merdivenlerini tırmandı Dev bir salonda, suntayla birbirinden ayrılmış uyduruk odalar Kalem-•• İlköğretim, özlük işleri, orta öğretim, müdür yardımcısı-!|

Odanın önünde durdu. Ceketini düğmeledi. Derin bir nefes alıp verdi. Heyecanlanmamah idi. İş olacağına varırdı Bıyıklarını ağzının içine doğru taradı. Abdurrahman usulü. Devir böyle götürüyordu. Kapıyı vurdu.

Gözlüklü, ufak tefek bir adam. Koltukta iğreti oturur gibiydi. Kalın ve kart bir ses :

— Ne var? Anlattı Cemal.

— Müstafisin, git işine.

— Bana müstafi olduğuma dair bir yazı filân-••

— Sen, bizim muhatabımız olamazsın. Bakanlığa yazarız.

— Yazıyı bana verebilir misiniz? Hiç olmazsa elden takip edeyim. Olur veya olmaz, bir an evvel öğreneyim.

— Sonuç belli. Müstafisin. Git işine!

— Efendim-!•

— Efendimi mefendimi yok. Hadi işine!..

— Şey, ne zaman yazabilirsiniz?

— Yazarız, sen işine bak.

— İşim bu be adam! Neden anlamıyorsun?

Deli fişek gibi geri döndü. Kapıyı çarpıp dışarı çıktı.

Müdür yardımcısı arkasından salona çıkmış bağıırıyordu :

— Gel buraya, mikrop herif!

Cemal, çoktan merdivenleri bulmuştu. Sokağa,indi. Müthiş cam sıkılıyordu. Bir de müdürle görüşse miydi? Midesi

303

müthiş kazmıyordu. Bugünlük bu kadar yeterdi. Bu kovulmayı ve lâfları yarma kadar ancak hazmederdi. Doğruca pastaneye gitmeli, süt içmeli, hafif bir şeyler yeyip, kafayı yatağa vurmali idi. Bunca hakaret başka türlü hazmedilmezdi.

Vücudu tir tir titriyordu. Çıldırarak, katil olmak, gırtlığına sarılıp adam boğmak içten bile değildi. Dişlerini sıktı, yumruğunu havaya savurdu. Ağız dolusu küfürler savurup lanetler yağdırarak serseri mayın gibi sokakta yürüyordu.

* * *

Ertesi gün Milli Eğitim Müdürü ile görüştü. O da üç aşağı, beş yukarı aynı şeyleri söylüyordu. Bakanlığa yazarlardı. Elden yazı veremezlerdi. Cemal, muhatapları olamazdı. Sonuç belli idi. işine gitmeli, resmî makamları boşuna işgal etmemeliydi.

Cemal, bir dilekçe yazıp valiye gitmeye karar verdi. Sekreterliğe gitti. Vali Bey meşguldü. Sekreter hanım, vali yardımcısı ile görüşmesini tavsiye etti. Cemal, denileni yaptı.

Vali yardımcısı Cemil Bey yaşlı, saçları dökülmüş, bıyiksız, ablak suratlı bir adamdı. Dilekçeyi okudu. Kalemlikten bir kalem çekip, kağıdın üzerine abandı.

«Milli Eğitim Müdürlüğüne,

Gereğini rica--- Tarih ve imza.

Dilekçeyi Cemal'e uzattı.

Cemal, hayretle bir yazılanlara bir ablak suratlı vali yardımcısına baktı.

Bu adam, Amerika'yı yeniden mi keşfetmek istiyordu. Dünyanın neresinde mazlum, zâlimin insafına terkedilirdi.

— Efendim, ben zaten onlardan şikâyetçiyim, siz beni yine onlara gönderiyorsunuz.

— Mevzuat böyle.

— O zaman, ben Vali Beyle görüşmeliyim,

— Bence bir mahzuru yok.

304

Cemal ıstırapla dudaklarını ısırıldı. Gözleri seğriyor, başı dönüyor, midesi kazınıyordu. Kendini dışarıya zor attı. Sabah kahvaltısını sütle yapmıştı, ama sinirleri yine de felçti. Bunca kahrı çeken

adam bal yese yine zehirlenirdi. Doğruca pastaneye gitmeli ve tekrar süt içmeli idi. Sonra da eczaneye uğrayıp müsekkim alsa iyi olurdu.

* * *

Sabah saat ondan, akşam beşe kadar bekledi. Heyetlerin biri gidip öteki geliyordu. Vali Bey hakikaten meşguldü. Artık sekreter hanım ve koruma polisiyle tanışıyorlardı. Geçen defa, polis tabancalarını valiye teslim ederken tanışmışlardı. Cemâl, gelip giden dostlara tanıştırılıyor, çay içilirken ona da ismarlanıyordu.

Bu sıcak dostluğa rağmen yüreğinde akşama kadar kasırgalar esti. Düşüncelerini istilâ eden fırtınalar, gönlünde kopan bora ve tufanlar eksilmedi, arttı. Acaba vali ne diyecekti?

«Tamam mı, devam mı?»

Eğer Milli Eğitimin idam yaftasını onaylarsa-! Elveda öğretmenlik-•• Merhaba kara pulluk. Elveda Esra--- O narın kız, dünyada çiftçilik yapamazdı. Hele kayınvalide, bir çiftçi parçasına kız mı verirdi?

«Edilen türlü yeminler,

Vaadler, dökülen diller-!•

Islanan yaşlı mendiller

Unutulur, unutulur-•-> mu diyecekti Cemal?

«Sözümüzden dönersek,

Vallahi taş olalım» diye yazmamış mıydı Esra?

Çiftçiliğe Mehtap da razı olmazdı, Serap da. Yeni ufuklar, yeni ümitler, yeni ızdıraplar görünüyordu önünde.

Nihayet beşten sonra, sekreter hanım, valinin yanına son •defa girip çıktı. Bir müjde fısıldar gibi :

Kader Kapnm Çaldı - F.: 20

305

— Vali Bey seni bekliyor.

— Sağolun, dedi Cemal.

Uzun, loş ve maroken koltuklarla dolu odada valiyi zorlukla buldu. Dilekçeyi uzattı. Vali Bey kâğıdı okudu. Gözlüğünün üzerinden Cemal'e baktı. Gür bir sesle:

— Bu kadarlık işi Cemil Bey halledememiş mi ?

— Milli Eğitime gönderiyor beni efendim.

—• Kuzuyu kurda teslim ediyor desene şuna. Allah Allah!... Maaşın ödenecek, ilişkin kesilecek. Dilekçeye bir kaç satır döktürdü.

— Köftehorlar!.. Devlet memuru bu. Müstafi.sayılrısa; devlet ödediğini gelir alır. Beş on bin lira için Türkiye'yi ter-kedecek değil ya!

Dilekçeyi Cemal'e uzattı.

— Kaleme git, hemen yazsınlar, imzalayayım.

— Sağolun efendim. Allah razı olsun. Cemal odadan çıktı.

«Ohhh!..»

— Ne o, hayrola, dedi sekreter.

— Ağrı dağını sırtımdan attım.

Cemal, çat kapı içeri daldı. Müdürün yalnız başına odasında oturduğunu Mehtap'tan öğrenmişti. Okula gelip giderken* büroya uğruyor, olup bitenleri haber alıyordu.

— Buyrun şu dilekçeyi. Size görüşürüz, demiştim.

Müdür, suratından düşen bin parça, uzatılan kâğıda baktı. Kaymakam, valilikten gelen kâğıdı, doğrudan doğruya okula havale edivermişti.

Müdürü önce valinin, sonra kaymakamın imzası hançerledi. Suratı ekşidikçe ekşidi. Alnının ortasında oklava gibi bir damar hasıl oldu. Burun kanatlan, yokuşa sürülmüş at gibi öf-

306

keyle açılıp kapanıyor, dişleri zemheride kalmış gibi birbirine vuruyordu.

Yazıya ekli, Cemal'in valiye yazdığı şikâyet dilekçesini de okuyunca yüzü mosmor oldu. Elleri titremeye başladı. Öfkeden ibaret bir sesle:

— İlişğini keserim. Maaş falan ödemem. Defolur gidersin!

Cemal dişlerini gıcırdattı. Yumruklarını sıktı. «Şu maymun suratlı budalanın yüzüne bir sağ, bir sol kroşe indirmeli.» diye geçirdi içinden. Sonra da aldığı kararı hatırladı :

«Silahsız pusatsız, kansız bıçaksız savrulup gitmeliydi. İtle dalaşmaktansa, çalıyı dolaşmalıydı.»

—• Sen ilişği kes. Ben maaşı, ücretleri ve yolluğu almasını bilirim.

— Nah alırsın!..

— Terbiyeni bozma. Söke söke alırım. Müdür, ayağa fırladı:

— Çık şuradan terbiyesiz herif!.. Defol başımdan!..

— Kapa çeneni, diye bağırdı Cemal. Otur yerine bakayım!

Yumruğunu masaya indirdi. Öfkeden nevri dönmüş gözlerle müdüre baktı. O da yiyecekmiş gibi onu süzüyordu. Gözden göze şimşekler çaktı. İkisi de kin, öfke ve nefretten ibaretti. Müdür, birden bire şaşaladı. Olduğu yerde donup kalmıştı. Cemal, hızla geri döndü ve kapıyı çarpıp çıktı.

Mayıs güneşi beynini kaynatıyordu. Ter tırnağından çıkmıştı. Liseden kaymakamlığa gidene kadar ter köpüren Cemal, bir kırtasiyeciden kâğıt kalem almış ve dilekçe yazacak kadar Hikmetlerin dükkânında soluklamıştı.

Yollar toz deryası gibiydi. Gölgeleleri sinek orduları işgal etmişti. Hükümet binasının bahçesindeki ağaçlar susuzluktan solukbenizî idiler. Yaprakların dudaklarında duaya benzre bir fısıltı vardı:

307

«Ah, bir nefeslik rüzgâr! Ah, bir nefeslik rüzgâr!»

Çiçeklerin boynu büküktü :

«Yağdır Mevlâm su!» diye inliyorlardı.

Kaymakamlık binasının duvarları bile Cemal'i tanıyordu artık. Beyaz duvarlar, onun gibi yorgundular. Tavandan dökülen serin gölgeler, Cemal'i rahatlattı.

Camları kuzeye bakan kaymakam odası serindi. Masanın üstündeki vantilatör, durmadan etrafa hava basıyor, takvim yaprakları pır pır uçuyordu. Kaymakam koltuğuna gömülmüştü ve rahatı yerinde idi.

Cemal'in uzattığı kâğıdı, göz ucuyla süzdü. Esneyerek kalemlige uzandı. İsteksiz, zoraki birkaç kelime çiziktirdi Masanın ucuna doğru savurdu.

Cemal kâğıdı kapıp bir göz attı:

«Maaş ve ücretlerin ödenmesi-•• tarih, imza.»

Sevinçle dışarıya fırladı. Buram buram terleten sıcakları, nefesi buharlaştıran, yeşilliklerin soluğunu kesen mayıs güneşini unutuvermişti. Yollan tozutarak tekrar okula doğru koştu.

Müdürün suratı mahkeme duvarı gibiydi. Gözleri kanlı -bıçaklı. Kaymakamlık yazısını öfke köpürerek okudu. Öfkesini yutarak homurdandı:

—Uslu uslu çalışsan olmaz sanki-••

— Ah, ne kadar isterdim-••

— Bodronu kendin yaptır.

— Meraklanma.

Cemal'e ters ters baktı. Gözleri seğriyor, dudakları titriyordu. Dişleri birbirine vurdu. Ağzını açtı. Esip yağacaktı ki, Cemal kâğıdı alıp dışarı çıktı. Müdür hırs ve hınçla kükredi :

— Defool!-.

Cemal, yolluk almak için de ayrı bir savaş vermek zorunda kaldı. Müdür, inat yarışında katırlara şapka çıkartıyor, bir-şey yapamayacağını bile bile diretiyordu.

Cemal, yolluk için de dilekçe yazdı. Fakat bu arada kaymakam izine ayrılmıştı. Bir haftada maaş ve ücretleri alan Ce-

mal, vilayete giden kaymakamın dönmesi için iki gün daha bekledi. Sonra Cemal'in yolluklu olup olmadığı tartışması başladı. Müdür, yolluk alamaz diyor, kanun bütün memurları yolluklu kabul ediyordu. Kaymakama vekâlet eden mal müdürü de müdür gibi düşünüyordu. Muhasebede çalışan ve Hikmet'in arkadaşı olan bir memur vardı. Cemal ona gitti. O, kanun maddesini bulup çıkardı. Bir kâğıda yazıp Cemal'e uzattı. Kanun fıkrasını gören mal müdürü, Cemal'in yolluklu olduğunu kabul etmek zorunda kaldı, sonra da lise müdürünün ayaklan suya değdi.

Cemal, bir hafta daha sinir harbi verdi ve yolluğunu alıp, S'ye gitti.

Ankara-ı! Ulus'taki köhne ev. Onbirde açılan sabah sofrası. Günlerden pazar. Cemal, abisi, Mehmet, amcaoğlu Abdullah, Ispartah Önal, Denizlili Hasan. Herkesin sıkıntısı bir türlü. Her acıya parende attıran kahkahalar...

Mehmet, Antakya baharatlarıyla iyice acılaştırdığı tosttan ısırıldı. Cemal'e :

— Sana limon sat demedik mi bre! Ne işin vardı öğretmenlikte? Alemin sıpasını senden başka büyütüp eşek edecek yok mu?

— He ya, dedi Önal. Onlar kendi kendilerine de büyür, anarşist olurlardı, boşuna zahmet çektin!

— Boşu boşuna, dedi Abdullah. Gülüştüler. Cemal bütün hikâyeleri akşamdan anlatmıştı. Onu sınıflardan kimlerin kovaladığını biliyorlardı.

Hasan gevrek gevrek güldü :

— Len gocaman, demek seni sınıfın tavukları korkuttu ha!..

Çayını yudumladı.

— Tavuklar haaa! Ağzına bir lokma daha attı:

— Bizim Denizli'den olacaktın ki---

308

309

— Değil mi ya, dedi Mehmet.

— Denizli horozu gibi bir ötecektin...

— Hepsi siniverirdi alimallah!

Kahkahalar yenilendi. İhlamuru yudumlayan Cemal alnını oğuşturdu. Çaya veda edeli, ihlamuru içiyordu. Sinirler ye-Bİden gerilmişti.

«Senden öğretmen olmaz.»

«Biz bir alırız, ama onun beş almasına göz yummayız.»

«Bize zayıf verirsin ahmak!»

«Orospu çocuğu!••!»

—! Kusura bakmayın, dedi. Sizi vaktiyle dinlemek varmış.

— Breh breh breh!... Ne sandın ya.

— Sakalımız yok diye sözümüzü dinlemezsın ha!

— Sen sen ol, Denizli horozunun okeyini almadan bir yerden bir yere adım atayım deme haaa!---

— Yarından tezi yok limon kasasını sırtla, dedi Abdullah-•! Mehmet narayı bastı.

— Sulu limon, suluu!-•!

— Eski limon abiler, dedi Hasan!

— Höst, dedi Mehmet. Limon abilere değil hanımlara satılır.

— Sahi yanlış öttük gocaman!

Cemal de gülüyordu•• Gözlüğünü düzelterek : — Epey neşelendiniz. Aman dileyene kılıç çekilmez. Hiç başlamasak iyi idi, ama baltayı taşa vurmuş bulunduk.

— Akıllandın he mi dedi Önal.

— Bir musibet bin nasihattan iyidir, dedi Mehmet.

— Durun bre, sözümü bitireyim.

— Bitir bitir gocaman, dedi Hasan.

— Şimdi bizim ipin ucu, hangi puştun elinde öğrenebilir miyiz? Müstafi sayılmamın önüne-• •

Önal gözlerini iri iri açtı:

— Seni müstafi mi saydılar, dedi.

— Bir adamını bulamazsak öyle--.

— Ben CemaPim, kardeşimin adı Mustafa deseysin bre!

— Dalgayı bırakın da adamı olan söylesin. Ne halt edeceğim Allah aşkına!

Cemal'in abisi bardağına yeniden çay doldurdu. Cemal'e baktı:

— Dosya kimde öğreniriz, o kolay da, gerisi ne olacak? Abdullah, kaim ve siyah bıyıklarını düzeltti:

— Bizim karayollarında bir sağır şef var. İş delisi Astsubay emeklisi, milletvekili adayı. Göle yoğurt çalmak gibi olacak, ama sen yarın öğleden sonra bizim daireye gel, bir görüşelim.

— Tamamdır diye gürledi Mehmet. Bir nal bulunmuştur. Geriye kaldı üç nal, bir at. Onları da tedarik ettin mi süvari oldun gitti.

Önal gürledi:

— Hay maşallah! Aslan süvari! Abdullah kalktı. Sandalyeye oturdu.

— Bu zamanda Milli Eğitimde iş görmek için Töb-Der kartviziti lâzım. Başka yolu yok.

Cemal, bir de keyf ıhlamuru doldurdu ve bardağını alarak sofradan çekildi. Demek ki bürokrasiye dış geçirmek mümkün değildi. Limon kasasını sır dayamayacağına göre, en iyisi pulluğun başına geçmişti. Orağı, tırpanı alıp ekin tarlasına yürümenin tam zamanıydı. Bir de yarını görsünde---

Sağır Şef iki buçukta daireye geldi. Masasının basma geçti.

Kulaklığını düzeltere düzeltere kendisine iş soran memurlara cevap verdi. Çifte gözlük kullanıyordu. Karşısındakine bakarken birini, önündeki evrakı okurken diğerini takıyordu.

Sözlü olarak kendisine birşey anlatmak hayli zor olduğu için Abdullah meseleyi yazılı olarak Şefe sundu. Şef, kaim

camlı gözlüğünü taktı ve kâğıdı gözlerinin içine sokarak bir güzel okudu. Sonra da Abdullah'a döndü :

— Anlat, dedi.

Abdullah kâğıda yazdıklarını başıra başıra Şefin kulağına tekrarladı. Şef bununla da yetinmedi. Cemal'i çağırdı. Çifte rapor hikâyesini bir de ondan dinledi. Gözlüğünü çıkardı. Masaya koydu, çenesini kaşıyarak :

— Himm, dedi. Demek raporun biri olmasa, yahut 25 günlük raporun 5'i olmasa bu iş tamam.

Çekmecesinden kartvizitini çıkardı. Titreyen elleriyle bir-şeyler çiziktirmeye başladı. *-•

Cemal, için için kendisini yiyordu. Herşey bitmiş de iş bu sağırın yazacağı yamuk yazılara mı kalmıştı ? Bürokrasinin dolambaçlı yollarını bir an önce bitirip köyün yolunu tutmalıydı.

Dudaklarını ısırıldı. Gözlüğünü çıkarıp koluna sildi. Yere bakıp alnını oğuştururken Şefin öksürük yüklü, paslı sesi kulağına doldu :

— Bu kartı al, bakanın özel kalem müdürüne git. Muammer Abimin selâmı var, de. Benim arkadaşdır. Senin iş tamam.

Cemal'in gözleri faltaşı gibi açıldı. Duyduklarına inanamı-yordu. Ne diyordu bu adam? Bu iş bu kadar basit miydi? Yoksa palavra mı kesiyordu.

— Al kartı, tamam!

Cemal kartı cebine koydu. Teşekkür edip şefin masasından ayrıldı. Abdullah onu kapıya kadar uğurladı:

— Şefe göre olmayacak iş yoktur, onun olur dediği her iş yatar,«ama ümidini kesme. Şansını bir dene. Hakikaten bazı işleri de halleder.

Gülüştüler.

* * *

Cemal Haziran sıcağına rağmen kravat - ceket bakanlığa gitti. Saçlarını kulağının üstüne dökmüş, bıyıklarını dudaklarının üstüne yıkmış, «Olanaklı, olasılıklı, gereksinimli, sözcük-

312

lü» cümleler çatmıştı. Özel kalem müdürü bir bakışta ve bir cümlelik tanışma anında, onun «devrimci» olduğunu «şıp» diye anlamalıydı. Yoksa-!•

Özel kalem tıka - basa doluydu. Ceketli, kravatlı, bıyiksız, orta yaşlı kibar bir adam. Hiç durmadan çalan telefonlara cevap veriyor, arada bir birkaç cümlecik de ziyaretçilerle konuşuyordu.

Cemal'e o gün görüşme sırası gelmedi. Saat on yediye kadar beyhude bekledi. Onyedi olunca çığırkan bir kapıcı pey-dah oldu :

«Ziyaretçiler dışarıya», diye bağırıverdi. Cemal ertesi gün sabahtan bakanlığın yolunu tuttu. Doğruca özel kaleme gitti. Adam dünkü bıraktığı yerden devam ediyordu. Telefonun birini bırakıp ötekini alıyor, bazen ikisine birden cevap veriyor. Fırsat bulursa da ziyaretçilere pas atıyordu.

Nihayet saat onikiye on kala bu orta yaşlı kibar adam Cemal'e gülümseyerek baktı. Herkese gülümsüyordu.

Cemal görüşme «olanağı» bulduğu için teşekkür etti. Sağır Şefin kartını uzattı. Meseleyi kısaca anlattı.

— Tamam dedi adam. Git Şube Müdürü Ahmet Bey'i gör. Halletsin.

Cemal gözlük camlarının arkasından adama aval aval baktı. Bu kadar basit mi, der gibiydi. Duyduklarına inanmamıştı. Milli Eğitim Müdürü, mührünü bozacak ve imzasının üstüne imza atacak yiğidin anasından doğmadığını söylememiş miydi ? Orta öğretime bakan müdür yardımcısı, boşuna uğraşma arkadaş, kendine başka bir meslek bul, diye öğüt vermemiş miydi? Bütün o çok şatafatlı sözlerin hepsi palavra mıydı? Teşekkür edip odadan çıktı. Mesai bitmişti. Öğleden sonraki ziyaretler on beşte başlıyordu. Caddeye çıkıp Kızılay'a doğru yürüdü.

Kafası da kazan gibiydi, Bakanlık da. Ne ayak belliydi ne baş. Birinin yazdığını Öteki bozuyor, birinin tükürdüğünü öte-

313

ki yalıyordu. Anarşi sadece sokakta değildi. Kafalarda, bakanlıklarda hükümette, kısaca her yerde cirit atıyordu.

İki simitle öğle yemeğini geçiştirdi. Namazını Ulus'taki Hacıbayram Camiinde kıldı. Ankara'yı çok iyi bilmiyordu. Fakat görebildiği kadarıyla Bakanlıktan Ulus'a kadar cami yoktu. İstanbul'da olsa, bu mesafede en az elli cami bulunurdu.

Hakikaten mâbedsiz şehirdi. Rahmetli Osman Yüksel Ser-dengeçti, bu yüzden Ankara demez, «Enkarâ» yazarmış. Koca şehir merkezinde birkaç cami vardı. Bereket versin, Anadolu'dan göçüp gelen insanlar, kenar mahallelere cami yapıyorlardı. Hele Cumhuriyetin ilk yıllarında, şehirde cami yapma yasağı konmuştu. Ankara yeni devletin simgesi olacaktı. Câmisiz, dinsiz, kitapsız, tarihsiz--• Modern, Batılı, yeni-- Hatta cami yapma yasağı, çok partili hayata geçtikten sonra da bir süre devam etmişti. Yeni devlet, İstanbul'un minareli, kubbeli manza-rasmdan ve İslâm tarihi kokan havasından, padişahların nefes alışını hissettiren saray, köşk ve mimarinin ruhundan, böylece kaçmış oluyordu.

Ankara, İstanbul'dan kaçıştı. İstanbul'dan; yâni İslâm'dan, tarihten, kültürümüzden ve kendimizden kaçış. İngiliz tarihçisi Arnold Toynbee, «Osman'ın kanı (Osman Gazi), utanılacak bir kandı,» diyerek Ankara'yı başkent seçenlerin, Yıldırım Beyazıt yerine, Timur'un soyundan olmayı

tercih ettiklerini söylüyor, medeniyet sahibi Osmanlı'dan kaçıp; yakıp yıkan Timur'a sığındıklarını anlatıyordu.

Yeni başkent, yeni ve modern bir şehir olmayı da bece-rememiş, bir hilkat acubesi olmuştu. Birbirine nefes aldirmayan apartmanlar, dairelere güneşi haram eden gökdelenler, bir karış çimenlik, bir metrekarelik çiçekliğe kan kusturan beton kaldırımlar, asfalt yollar... İnsanın sadece ufkunu değil, ruhunu da hapseden beton yığınları, ciğerleri karbondioksit bom-

314

bardımanına tutan eksoz dumanlan, kulaklarda durmaksızın davul çalan motor gürültüleri... Birbirine düşman gibi bakan, ayağına basan, otobüse binerken ve inerken, kaldırımda yürürken, geçitten geçerken birbirini itip kakan gardiyan suratlı insanlar... Ne bir çiçek, ne bir gülümseme, ne göğün mavisi, ne gönüller dolusu sevgi...

Apartmanlardan sonra Ankara'yı çepeçevre kuşatan gecekondu, fakir insanlar-. Bırakın ülkeyi, Ankara'yı bile imar edemeyen bir Cumhuriyet Devri manzarası veriyordu. Böylesine iktidarsız, imarsız, kültürsüz bir devletin; dünyayı imar etmiş Osmanlı'ya harp ilân etmesi, onun kültür, tarihine ve padişahlarına karalama kampanyaları düzenlemesi, rüşdünü is-bat etmek isteyen çocuğun babasına sövmesinden başka bir şeye benzemezdi.

Temeli böyle atılan devletin, okulu nasıl olacaktı? Tabii din, iman, kitap kapı dışarı edilecek, inanmış insanlar hakaret ve zulüm görecekti. Bundan daha tabii ne olabilirdi?

«Bir an önce, buralardan defolup gitmeli.» diye söylendi. Şimdi köy ne kadar enfesti. Çayın etrafındaki söğütler, kavaklar, bahçeler, arkin suladığı sebze bahçeleri, her türlü yeşile kucağını açmış tarlalar ne kadar şahaneydi.

Saat on beşte Ahmet Beyi buldu. Ufak - tefek, pos bıyıklı, otuz yaşlarında, yumuşak başlı bir adam.

CemaPi dinledi. Sumeni karıştırdı. Çekmecelere baktı.

— Yok hocam, evrakınız gelmemiş.

— Sizi ne zaman rahatsız edeyim, gelme «olasılığı* nedir? Buraya ne zaman ulaşır?..

Şube Müdürü, Cemal'e alıcı gözle, yeniden baktı. «Olasılık», Cemal'i sevdirmiş olmalıydı. Cemal, masum gözlerle Ahmet Beye baktı. Masumdu, işin ideolojik bir yanı yoktu. Sadece teknik bir konu idi.

— Bir hafta sonra uğra.

— Biliyorsunuz, Ankara'da bir hafta kalmak pahalıya patlar. Bir yolu yok mu bu işin?

— Sen git, biz hallederiz.

315

; | — Gitmek zor değil de, gittiğim yerde rahat etmek zor.

— Ne yapayım? Evrakın gelmemiş. <

— İvedileştirme olanağı falan?...

— Şube müdürü «olanak» lâfı üzerine Cemal'i yeniden alıcı gözle süzdü.

— İki - üç gün sonra bir daha uğra, belki gelir.

Cemal üç gün sonra tekrar geldi. Evrak gelmemişti. İki gün sonra tekrar aynı kapıda görüldü. İki gün sonra tekrar---Bütün Temmuz ayı boyunca sabah - akşam Bakanlığa gidip geldi.

Nihayet bir gün evrak gelmişti. Cemâl heyecanlandı vs so-ruverdi?

— Durumun ne olacak? Mesleğe dönme olanağım» var mı
?

Şube müdürü başını iki yana salladı:

— Yok gibi, ama ben yine de bir genel müdürle bir görüşeyim.

— Yarın...

Cemal, ertesi gün sabahtan yine bakanlığa geldi. Öğleden sonra yine mesaideydi. Ertesi gün, bir sonraki gün Nihayet bir hafta sonra şube müdür, genel müdürle görüşebildi. Aynı salonda Cemal, idam fermanını imzalayan S'nın Millî Eğitim Müdürünü gördü. Genel müdürle kol kola yürüyordu. Cemal'in iki buçuk aydır, Bakanlık memuru gibi gelip gittiği, iki buçuk aydır süründüğü adamın umurunda bile değildi.

Düpedüz zulüm bu!» diye söylendi Cemal. Dünya sana da kalmaz aslanım! Yakında külün göğesavrulur. Hangi zâlim bakî kalmış ki--- Koca Nâbî ne güzel söylemişti :

«Top-ı âh-ı inkisara paydar olmaz yine Kişver-i câhın nice sengin hisarın görmüşüz. Bir hadeng-i can-güdâz-ı âhtır sermayesi Bu meydanın nice çabuk-süvârın gömüşüz. Kase-yi deryûzeye debdil olur câm-ı murad Biz bu bezmin Nâbiyâ çok bâdehârın görmüşüz.»

316

Her gecenin bir gündüzü, her kışın bir baharı vardı

Cemal, onlar kaybolana kadar arkalarından baktı. Onların ağzından savrulan ve salonu çınlatan kahkahalar, yüreğine hançer gibi saplandı. Beyni uğulduyor, gözleri acıyla yanıyor, midesi kazınıyordu. Gözlerini oğuşturdu. Şakaklarından yanağına süzülen terleri sildi. Sirtından beline doğru müthiş bir ter sağanağı yürümüştü. Tepeden tırnağa su içindeydi.

Doğruca lavobaya gitti. Elini yüzünü yıkadı. Her tarafından buhar fışkırıyordu. Heyecanını yenmek

için bu süre bekledi. İmkânı yok, vücudunun titremesine engel olamıyordu Çenesi birbirine vuruyor, eli ayağı zelzeleye tutulmuşçasma sallanıyordu. Bekledikçe sakinleşeceğine titremesi arttı.

Durup dinlenmenin fayda vermeyeceğini neden sonra anladı. Doğruca şube müdürüne gitti. Aldığı cevap gayet basitti:

— Genel müdürümüz konuyu, hukuk müşaviri ile görüşecek. Raporun yirmi günü kabul edilebilirse, müstafi olmaktan kurtulacaksınız.

— Sağolun efendim. Sonuç ne zaman belli olur?

— Yarın bir uğra. Yalnız öyle direksiyon mili sallanma, kendine iyi bak!

Cemal'in beyinde kıyametler kopuyordu. Uğultular, gümbürtüler, naralar, haykırışlar--- Daktilo sesleri, kadın memu-relerin yılışık kahkahaları, şube müdürünün alay eden sesi, Köroğlu'nun narası:

«Kılıç şakırtısından kalkan sesinden Dağlar seda verip seslenmelidir!..»

Bakanlıktan Ulus'a kadar hurdahaş bir zihinle yürüdü. Hacıbayram'da ikinci namazını da kıldı. Camide bir süre oturup dinlendi. Kur'an okudu. Neden sonra titremesi kesilmişti.

Kalkıp evin yolunu tuttu.

Ankara'da kalışı abisinin işine yarıyordu. Onun lisans tezine yardım ediyor, kelime fişlerini sıraya koyuyordu. Eve gidip bu bitmez tükenmez işe, kendi deyimi ile «Delisaçmasma»

317

devam edecekti. Bu sayede hem meşguliyet bulmuş oluyor, hem de abisinin yükünü hafifletiyordu.

** *

On beş gün daha aynı tempoda bakanlığa gidip geldi. On-beşinci gün hukuk müşavirinin kanaatini kesinlikle öğrenecekti. Artık kaçacak yer kalmamıştı. Üç ayda evrakları sona getirmişti. Bu iş bu arada bitecekti.

Ama işte o gün inanılmayacak bir şey oldu. Kıyametin kopması, Güneş'in batıdan doğması gibi bir şey:

«Evrakları kaybolmuştu.»

Şube müdür, başı öne eğik, durmaksızın sumeni karıştırıyor, çekmeceleri arıyor ve bir şarkı nakaratı mırıldanır gibi:

«Evrakın kayıp.» diyordu.

Cemal bunaldı. Tahammül mülkü yıkılmıştı artık. Yazık, dense ağlayacaktı. Hıçkırır gibi bir sesle:

— Ne yapmam lâzım ? Mahvettiniz beni, mahvettiniz! Yeter, yeter, yeter!-..

Şube müdürü bir suçlu gibi inledi:

— Yarın gel, yine de bulamazsam, bîr yazı yazar, evrakının yeniden düzenlenmesini isteriz. Başka ne yapalım?

— Allah kahretsin!.. Bari yeniden düzenlenince kurtulur muyum?

— Belli olmaz. Uğraşırız!..

Cemal yıkılmıştı. Yaz tatili yarı olmuş, Mayıs ayından Ağustos'a bir evrak cevaplanamamıştı. Devlet mekanizması nasıl da felç olmuştu. Hele bir de evrak tamamlandıktan sonra müstafi olursa... Yandı gülüm keten helva. Onca emek, oaca yolculuk, sarf ettiği ve edeceği onca para---

Bakanlıktan çıktı.

Caddeler kalabalık, insanlar bir mahşer. Otobüs durakları,, yaya kaldırımları birer insan seli. Kalabalıklar içinde yapayalnız yürüdü. Ne derdini anlatabileceği biri vardı, ne ızdırabma

318

I

çare bulabilecek bir dost. Issız bir çöldeymişçesine, yalnızlık duygulan ile sarmaş dolaş-•! Adımları şaşkın, düşünceleri derbeder, hayata küskün, insanlardan bıkmış- ••

***

Yaman öttü bir akşam üstü tren çılgınlıkları. Sarhoş dumanlar, savruldu gökyüzüne... Çufçufuları, memleketin kara bahtına lanetler yağdırdı. Pencereden görünen çıplak dağlar, yaz güneşinde yanıp kavrulmuş bozkırlar, susuzluktan bitkin düşmüş vadiler, gözlerinin içine zift oturmuş tüneller, ölü bir yılan gibi boylu boyunca yere uzanmış demir raylar--. Akşama doğru karanlığın gözleri içine bakarak yarım kalan rüyalarını tamamlama hülyasına kapılan ıssız bozkır- •!;

Cemal tıkabasa dolu kompadımanda yapayalnızdı. Yemeği ikinci üzeri yemesine rağmen midesi kazmıyordu. Sinirleri felç, hülyaları bir iğneli fiç, hayalleri sıcak yaraya kezzap••• Altı aydır hızla saçları dökülüyordu. O canım saçların yarısı Cemal'e veda etmişti. Romatizmaları kudurmuş, gözleri sancılanır olmuştu.

«Esra ile mektuplaşmaları da tatsızlaşmıştı. Nişanlılığın uzayıp gitmesinden vehme kapıldığını, yaz gelmesine ve tatilin yarı olmasına rağmen düğün takvimini konuşmamaktan endişe ettiğini yazıyordu. Halbuki nişan yüzüğü takılırken yaza düğün kararı almışlardı. Yoksa Cemal, kendisiyle dalga mı geçiyordu.»

Cemal'i derbederleştiren, sarsan, yıkan konuların en önemlisi Esra idi. Delice sevdiği kıza karşı yalancı durumuna düşmek, onu teselli edecek bir şey söyleyememek, onu üzme- •-Hele ondan

kopma noktasına gelmek-•• Cemal'i adeta çıldırtacaktı.

Parmağmdaki yüzüğe baktı. Çıkarıp nakkaşın kazıdığı yazıyı okudu. «30.1.1979 Esra» Nişanlandıkları günü Esra'nın yüzünde açan tebessüm güllerini hatırladı. Dünyada onun gülme-

319

si ve sevinmesi kadar Cemal'i mutlu eden bir şey yoktu. Elâ gözlerinde sevinç şimşekleri çaktı mı, gül yanaklarına mutluluk yıldırımları düşer, karanfil dudaklarında saadet çiçekleri açardı. Birlikte resim çektirmişlerdi. Kübra ve Ahmet'i yanlarına alıp Gülhane Parkını gezdikleri günler... Birbirlerine yazdıkları samimiyet harikası mektuplar... «Üç idealim var, diyordu Esra : İyi bir eş, iyi bir ev hanımı, iyi bir anne olmak-» Bütün bunlar, suya yazılmış birer yalan mı olacaktı?

«Edilen türlü yeminler

Vaadler, dökülen diller- | |

Islanan yaşlı mendiller-|| ""-

Unutulur, unutulur» mu deyivereceklerdi ?

Cemal, başını elleri arasına alıp ürpererek haykırdı:

«Aman Allah'ım!.. Olamaz, olamaz!..»

Beyni çatlayacak gibiydi. Yerinden fırladı ve kompartımanı terketti. Lavaboya koştu ve yüzünü yıkadı. Pencereye yaklaştı. Karanlığın gözleri içine bakarken, derin düşüncelerin seline kapılıp gitmişti:

«Çetin Bey, hep hükümetin düştüğü gün D'deki cehennem günlerinin sona ereceğini müjdelerdi.» Cemalciğim dayan, hükümetin duvarları çatladı, tuğlalar birer birer düşüyor. Yakında bina yıkılacak- » der ve şen bir kahkaha atarak ortalığı ne-şelendiriverirdi. Hükümet binasının bir duvarı çöken yıkılmış, İçişleri ve Dışişleri Bakanları değişmiş, iki devlet bakanı yolsuzluk iddiaları üzerine istifa etmek zorunda kalmış, birkaç milletvekili ile iki bakan partiden ayrılmıştı.

Sokakta hükümet hisarını sallayan zelzeleler oluyordu. Sıkıyönetim ilânına rağmen anarşinin hızı kesilmiyor, aksine terör zirveye tırmanıyordu. PKK Siverek'te savaş başlatmış, çatışmada 20 kişi can vermişti. Emniyet müdürleri, ünlü gazeteciler, belediye başkanları, parti ileri gelenleri, fakülte dekanları, sendika liderleri öldürülür olmuştu. Öğrenci, işçi, öğretmen ölümleri adî olaylardan kabul ediliyordu.

1

Kantarın topu kaçmıştı.

Hükümet gitti gidiyordu ama- Cemal, hükümetten önce

II İfî »

yolcu idi.»

* * *

S'de orta öğretime bakan müdür yardımcısı da, millî eğitim müdürü de, bakanlığın yazısını görünce deliye döndüler:

«Tabii, adamını buldun, yazıyı kaybettirdin, diyorlardı. Yenisine iyi şeyler yazacağımızı düşünüyorsan, aldanıyorsun. Ah seni ah!..»

Onların öfkesi, Cemal'in hoşuna gitmişti. Durum sonuç itibariyle iç açıcı değilse bile, bürokrasi kavgası şimdilik iyi gidiyordu. Yalancı bir öfkeyle:

— Canınız ne istiyorsa, yazın! Bu adam katil deyin, cani deyin! Eşkiya veya ajan yazın. Umurumda bile değil. Muhatabınız ben de değilim, bakanlık!.. Elinizden ne geliyorsa, yapın !..

Müdür köpürdü :

— Ne biçim konuşuyosun öyle! Karşında mahalle arkadaşın mı var?

— Mahalle arkadaşına, dostluk hatırına saygılı olmam gerekir. Size?

— Amirinim senin. Ağzından çıkanı kulağın duysun. Saygısız adam!..

— Makamlar vatandaşa hizmet için vardır. Amirlik taslamak için değil. Amir olsan ne, olmasan ne?..

— Yapmıyorum işini! Defol!..

— Valiye gidiyorum, canın isterse yap!..

Cemal, hızla odadan çıktı. Binayı terkedip caddede yürümeye başlamıştı ki odacı arkasından yetişti.

— Beyefendi, bir dakika. Müdür Bey beklemenizi istiyor. İşiniz tamam.

Cemal, salonda otururken, cevap yazısı şipşap halledilmişti. Bakanlığa döndüğü zaman Ahmet Bey :

320

Kader Kapımı Çaldı -F.: 21

321

— Bu işi tamam say. Sen tatilini yap. Ben takip ederim, dedi.

Hukuk müşavirinin yorumu ne zaman alınabilir, belli değildi. Bugün yarın derken bir ay geçmişti. En iyisi işi olurlarına bırakmaktı.

Cemal, Ağustos sıcaklığında pişen, kavrulan, yanıp buharlaşan Ankara'yı bırakıp köye gitmeye karar verdi. Gidecekti, ama yüreğini yakan ateşi de içinde götürmek olmasaydı---

* * *

Tatil bittikten sonra, Cemal tekrar «iAnkara yoluna düştü. Bakanlıkta Ahihet Beyi buldu. Ufak-tefek yapılı, sarkık bıyıklı şube müdürü gözlerini kırpıştırarak:

— Henüz bir karar çıkmadı. Yarın gel. Ben genel müdürle bir görüşeyim.

— Peki efendim.

Sanki konu kendisine ilk defa anlatılıyordu. Sanki Cemal bir buçuk ay bakanlığa gelip gitmemişti. Sanki kaybolan evrakı yeniden düzenlemek için yollara düşmemişti. Sanki... Sanki- •• Sanki---

Fakat Ahmet Beye pamuk ipliğiyle bağlıydı Cemal. Bir sert çıkışı, bir yan bakış herşeyi alt üst edebilirdi. Olabildiğince yumuşak alabildiğine saygılı görünmek zorundaydı.

Ertesi gün sabahtan bakanlığa geldi. Genel müdürle görüşülmemişti. Öğleden sonra uğramalıydı. Öğleden sonra da görüşülemediği için---

Cemal, bir ay daha sabah akşam gidip geldi. Tam bir ayın sonunda, Ahmet Bey genel müdürle, genel müdür hukuk müşaviriyle görüştü ve yirmi beş günlük raporun yirmi gününün kabul, beş gününün devamsızlık sayılması prensibe bağlandı. Ahmet Bey son gün :

— Tamam, dedi. Sen git, ben yazıyı peşinden gönderirim. Ama Ahmet Bey bir türlü evrakı Cemal peşinden gönderemedi, iş ara seçimlere kadar sallandı.

* * *

322

Mevlitle - Kur'an'lı nişan töreninin üstünden bir buçuk sene geçmişti. Cehennem günleri, peşinden bürokrasiyle savaş. Söküğe söküle çivisi kalmayan hükümet, ara seçimlerde güm-bürdeyiverdi. Cemâl en çok Çetin Beyin sevincini görmek istiyordu. Onu yeni hükümetten çok, bakanlığa yeni genel müdür olmuş arkadaşı ilgilendirdi. Bakanlığa tebrik için gittiği zaman, ne çok şaşırılmıştı. Mesai bittikten sonraydı. Cemal'in dâva arkadaşı Kadir Bey, kendisinden ısrarla bir dilekçe yazıp vermesini istiyordu.

Bakanlığın dördüncü katı. Konforlu bir oda. Hep tebessüm eden, yakışıklı genel müdür Kadir Bey. İnce uzun parmaklarını kalemiğe uzattı ve Cemal'in yazdığı dilekçenin üstüne :

«D-. Lisesi Müdürlüğüne tayini,» diye yazıverdi.

Gülümsedi :

«Bakan tayinleri durdurdu.»

Cemal bu işe sevinmedi, ama bu bir görevdi. O yapmasa, kim yapacaktı? Çetin Bey--- En lâıyk olan o idi. Ama adam o yaşta evli-bekâr yaşıyordu. Hükümet yıkılınca memleketine tayin isteyecekti.

* * *

Eve geldiği zaman Esra'yı gelinliğini yiginmiş gördü. Çok, ama çok yakışmıştı. Beyaz gelinlik içinde tam bir meleğe benziyordu. Gözleri gülüyordu. Yanakları al aldı.

— Nerde kaldın, diye çıkıştı. Nikâh ondört otuzda. Geciktik !

Cemal gülerek:

— İşte geldim, dedi!

— Geldin, ama- Yapılacak daha o kadar çok şey var ki--. Hani araba? Berbere gidilecek. Misafirler için dolmuş-••

Cemal, kahverengi gözlerin içine bakarak güldü:

— Sen saçlarını berberden güzel tararsın. Hem gelinlik saçlarını kapatıyor. Misafirlere gelince-..

Esra heyecandan ibaret bir sesle :

323

— Evet-

— Yürüyüversinler. Nikâh dairesi şuracıkta. Spor yapmış . olurlar-||

— Amma da kaygısızsın... Biz?...

— Başkalarına tavsiye ediyoruz da, biz niçin spor yapmayalım ?

Cemal gülerek salona daldı. Annesi ve abisi salondaydılar. Bütün dertleri bir anda savruluverdi. Neşeden ibaret bir sesle:

— Anneciğim!.. Hoşgeldin!..

Sarıldılar. Annesinin elini öpü. Abisiyle kucaklaştılar. Hasret öğüten birkaç dakikalık sohbetten sonra Cemal abisiyle dışarı çıktı. Gelin taksisinin bulunup süsletilmesi, çiçek, davetlileri taşıyacak üç dolmuş, iki saatte halledildi.

Nikâh salonu tıklım tıklım doluydu. Davetliler kapıya taşmışlardı. Sevinçli, kaygılı, mutlu, endişeli bütün gözler Esra ile Cemal'in üstündeydi. Akrabalar, dostlar, tanıdıklar...

Nikâh masasına oturduğu zaman Cemal gülen gözlerle Esra'ya baktı: Beyaz bir melek gibiydi, gelinlik ona ne çok ya-kışmıştı. Esra kendi eliyle ve bütün hünerini ortaya koyarak pırıl pırıl bir gelinlik dikmişti. Herkesin gözünü kamaştırın sim işlemeli, desenleri çiçek açmış bir gelinlik. Elinde kırmızı bir karanfil. Esra herşeyden çok, çiçek buketlerini sever. Türbanı kulaklarını örtüyor, ince tül yüzünü perdeliyordu.

Cemal, deftere imza atarken, «Ayağına bas» diye haykıran seslere gülümsedi. İnsanlar, boş şeylere ne kadar da çok inanıyorlardı.

Nikâhtan sonra Rumeli Hisarı'na gittiler. Boğazın altın köpüklü, serin suları, Hisar'daki yeşillikler, deniz mavisine çok yakışın gökyüzü mavisii--.

Misafirler sahildeki çay bahçesine oturmuşlar, meşrubatlarını yudumluyorlardı. Kübra bir âlem di. Yüzünde buruk bir sevincin izleri vardı. Ablasından hiç ayrılmıyordu. Cemal'e baktı:

— Tam zamanı, dedi. Tam zamanı.

324

Birlikte resim çekirmek istiyordu. Hisar güzeldi. Resim güzel olacaktı.

— Tabi, dedi Cemal. Çekilelim.

Hisar'da Mehter Bölüğü konser veriyordu. Yaz günü, Hi-sar'ın yeşilliği, havanın ve Boğaz'ın maviliği ve serinliği içinde Mehter Takımının şovu mükemmeldi.

— Tam zamanı, tam zamanı, dedi abisi. Mehter Takımıyla bir resim çektirelim, diyordu.

Bu sırada Mehter Takımının resimlerini çeken bir turist, bu yeni çiftin de resmini çekme merakına kapılmıştı. Yanlarına geldi.

— Tam zamanı, tama zamanı, dedi.

İşaretler ediyor, resim çekmek istediğini söylüyordu. Cemal şaşır di. Bu turist Türkçe'yi nereden öğrenmişti?

* * *

— Tam zamanı, tam zamanı! Tutun kolundan aşağı alalım, işini bitirelim.

Cemal gözlerini açtı.

Karşısında Kel Tamer vardı. Etrafında Mazlum, Barış, Özgür - Tolga. Vagon kapısından içeri dalıyorlardı. Akşamleyin sohbet ettiği ihtiyar karı - kocanın gözleri yerinden oynamış, gelenlere bakıyorlardı. Dilleri tutulmuştu.

Cemal, rüya gördüğünü o an anladı. Ankara'dan akşam üzeri binmiş, müdürlük yapmak üzere D'ye

gidiyordu. D'ye müdür olduğunun bir telgrafla Hikmet'e bildirmişti. Tabii bir posta memurunun bu orjinal haberi okula ilettiğinden ve okulda çetenin Cemal'i istasyona iner inmez temizleme kararı aldığından haberi yoktu. Olamazdı da.

Bindiği kara trenin istasyonda durmuş olduğunu anladı.

Tamer:

— Tam zamanı, tam zamanı. Hadiyin, diyordu. Yerinden fırladı ve «Allah» diye bir nara atarak Tamer'e

325

saldırdı. Bir tekmede yere devirdi. Onu çiğnerken Mazlum tabanca kabzasını ensesine yetiştirdi. Cemal, bu müthiş ve beklenmedik darbe ile olduğu yere yığılıverdi.

Özgür ve Barış, tutup Tamer'i kaldırdılar. Ayağa kalkar kalkmaz CemaPin kafasına tekmeyi savurdu. Vurdu, vurdu, vurdu--

— Tutun, sürüyün aşağıya!

Ayaklarından tutup aşağıya sürüdüler. Az ötede bekleyen taksinin başında Artist Kaya vardı. Onların geldiğini görünce hemen bagajı açtı.

— Çabuk olun, dedi. Bir an önce buradan uzaklaşalım. Kompartımanın penceresinden bakan yaşlı kadın göz yaşlarını silerek:

— Yazık, diye inledi. Civan gibi delikanlıydı.

Artist Kaya'nın yüreği cız etti. Cemal'in kanlara bulanmış yüzü elektrik ışıklar arasında gözlerine takıldı. «Civan gibi delikanlı idi.» diye düşündü. İnanmış olmaktan başka ne suçu vardı? Gerçi onca hır-gür etmişlerdi. Ama bunları kendileri istemişlerdi. Mert çocuktu doğrusu. Mehtap'ı hatırladı. Yazık oldu, kıza diye düşündü. Ne çok seviyordu! Artık günlerce ağlar. Bunu hak etmemişti. Gerçekten «yazık oldu» diye geçirdi içinden. İhtiyar doğru söylüyordu.

İhtiyar kadının kocası da avazı çıktığı kadar bağırdı:

— Adam yok mu hiç memlekette? Bakın şunlara, cinayet işliyorlar! Adam yok mu hiç!

«Cinayet» kelimesi bir kurşun gibi Kaya'nın beynine saplandı. Kendisi bir öğretmendi, üniversitede insanları sevmeyi öğrendiğini iddia ederdi. Güya hümanistti. Hümanist insan cinayet işliyordu. Bu ne biçim hümanizmdi ? Esasen cinayete baştan beri karşı idi. Trene onlarla birlikte gitmemekle kendini bu işin dışında tuttuğunu sanmıştı, ama işte cinayetin bal gibi içinde idi.

Bu sırada Tamer, çabuk olun, diye gürledi. Mazlum silahını sesin geldiği kompartımana çevirdi :

326

— Geberteyim şu morukları, diye bağırdı.

Kaya, Mazlum'a baktı. «Kopil» diye mırıldandı. Cemal, bu itler gibi on adam ederdı. Üstelik fikirleri de tutarlı idi. Sırf inat olsun diye karşı çıkmışlardı. Çocuk inandığını bal gibi isbatlıyordu. O akşam müdürün bile posasını çıkarmıştı. Bi-lekse bilek, yürekse yürek, kafa ise kafa-- Bunlar zorbalıktan başka ne yapabilirdi ?

— Çek ulen, dedi. Bırak o tabancayı! Pislediğini bir temizle de ondan sonra!..

Mazlum'un elini tutup, tabancayı indirtti.

Bagajı kapatırken Cemal'in kan içindeki yüzünü bir kere daha gördü. Yüreği sızladı. Mehtab'ı düşündü. Üniversitedeki «İnsanları sevin.» diyen hocasını hatırladı. Bu ne sevgisizlikti? İhtiyar doğru söylüyordu. Bu bir cinayetti. Bu işe karşı çıkmalı idi. Korkaklık etmişti. En azından işin içinde olmamalı idi. Bu pis işler ona göre şeyler miydi ? «İnsanlar sevmek» dururken onları öldürmek-- Hem de civan gibi bir delikanlıyı--! Üstelik şu ciğeri beş para etmez kopillerle birlikte olup öldürmek---

«Allah kahretsin!» diyerek taksinin kapısını çarptı.

Tamer, ters ters baktı. Yüzü alabora olmuştu, gözleri kan-lanmıştı. Bütün gece uyumadıklarından mı, yoksa, cinayetin kanı gözlerine mi vurmuştu.

— Ne var?

— Hiç dedi. Allah kahretsin. Katil de olduk.

— Geç artık, dedi. Hadi bas gaza.

Onun sesinde de bir pişmanlık havası var gibiydi. Aynada kendisini aradı. Yazık dense ağlayacaktı. Dişlerini sıktı, dudağını ısırıldı. Vites kolunu hızla oynattı. «Allah kahretsin!» diyerek gaza bastı. En kısa zamanda bu lânetli yerden, bu sevgisiz canavarların arasından kaçmalıydı. En iyisi tayin yaptırmaktı. Yeni hükümette bir adam bulmalıydı..

Taksi tekerleklerinin ardından çıkan toz bulutu, lokomotifin dumanlarına karışmak üzere hızla havalandı. Hava alaca

327

karanlıktı. Şafak sökmüş, fakat ortalık tam mânâsı ile aydınlanmamıştı. Çoban Yıldızı hâlâ gökyüzünde parlıyor, insanların kana susamışlığına hayret ederek yolculuğa hazırlanıyordu. Bir çekirge öttü, onun sesine bir kuş sesi karıştı. Hafif bir rüzgâr ağaçların yapraklarını hisirdattı.

Kondöktörler, istasyon görevlileri, yolcular Sanki taksinin bagajına bir bavul konmuşçasma olayı seyretmişlerdi. İnsanlar ölümü, öldürmeleri, kanı kanıksamışlardı. Olaylar onları yıldır-mış, sindirmiş ve bütün dirençlerini kırmıştı.

* * * '•

İmam Efendi odaya girdi, selâm verdi. Elindeki gazeteyi sehpanın üzerine attı. Beresini çıkarıp koltuğun üstüne koydu. Paltosunu ve cekedini sırtından sıyırdı.

Esra dikiş makinasının başından kalktı. Onları alıp dolaba götürdü.

— Kızım ben abdest alıp camiye gideceğim. Sen işine bak.

— Olur baba. Yemek hazırlamayayım mı ?

— Hayır, hayır. Camiden geldikten sonra yerim.

Esra, ceket ve paltoyu astıktan sonra odaya döndü. Dikişten önce gazeteye göz gezdirmek istedi. Haberler de merak ve heyecan yutan kumsal gibiydi. Göz atan, içine düşmekten kendini alamıyordu:

«Bakanlıkta yeni tayinler.»

«Yokluklar ne zaman sona erecek?»

«Enflasyon canavarı doymuyor.»

«Anarşi yine can aldı.»

Esra dikkat kesildi. Habere eğildi.

«Doğu Ekpresinde cinayet işlendi. S'den yüz kilometre uzaklıktaki tren istasyonunda, trenin durduğu sırada, kimliği belirlenemeyen silahlı kişiler, bir genci kompartımanda öldürdükten sonra cesedini kaçırdılar. Ceset daha sonra yol kenarında bir çalılık içinde bulundu. Cinayetin karanlıkta işlenmiş olma-

328

sı, katillerin tanınmamasına yol açtı. Gencin üzerinde çıkan kimlik kartından adının Cemal olduğu ve D'de öğretmenlik yaptığı anlaşıldı. Katiller aranıyor.»

Esra «Ayyy.t...» diye korkunç bir çığlık kopardı. Gazeteyi parçalayıp yüzüne bastı. Tansiyonu birdenbire yükselmiş ve kan beynine sıçramıştı. Beyni zonkluyordu, kafasının içi kazan gibi kaynıyordu. Ayağa fırlamış, olduğu yerde deli gibi dönüyordu.

«Allah kahretsin!|•| Kahrolasicalar!..»

Olduğu yerde dönüyor, durmadan «Allah kahretsin!.. Kahrolasicalar!- Allah belanızı versin!..» diye beddualar yağdırıyordu. Baş gittikçe daha fazla uğuldamaya başladı. Sinirleri felç olmuştu. Bir an odadaki eşyaların üzerine geldiğini zannetti. Kütüphane üstüne yıkılıyor, avize başına iniyor gibiydi. Baş müthiş dönüyor, beyni zonkluyordu. Duvarda asılı koca bir levhanın yerinden sökülüp üstüne uçtuğunu görür gibi oldu. Tekrar korkunç bir çığlık kopardı:

«Ayyy!...»

Çıgllklara koşan İmam Efendi ve karısı Esra'yı yerde bayılmış buldular. Ellerinde gazete parçaları vardı. Yumrukları taş gibi sıkılı idi.

| * *

329

Ali Erkan Kavaklı Gülü Koklayamadım

Roman

471 s.

Kavaklı'nın İstiklâl Harbi yıllarını anlatan romanı. Bugüne kadar yazılmış resmi tarih görüşü dışında farklı bir yorum.

Medeniyet, çağdaşlık, ilericilik yaftaları altında kündeye getirdikleri bir millete reva görülen zulüm ve şahlanan bir milletin gerçek öyküsü..

Bu eseri, zevk ve heyecanla okurken karanlıklara hapsedilmiş, elmas hakikatlerin de farkına varacaksınız. Lirik, coşkulu, samimi bir üslupla kaleme alınmış "Gülü Koklayamadım" romanını seveceksiniz.

Ahmet Günbay

Yıldız

Gurbeti

Ben Yaşadım

Roman 310 s.

Birbirinden nefis ve ünlü romanlarıyla okuyucularının gönlünde taht kuran Ahmet Günbay Yıldız, bu romanıyla sizi yaşamış bir hayata götürecektir.

Osmanlı'nın son döneminde Anadolu insanının yozlaşmaya yüz tutan serüveni ve bu yozluk içinde bir fedai. Uzun savaş yıllarını takip eden esaret yılları. Ve sonunda, her şeyiyle değişen bir vatana dönüş...

Sancılı yılların, zihinlerden silinmeyecek hazin hikâyesi.

Vehbi Vakkasoğlu Son özgün

3 cilt Yakın tarih

Efsane haline getirilen tarihi gerçekleri genç nesle bir inanç ve din esası gibi veren, onlar üzerinde ilmî esaslar çerçevesinde durup düşünmeye, serbestçe araştırmaya meydan ve fırsat vermeyen zihniyetin yüz karasını bütün bir yakın tarihimiz taşımaktadır.

Bu kitap, tersyüz edilen hadiseleri, kahraman gösterilen hainleri, yanlış bilinen ve bildirilen olayları size gerçek yüzleriyle gösterecek, yakın tarihimiz için bir başucu kitabı olacaktır.

YAKIN

TARİHİMİZİN

ANLATILAMAYAN

HİKÂYESİ

Bu serinin 4. kitabı olan "Hilafet" i bekleyiniz.

OKUDUNUZ MU?

Hüseyin Yılmaz Hüzün Çiçeği Roman 322 s.

i

i ~^^^fc ,:J^b^b^b1b^MbW

Hüzün Çiçeği, hayatı kucaklamaya çalışan bir eser. Aşk, kin, nefret ve daha bir yığın his... Birbirinden kopuk nesillerin hikâyesi ve o yoğun hikâyenin içerisinde yeşermeye çalışan bir gönül fidesi... Türk dilinin hemen bütün imkanlarından istifadeyle gelişip zenginlik kazanmış bir üslup. Derin bir dikkat ve merakın neticesi: Hüzün Çiçeği.

Dr. Sevim

Asımgil

Dilara

Roman 259 s.

Beyaz bir gelinlik içerisinde Dilara...

Her genç kızın hayalinde var olan şekliyle...

Sosyete çevresine girmek için can atan onca insanın yanında o sihirli havaya girmekten korkan ve kaçınan kenar mahallenin genç ve güzel kızının örnek hayatı...

Taviz verilmeyen bir inanç... Ve çileli bir hayat... Fakat güzel bir son...

Kısa sürede altı baskı yapan Siyah Zambak ve Merve romanıyla okuyucunun haklı teveccühünü kazanan Dr. Sevim Asımgil'in Sevda Geri Dön'den sonra kaleme aldığı son romanı...

Şerif Benekçi Kumsalı Olmayan Ada

Roman 296 s.

Genç bir insanın çilelerle dolu hayat hikâyesi... Anadolu insanının yaşamından gerçekçi kesitler...

Yurtdışındaki işçilerimizin düşünce ve duyguları, gördükleri muameleler, yurt özlemi...

Hayata anlam veren erdemlerin insandan kaçıp dağ doruklarına sığındığı bir zamanda, insanoğlunun sürekli gündeminde olan meselelerde gezinen yazar, anlatım tekniği ve diliyle de romanımıza yeni bir boyut getiriyor.

Kader, çoğu zaman bir teselli pınarı. Felaketlerin ızdırap ve yakıcılığından ona sığınılır.

Gerçekte ise kader, mutlak hakikat.

Kavaklı'nın elinizdeki eseri, buhranlı bir dönemin, anarşinin bütün zincirleri çılgınlar gibi kırıp parçaladığı bir devrin romanı... Gerçeğin, yaşanmışın ta kendisi. Eserin sayfaları arasında belki de hayatınızdan sayfalar bulacak, uzak bir rüyayı hatırlar gibi olacaksınız.

Kader Kapımı Çaldı, aynı zamanda "Kader" mefhumunu hadiselerin çerçevesinde tecelli ettiren bir eser.

Kitabı bitirdiğinizde dilinizi tek kelime zorluyor: Kader... "Kader" demek geliyor içinizden.

BASKI-SEÇİL OFSET- 5273200-5226651

ISBN 975-7544-73-6

Ali Erkan Kavaklı _ Kader Kapımı Çaldı

www.kitapsevenler.com

Merhabalar

Buraya Yüklelediğim e-kitaplar Aşağıda Adı Geçen Kanuna İstinaden

Görme Özürlüler İçin Hazırlanmıştır

Ekran Okuyucu, Braille 'n Speak Sayesinde Bu Kitapları Dinliyoruz

Amacım Yayın Evlerine Zarar Vermek Değildir

Bu e-kitaplar Normal Kitapların Yerini Tutmayacağından

Kitapları Beyenipte Engelli Olmayan Arkadaşlar Sadece Kitap Hakkında Fikir Sahibi Olduğunda
Aşağıda Adı Geçen Yayın Evi, Sahafılar, Kütüphane, ve Kitapçılardan Temin Edebilirler

Bu Kitaplarda Hiç Bir Maddi Çıkarım Yoktur Böyle Bir Şeyide Düşünmem

Bu e-kitaplar Kanunen Hiç Bir Şekilde Ticari Amaçlı Kullanılmaz

Bilgi Paylaştıkça Çoğalı

Yaşar Mutlu

Not: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yeralan "EK MADDE 11. -
Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim

ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin
bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü

bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek
gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, brail

alfabesi ve benzeri 87matlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler
alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde

satılmaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılmaz ve kullandırılmaz. Ayrıca bu
nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması

ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme
yayınına geçilmiştir.

T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı

Ankara

Bu kitaplar hazırlanırken verilen emeye harcanan zamana saydı duyarak

Lütfen Yukarıdaki ve Aşağıdaki Açıklamaları Silmeyin

Tarayan

Süleyman Yüksel

www.suleymanyuksel.com

suleymanyuksel@suleymanyuksel.com

suleymanyuksel6@hotmail.com

Ali Erkan Kavaklı _ Kader Kapımı Çaldı